

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BİLİM DALI

PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN PSİKOLOJİK DANIŞMA
UYGULAMALARINA VE UYGULAMALARDA KENDİ YETERLİKLERİNE
İLİŞKİN ALGILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mustafa PAMUK

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Taşkın YILDIRIM

Malatya-2012

T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Mustafa PAMUK tarafından hazırlanan "Psikolojik Danışmanların Bireysel ve Grupla Psikolojik Danışma Uygulamaları ve Bu Uygulamalardaki Yeterliklerine İlişkin Algıları" başlıklı bu çalışma, 17.12.2012 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan :Prof.Dr.Mustafa KILIÇ

.....

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd.Doç.Dr. Taşkın YILDIRIM

.....

Üye : Yrd.Doç.Dr. Yüksel Çırak

.....

ONAY

.../.../2012
Prof.Dr.....

ONUR SÖZÜ

Yrd.Doç.Dr. Taşkın YILDIRIM'ın danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **"Psikolojik Danışmanların Bireysel ve Grupla Psikolojik Danışma Uygulamaları ve Bu Uygulamalardaki Yeterliklerine İlişkin Algıları"** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Mustafa PAMUK

ÖNSÖZ

Bu araştırmada psikolojik danışmanların bireysel ve grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algılarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın her sürecinde yanımda olan ve akademik desteğini hiç esirgemeyen değerli danışmanım Yrd.Doç.Dr. Taşkın Yıldırım'a, yüksek lisans öğrenimim boyunca desteklerini esirgemeyen Prof.Dr. Mustafa Kılıç'a, Doç.Dr. Alim Kaya'ya, Doç.Dr. Mustafa Kutlu'ya, Yrd.Doç.Dr. Yüksel ırak'a, Yrd.Doç.Dr. Emine Durmuş'a, ve yüksek lisans süresince beni destekleyen,bana anlayış gösteren sevgili eşime ve güzel kızıma teşekkürlerimi sunarım.

Mustafa PAMUK

ÖZET

PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN BİREYSEL VE GRUPLA PSİKOLOJİK DANIŞMA UYGULAMALARI VE BU UYGULAMALARDAKİ YETERLİKLERİNE İLİŞKİN ALGILARI

PAMUK, Mustafa

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı

Tez Danışmanı :Yrd. Doç. Dr. Taşkın YILDIRIM
17.12.2012, XIV+234 sayfa

Bu araştırma, psikolojik danışmanların bireysel ve grupla psikolojik danışma uygulamalarını ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algılarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Doğu (Elazığ ve Malatya) ve İç Anadolu'da (Karaman ve Konya) görev yapan 711 psikolojik danışman oluşturmaktadır. Araştırmada evrenin tamamına ulaşılmaya çalışıldığı için örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Araştırmada analizler, geriye dönen 344 danışmandan gelen veriler üzerinden yapılmıştır. Veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Ankette kişisel bilgilerle ilgili 7 sorunun yanısıra psikolojik danışmanların bireysel ve grupla psikolojik danışmaya ilişkin yeterlik algılarını belirlemeye yönelik 9 açık uçlu ve 22 kapalı uçlu soru olmak üzere toplamda 38 soru vardır. Araştırmada veriler hem sanal yolla hem de yüz yüze olarak elde edilmiştir. Elde edilen nicel verilerin analiz için SPSS 17, nitel verilerin analizi için ise NVIVO 8 paket programları kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde frekans (f), yüzde (%), ki kare (χ^2) testi kullanılmış; nitel verilerin analizinde ise içerik analizi yapılmıştır.

Araştırmadan elden edilen bulgulara göre psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma yaptıkları; çoğunluğun grupla psikolojik danışma yapmadıkları ortaya çıkmıştır. Bireysel ve grupla psikolojik danışma yapan psikolojik danışmanların kendilerini hem bireysel hem de grupla psikolojik danışma yapmada yeterli algıladıkları ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışmanlar, hem bireysel hem de grupla psikolojik danışmayı en çok ergenlik dönemindeki bireylerle yaptıkları ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışmanların bireysel danışmada başvurdukları bilgi kaynakları sırasıyla kitap-dergi,

internet ve meslekte daha fazla deneyimi olan meslektaşlar iken grupla danışmada başvurdukları bilgi kaynakları ise sırasıyla internet, kitap-dergi ve meslekte daha fazla deneyimi olan meslektaşlar olmuştur. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamalarında tercih ettikleri yaklaşımlar sırasıyla insancıl, bilişsel ve davranışçı yaklaşımlar olmuştur.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Psikolojik danışman, bireysel psikolojik danışma, grupla psikolojik danışma, yeterlik algısı.

ABSTRACT

COUNSELORS' INDIVIDUAL AND GROUP COUNSELING PRACTICES AND THEIR PERCEPTIONS OF THEIR EFFICIENCIES IN THESE PRACTICES

PAMUK, Mustafa

Master of Science, İnönü University Educational Sciences Institute
Department of Psychological Counseling and Guidance

Advisor : Asst. Assoc. Dr. Taşkın YILDIRIM
17.12.2012, XIV+234 Pages

This research was carried out to determine counselors' individual and group counseling practices and their perceptions of their efficiencies in these practices. Survey method was used in the research. Research population is consist of 711 counselors working in Eastern Anatolia (Elazığ and Malatya) and Central Anatolia (Karaman and Konya). As there was an attempt to reach all of population of the research, sample was not taken. Analyses were made on returning the data from 344 counselors. To collect data, a questionnaire was used developed by the researcher. In addition to 7 questions about personal information, There in the questionnaire are 9 open ended, 22 closed ended, totally 38 questions to determine the perceptions of counselors' individual and group psychological counseling competence. The data were obtained by the virtual route as well as face to face. SPSS 17 was used for quantitative analysis of the data obtained and NVivo 8 software package was used for the analysis of qualitative data obtained. For the quantitative analysis, the frequency (f), percentage (%), chi-square (X^2) test were use and for the qualitative analysis content analysis was used.

According to the findings of research, majority of school counselors do individual psychological counseling; the majority of counselors do not do group psychological counseling. Counselors doing individual and group psychological counseling see themselves sufficient on both individual and psychological counseling. Counselors do both individual and group counseling most for individuals during adolescence. Counselors in individual counseling apply respectively books-journals, the internet and more experienced colleagues in the profession as information sources but in group psychological counseling Counselors apply respectively internet, book-journals and more experienced colleagues in the profession. Counselors prefer approaches respectively humanistic, cognitive and behavioral approaches in counseling practices.

Various suggestions were made on the basis of research findings.

Key Words: Counselor, individual psychological counseling, group psychological counseling, perception of efficacy.

İÇİNDEKİLER

KABUL ve ONAY SAYFASI	i
ONUR SÖZÜ.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiv

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	9
1.3. Araştırmanın Önemi.....	9
1.4. Problem Cümlesi.....	11
1.5. Alt Problemler	11
1.6. Araştırmanın Sınırlıkları.....	13
1.7. Araştırmanın Varsayımları.....	13
1.8. Tanımlar.....	14
1.8.1. Psikolojik Danışma Uygulaması.....	14
1.8.2. Psikolojik Danışman.....	14
1.8.3. Yeterlik.....	14
1.8.4. Danışman Yeterliği.....	14

BÖLÜM 2

KURAMSAL BİLGİLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Tarihi Gelişimi.....	15
2.1.1. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Amerika'daki Tarihi Gelişimi...	15
2.1.2. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Türkiye'deki Tarihi Gelişimi....	17
2.2. Kuramsal Bilgiler.....	20

2.2.1.Psikanalitik Yaklaşım.....	20
2.2.1.1. Psikanalitik Yaklaşımda Psikolojik Danışman / Terapist	21
2.2.2.İnsancıl Yaklaşım.....	23
2.2.2.1.İnsancıl Yaklaşımda Psikolojik Danışman	25
2.2.3.Varoluşçu Yaklaşım.....	26
2.2.3.1.Varoluşçu Yaklaşımda Psikolojik Danışman	27
2.2.4.Bilişssel-Davranışçı Yaklaşım.....	28
2.2.4.1. Bilişssel-Davranışçı Yaklaşımda Psikolojik Danışman.....	30
2.3. Birey Sayısına Göre Psikolojik Danışma.....	31
2.3.1. Bireysel Psikolojik Danışma.....	32
2.3.2. Grupla Psikolojik Danışma.....	34
2.4. Psikolojik Danışmada ve Rehberlikte Etik.....	37
2.4.1. Psikolojik Danışma İlişkilerinde Etik Standartlar.....	40
2.5. Psikolojik Danışmanlar Üzerine Türkiye Yapılan Araştırmalar	44
2.6. Psikolojik Danışmanlar Üzerine Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	52

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	57
3.2. Evren ve Örneklem.....	57
3.3. Veri Toplama Aracı.....	59
3.4. Verilerin Toplanması.....	59
3.5. Verilerin Analizi.....	60

BÖLÜM 4

BULGULAR

4.1.Bireysel Psikolojik Danışmaya İlişkin Bulgular.....	61
4.1.1.Cinsiyete göre bulgular.....	61
4.1.2. Çalışılan kurum türüne göre bulgular.....	70
4.1.3. Eğitim durumlarına göre bulgular.....	77
4.1.4. Bölgelere göre bulgular.....	87

4.1.5. Meslekte çalışma sürelerine göre bulgular.....	93
4.1.6. Bireysel psikolojik danışma yapan danışmanların danışma yaptıkları gruplara göre bulguları.....	102
4.1.7. Bireysel psikolojik danışma yapan danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin başvurdıkları bilgi kaynaklarına ilişkin bulguları....	103
4.1.8. Bireysel psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin olarak danışan sayılarının, oturum sayılarının ve oturum sürelerinin ortalamaları ve standart sapmaları.....	104
4.1.9. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasının daha iyi yapılabilmesine ilişkin önerileri.....	107
 4.2. Grupla Psikolojik Danışmaya İlişkin Bulgular	
4.2.1. Cinsiyete göre bulgular.....	127
4.2.2. Çalışılan kurum türüne göre bulgular.....	136
4.2.3. Eğitim durumlarına göre bulgular.....	143
4.2.4. Meslekte çalışma sürelerine göre bulgular.....	152
4.2.5. Bölgelere göre bulgular.....	162
4.2.6. Psikolojik danışmanların gelişim dönemlerine göre grupla psikolojik danışma uygulamalarının sayıları ve yüzdeleri.....	170
4.2.7. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamalarında başvurdıkları kaynakların sayıları ve yüzdeleri.....	171
4.2.8. Grupla psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin olarak yönetilen grup sayılarının, oturum sayılarının ve oturum sürelerinin ortalamaları ve standart sapmaları.....	172
4.2.9. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamalarında tercih ettikleri yaklaşımlar.....	174
4.2.10. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamasının daha iyi yapılabilmesine ilişkin önerileri.....	176
5. TARTIŞMA VE YORUM.....	194
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	210
KAYNAKÇA.....	216

EKLER

EK - 1 : Anket Formu.....	230
EK - 2 : Araştırma Uygulama İzin Belgesi.....	233
EK - 3 : Özgeçmiş.....	234

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya katılan psikolojik danışmanların demografik özellikleri.....	58
Tablo 2. Cinsiyete göre bulgular (Bireysel Psikolojik Danışma).....	61
Tablo 3. Çalışılan kurum türüne göre bulgular(Bireysel Psikolojik Danışma).....	70
Tablo 4. Eğitim durumlarına göre bulgular(Bireysel Psikolojik Danışma).....	78
Tablo 5. Bölgelere göre bulgular(Bireysel Psikolojik Danışma).....	87
Tablo 6. Meslekte çalışma sürelerine göre bulgular(Bireysel Psikolojik Danışma).....	93
Tablo 7. Psikolojik danışmanların gelişim dönemlerine göre bireysel psikolojik danışma uygulamalarının sayıları ve yüzdeleri.....	102
Tablo 8. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamalarında başvurdukları kaynakların sayıları ve yüzdeleri.....	104
Tablo 9. Bireysel psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin olarak danışan sayılarının, oturum sayılarının ve oturum sürelerinin ortalamaları ve standart sapmaları.....	104
Tablo 10. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine yönelik temalara yapmış oldukları vurgular.....	108
Tablo 11. Cinsiyete göre bulgular (Grupla Psikolojik Danışma).....	127
Tablo 12. Çalışılan kurum türüne göre bulgular(Grupla Psikolojik Danışma).....	136
Tablo 13. Eğitim durumlarına göre bulgular(Grupla Psikolojik Danışma).....	143
Tablo 14. Meslekte çalışma süresine göre bulgular(Grupla Psikolojik Danışma).....	153
Tablo 15. Bölgelere göre bulgular (Grupla Psikolojik Danışma).....	163
Tablo 16. Psikolojik danışmanların gelişim dönemlerine göre grupla psikolojik danışma uygulamalarının sayıları ve yüzdeleri.....	170
Tablo 17. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamalarında başvurdukları kaynakların sayıları ve yüzdeleri.....	171
Tablo 18. Grupla psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin olarak danışan sayılarının, oturum sayılarının ve oturum sürelerinin ortalamaları ve standart sapmaları.....	172
Tablo 19. Psikolojik Danışmanlar tarafından danışmalarda tercih edilen yaklaşımların sayıları ve yüzdeleri.....	174
Tablo 20. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine yönelik temalara yapmış oldukları vurgular.....	177

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasının daha iyi yapılabilmesine ilişkin önerileri.....107
- Şekil 2. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamasının daha iyi yapılabilmesine ilişkin önerileri.....176

GRAFİKLER LİSTESİ

- Grafik 1. Bireysel psikolojik danışma yapan danışmanların danışma yaptıkları gruplar...102
- Grafik 2. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin başvurdukları bilgi kaynakları.....103
- Grafik 3. Grupla psikolojik danışma yapan danışmanların danışma yaptıkları gruplar.....170
- Grafik 4. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin başvurdukları bilgi kaynakları.....171
- Grafik 5. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamalarında tercih ettikleri yaklaşımlar.....174

KISALTMALAR

AACD : American Association for Counseling and Development (Amerikan Psikolojik Danışma ve Gelişim Derneği)

A.B.D. : Amerika Birleşik Devletleri

ACA: American Counseling Association (Amerikan Psikolojik Danışma Derneği)

APA : American Psychological Association (Amerikan Psikoloji Derneği)

APGA: American Personnel and Guidance Association (Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneği)

BK.: BAKINIZ

BPDEM : Becerikli Psikolojik Danışman Eğitimi Modeli

CACREP: The Council for the Accreditation of Counseling and Related Educational Programs (Danışmanlık ve İlgili Eğitim Programları Akreditasyon Konseyi)

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

PD : Psikolojik Danışman

PDR : Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

PDR-DER : Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Derneği

RAM: Rehberlik Araştırma Merkezi

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya konu olan problem durumu açıklanmış, sınırlılıklar belirtilmiş ve araştırmaya ilişkin temel kavramlar ile araştırmanın gerekçesi ve önemi açıklanmıştır.

1.1.Problem Durumu

İnsanoğlu ilk çağlardan beri doğayla mücadele etmektedir. Bu mücadelesinde, donanımını güçlendirmek adına bilgisinin yardımıyla sürekli teknolojiler üretmekte ve bu durum hiç ara vermeden, hızını arttırarak devam etmektedir. Bu mücadelesinde insanoğlu, her ne kadar zafere ulaşıyormuş gibi görünse de doğanın sahip olduğu gücü karşısında hala tam başarı elde edememiştir.

İnsanoğlu hem doğa hem de kendi ürettiği teknolojiler karşısında kimi zaman çaresiz kalmaktadır. Bu çaresizlik bireylerde ümitsizlik, depresyon, stres gibi ruhsal sıkıntılara yol açabilmektedir. İşte genel olarak bu noktada bireyler bir yardıma ihtiyaç duymaktadırlar. İnsanoğlu bu yardım ihtiyacını karşılamak için ilk çağlardan itibaren bir yardım edici aramıştır. Bu yardım edici ya bireyin ailesi gibi yakın çevresi olmuş ya da toplum tarafından kabul görmüş, toplumun kültürüne, inanışlarına uygun kişiler olmuştur.

21.yy'da toplumlar, teknolojilerini geliştirmeye devam ederken bir gereklilikten doğan, bireyi temel alan ve bireylerin içinde bulunduğu ruhsal sıkıntılardan kurtulmalarına yardım etmek için yardım edici bazı uzman grupları daha da öne çıkarmışlardır. Bu uzman yardım edici gruptan biri psikolojik danışmanlardır. Bu uzmanlar koruyucu, önleyici, iyileştirici ve geliştirici işlevleri ile bireylere profesyonel yardım sunmaktadırlar. Psikolojik danışmanların bu profesyonel yardım ilişkisinde sundukları hizmetler genel olarak psikolojik danışma ve rehberlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Psikolojik danışma, rehberliğin kapsamını oluşturan hizmetler içerisinde önemli bir yeri olan, bireyin karar verme ve problem çözme ihtiyaçlarını karşılayarak gelişim ve uyumunu sürdürmesine yardımcı olmak amacıyla bireyle yüz yüze kurulan psikolojik

yardım ilişkisidir (Kepçeoğlu, 2001; Yeşilyaprak, 2000). Gibson ve Mitchell (1981)'e göre danışma, bireylerin gelişimi, uyumu, problem çözme ve karar verme gereksinimlerine odaklanan, birebir yapılan bir yardım ilişkisidir. Bu yardım ilişkisinde, yardım sunan danışman, yardım alan danışan olarak nitelendirilmektedir.

Psikolojik danışma süreci, bireyi ve yaşamı anlamaya ve anlamlandırmaya yardım sürecidir. Tüm psikoterapi/psikolojik danışma uygulamalarının amacı danışanların farkındalık geliştirmeleridir. Bilimsel ve profesyonel bu yardım sürecinde danışanlardan beklenen; kendilerini ve yaşamlarını, yapabileceklerini ve yapamayacaklarını, olanaklı olan ile imkansız farklı bir ortamda farklılık yaratacak şekilde gözden geçirmek için başlattıkları motivasyon ve cesaretlerdir (Yıldırım, 2010). Psikolojik danışma süreci, danışanlara amaçlarına ulaşmalarında yardımcı olan bir kişilerarası ilişki sürecidir. Danışmanın danışan için yardımcı olabileceği başlıca konular ise şunlardır (Baruth ve Huber, 1985'den aktaran Erözkan, 2008: 283):

- a) kendisini anlaması, farkındalık kazanması
- b) yaşadığı an ve geleceği hakkında bilgi sahibi olması ve planlama yapması
- c) yaşamında oldukça önemli etkileri olabilecek kişisel kararlar alması
- d) başarı ve gelişimini hızlandırabilecek amaçlar belirlemesi
- e) kişisel ve kişilerarası problemlerine etkin ve uygun çözümler bulması
- f) akademik ve kişilerarası başarı sağlaması
- g) güçlükler ve negatif yaşam olayları ile başa çıkması
- h) huzursuzluk, kaygı, keder, utanç, suçluluk, yalnızlık, ümitsizlik ve karamsarlık gibi olumsuz duygulara yol açan durumları kontrol altına alması
- ı) özsaygı, özgüven, özyeterlik, özdenetim ve özdeğer duyguları kazanması
- i) temel ihtiyaçlarını karşılayabileceğine dönük iyimser bir bakış açısı oluşturmaktır.

Gündüz (2008: 9)'e göre rehberlik, psikolojik danışmayı da içine alan daha geniş bir kavramdır. Psikolojik danışma, problemlili kişi ile, onun kişisel problemlerinin çözümüne yardımcı olabilecek uzman/profesyonel kişi (danışman) arasında yüz yüze etkileşimle gerçekleşen psikolojik bir yardım ilişkisidir. Bunun yanı sıra sınıflarda, ders dışı faaliyetlerde, sosyal ilişkilerde, çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüyüp gelişmesini sağlamak

için yapılan rehberlik etkinliklerinin birçoğu psikolojik danışmada gereken birebir yüz yüze etkileşimi gerektirmediğini belirtmektedir.

Psikolojik danışmanlar yaptıkları danışmaları, psikolojik danışmayı sınıflandırmada kullanılan ölçütlerden biri olan birey sayısına göre yürütürler. Bu ölçüte göre psikolojik danışma uygulamaları, bireysel ve grupla psikolojik danışma olmak üzere ikiye ayrılır.

Bireysel psikolojik danışma, bireyin kendini daha iyi tanınması, sorunlarının kaynaklarının farkına varması, sorunlarıyla baş etme becerisi kazanması, kendisi için daha gerçekçi kararlar alabilmesi ve sağlıklı bir kişisel gelişim sürdürebilmesi amacıyla bireyle karşılıklı yüz yüze kurulan psikolojik yardım ilişkisi olarak tanımlanabilir (Güven, 2004). Bireysel psikolojik danışma, bireylerin savunucu tutumu bırakarak yeni yaşantılara, değişime açık hale gelmesi için gerçekleştirilen yardım sürecidir. Süreçte çeşitli nedenlerle uyum problemleri yaşayan, kendini yalnız hisseden, başarısız ve değersiz gören kimselere, problemlerinin altında yatan nedenleri ve çözüm yollarını görmeleri için yardımcı olunmaktadır (Erözkan, 2008). Danışmaya gelen bireylerin, danışmaya ilişkin algılamaları danışma sürecinin etkili olması adına önemlidir. Danışanın danışma oturumlarına yönelik tutumu olumluysa ve gönüllü olarak katılıyorsa, danışanın süreçten, aksi tutum içinde olan danışanlara göre daha fazla fayda görmesi beklenilebilir.

Grupla psikolojik danışma kişilerarası ilişkilerin geliştirilmesini hedefleyen, üyelerin duygu, değer ve tutumlarının üzerinde durulduğu, ayrıca her bir üyenin davranışsal amacının gerçekleştirilmesinin sağlanmaya çalışıldığı, bu alanda yetişen bir psikolojik danışman tarafından yürütülen profesyonel terapötik bir yardım etme sürecidir (Voltan-Acar, 1993). Grupla psikolojik danışma birden çok kişiye aynı anda danışmanlık yapma ve her danışanın grup içinde bireysel kararlara varma sürecidir. Grupla psikolojik danışmada, danışman ve grup üyelerinin karşılıklı saygı ve empatik anlayış havası içinde, içten, samimi ve saydam olarak paylaşılan fikirlerin, duyguların, yaşantıların bireyin kendini daha derin olarak anlaması ve kendine olan güven ve saygısının artması sağlanır (Özgüven, 1999). Grupla psikolojik danışmaya katılan üyeler, sahip oldukları problemin sadece kendilerinde

olmadığını ve kendi problemine benzer problemlere sahip olan diğer üyeleri görünce, gruba olan bağlılıkları artabilir ve süreçten daha fazla fayda sağlayabilirler.

Psikolojik danışmanlık, toplumumuz tarafından kabul gören yardım mesleklerinden biridir. Psikolojik danışma yardımı, ülkemizde genel olarak meslek elemanlarının en fazla bulunduğu kurumlar olan okullarda sürdürülmekle beraber endüstri, sağlık, adalet, sosyal hizmet, emniyet ve askeri alanlarda da psikolojik danışma hizmeti etkin bir şekilde verilmektedir.

Psikolojik danışma hizmetinin etkin bir şekilde verilmesinde, psikolojik danışmandan bazı özelliklere sahip olması beklenmektedir. Özgüven (1999)'e göre rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesi kuşkusuz bir uzmanlık işidir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin hedefi olarak kabul edilen, danışanın “etkin uyumu” ve “gelişmesi” birçok değişkenden etkilense de, özellikle psikolojik danışman becerisinin etkisi ilk sıradadır. Etkili psikolojik danışmanın kişilik özellikleri konusunda yapılan çalışmaların sonuçları birbirinden farklılık göstermekle birlikte hepsinde ortak olan özellikler, kişilerarası ilişkilerde başarılı, insanları seven, zeka potansiyeli yüksek, geniş görüş açısına sahip, kendine güvenen, duyarlı, sabırlı, hoşgörülü, kendinden hoşnut, mesleğin gerektirdiği kişilik özelliklerine sahip olmalarıdır (Muslu-Köseoğlu, 1994: 5).

Okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti yürüten danışmanların hem mesleki bilgi ve beceri açısından hem de kişisel özellikleri açısından bu hizmeti yürütecek yeterlilikte olması gerekmektedir (Aysan ve Bozkurt, 2004). Danışman yeterliliği, danışmanın yardım almak isteyen danışana etkili bir şekilde danışma yapabilme konusundaki algısı olarak tanımlanabilir. Danışman öz yeterliği ayrıca danışmanın, danışma sürecinde danışmanlıkla ilgili davranışlar ve belirli klinik durumlarla baş edebilme konusunda kendi kapasitelerine dair yeterlik algılarıdır (Larson ve Daniels, 1998:179–218).

Danışman yetkinlik beklentisinin bir psikolojik danışmanın yaptığı işi etkili bir şekilde yapmasında ve danışmanlıkla ilgili görevlerini başarılı bir şekilde yerine

getirmesinde çok büyük bir öneminin olduğu ve kişilik özellikleriyle ilgili olduğu düşünülmektedir (Özgün, 2007).

Danışmanların kişisel yeterlilikleri ve becerilerinin bu kadar önemli olmasının altında, aldıkları eğitimin önemi göz ardı edilemez (Özgüven, 1999). Ülkemizde Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'nun "Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri" kılavuzunda psikolojik danışmanlık ve rehberlik lisans programları için 8 yarım dönem; 146 saat teorik, 34 saat uygulama olmak üzere toplamda 180 saatlik ve 162 kredilik bir ders programı belirlenmiştir (YÖK, 2007).

Psikolojik danışma, teknik özellikleri olan profesyonel bir hizmet alanı olduğu için psikolojik danışma hizmetlerinin etkinliği çoğunlukla danışmanların bu alanda iyi yetişmiş olmalarına bağlıdır. Hizmet içinde süreklilik olarak kendilerini yenilemeleri önemlidir (Kepçeoğlu, 2001). Psikolojik danışmanlar aldıkları eğitimin yanında kendilerini sürekli olarak değişen ve gelişen koşullara göre yetiştirmesi, hem danışman hem de danışan için daha kaliteli ve etkili yardım hizmeti demektir. Bu şekilde verilecek bir yardım hizmeti hem danışan hem danışman için olduğu kadar psikolojik danışma ve rehberlik alanı için de faydalı olacaktır.

Bireyler lisans ve lisansüstü eğitimleri sırasında teorik derslerin yanında psikolojik danışma uygulamasına ilişkin yaşantılar (bireysel ve grupla psikolojik danışma) geçirirler ve süpervizyon eğitimi alırlar. Psikolojik danışman olmak isteyen öğrencilere eğitimleri sırasında sunulması gereken olanaklardan birisi süpervizyondur (Dye ve Borders, 1990). Danışman eğitimcilerinin ve süpervizörlerin, yeterliğe sahip danışman yetiştirme sorumlulukları vardır. Bunun yanında danışmanların ve eğitim alan danışmanların da kendi gelişimlerini değerlendirmeleri ve yeterliklerini sürekli olarak artırma sorumlulukları vardır (Swank, 2010). Becerikli olma ile sonuç arasındaki ilişki göz önünde tutulursa, psikolojik danışman eğitimcilerinin, her bir öğrencinin beceri düzeyini değerlendirme sorumluluğu vardır; öğrencileri sınırlı becerilerle mezun etmek, danışanların ihtiyaç duydukları hizmetleri almamaları sonucunu doğurur (Whiston & Cooker, 2000). Psikolojik

danışmanların uyguladığı becerilerde öğrencilerin kendilerini yetkin hissedebilmeleri için gözetim altında bu becerileri uygulama fırsatı elde etmeleri gereklidir (Özyürek, 2009).

Akkoyun (1990)'a göre denetimli olarak psikolojik danışma dersini almadan önce psikolojik danışma ilke ve teknikleri dersinin alınmış olması yeterli değildir. Uygulama dersinin öncesinde psikolojik danışma ile ilgili bazı temel becerilerin uygulamalı olarak kazandırılması gerekir. Ayrıca danışma sürecinin ayrıntılarının işlendiği bir danışma süreci dersi alınmalıdır. Bunların yanısıra psikolojik danışma kuramları dersinde de değişik kuramların incelenmesinin yanısıra her adayın kendi danışma kuramını oluşturması sağlanmalıdır. Adayların bilgilerini kendi kişilikleriyle birleştirerek bir senteze ulaşmaları üzerinde durulmalıdır.

Cormier (1990), mezun olduktan sonra da psikolojik danışmanların mesleği sürdürürken eğitilmelerinin gerekli olduğunu ve böylesi bir eğitim için üç temel eğitim programının danışmanların eğitiminde harmanlanması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu eğitim programları 1) insan ilişkilerinde beceri eğitimi programı, 2) kişiler arası ilişkilerin temel özellikleri, 3) mikro danışmanlık becerileri olmak üzere gruplandırılmıştır. Psikolojik danışmanların hem hizmet içi eğitimlerinde hem de şimdiki ve gelecekteki başarıları için insan ilişkileri ve danışma becerileri eğitime önem verildiği görülmektedir. Ayrıca Hamamcı, Oskargil ve İnanç (2004)'a göre yeni yayınları takip eden, gelişmeleri izleyen, hizmet içi eğitim programlarına katılan ya da zorlandığı durumlarda uzmanlara başvuran ve onlardan yardım alan psikolojik danışmanların gerçekleştirdiği rehberlik hizmetlerin etkililiği daha da artabilir.

Türkiye' de psikolojik danışman eğitimiyle ilgili tartışmalar yapılmaktadır. Kuzgun (2000), daha nitelikli ve verimli bir hizmet verilebilmesi gerektiğini ve bunun için lisans düzeyindeki eğitimin çok uygun olmadığını; Doğan (1996) uzmanlık düzeyinde sunulması gereken PDR hizmetlerini yeterli deneyim ve hazırlığı olmayan lisans mezunlarından beklemenin hizmet kalitesini düşürdüğünü ve ciddi sorunlara neden olduğunu dile getirmiştir. Kepçeoğlu (1981)' na göre rehberlik ve psikolojik danışma alanında uzmanlık eğitimi almış olan elemanlarımızın yetişmeleri yeterli sayılmamaktadır. Yeterli olmayan

elemanların uzman olarak okullara atanması, sakıncalı olmakta; hatta bu elemanlar, alana zarar verebilmektedir.

Ülkemizde psikolojik danışma uygulamalarında yeterliklere ilişkin durum incelendiğinde; Özgüven (1990), psikolojik danışma öğrencilerinin uygulama yaşantılarının yetersiz olduğunu dile getirmiştir. Okullarda görev yapan psikolojik danışmanların performanslarında yetersiz olduklarına yönelik bulgular elde edilmiştir (Aydemir-Sevim ve Hamamcı, 1999; Özyürek ve Kılıç-Atıcı, 2002). Hitchcock (1953) orta dereceli okullarda çalışan 1282 danışman grubunun, tanımlanan görevleri ne derece yerine getirdikleri incelemiştir. Bu araştırmanın bulguları danışmanların halen yaptıkları ile yapılması gerektiğine inandıkları görevler arasında anlamlı farklar olduğunu göstermektedir (Aktaran Kuzgun, 1997).

Kuzgun (1997) danışmanların okullarda asıl rolleri ile bağdaşmayan bürokratik işler yapmaya zorlanmaları, çok kere asıl fonksiyonlarını yerine getirememelerinden kaynaklanmaktadır. Ne yapacağını iyi bilmeyen, alanında gerekli bilgi ve becerileri yeterince edinememiş olan danışmanlar gerçek rol ve işlevlerini çevrelerine kabul ettirmede başarısız olduklarından yöneticilerin kendilerine verdikleri işleri yapmakta kolaylık ve rahatlık bulmaktadırlar. Bu tür görev algısı kişinin mesleğinde ilerlemesine olanak vermediği gibi, danışmanlık rolü hakkında yanlış bir anlayışın güçlenmesine de yol açmaktadır.

Bilimsel olmasının yanında aynı zamanda sanatsal yanı olan bu özel yardım mesleğinin sorunlarına değinmek gerekirse, Kepçeoğlu (1988)' na göre:

- Psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki temel kavram, ilke ve anlayışlarla ilgili sorunlar vardır,
- Örgütlenme ile ilgili sorunlar vardır,
- Personel sağlama ve yetiştirme ile ilgili sorunlar vardır,
- Mevzuat ve personelin özlük hakları ile ilgili sorunlar vardır,

- Psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarında verilen hizmetlerin bilimsel ve profesyonel nitelikleri ile ilgili sorunlar vardır,
- Psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarını ülke çapında yaygınlaştırma ile ilgili sorunlar vardır.

Psikolojik danışmanlığın kısa vadede yüz yüze olduğu en önemli sorun; meslekleşme, psikolojik danışmanların nitelikleri ve psikolojik danışman eğitiminin ölçütleri olarak görülmektedir. Psikolojik danışmanlığın önemi arttıkça, mesleki becerilerin neler olduğu konusunun da netleşeceği beklenmektedir. Psikolojik danışman eğitimi veren kurumlar, kısa vadede kaçınılmaz biçimde akreditasyonun gerekliliğinin bilincine varacaklardır. Gelecekteki psikolojik danışman eğitimi için, üzerinde anlaşmaya varılmış ulusal standartlar belirlenmelidir. Buna ek olarak, psikolojik danışmanlığın diğer yardım mesleklerinden farkının ne olduğu üzerine tartışmalar devam edecektir. Diğer tartışmaların içeriğinde ise, terapötik yaklaşımların sayısının artması sorunu ve eklektik veya entegratif çözüm konuları olacaktır (Feltham, 1995'den aktaran Yalçın, 2006).

Psikolojik danışmanlık mesleğinin günümüzdeki algılanışı ve toplumdaki yeri konusunda, meslek elemanlarının öz eleştiri yapmaları kaçınılmaz görünmektedir. Sink (2002)' e göre okul psikolojik danışmanları; arada bir geriye bakarak kendileri için zor olan 'Etkili miyim? Daha iyi ne yapabilirim? Nasıl geliştirebilirim? Psikolojik danışma ve eğitim ile ilgili aldığım eğitimi ve araştırma sonuçlarını günlük yaşama geçirebiliyor muyum?' gibi soruları sormalıdır.

Psikolojik danışmanlık mesleğinin üzerinde durulması gereken temel konularından birisi, terapötik iletişim sürecinde bir meslek elemanı olarak psikolojik danışmandır. Bu mesleğin uygulayıcısı olan psikolojik danışmanların eğitimi sırasında ve çalışma hayatında mesleğinin merkezi olarak tabir edilen psikolojik danışmayı ne kadar uyguladıkları ve bu uygulamada kendilerini ne kadar yeterli algıladıkları merak konusudur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı psikolojik danışmanların bireysel ve grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algılarını incelemektir. Yani bu çalışma ile durum tespiti yapılması hedeflenmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

21.yy teknolojik gelişmeleriyle hayatımıza kolaylıklar sunmasının yanında bir takım sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar bireylerin kendilerini olumsuz yönde etkilemekte hatta kendilerini etkilemekle kalmamakta bu sorunlar nedeniyle bireyler birbirlerine de sorunlar çıkarmaktadırlar. Bu sorunlar bireylerde, ailelerde, arkadaşlıklarda, okullarda, iş yerlerinde, toplumda kısacası hayatın hemen her alanında kendini göstermektedir. Bu durum Freud'un çağdaş yaşam, nevrozları doğurur görüşünü destekler niteliktedir. Bireyler bu problemlerini çözmek adına ya sessiz kalmakta ya kendileri birşeyler yapmaya çalışmakta ya da uzman olsun veya olmasın bir başkasından yardım istemektedirler.

Harry S. Sullivan'ın kişiler arası ilişkiler kuramındaki "İnsanları diğer insanlar hasta ettiğinden, onları yine diğer insanlar iyi edebilir." demektedir (Geçtan, 2000:227). İnsanlar günlük yaşamda karşılaştığı olumsuz durumlar karşısında kimi zaman öfkelerini kontrol etmekte zorlanmakta kimi zaman depresyona girmekte kimi zaman intihar etme gibi sıkıntılı durumlara başvurabilmektedirler. Bu sıkıntılı durumlar içinde olan insanlardan bazıları başkalarından yardım isteyebilmektedir. Yardım istenen bireyler, yardım isteyen bireyin kimi zaman yakını kimi zaman toplum tarafından kabul görmüş bireyler olmaktadır. Toplum tarafından kabul gören bireyler ya resmi olarak bilimsel anlamda kabul görmüş bireyler ya da toplum tarafından benimsenmiş, resmi olarak bilimselliği olmayan bireyler olmaktadır.

Terapötik yardım veren uzmanlar a) psikiyatristler b) klinik psikologlar c) psikolojik danışmanlar d) psikiyatri hemşireleri e) sosyal hizmet uzmanları olabilmektedir. Nettleton ve ark.(2000)'a göre bu meslek grubundaki bireylerin psikolojik danışma yapan

bireyler olabilmeleri, onların danışma alanında iyi bir eğitim almalarına ve danışanla danışan ilişkisine girme yönünde açık bir fikir birliği içinde olmalarına bağlıdır. Bu araştırmada ele alınan yardım edici, yardım istenen kişiler resmi olarak bilimsel anlamda kabul görmüş kişilerden olan psikolojik danışmanlardır.

Bütün psikolojik danışma uygulamalarında terapötik sürecin en önemli unsurlarından birisi psikolojik danışmandır. Psikolojik danışman gerekli yardım etme becerileri konusunda uzmanlaşmış kişidir (Voltan-Acar, 2001). Psikolojik danışmanların toplum için bu denli önemli bir konumda olması psikolojik danışmanların önemini ifade etmekle beraber psikolojik danışmanlara bir takım sorumluluklar yüklemektedir. Bu sorumlulukların başında ise kendilerine gelen danışanlara etkili bir şekilde yardım etmek adına danışma yapmak gelmektedir. Etkili danışma için gerekli olan en önemli konuların başında ise danışmanların uygulamaya ilişkin yeterlikleri gelmektedir.

Ülkemizde özellikle eğitim-öğretim kurumlarının her basamağında, dershanelerde, rehabilitasyon ve özel eğitim merkezleri gibi bir çok yerde psikolojik danışman çalıştırmak zorunluluk olmuştur. Çağdaş eğitimin vazgeçilmez temellerinden biri, öğrenci kişilik hizmetleri kapsamında sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleridir. Bu hizmetlerden ve bu hizmetleri sunan profesyonellerden beklentiler önemli bir inceleme konusu iken, bu hizmetleri sunan bireylerin/psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algılarını betimlemek önemli bir gereklilik olarak görülebilir.

Psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamasına ilişkin yeterlik algıları üzerine yapılan çalışmaların az olması nedeniyle bu çalışmanın psikolojik danışma ve rehberlik alanına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Psikolojik danışmanların uygulamaya ilişkin yeterlik algılarının bu denli önemli olduğundan bu konu araştırılmış ve araştırmadan elde edilen bulgularla, psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin algıları ortaya konulmuştur. Böylece ortaya çıkan psikolojik danışman profili sayesinde gelecekte karşılaşılabilecek sorunları ortaya koyarak alınması gereken önlemler konusunda ışık tutulacaktır.

1.4. Problem Cümlesi

Psikolojik danışmanların bireysel ve grupta psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları nasıldır?

1.5. Alt Problemler

1.5.1. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları cinsiyete göre değişmekte midir?

1.5.2. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları çalışılan kurum türüne göre değişmekte midir?

1.5.3. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları eğitim durumları türüne göre değişmekte midir?

1.5.4. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları çalıştıkları bölgeye göre değişmekte midir?

1.5.5. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları meslekte çalışma sürelerine göre değişmekte midir?

1.5.6. Psikolojik danışmanlar bireysel psikolojik danışmayı hangi gelişim dönemindeki bireylere uygulamaktadırlar?

1.5.7. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışmaya ilişkin başvurdıkları bilgi kaynakları nelerdir?

1.5.8. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin olarak ortalama danışan sayıları, oturum sayıları ve oturum süreleri ne kadardır?

1.5.9. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışmanın daha iyi uygulamasına ilişkin önerileri nelerdir?

1.5.10. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları cinsiyete göre değişmekte midir?

1.5.11. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları çalıştıkları kurum türüne göre değişmekte midir?

1.5.12. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları eğitim durumlarına göre değişmekte midir?

1.5.13. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları meslekte çalışma sürelerine göre değişmekte midir?

1.5.14. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları çalıştıkları bölgeye göre değişmekte midir?

1.5.15. Psikolojik danışmanlar grupla psikolojik danışmayı hangi gelişim dönemindeki bireylere uygulamaktadırlar?

1.5.16. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışmaya ilişkin başvurdukları bilgi kaynakları nelerdir?

1.5.17. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin olarak ortalama yönetilen grup sayıları, oturum sayıları ve oturum süreleri ne kadardır?

1.5.18. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışmanın daha iyi uygulamasına ilişkin önerileri nelerdir?

1.5.19. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamalarında tercih ettikleri yaklaşımlar hangileridir?

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan izinle Karaman, Konya (İç Anadolu) ile Elazığ, Malatya (Doğu Anadolu) illerinde okullarda çalışan psikolojik danışmanlar ile sınırlıdır.
2. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamaları içinde eş görüşmesi, aile görüşmesi/danışması gibi uygulamalar da vardır. Ancak, bu araştırma sadece bireysel ve grupla psikolojik danışma uygulamaları ile sınırlıdır.
3. Bu çalışmada, psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulaması hakkındaki görüşlerine ilişkin ölçümler, araştırmacı tarafından geliştirilen "Psikolojik Danışmanların Danışma Uygulamaları ve Danışma Uygulamalarına İlişkin Yeterlik Algıları" anketinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.
4. Bu araştırma, psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler bölümlerinden mezun olan psikolojik danışmanlarla sınırlıdır.
5. Bu araştırmanın verilerinin kurum türüne göre değerlendirilmesinde, ilköğretimin ikinci kademesi ile ortaöğretim dikkate alınmıştır.
6. Araştırmanın verilerinin eğitim durumlarına göre değerlendirilmesinde, psikolojik danışmanların lisansüstü eğitime sahip olma durumları, sadece PDR alanında lisansüstü eğitim yapanlar için geçerlidir. Farklı alanlarda lisansüstü eğitim yapan danışmanlar lisans mezunu olarak değerlendirilmiştir.

1.7. Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan psikolojik danışmanların anketi ve bilgi formunu içtenlikle, doğru ve eksiksiz şekilde yanıtladıkları kabul edilmektedir.
2. Araştırmada kullanılan anketin, psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin durum tespitleri ile bu uygulamalarda kendi yeterliklerine ilişkin algılarını ölçebileceği varsayılmıştır.

1.8. Tanımlar

Psikolojik Danışma Uygulaması: Amerikan Psikolojik Danışma Derneği (American Counseling Association-[ACA]) tarafından 1997'de kabul edilen profesyonel psikolojik danışma tanımı şöyledir: Ruh sağlığı, psikoloji ve gelişim ilkelerinin; bilişsel, duyuşsal, davranışçı veya sistematik müdahale stratejileri aracılığıyla, bireyin iyi oluşu, kişisel ve kariyer gelişimi ile patoloji konularını ele alacak şekilde uygulanmasıdır (Hackney ve Cormier, 2008).

Psikolojik Danışman: Eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti veren, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personeldir (MEB, 2009).

Yeterlik : Bir görevi icra etmek ve görevin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmek için ihtiyaç duyulan yetenek, bilgi ve becerileri ifade eden bir kavramdır (Şahin, 2004).

Danışman Yeterliliği: Danışmanın yardım almak isteyen danışana etkili bir şekilde danışma yapabilme konusundaki algılarıdır (Larson ve Daniels, 1998).

BÖLÜM 2

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Tarihi Gelişimi

Bu kısımda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin tarihi gelişimi, Amerika ve Türkiye'deki tarihsel gelişimi ele alınacaktır.

2.1.1.Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Amerika'daki Tarihi Gelişimi

Amerika'da rehberlik hizmetlerinin başlangıcı orta öğretim öğrencilerine yönelik eğitimsel ve mesleki çalışmalar ilk kez 1898' de Detroit' de, bir sınıf danışmanı olan Jesse B. Davis, tarafından başlatılmıştır. Jesse B. Davis, 1907 Michigan'da Grand Rapids'de bir lise müdürü olarak işe başlamıştır ve rehberliği okuldaki her sınıf için zorunlu bir etkinlik olarak belirleyerek okullara rehberliği getirmiştir (Muro ve Kottman, 1995:2). Bu rehberlik etkinliklerinin amacı; öğrencilere, kişiliklerini geliştirmede, problemleri davranışlarından kurtulmada ve müfredat programındaki konulara dair mesleki bilgiler geliştirmede yardım etmektir (Schmidt, 1993:8).

Amerika'da hızla gelişen endüstrinin beklentilerine karşılık verebilmek, bireyleri yeni iş ve meslek yaşamının koşullarına hazırlamak amacıyla ilk önce mesleki rehberlik çalışmaları başlamıştır. Rehberliğin öncüsü olarak da bilinen Frank Parsons tarafından 1908 yılında Boston' da kurulan meslek bürosu, kurulan ilk mesleki rehberlik bürosu olmuştur. Rehberlik alanının gelişimine önemli katkıları olan Parsons' un Boston meslek bürosunda yaptığı çalışmaların amacı, gençlerin ilgi ve yeteneklerine uygun mesleklere yönelmelerini sağlayabilmektir (Çetinkaya, 2007:28).

1913 yılından itibaren rehberlik, okul dışı mesleki rehberlik kavramından ibaret olmakla kalmayıp, Amerikan eğitim sistemine resmen girmiş ve sistemli bir gelişme göstermeye başlamıştır. 1915'te öğrenci, öğretmen ve velilere meslekler hakkında bilgi vermek amacıyla kurulan "Boston Enformasyon Dairesi"nden hemen sonra aynı yıl "Boston Mesleki Rehberlik Dairesi" kurulmuştur. 1910'lu yıllarda kurulan ve faaliyetlerde bulunurken örgütlenmesini de sürdüren APGA (Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik

Derneği), 1952 yılında ülkedeki tüm rehberlik derneklerini birleştirerek dünyanın en büyük meslek örgütlerinden biri olmuştur (Çetinkaya, 2007:29).

1920'li yılların başında endüstri ve meslekî rehberlik hizmetlerine daha az, buna karşın eğitsel ve kişisel rehberliğe daha fazla önem verilmeye başlanmıştır. 1930'lardan itibaren ruh sağlığı hizmetleri, yani rehberlikte klinik model ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu dönemde rehberlik denince daha çok sağlık, din, aile, arkadaş okul ve işe uyum sorunları üzerine çalışmak akla geliyordu. Bu dönemde mesleki rehberlik önemini sürdürmekle birlikte, mesleki rehberlik daha çok meslek seçme, mesleğe hazırlık, mesleğe giriş ve meslekte ilerleme konularıyla sınırlanmıştı. 1940-1960'lı yıllarda rehberlik, öğrenci kişilik hizmetleri çerçevesinde okul psikolojik danışmanlarının bir alt görevi gibi algılanmakta, rehberlik hizmetleri; oryantasyon, ölçme ve değerlendirme, psikolojik danışma, bilgilendirme, yerleştirme ve izleme gibi altı temel hizmet alanını içermiştir. 1960'lı yıllara gelindiğinde, psikolojik danışma hizmetleri hala rehberlik hizmetlerinin bir alt alanı gibi görülmekle birlikte, rehberliğin en önemli hizmet alanı haline gelmiştir. 1960'lı yıllardan sonra okul PDR servislerinin görevi ulusal ihtiyaçlara endeksli olarak sürmüştür. Madde kullanımı, ihmal ve istismar, şiddet ve zorbalık, aile yapısının değişimi ve diğer ruh sağlığı konuları okul psikolojik danışmanlarının üstesinden gelmeleri beklenen sorun alanları olarak gözükmüştür. Bu yıllarda işgücü piyasasındaki değişimler ile endüstrinin küreselleşmesi meslek rehberliğine olan ilgiyi tekrar gündeme getirmiştir (Gysberg, 2001).

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin A.B.D.'de gelişimi ve yaygınlaşması Amerikan Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Derneği (Amerikan Personel and Guidance Association-APGA)'nin kurulmasıyla gerçekleşmiştir. APGA, PDR alanının standartlarını, ahlak ilkelerini; bu alanda çalışacak uzman personelin akademik yetiştirme esasları ile görev ve sorumluluklarını belirleyerek PDR uygulamalarının gelişmesinde büyük katkılar sağlamıştır. APGA, 1985 yılında adını Amerikan Psikolojik Danışma ve Gelişim Derneği (American Association for Counseling and Development - AACD), 1992'de ise Amerikan Psikolojik Danışma Derneği (American Counseling Association-ACA)olarak değiştirmiştir. ACA, bir yandan alanla ilgili standartları daha da geliştirirken bir yandan da üyelerinin

mesleki yeterliliklerini artırmak amacıyla sürekli olarak bilimsel çalışma ve yayın yapmaktadır (Gündüz, 2008:23).

2.1.2. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Türkiye'deki Tarihi Gelişimi

Başlangıçta bireyin meslek seçimini kolaylaştırmaya yönelik bir yardım hizmeti olarak düşünülen rehberlik, zaman içinde değişim ve gelişim göstermiştir. Rehberlik, 20. yüzyıl başlarında A.B.D.'de ortaya çıkmış ve en çok da bu ülkede gelişme göstermiştir. A.B.D'de geleneksel kültürün aktarılmasını amaçlayan eğitim programları 20.yüzyıl başlarında hızla gelişen endüstrinin beklentilerine karşılık veremez duruma gelmiştir. Bunun üzerine işçi sendikaları ve kimi eğitimcilere değin bir çok kişi ve kuruluşlar, bireyleri bu yeni iş ve meslek yaşamının koşullarına hazırlamaya çalışmışlardır. Bu yeni insan gücünü yetiştirmek amacıyla başlatılan çalışmalar daha sonra alanını genişleterek bir çok rehberlik modellerinin oluşmasına yol açmıştır. Önce mesleki, sonra eğitsel, daha sonra da kişisel rehberlik gelişmiştir (Bakırcıoğlu, 1985:23).

1952–1953 öğretim yılında Amerikalı uzmanlardan Tompkins, Beals, Mills, Türk eğitiminin yapısını incelemişler. Türk eğitim sisteminde programın, örgüt ve yönetim konusunda eleştiriler getirmişlerdir. Bu eleştiriler dikkate alınarak 1953 yılında MEB Talim Terbiye Dairesine bağlı olarak test ve araştırma bürosu ve Psikoteknik Laboratuvarı kurulmuştur. Laboratuara değişik yetenekleri ölçecek testler alınmış ve Erkek Teknik Öğretmen Okulu öğrencilerinin bölümlere seçiminde bu testler o yıl kullanılmaya başlanmıştır (Tan, 2000:38).

Ülkemizde rehberlik ilk defa 1953–1954 ders yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji ve Özel Eğitim bölümlerinde bağımsız bir ders olarak programda yer almıştır. Yine 1953 yılında eğitimde kullanılacak ölçme araçlarını geliştirmek üzere Talim ve Terbiye Dairesine bağlı Test Araştırma Bürosu kurulmuştur (Kuzgun, 2000:21).

1955 yılında Ankara Demirlibahçe İlkokulunda, ilk Rehberlik ve Araştırma Merkezi açılmış ve daha sonra İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Samsun ve Konya illerinde de rehberlik merkezleri açılarak 1955 yılında sayıları altıya yükselmiştir. Kısacası 1950'li yıllar rehberlikle ilgili hızlı gelişmelerin yaşandığı yıllar olmuştur. Bu çalışmalar 1961

anayasasına, kalkınma planlarına, eğitimle ilgili yasalara da yansımış ve rehberliğin önemine vurgular yapılmıştır. 1951–1958 yılları arasında görülen hızlı çalışmalar ve gelişmeler daha sonraki yıllarda çeşitli nedenlerle duraklamıştır. Bu yıllardan sonra Milli Eğitim Şûralarında da rehberlik kavramı tartışılmaya başlanmıştır. Ülkemizde okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının başlatılması bakımından İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı ve VIII. Millî Eğitim Şûrası önemli bir dönüm noktası olmuştur (Kepçeoğlu, 1985:42).

Ülkemizde PDR alanına ilişkin ilk lisans programı, 1965 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi “Eğitim Psikolojisi ve Rehberlik” bölümü ile başlatılmıştır. Bu fakültenin bir diğer özelliği de Türkiye’de kurulan ilk “Eğitim Fakültesi” olmasıdır (Kuzgun,1993). PDR alanında ilk lisansüstü eğitim ise 1966–1967 öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Eğitimi Fakültesi’nde açılan Eğitim Bölümü içerisinde verilmeye başlanmıştır. Bu eğitim daha sonra, 1974 yılında Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi bünyesinde oluşturulan “Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü” içerisinde sürmüştür. Bunu daha sonra Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitelerinde açılan programlar izlemiştir (Özgüven,1990).

Okullarda ilk göreve başladıklarında “eğitim uzman yardımcısı” olarak nitelendirilen okul rehber öğretmenleri, 1985 yılından itibaren yasal düzenlemeler ile öğretmenlik özlük haklarından yararlanmalarını da sağlamak amacıyla bugünkü “rehber öğretmen” ünvanını almışlardır. En son yayınlanan 17 Nisan 2001 tarihli Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği ile de rehber öğretmen ünvanlarının yanı sıra “psikolojik danışman” ünvanını kullanmaları sağlanmıştır (MEB, 2001).

Ülkemizde 2012 yılı itibariyle 53 (11’i vakıf, 42’si devlet) üniversitede psikolojik danışmanlık ve rehberlik bilim dalında lisans eğitimi verilmektedir. Bunun yanında, Kıbrıs’ta 6 üniversitede psikolojik danışmanlık ve rehberlik bilim dalı adı altında lisans eğitimi verilmektedir. Ülkemizde 2012 yılı itibariyle psikolojik danışmanların en çok istihdam edildiği MEB’de 19.236 psikolojik danışman/rehber öğretmen istihdam edilmektedir (MEB, 2012).

Günümüzde giderek yaygınlaşan ve ülkemizde de benimsenmiş olan Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Modeli'nden önce hizmetler modeli, süreç modeli ve görevler modeli olmak üzere üç rehberlik modeli ortaya çıkmıştır (Gysbers ve Henderson, 1994'ten aktaran Erkan, 2001). İlk rehberlik modeli olarak ortaya çıkan hizmetler modelinde, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin kapsamında oryantasyon, bireyi tanıma, bilgi verme, psikolojik danışma, yerleştirme ve izleme hizmetleri gibi hizmetler yer almıştır. Bir diğer rehberlik modeli olan süreç modelinde ise rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin özellikle klinik ve terapötik yönü ön plana çıkmıştır. Görevler modelinde ise psikolojik danışmanların görevleri basit biçimde belirlenmiş görevlerden oluşmuş ve “zaman zaman kendisine verilen görevleri yerine getirir” biçiminde tanımlanmıştır. Bu üç modelde de sadece psikolojik danışmanların rollerine vurgu yapılması, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin eğitimden ayrı bir unsur olarak değerlendirilip, yeterince benimsenmemesine neden olmuş, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sadece yönlendirme ya da krize müdahale gibi hizmetler ile sınırlı kalmıştır (Gysbers ve Henderson 1994'ten aktaran Erkan, 2001).

Günümüzde ülkemizde de benimsenmiş olan gelişimsel rehberlik anlayışında bireyin gelişiminin sürekli olduğu savunulmakta ve gelişimin ardışıklık gösteren dönemlerden oluştuğu vurgulanmaktadır. Yaşam döngüsü içinde bireyin her bir gelişim döneminde o döneme özgü gelişim görevleri olduğu, okul rehberlik hizmetlerinin de bu gelişim görevlerinin tümünü en iyi biçimde gerçekleştirmesi için bireye yardım etmesi gerektiği belirtilmektedir (Erkan, 2001; Yeşilyaprak, 2003).

Yaklaşık yarım asırlık geçmişine rağmen eğitim sistemi içinde PDR hizmetleri halen yeni bir hizmet alanı olarak görülmektedir. Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’nda PDR hizmetlerinin örgütlenmesinin 50 yıllık bir geçmişi olmakla birlikte, hizmetlerin işlevselliği ve eğitim örgütündeki önemi, hizmet verenlerin niteliği ve sayısal yeterliliği açısından henüz istenilen düzeye gelememiştir (Özaydın, 2002). PDR hizmetlerinin yürütülmesinde ülkemizde birçok sorun yaşanmaktadır. 1950’lerden sonra ülkemizde gelişmeye başlayan rehberlik hizmetleri, psikolojik danışmanın sayısının yetersizliği, psikolojik danışmaların üniversite düzeyinde aldıkları eğitimin yeterli ve uygulamaya dönük olmaması, okul yönetici ve öğretmenlerinin yeterli rehberlik anlayışına sahip

olmamaları, mesleki araç ve gereçlerin yetersizliği gibi nedenlerden dolayı istenilen seviyeye ulaşamamıştır.

2.2. KURAMSAL BİLGİLER

Bu kısımda, psikolojik danışmanlığında içinde yer aldığı ruh sağlığı hizmeti veren meslekler için önemli olan bazı yaklaşımlar ile bu yaklaşımlardaki danışmanların /terapistlerin rollerine ilişkin bilgilere yer verilmektedir. Bu yaklaşımlar sırasıyla şu şekilde sunulmuştur: *Psikanalitik Yaklaşım*, *İnsancıl Yaklaşım*, *Varoluşçu Yaklaşım* ve *Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım*.

2.2.1.Psikanalitik Yaklaşım

Yirminci yüzyılın başlarında psikanaliz, beyin patolojisinin davranış bozukluklarının tek nedeni olduğu görüşüne karşı çıkan yeni ve devrimci bir düşünce olarak belirmeye başlamıştır. Bazı ruhsal bozuklukların organik kökenli olmayıp psikolojik nedenlerle oluştuğu görüşünü savunan psikanaliz kuramına göre, günlük yaşamda olağan nitelikteki bazı engellemeler ve çatışmalar bazen kişiye aşılamaz görünmekte ve böyle bir kişi, içinde bulunduğu durumlara uyum sağlama çabalarında sağlıklı yollara başvurabilmektedir (Geçtan, 2002:14).

Sigmund Freud, tüm psikolojik danışma yaklaşımlarının üzerinde yükseldiği temeli kuran kişidir. Bilinçdışı ve kişilik gelişimine ilişkin görüşleri, oldukça etkili psikolojik danışma tekniklerini ortaya çıkarmış ve karşıtlarını davranışçı ve akılcı duygusal terapi gibi büsbütün farklı yaklaşımlar yaratmak konusunda güdülemiştir (Meier ve Davis, 2004). Freud yalnızca psikanalitik kuramın kurucusu olmakla kalmamış, psikolojik sorunları tedavi etmek için bir psikoterapi sistemi geliştiren ve bunu savunan ilk kişi olmuştur. Bu psikoterapi sistemine psikanaliz denir. Amaç, önemli bilinçaltı malzemeyi bilinç düzeyine çıkartmak ve mantıklı bir yöntemle incelemektir. Bilinçaltı malzeme bir kere bilinç düzeyine çıkınca, yeni bir hastalığa yol açmayacak biçimde, son derece dikkatlice ele alınmalıdır. Benliğin, alt-benliğin dürtüleri ve üst-benliğin baskısı üzerinde uygun bir denetim sürecini başlatmasına yardımcı olmak için, terapist ve danışan birlikte çalışmalıdır. Terapist aynı zamanda, rahatsızlığın bilinçaltı nedenine dönük şifreli mesajları

değerlendirirken bir dedektif gibi çalışmalı, bilinçaltının terapistin araştırmasını yanlış yönlendirmesine engel olmalıdır (Burger, 2006:95).

Bu yaklaşımda danışanlar, yoğun ve uzun süreli bir terapötik sürece dahil olmaktadır. Danışanın terapistle karşı duygularını ifade edebilmesine olanak tanıyabilmek için terapist duygularını belli etmekten kaçınmaktadır. Süreçte danışanın gösterdiği direnci anlamak için terapist tarafından büyük çaba harcanması söz konusudur. Geçmişin titizlikle incelenerek çocukluk yaşantıları üzerinde odaklanılarak bu yaşantılar tartışılır, yorumlanır, analiz edilir ve böylelikle kişilik yeniden yapılandırılmaya çalışılır. İnsan geçmişte yaşamaktadır ve geçmiş yaşantılar şimdiki yaşantıları etkiler. Kişilik değişimini sağlayabilmek için, geçmişin derinliklerine inerek benlik anlayışının artırılması sağlanmaya çalışılmaktadır. Psikanalitik yaklaşımda geçmişin yeniden yaşatılmasındaki amaç, danışanın kendini anlamasını sağlayarak içgörü kazanmasıdır. Terapist de danışanın şimdiki davranışlarının geçmiş yaşantıları ile ne şekilde ilişkili olduğunu öğretebilmek için yorumlar yapmaktadır (Erözkan, 2008: 298).

2.2.1.1. Psikanalitik Yaklaşımda Psikolojik Danışman / Terapist

Psikanalitik kuram, uzun dönemli yoğun süreçli bir terapi. Danışanlar genel olarak haftada 2 ile 5 oturum olmak üzere yaklaşık olarak 3 ile 5 sene süren bir terapi sürecinden geçerler (Seligman, 2006:58). Danışman ilk birkaç seans danışanı incelemeye alır. Yardım için başvuran her birey psikanalist yaklaşımla tedavi edilmeyebilir. Kişinin bunu yapmaya uygun olup olmadığını anlamak için birkaç hafta tanınması gerekir. Analizi yapılacak kişi (danışan) uzun bir koltukta uzanır, danışman arkasında durur. Danışan danışmanın yüzünü göremez. Bu durum onu rahatlatır. Böylece daha rahat çağrışım yaparak duygu ve düşüncelerini danışmanın istediği yönde ifade edebilir. Çağrışım yapmanın ana özelliği herhangi bir sansür uygulamadan ilk aklına geleni geldiği şekli ile ifade etmesidir. Böylece kişi geçmişe ait her olayı ve her kişiyi anlatabilir. Çocuklukta yaşadıkları, başından geçen olumlu ve olumsuz olaylar, yaşamında yer alan kişiler ve bu kişilere karşı duygular vb. gibi. Her şeyin açığa çıkması kişide mevcut olan çatışmaları ve içsel dürtüleri de açığa çıkarmada etkili olur. Burada danışmanın en önemli görevi danışanın geçmişe ait yaşantılarını öğrendikçe bugünkü davranışları ile bağını kurmaktır. Böylece danışan kendinde gözlediği birçok davranışın geçmişteki hangi nedenden

kaynaklandığını daha iyi anlayacak ve kendisi ile ilgili iç görü geliştirecektir. Bunu başaran kişi kendi yaşamını nasıl kontrol altına alacağını fark eder ve yaşamına olumlu yönde yeni, farklı bir yön verebilir (Tuzcuoğlu, 2009; 217-218). Psikanalitik kuramda terapinin en önemli işlevlerinden biri, danışanların sevme, çalışma ve eğlenme özgürlüğü kazanmasına yardımcı olmaktır. Diğer fonksiyonlar ise kişisel farkındalığı artırma, dürüst ve daha etkili kişisel ilişkiler kurabilmelerini sağlama; gerçekçi bir biçimde kaygılarıyla başa çıkma; mantık dışı ve tepkisel davranışları üzerinde kontrol sağlayabilmelerinde danışana yardımcı olmaktır. Psikolojik danışman/terapist ilk olarak danışan ile bir iletişim kurar ve bu süre içinde bir çok dinleme ve yorumlama etkinliğinde bulunur. Danışanın direnç gösterdiği alanları özellikle belirlemeye çalışır. Psikolojik danışman/terapist dinler, öğrenir ve uygun yorumu ne zaman yapması gerektiğine karar verir. Yorumlamalarda bulunmanın asıl amacı bilinçaltı malzemelerin ortaya çıkarılması sürecini hızlandırmaktır. Psikolojik danışmanın / terapistin en önemli işlevlerinden biri, danışanların sorunları ile ilgili içgörü kazanmalarını, değişim yolları hakkında farkındalıklarını artırmalarını ve buna bağlı olarak kendi yaşamlarında daha çok kontrol kazanmalarını sağlamaktır (Corey, 2005:78). Psikoanalitik yaklaşım yönelimli psikolojik danışmanlar, danışanın otorite figürleriyle (örneğin, ebeveynler) olan ilk etkileşimlerini temsil ettiği için danışan-psikolojik danışman ilişkisini kullanarak danışanları anlamaya, diğer yaklaşımları benimseyen psikolojik danışmanlardan çok daha fazla önem verirler. Danışanın, ebeveynlerine ilişkin duygularını psikolojik danışmana yansıtmaları transferans olarak adlandırılır. Transferansın çözülmesiyle danışan, psikolojik süreçlerine ilişkin yeni anlayışlar kazanır ve sorun yaratan semptomlarını iyileştirir (Meier ve Davis, 2004). Ayrıca psikolojik danışman/terapist danışanın kendisine karşı geliştirdiği aktarımı farkedebilecek ve bunu uygun zamanda kullanmasını bilecek bilgiye ve yeteneğe sahip olmalıdır (James ve Gilliland, 2003:16).

Klasik psikanalizde danışman kendi duygu ve düşüncelerini paylaşmamaya özen gösterir. Ancak alanında uzman olması, danışana daha iyi yardımcı olabilmesi ve süreci sağlayabilmesi için çok önemlidir. Kullanacağı teknikler konusunda yeterli deneyime sahip olmalıdır ki bunları ustalıkla kullanabilsin. Psikoanalitik danışmada yorumlama, rüyaların analizi, serbest çağrışım, direnç analizi, transferans ve kontur-transferans teknikleri kullanılır (Tuzcuoğlu, 2009:218).

2.2.2.İnsancıl Yaklaşım

Kişiliğin incelenmesinde insancıl yaklaşım, kişinin subjektif deneyimi, dünya hakkında kişisel görüşü üzerinde yoğunlaşır. Rogers'ın "davranış en iyi şekilde bizzat kişinin içsel referans çevresinden hareketle anlaşılır" söylemi insancıl yaklaşımın temelini oluşturur (Atkinson, 2002: 475). Rogers'ın kuramı, insanlara yeterli özgürlük ve yeterli duygusal destek verildiğinde geliştikleri, ancak böylece insan olma işlevlerini bütünüyle yerine getiren bireyler olabildiklerini vurgular (Sardoğan ve Karahan, 2009:126).

İnsancıl psikoloji insana yönelik yapılan çalışmalarda sistematik ve düzenli metotlar geliştirmeyi ve daha bütüncül ve kapsamlı bir yaklaşım aracılığıyla çağdaş psikolojinin dağınık unsurlarını bir araya getirmeyi amaçlamaktadır. İnsancıl psikologlar, yaratıcılık deneyimleri ve üstünlük gibi bireyin kendine özgü yönlerine ve bireyin yaşam kalitesine özellikle duyarlıdır (Serlin, Aantoos ve Greening, 2000'den aktaran İskender, 2008:408).

1962'de bir grup psikolog tarafından kurulan Hümanist Psikoloji Derneği (Association of Humanistic Psychology) diğer iki yaklaşım olan psikanalitik ve davranışçı yaklaşıma karşı üçüncü bir güç olarak ortaya çıkmış ve dernek kendi misyonunu tanımlarken dört ilkeyi kabul etmiştir. Bunlar (Atkinson, 2002:476):

1. Bireyin deneyimine öncelik verir. İnsanlar sıradan birer inceleme nesnesi değildirler. Kendi öznel dünya görüşlerine, kendilerini algılama biçimlerine kendilerine verdikleri değere göre anlaşılmalı gerektir.

2. İnsanların seçimleri, yaratıcılığı ve kendini gerçekleştirme tercih edilen çalışma konularıdır. Hümanist psikoloji, anormal kişilikleri temel alan bir psikolojinin anormal bir psikoloji üretecebileği düşüncesiyle, psikoanalitik yaklaşımı reddeder. Ayrıca insandan daha alt organizmalar üzerinde yapılan araştırmalardan üretilen ve bilişsel süreçleri dikkate almayan davranışçılığı da reddeder. Hümanist psikolojiye göre insanlar cinsellik, saldırganlık veya açlık, susuzluk türünden dürtülerin ötesinde kendi potansiyellerini ve yeteneklerini geliştirme gereksinimi duyarlar. Sadece ego kontrolü ya da çevreye uyum değil, büyüme ve kendini gerçekleştirme de psikolojik sağlığın ölçütü olmalıdır.

3. Araştırma problemlerinin seçiminde anlamlılık nesnellikten önce gelmelidir. Hümanist yaklaşıma göre, önemli bireysel ve toplumsal problemler incelenmelidir. Ancak bu süreçte, nesnelliğin yanında değerler de önemlidir. Bu anlamda araştırma, değerden bağımsız değildir.

4. Bireyin saygınlığına en yüksek değer verilmelidir. İnsan temelde iyidir. Psikolojinin amacı insan davranışlarını önceden tahmin etmek veya kontrol etmek değil, anlamaktır.

Hümanistik psikoloji temelde şu dört öğeye dayanmaktadır (Alkaya, 2007: 344-346):

1. Kişisel Sorumluluk

İnsancıl yaklaşıma göre, insanın davranışları onun kişisel tercihlerini yansıtır. Psikoanalistlerin ve davranışçıların, insanın denetleyemediği güçlerin etkisi altında olduğu görüşlerinden farklı olarak insancıl psikologlar, insanları kendi yaşamlarını etkin olarak şekillendiren özgür varlık olarak görürler. İnsan, yapmak istediklerini yapma ve olmak istediğini olma gücüne sahiptir. İnsan ve hayvan arasındaki en belirgin farklılık; insanın seçme özgürlüğü ve seçeneklerin farkında oluşudur. İnsan kendi davranışını denetleyebilir ve seçme özgürlüğünü kendini gerçekleştirme yönünde kullanabilir.

2. Şimdi ve Burada

İnsancıl yaklaşıma göre, geçmiş yaşantılar bireyin şu andaki davranışlarını belirleyemez; bir başka deyişle insanlar geçmişlerinin esiri değildir. Geçmiş deneyimler, kişiliği ve davranışları etkilese bile bu etki, bireyin içinde bulunduğu anda geçmiş deneyimlerini nasıl algıladığına bağlıdır. Bir başka deyişle şimdiki davranışları etkileyen geçmiş yaşantılar değil, bu geçmiş yaşantıların şu anki yorumudur. Dolayısıyla önemli olan, kişinin içinde bulunduğu anda kendisini ve çevresini nasıl algıladığı ve seçimlerini nasıl yaptığıdır. Ayrıca insancıl bakış açısına göre, hayatı dolu dolu yaşamının tek yolu şimdi ve burada yaşamaktır.

3. Bireyin Fenomenolojisi

Fenomen, kendini ve dış dünyayı kendine özgü bir biçimde algılayan bireyin öznel yaşantısını ifade etmektedir. Bu nedenle bireyin davranışlarını anlayabilmek için, onun

kendine özgü algılayışının ve yaşantısının bilinmesi veya onun yaşamında neyin anlamlı olduğunun, neyi gerçekleştirmeye çalıştığının, bir başka deyişle onun fenomeninin anlaşılması gerekmektedir. Bundan dolayı hümanist yaklaşım, insanın o anda çevresinde oluşan olayları nasıl algıladığı ve yorumladığı üzerinde; yani bireyin fenomenolojisi üzerine ya da bireyin subjektif deneyimi üzerine odaklanır.

4. Kişisel Gelişim

İnsancıl psikolojiye göre yaşam, sadece temel gereksinimlerin karşılanması ibaret değildir. İnsancıl kuramcılar, insanın temel gereksinimlerinin karşılanmasının onun mutlu olması için yeterli olmadığını belirtmektedir. İnsanlar gelişimlerini olumlu bir yönde sürdürmeye güdülenmişlerdir. İnsan, engellenmediği takdirde, kendini tatmin eden bir varoluş noktasına doğru ilerler. Bu gelişim süreci, insan gelişiminin doğal şeklidir. Carl Rogers bu noktaya, "potansiyelini tam kullanan kişi" adını vermiştir. Abraham Maslow ise bu durum için "kendini gerçekleştirme" kavramını kullanmıştır.

2.2.2.1.İnsancıl Yaklaşımda Psikolojik Danışman

Carl Rogers'ın kişilik kuramında bir danışman kendisine danışan bir kişiyi, danışanın kendisini anlayabildiği kadar iyi anlayamaz. Ayrıca Rogers, yaratılacak değişimden, danışman değil danışanın sorumlu olduğunu öne sürmüştür. Rogers'a göre, danışmanın görevi danışanını değiştirmek değil, danışanların kendi kendilerine yardım edebilecekleri bir ortam yaratmaktır. Rogers'a göre her birimiz, bir engellemeyle karşılaşmadığımız sürece olumlu ve kendini gerçekleştirmeye dönük bir gelişim gösteririz. Danışman sadece, danışanın bu gelişim sürecine kaldığı yerden devam etmesine yardımcı olur.

Danışmanlar öncelikle, danışanlarıyla uygun bir ilişki kurmalıdır. Buradaki en önemli kural, danışmanın danışana karşı açık ve dürüst olmasıdır. Danışmanlar danışanları olduğu gibi kabullenmeli ve onlara değer vermelidir (Burger, 2006:445). Birey-merkezli yaklaşım yönelimli psikolojik danışmanlar, danışanlarını olumlu görme eğilimindedirler (çünkü, tüm insanların kendini gerçekleştirme çabası içinde oldukları varsayılır) ve danışanlarına karşı sıcak, destekleyici, saygılı ve içtendirler; onlarla empati kurarlar. Danışan-merkezli psikolojik danışmanlar, tutarlılığa ve duygulara odaklanarak danışanlara

değişim sürecinde yardımcı olurlar. Psikolojik danışman, danışanın duygularını tam olarak yaşaması ve yaşantılarına açık hale gelmesi için danışanın duygularına odaklanır ve empati kurar (Meier ve Davis, 2004). İnsancı psikolojik danışma sürecinde danışmanın gözünde danışan, sorunlu; ama güvenilir, güçlü, değerli ve bağımsız olmak isteyen bir kişidir. Danışana yardım edince o, sorunlarına çözüm yolu bulabilir ve zamanla onları çözme yeterliği gösterebilir. Bu danışmada tanı, danışanın özgeçmişi, çocukluk yaşantıları önemsenmemektedir. Danışanı sınırlama, denetleme de söz konusu değildir (Bakırcıoğlu, 2005:95).

Danışman, danışana olumlu olarak yaklaşır ve maske kullanmadan, danışanın problemlerini ve altında yatan nedenleri anlamaya çalışır. Danışma sürecinde danışan merkez ve odak durumdadır. İlişkilerin etkililiğinde danışmanın kullandığı tekniklerden çok, davranış ve tutumlar önemlidir (Erözkan, 2008:300). Danışman, danışanın benlik durumu ile ideal benliği arasındaki uyumsuzluğu minimuma indirmek için yardımcı olur. Danışman bu yardımı verirken danışana karşı koşulsuz kabul, empatik olma, saydam olma, içten olma gibi beceriler ile vermelidir. Danışanın danışmana karşı güven oluşması bakımından bu beceriler büyük bir öneme sahiptir.

2.2.3. Varoluşçu Yaklaşım

Varoluşçulara göre insanın dünyadan ayrı bir varlığı yoktur ve yine içinde yaşadığı dünya da kişinin onu algılayışından bağımsız değildir. İnsanın ruhsal yapısının ve içinde yaşadığı fiziksel dünyanın bir bütün olduğunu öne süren varoluşçular, bu bütünlük içindeki varoluş algısını 'dasein' olarak adlandırmaktadır. Kişinin 'dasein'ı ne kadar güçlü ise kişilik de o denli sağlıklıdır. Ancak insanın 'dasein' nını geliştirmesi ve doğuştan varolan potansiyellerini yaşama geçirebilmesi sürekli çaba ve cesaret gerektirmektedir (May, 1994). Anlamli bir yaşam sürmenin yolu; sosyal kurallar ve bunlara uyma baskısı, yanlış ana baba standartları ve ölümün kendi tehdidi karşısında dahi 'dasein'ımızı ortaya koymak ve onaylamaktır (Yazgan-İnanç ve Yerlikaya, 2011:334).

Varoluşçu yaklaşım, ortodoks psikanalizin ortaya attığı insan doğasına yönelik deterministik bakışı ve radikal davranışçı rolü reddetmektedir. Psikanaliz özgürlüğün, bilinçaltı güçlerle, akılcı olmayan güdülerle ve geçmiş olaylarla sınırlandırıldığını

savunurken; davranışçılar özgürlüğün, sosyo kültürel koşullar tarafından sınırlandırıldığını ileri sürmektedir. Varoluşçu terapistler/danışmanlar, insanların bulunduğu koşullarla ilgili gerçeklerin bir kısmını kabullenseler de özgürlüğün kendi koşullarını seçmek olduğunu ileri sürmektedirler. Bu yaklaşım, özgür ve buna göre, seçeneklerimizden ve eylemlerimizden sorumlu olduğumuz varsayımına dayanmaktadır. Varoluşçu yaklaşım yaşamda bir değer ve anlam arama sürecidir. Varoluşçu yaklaşımda amaç danışanın içinde bulunduğu zaman üzerinde yoğunlaşarak, danışanların yaşamlarında anlam ve amaç arama sürecinde daha çok varlık göstermelerine destek olmaktır (Corey, 2005:149).

Varoluşçu psikolojik danışma diğer iki yaklaşıma karşı tepki olarak çıkmıştır. Gerek psikoanalitik gerekse davranışsal psikolojik yardım hizmetleri yaklaşımları insanın bireyselliği ve özgürlüğünü sınırlandırmaktadırlar. Varoluşu psikolojik danışma ise bireye yapılan psikolojik yardım sürecini insanın var oluşunda, özünde yer alan dört büyük konuya (ölüm-özgürlük-yalıtılmışlık-anlamsızlık) odaklaşan dinamik bir süreç olarak görmektedir. Bireyin seçimleri ve eylemlerinde özgür olduğu bu nedenle de seçimlerinin ve eylemlerinin sorumluluğunu alması gerektiği anlayışı vurgulanmaktadır. Biz insan olarak koşulların kurbanı değiliz çünkü her türlü koşullarda biz olmayı ya da olmamayı seçtiğimiz şeyizdir. Psikolojik danışma sürecinin amacı danışanların seçtiklerini keşfederek farkına varmaları ve bunların sorumluluğunu almalıdır. Birçok danışan için kendilerini var eden seçimlerini fark etmeleri değişimin, iyileşmenin başlangıcı olmaktadır. Bir insan olarak biz koşulların pasif bir kurbanı olarak kalmak zorunda değiliz ve bunu fark ederek sürekli biçimde kendi yaşamımızın mimarı haline gelebiliriz (Yalom,1980'den aktaran Koçak ve Gökler, 2008).

2.2.3.1.Varoluşçu Yaklaşımda Psikolojik Danışman

Varoluşçu ilke temelde, büyük ölçüde ne olacağımızı kendimiz belirlediğimiz için koşulların kurbanı değiliz düşüncesindedir. Terapinin temel hedefi, yaşam üzerinde düşünmeleri, çeşitli alternatiflerin farkına varmaları ve bunların arasından birine karar vermeleri için danışanların cesaretlendirilmesi sürecidir. Terapistin/psikolojik danışmanın temel görevi, anlamlı bir varoluş yaratmak için seçenekleri araştırmak konusunda danışanları yüreklendirmektir (Corey, 2005:149). Varoluşçu terapi, bireylerin yaşamlarının anlamını keşfedebilmelerine, mantıklı ve sorumlu tercihler yapabilmelerine; diğerleriyle

daha fazla etkileşimde olmalarını, aktif olmalarını ve farkında olmalarını sağlar (Seligman, 2006:212).

Varoluşçu psikiyatrinin Ameridaki kurucu olan May'in geliştirdiği tedavi yönteminde danışman, hastanın/danışanın yaşamında henüz kullanmadığı imkanlara odaklanır. Bu imkanları sürekli görmezden gelen bir insanın yeni seçeneklere doğru nasıl hareket edebileceği çok açık olmamakla birlikte, bu sorunun yanıtı, anksiyetenin "sağlıksız" rolünü "olumlu" role dönüştürmekte aranabilir. May'e göre, her insanın içinde yaşamı alabildiğine değerlendirmek isteyen olumlu bir "şeytan" vardır ve bu şeytana güvenmek gerekir (Geçtan, 2002:303).

Varoluşçu terapide, danışan ile danışman arasındaki ilişki değişimin en önemli araçlarından biridir. Danışan ile danışman arasındaki ilişkinin içten, ilgilenen, destekleyici tarzda olması bu tedavi modelinde çok önemlidir (Seligman, 2006:212). Terapiye, danışanın subjektif dünyasını derinlemesine araştıran terapistin ve danışanın birlikte katıldıkları bir yolculuk gözüyle bakmaktadır. Bu maceranın, terapistin kendi fenomenolijik dünyasıyla ilişki kurmaya istekli olmasını gerektirdiğini vurgulamıştır. Bungenal'a göre terapinin odak noktası, yaşamın varoluşsal sorularını nasıl yanıtlayacağını incelemesi için yardım etmek ve yanıtlarını otantik olarak yaşamaya başlamaları için yeniden gözden geçirmektir (Bungenal'dan aktaran Corey, 2005:153). Tedavi seansları sırasında danışman, danışanın yaşamının bir parçası olarak hastaya/danışana yön veren değerleri ve onun bu değerleri nasıl kullandığını anlamaya çalışmalıdır. Terapist/danışman bu amaçla özel gözlem yöntemleri geliştirir (Geçtan, 2002:314).

2.2.4.Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım

Bilişsel davranışçı terapilerde, klasik davranışçılık birinci dalga, onu izleyen bilişsel terapi ise ikinci dalga olarak adlandırıldı. Beck, psikoterapi alanına bilişsel kavramları getirdiğinde davranışçılığın psikoterapiye olan bilimsel yaklaşımını neredeyse birebir bilişsel kurama uyguladı. Bu bütünleşme davranışçılarındaki bilişsel kurama yaklaşmasıyla bilişsel davranışçı kuram adıyla anılan geniş kuramsal ve pratik şemsiyeyi meydana getirdi. 1990'lardan başlayarak bilişsel davranışçı terapinin açıklamakta eksiklik çektiği veya uygulamada yetersiz kaldığı noktalarda üçüncü dalga Bilişsel Davranışçı Terapiler adı

verilen yeni açıklamalar ve uygulamalar ortaya çıktı. Bu terapiler ve adları her ne kadar birbirilerinden farklı ise de temelde baktığımızda kendilerinden önceki bilişsel ve davranışçı terapi mirasıyla oldukça uyumlu biçimde bütünleşebilecekleri görülmektedir. Üçüncü dalga terapilerin getirdiği en önemli yenilik sadece bilişsel içeriğe değil ve/veya bilişsel sürece odaklanmaları, düşüncenin işlevinin altını çizmeleri ve düşünce ve düşünce süreçlerine ilişkin bakışı değiştirmeyi hedeflemeleridir. Bunun yanı sıra bilişsel anlamdaki bu yeni bakış açısına ek olarak davranışçı mirasta bu bağlamda aynen korunmakta ve tedavide davranışçı müdahaleler kullanılmaktadır. Bilişsel davranışçı terapilerin şemsiyesi altında yer alan bütün kuram ve uygulamaları üzerinde çalışılan sorunun doğasına göre kullanılabilir (Türkçapar, 2011).

Bilişsel-davranışçı yaklaşım, davranışçı ve bilişsel terapilerin temel ilkelerinin bir araya gelmesi ile oluşan geniş bir yelpaze olarak tanımlanabilmektedir. Davranışçı terapinin bu oluşuma katkıları arasında, öğrenmenin rolü, karmaşık davranışların bile en küçük parçalarına ayrılarak incelenebileceği ve küçük hedefler belirlenerek değiştirilebileceği ve bu sürecin gözlenmesinin önemi; bilişsel terapinin katkıları ise, kişilerin kendi ifadelerine önem verilmesi, dilin önemi, benlik algıları ve kişilerin davranışları ile düşünce ve duyguları arasındaki karmaşık ilişkiyi açıklaması sayılabilir (Bay, 2003; akt:Yerlikaya, 2006). Bilişsel davranışçı yaklaşım psikiyatristler, psikologlar, mesleki terapistler, hemşireler (Shawe-Taylor ve Rigby, 1999) ve psikolojik danışmanlar tarafından uygulanmaktadır.

Dobson ve Dozois (2010:4)'e göre bilişsel davranışçı yaklaşımın merkezinde üç temel önerme bulunmaktadır. Bunlar;

1. Bilişsel aktiviteler davranışları etkiler,
2. Bilişsel aktiviteler izlenebilir ve değiştirilebilir,
3. İstenen davranış değişikliği, bilişsel değişim yoluyla sağlanabilir.

Genel olarak bakıldığında, bilişsel davranışçı modele göre, düşünceler (ya da bilişler) duyguları, duygular da davranışları belirler. Yani, bilişsel davranışçı model, tüm davranışların ve daha özel olarak uyumsuz davranış ve ruhsal bozuklukların

oluşmasında, çevresel uyaranların rolünü yadsımamakla birlikte, bu çevresel uyaranların nasıl algılandığının yani bilişsel süreçlerin rolünü vurgulamaktadırlar. Bu bilişsel süreçler, düşünceler, beklentiler, atıflar ve kendi kendine yapılan konuşmalar olabilir (Kendall, Krain ve Heinn, 2000'den aktaran Tekinsav-Sütcü, 2006).

Bilişsel-davranışçı yaklaşımlar öncelikle depresyon ve anksiyete tedavisi için geliştirilmiştir. Yaklaşımın ilk ortaya atıldığı 1950'li yıllardan bu güne değin yapılan sayısız araştırma bulgusu göstermiştir ki bilişsel davranışçı yöntemler başka bir tedavi yaklaşımının olduğu psiko-farmakoloji dahil tüm tedavi biçimlerinden oldukça etkili olduğu ve bu etkinin depresyonun tekrarlanma riskini azalttığı sonucuna ulaşılmıştır (Roth ve Heimberg, 2002). Bilişsel davranışçı yaklaşım, majör depresyon, posttravmatik stres bozukluğu, obsesif kompulsif bozukluklar ve anksiyete için ilk seçenek olarak tavsiye edilmiştir. Bilişsel davranışçı yaklaşım, bipolar bozukluklarda (manik aşama), şizofrenide, diğer psikotik bozukluklarda, genelleşmiş anksiyete bozukluklarında, madde bağımlılığında ve uyum bozukluklarında ikincil seçenek olarak tavsiye edilmiştir (Nezu ve Peacock, 2005).

2.2.4.1. Bilişsel-Davranışçı Yaklaşımda Psikolojik Danışman

Bilişsel-davranışçı terapinin amacı öncelikle gerçekçi olmayan ya da birey için sorun olan düşüncelerin tanımlanmasıdır. Sorun olan düşünce tanımlandığında, o düşüncenin birey üzerindeki etkisi de tanımlanabilir. Öncelikle bu düşünceler ve güçlük yaşanan durum arasında bağlantı kurulur (Trigoboff, 2004'den aktaran Demiralp ve Oflaz, 2007).

Bilişsel davranışçı terapi, davranış değiştirme tekniklerini kullanır ama aynı zamanda uyumsuz inanışları değiştirmek için tasarlanan prosedürleri de kapsar. Terapist/danışman, kişinin anksiyete ve depresyon gibi duygusal tepkileri denetlemesine, onlara kendi deneyimleri hakkında daha etkin yorumlama ve düşünme tarzlarını öğreterek yardım etmeye çalışır. Tedavinin davranışsal bileşeni, terapist/danışman danışanı kendi durumuyla ilgili alternatif yöntemler bulmaya ve bunların sonuçlarını denemeye özendirdiği zaman etkili olur (Atkinson, 2002:583-584). Tedavinin bilişsel bileşeni, büyük

ölçüde, danışanın kendi düşünce biçiminin iç konuşmalarında kullandığı cümlelerin yeniden düzenlenmesinin davranışlarında uygun bir düzenleme yaratacağı varsayımına dayanır (Corey, 2005:297).

Meichenbaum (1986) bilişsel davranışçı terapistleri/danışmanları tekniklere aşırı bağlanma eğilimi konusunda uyarmıştır. İlerleme kaydedilecekse bilişsel davranışçı terapisinin test edilebilir bir davranış değişikliği kuramı geliştirmesi gerektiğini ifade eder (Aktaran Corey,2005:334). Bilişsel-davranışçı terapisinin merkezini bilişi yeniden yapılandırmak olsa da, bilişsel-davranışçı terapi teknik kullanımı açısından katı bir tutum sergilemez. Örneğin, danışman tedavinin bir parçası olarak sosyal beceri eğitimini tedaviye koyabilir veya sosyal beceriyi öğrenebilmek için danışana bir modeli gözlemletebilir veya bununla ilgili ev ödevi verebilir veya danışanı ödüllendirmeye dönük stratejiler gibi teknikler kullanabilir (Brown ve Srebalus, 1996:54). Ayrıca bilişsel-davranışçı terapiler terapistte hem yapılandırılmış hem de esnek bir yol haritası sağlamaktadır (Mortan ve Tekinsav-Sütçü, 2011).

Beck ve Meichenbaum bilişsel davranışçı modellerinin her ikisi de terapistle/danışmanla danışan arasındaki çalışma ortaklığını vurgulayan eğitimsel bir modele dayanmaktadır. Modeller kendi kendine yardıma teşvik eder, tedavi stratejilerinin ne kadar işe yaradığıyla ilgili olarak danışandan sürekli dönüt alır, terapi sürecine sonuçların değerlendirilebileceği bir yapı ve yön sağlar. Danışanlar aktiftir, bilgilendirilmişlerdir ve çabanın ortağı oldukları için terapisinin yönünden sorumlulardır (Corey, 2005:334).

2.3.BİREY SAYISINA GÖRE PSİKOLOJİK DANIŞMA

Bu kısımda, araştırmanın problem durumunda kısmen değinilen ve araştırmanın sınırlıklarında yer alan, psikolojik danışma hizmetlerini sınıflandırmada kullanılan ölçütlerden biri olan birey sayısına göre psikolojik danışma hizmetleri (bireysel ve grupla psikolojik danışma) daha ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır.

2.3.1. BİREYSEL PSİKOLOJİK DANIŞMA

Bireysel psikolojik danışma, bireyin kendini daha iyi tanıması, sorunlarının kaynaklarının farkına varması, sorunlarıyla baş etme becerisi kazanması, kendisi için daha gerçekçi kararlar alabilmesi ve sağlıklı bir kişisel gelişim sürdürebilmesi amacıyla bireyle karşılıklı, yüz yüze kurulan psikolojik yardım ilişkisi olarak tanımlanabilir (Güven, 2004).

Bireysel danışma, psikolojik danışmanların meşgul oldukları en önemli etkinlik olarak kabul edilmektedir. Psikolojik danışmanların danışman olarak adlandırılmasının sebebi sadece test uyguladıkları için, mesleki bilgi sağladıkları için veya öğretmen ve velilere konsültasyon yaptıkları için değil aynı zamanda danışma yaptıkları içindir. Danışma; öğüt verme, yönlendirme, sempatik olarak dinleme ve profesyonel danışmanların ilgilendikleri benzer konulara ilgi duyuyor görünmekten farklı olan bir yetenek ve süreçtir (Gibson ve Mitchell, 1981:260).

Genel olarak psikolojik danışma sürecinin esasını oluşturan ve yaygınlıkla benimsenen belirgin özellikler aşağıdaki gibi sıralanıp açıklanabilir (Kepçeoğlu, 1988:168-170).

1. Psikolojik danışma biri danışman veya terapist, diğeri danışan olmak üzere iki kişi arasında yüzyüze kurulan bir ilişkidir. Danışman bu konuda yetişmiş ve tecrübeli bir uzmandır. Bunun yanı sıra danışman, psikolojik sağlığı yerinde, kendisi ve çevresi ile uyumlu, tutarlı ve bağdaşım içinde bir kişidir. Psikolojik danışmada yardım edilen kişiye "danışan" denir. Danışan kişi kaygılı ve problemlidir; bağdaşmazlık içindedir. Ancak, danışan kişi kaygılı ve problemlili olsa da psikolojik yardım ile bu kaygı ve problemlerini yenebileceğinden, psikolojik danışmada danışan kişi normal bir insan olarak kabul edilir ve danışan için asla "hasta" deyiimi kullanılmaz.

2. Psikolojik danışma sürecinin esası danışanın davranışlarının değiştirilmesidir. Her psikolojik danışma yardımının sonunda danışanın davranışlarının değişmesi beklenir. Danışan kaygı ve problemleri, uyumsuzluk yaratan davranışları

hakkında daha çok bilinçlenir ve kendine en uygun seçimi yaparak yeni davranışlar kazanmaya ve böylece kendini gerçekleştirmeye çalışır.

3. Psikolojik danışma ilişkisi gönüllülüğe dayanan bir ilişkidir. Kendi gönüllülüğü olmadan kimse psikolojik danışma yardımına zorlanamaz. Bu kural danışman için de geçerlidir. Çünkü, psikolojik danışmada danışman, iyi insan ilişkileri içinde, rol yapmaksızın, karşısındaki danışanı anlamaya çalışan, ciddi, açık ve dürüst bir kişidir. Psikolojik danışmada danışan değişmek isteyen kişidir. Bu gönüllü değişme isteği olmadan danışanın davranışlarının değiştirilmesi ve özellikle değişikliklerin kalıcı olması düşünülemez.

4. Psikolojik danışma ilişkisi, danışman ile danışan arasında kurulan psikolojik ve terapötik bir ilişkidir. Psikolojik danışma ilişkisinde bilgidен çok duyguların paylaşılması esastır. Danışman danışanı olduğu gibi kabul ederek onu anlamaya çalışır. Psikolojik danışmanın esas merkezi danışanın kendisidir. Danışman danışana olumlu bir saygı duyar, onu hiçbir zaman eleştirmez ve yargılamaz. Danışana kesinlikle güvenir. Kaygı yaratan durumu ya da problemi "empatik" bir anlayışla, danışanın kendi görüş açısından görmeye çalışır. Danışman bütün bunları karşı tarafa yani danışana iletme ve hissettirmek için çaba gösterir.

5. Psikolojik danışma ilişkisi özel ve gizli bir ilişkidir. Psikolojik danışma ilişkisi tüm koşulları ile bu ilişkiye uygun özel bir ortamda sürdürülebilir. Bu ortam, bu amaçla düzenlenmiş uygun bir oda olabilir. Psikolojik danışma odası danışman ile danışanın karşı karşıya oturabilecekleri bir şekilde döşenmiş, dış etkilere korunmuş, girişi ve çıkışı kolay, dışarıya fazla ses geçirmeyen bir oda olmalıdır. Psikolojik danışma, danışman ile danışan arasında kurulan gizli bir ilişkidir. Bu gizlilik tamamen bireye olan saygıdan kaynaklanmaktadır. Danışman psikolojik danışma ile ilgili tüm ahlak ve gizlilik kurallarına kesinlikle uymak zorundadır.

6. Psikolojik danışma sürecinde esas araç danışman ile danışan arasındaki sözlü iletişimidir. Psikolojik danışma ilişkisi genellikle karşılıklı konuşma ile sürdürülür.

Esas sorunları hakkında konuşma durumunda olan danışanın kendisidir. Danışman iyi bir dinleyici, danışanı sorunları hakkında daha çok konuşmaya ve bilinçlenmeye teşvik edicidir. Danışmanın görevi bu teşvik edici ortamı yaratmak ve danışanı anlamaya çalışmaktır. Danışanın rahatça konuşması terapiyi kolaylaştırır. Psikolojik danışmada suskunluk halleri de önemlidir. Suskunluk hallerinde de iletişim ve terapi devam edebilir. Psikolojik danışma oturumlarında, özellikle uzun süreli yardımlarda, gerekirse sözel olmayan başka iletişim tekniklerinden de yararlanılabilir. Bu tekniklerin kullanılması, kuşkusuz, daha çok danışmanlık bilgi ve becerisi gerektirir. Ancak, belirgin bir ihtiyaç ve sıkıntı ortaya çıkmadıkça hiçbir teknik sözel iletişime tercih edilmemelidir.

7. Psikolojik danışma yardımı bilimsel ve profesyonel bir yardımdır. Psikolojik danışma yardımı, ancak bu alanda yeterli bilimsel hazırlığı ve tecrübesi olan yetkili danışmanlarca verilebilir. Psikolojik danışma hizmeti arka arkaya belirli işlerin yapılması ile tamamlanabilen bir teknisyenlik hizmeti olmadığı gibi, danışman veya terapist de bir teknisyen sayılmaz. Çünkü, psikolojik danışmada teknikler o kadar önemli değildir. Önemli olan, danışanın, sorunları hakkında daha çok bilinçlenerek değişmesi, yeni davranışlar kazanması ve böylece kendini gerçekleştirmesi için uygun ve teşvik edici bir psikolojik atmosferi sağlayabilmektir. Bu ise gerçekten bilimsel ve profesyonel hazırlığı olan yeterli danışman gerektirir.

2.3.2. GRUPLA PSİKOLOJİK DANIŞMA

"Grupla psikolojik danışma" kavramı, bu alanda sık sık kullanılan "grup rehberliği" kavramından farklı bir anlam taşır. Grup rehberleri, genelde danışanlara gruplar halinde bilgi verme yoluyla yardım etmeye ağırlık verir. Grupla psikolojik danışma ise danışanın kendi kişisel duygu, tavır ve düşüncelerini araştırmalarına uygun bir ortam sağlayarak, grup dinamiği içinde yardım etmeyi amaçlar. Grupla psikolojik danışmada, danışman ve grup üyelerinin karşılıklı saygı ve empatik anlayış havası içinde, içten, samimi ve saydam olarak paylaşılan fikirlerin, duyguların, yaşantıların bireyin kendini daha derin olarak anlaması ve kendine olan güven ve saygısının artması sağlanır (Özgüven, 2000:218). Diğer taraftan grupla psikolojik danışma öncelikle duygulara ve duygusal konuların çözümüne odaklanır ve davranışsal ya da kişilik problemleri olanlara yardımcı olmaya çalışır. Grup

danışmanlığı sorun giderici bir yaklaşım olmasına rağmen, yaşanan zorlukların daha ciddi sorunlara dönüşmesini engelleyebildiği mantığından hareketle, ayrıca sorunları önlemede de kullanılabilir. Bununla birlikte grup danışmanlığı eşsiz bir öğrenme ortamı sağlamaktadır (Smead-Morganett, 2005:1).

Grupla psikolojik danışma, birçok farklı türdeki danışanlara uygulanan ve oldukça yararlı olan bir araçtır. Grupla danışma, bireyle psikolojik danışma gibi başarılıdır. Fakat bazı grup türlerinde, bireysel danışmadaki danışma becerilerinden fazlası gerekir. Ayrıca grup danışmanları grup dinamiklerini yönetebilmesi için bir dizi beceriye sahip olması gerekmektedir (Brown ve Srebalus, 1996:93).

Lieberman, Yalom ve Miles (1973)'e göre nispeten benzer sorunlara sahip olan danışanlardan bir grup oluşturulursa, bireyle psikolojik danışmadakinden daha etkili işler yapılabilir. Pek çok grupta elde edilen yarar, psikolojik danışmanın kendisinden değil, grup üyeleri arasındaki etkileşimden kaynaklanır. Terapötik gruplarda, grup psikolojik danışmanı etkin bir katılımcı ya da lider olmaktan ziyade kolaylaştırıcıdır. Yetkin grup psikolojik danışmanları üst düzeyde destek sağlayarak ve grup sürecini yorumlayarak makul ölçüde grup kurallarını oluştururlar ve duygusal sorgulamalar yürütürler (Aktaran Meier ve Davis, 2004:104).

Kuzgun (2002:169) grupla psikolojik danışmanın amaçlarını şöyle sıralamıştır:

- Kimliğini bulmada bireye yardımcı olmak.
- Bireyin kendini daha olumlu bir biçimde değerlendirmesine, kendine güven geliştirmesine yardımcı olmak.
- Kişinin duygu, düşünce ve davranışları arasındaki tutarlılığın artmasına yardımcı olmak.
- Kişiye değer yargılarını gözden geçirmesi ve geçerliliklerini sınaması için gerekli ortamı sağlamak.
- Başka insanları dinlemeyi, anlamayı ve başkaları ile iletişim kurabilmenin yollarını öğretmek .

- Başkaları ile, özellikle ana babası öğretmenleri ve diğer otorite figürleri ve akranları ile ilişkilerini irdelemesi için bireye gerekli fırsatları sağlamaktır (Kuzgun, 2002: 169).

Psikolojik danışman, psikolojik danışma grubunda etkili bir terapötik güçtür; çünkü, o gruptaki diğer terapötik güçlerin oluşmasına, danışanların davranışsal amaçlarını saptamalarına, yardım alıp-vermeyi öğrenmelerine katkıda bulunur ve terapötik ortamı sağlar. Diğer terapötik güçlere bakıldığında, psikolojik danışman somut olan bir güçtür. Her etkili grup lideri, kendi grubu içindeki güçleri anlamaya çalışır. Grup liderinin gruptaki terapötik güçler ve liderlik gelişimi hakkında bilgi sahibi olması gereklidir (Voltan-Acar, 2005:60).

Grup içinde üyeler ile lider arasındaki ilişkinin insani ilişkiler çerçevesinde gelişen özel bir ilişki olduğu söylenebilir. Zira grup içinde lider, hem sahip olduğu bilgi ve beceriler, hem de üstlendiği rol gereği özel bir konuma sahiptir. Lider grubun çekim noktasıdır ve grubun oluşum aşamasında tüm üyelerin liderden beklentileri, grubun diğer üyeleriyle ilgili beklentilerinden daha fazladır (Yalom, 2002). Etkili grupla psikolojik danışma, grup liderinin hazırlığına ve grubu yürütmesindeki yeteneğine bağlıdır. Grubu hazırlamada süreç çok önemlidir. Bu süreç; gruptaki üye sayısının yönetilebilecek sayıda olmasını, üyelerin belirlenmesini, grup oturumlarının yapılacağı yer ve zamanın belirlenmesini ve kuralların oluşturulmasını içerir. Ayrıca lider grup üyelerinin durumlarını bilir ve bunlara uygun danışma yeteneklerini kullanır (Gladding, 1994).

Bir kişi kendisi grupla psikolojik danışma sürecine katılmazsa, grup lideri olamaz, çünkü, en önemli öğrenme biçimi, yaşayarak, yaşantı geçirerek öğrenmedir; ayrıca grup yaşantısı grup lideri adayına, kendini tanıması, kabul etmesi için fırsatlar sunar. Tüm bunların yanı sıra, grupla psikolojik danışmaya ilişkin mesleki dergiler ve kitaplar okunmalıdır. Grupla psikolojik danışma yapabilmek, grup yönetebilmek için süpervizyonlu grup çalışması yapılmalıdır. Bir başka deyişle, grup oturumlarının kayıtları yapılmalı ve grupla psikolojik danışma alanında uzman olan kişilerden süpervizyon alınmalıdır (Voltan Acar, 2005:38).

Etkili grupla psikolojik danışma yürütebilmenin gereklerinden birisi de psikolojik danışmanların grubu yöneten bir lider yanında yardımcı lider olarak görev almasıdır. Gladding (2003)'e göre yardımcı bir lider olarak grupta bulunmanın yararlarını; zor durumlarda grubun işleyişine yardımcı olmak, liderle olan ilişkisinde üyelere model olmak, hem üyelere hem de lidere geri bildirim vermek ve grup sürecinde ortaya çıkan süreçlerle ilgili bir takım özel bilgileri liderle paylaşmak şeklinde sıralamaktadır (Aktaran Türküm ve Akdoğan, 2007).

2.4. PSİKOLOJİK DANIŞMADA VE REHBERLİKTE ETİK

Etik sözcüğü, Yunanca "karakter" anlamına gelen "ethos" sözcüğünden türetilmiştir. Ethos'tan türetilen "ethics" kavramı da, ideal ve soyut olana işaret ederek, ahlak kurallarının ve değerlerin incelenmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda etik, toplumda yaygın olan ahlak kurallarından daha özel ve felsefidir (From,1995'den aktaran Pehlivan, 1998:7).

Her meslek az ya da çok belirgin olan kendi meslek ahlakını ya da ait olduğu zümrenin ahlakını üretir; normları, bu mesleği seçen ve meslek olarak yürütenleri bağlar (Pieper, 1999:39). Mesleki etik ilkelerinin temel amacı, meslek üyelerinin, kendilerini eleştirerek, gelişmelerine olanak sağlamaktır. Meslek etiği ilkeleri, doğrudan insan ile ilgili mesleklerde çalışanların uyması gereken davranış kurallarıdır. Meslek etiğinin en önemli yararlarından biri dünyanın her yerinde aynı meslek çalışanlarının bu kurallara uygun davranmalarının gerekli olmasıdır (Aydın, 2003:25).

Profesyonel yardım ediciler, profesyonel olma, uygulamaya ilişkin standartları ve etik kodları kullanmaları, uygulamaya ilişkin yeterli krediye almış olma ve uygulama yapabilme ehliyetlerinin olması gibi özellikleriyle profesyonel olmayan yardım edicilerden ayrılırlar (Gale ve Austin, 2003'den aktaran Cormier ve Hackney, 2005:1). Profesyonel yardım edici gruptan biri olan psikolojik danışmanlığın da ülkemizde etik kodları PDR-DER Etik Kurallar Komisyonu tarafından geliştirilmiş ve yayınlanmıştır.

Psikolojik danışmanların mesleklerini en üst düzeyde etik kurallara uygun şekilde yürütebilmeleri için temel ilkeleri benimsemeleri gerekmektedir. Bu temel ilkeler (PDR-DER, 2007:6-9):

1. Yetkinlik (yeterlik, ehliyet): Psikolojik danışmanlar hizmetlerini en üst düzeyde yeterlilikle yürütmeyi amaçlarlar. Uzmanlık alanlarının, yetkilerinin sınırlarını bilirler. Yalnızca eğitim düzeylerine ve formasyonlarına uygun hizmetleri yürütürler. Yeterlik sınırlarını aşan özel bir durumla karşılaştıklarında varolan bilimsel mesleki ve teknik kaynaklara başvurarak yardım talebinde bulunurlar. Psikolojik danışmanlar uzmanlaşabilmek için bilimsel ve mesleki düzeylerini yükseltmeye çalışırlar. PDR alanındaki çağdaş gelişmeleri izlemek gerektiğine inanarak, bilgilerini sürekli yenilemeye çalışırlar. Yaşamları boyunca kendilerini sürekli olarak uzmanlık alanlarında yetiştirmeye ve geliştirmeye çalışırlar. Bunu yaparken de bilimsel kaynaklardan yararlanırlar.

2. Dürüstlük: Psikolojik danışman,kişilerarası ilişkilerinde, bilimsel çalışmalarında ve tüm mesleki etkinliklerinde özellikle de psikolojik danışma sürecinde dürüstlüğü, doğruluğu ve gerçekliği ilke edinirler ve ilkeyi yaşama geçirirler. Psikolojik danışmanlar kendilerini tanıtırken; eğitimlerinden, araştırmalarından ve mesleki niteliklerinden söz ederken abartılı ifadelerden kaçınır ve doğru olmayan beyanlarda bulunmazlar. Psikolojik danışman özü sözü içi dışı birdir,yani duyuş ve düşünceleri ile davranış ve sözleri tutarlıdır. Özellikle danışanları ile sağlam ilişkiler kurmayı amaçlarlar.

3.Duyarlılık ve Hoşgörü: Psikolojik danışmanlar, danışanların PDR hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanabilmeleri için gerekli tüm önlemleri alırlar. Onların zarar görmemeleri için gerekli tüm önlemleri alırlar. Psikolojik danışmanlar tüm mesleki etkinliklerini profesyonel ilişkiler içersinde sunarlar. Birey hak ve özgürlüklerine duyarlıdırlar. Psikolojik danışmanlar danışanların kendi ilgi, yetenek ve değerlerini tanımalarına yardımcı olurken, yansız davranmaya özen gösterirler.

Psikolojik danışmanlar insanın dünyada en değerli varlık olduğunun bilincindedirler. Psikolojik danışmanlar kişinin kendi sorunlarını çözebilme gücüne

güvenirler, kendi kararlarını kendi verme özgürlüğüne içten inanırlar. Bazen hukuki ve idari zorluklara yol açsa bile, danışanlarına ait gizli bilgileri korumak ve insanlara verilebilecek zararları önlemek ya da en aza indirmek için ellerinden gelen çabayı gösterirler.

4. Bireysel ve Kültürel Farklılıklara Duyarlılık: Psikolojik danışmanlar; toplumda değişik kesimlerin gereksinim ve sorunlarının farkında olmaya ve çalışmalarında kullandıkları yöntem ve teknikleri onların gereksinimlerine uyarlamaya çalışırlar. Ayrıca yaş, cinsiyet, din,dil, ırk, sosyo-ekonomik düzey, değişik grup ya da kültürlere ait olma, özürlü olma, cinsel yönelim, medeni durum gibi bireysel ve kültürel farklılıkların, verecekleri hizmeti olumsuz olarak etkilememesine özen gösterirler. Psikolojik danışmanlar hizmet sundukları bireylerin farklı kültürel arka planlarını anlamak için etkin çaba harcamalıdır.

Danışanlar psikolojik danışmandan farklı düşünce ve ideolojilere, inanç ve değerlere sahip olabilirler. Bu gibi durumlarda, psikolojik danışmanlar ayırım yapmaksızın hizmet vermeye çalışırlar. Psikolojik danışmanlar kendilerine başvuran herkesi kabul edicidirler ve onlara anlayış göstererek hizmet verirler.

5. Toplumsal Sorumluluk: PDR, temelde insana yönelik bir hizmetler bütünüdür. Bu nedenle alanda verilen hizmetlerin doğası gereği, danışmanların birincil görevi ve sorumluluğu, insana yöneliktir. Psikolojik danışmanlar toplumun giderek karmaşılaşan yaşam koşulları içinde kişinin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmaya çalışırlar.

Psikolojik danışmanlar, topluma yönelik bilimsel ve mesleki sorumluluklarının bilincindedirler. Bireye hizmet verirken, toplumun yararlarını da gözetirler.Toplumun yararı için bilgilerini medya yoluyla kamuoyuna duyururlar. Psikolojik danışmanlar, verdikleri konferans, eğitim, panel, seminer ve benzeri eğitim etkinliklerinde medya yoluyla topluma açıklamalar yaparken toplumsal ve mesleki sorumluluklarına özen göstermeli ve aşağıdaki noktalara uymalıdır:

- Bilimsel ve mesleki literatüre uygun bir dil kullanılmalıdır.
- Etik kurallarla ve uygulama standartlarıyla tutarlı olmalıdır.

- Bilgi verilen kesimin profesyonel yardım sürecine müdahale emesine yol açmamalı, ayrıca topluma yönelik açıklamalarıyla haksız çıkar sağlamamalıdır.

Toplumsal felaketlere yol açan olayların psikolojik nedenlerini belirlemeye ve bunların sonuçlarını azaltmaya çalışırlar. Psikolojik danışmanlar sundukları psikolojik hizmetlerin insana aykırı amaçlar için kullanılmasını engellemeye çalışırlar. Psikolojik danışmanlar, profesyonel etkinliklerini ilgili üçüncü kişilere (mahkeme, sigorta şirketleri gibi) raporlarını sunarlarken net, doğru ve çift anlam taşımayan bir dil kullanmalıdırlar.

6. Mesleki ve Bilimsel Sorumluluk: Psikolojik danışmanlar, etik standartlara bağlı olma, görev ve rollerini iyice kavrayıp bunlara uygun davranma sorumluluğunu taşırlar. Hizmet verdikleri kişilerin iyilikleri ve yararları doğrultusunda ilgili kurumlarla işbirliği yaparlar, gerektiğinde danışanları bu alandaki başka uzmana gönderirler. Gerektiğinde bilgi alış verişi ve işbirliği yapmalıdırlar. Psikolojik danışmanlar kendi profesyonel yaklaşımlarından farklı diğer profesyonel yaklaşımlara saygılı olmalıdırlar. Kamuoyuna yönelik yaptıkları açıklamalarda meslek örgütü ya da psikolojik danışmanlar adına konuşmadıklarını, yalnızca kendi öznel düşüncelerini ve bakış açılarını yansıtmakta olduklarını açıkça ifade etmelidirler.

2.4.1. PSİKOLOJİK DANIŞMA İLİŞKİLERİNDE ETİK STANDARTLAR

Bu bölümde belirtilen maddeler hem bireysel hem de grupla psikolojik danışma ilişkilerinde geçerlidir (PDR-DER, 2007:12-15):

1. Psikolojik danışma ilişkisi ancak danışanın gönüllülüğü ile olanaklıdır. Buna göre; danışan danışma ilişkisine girip girmemekte serbesttir. Bu özgürlüğün tanınmadığı durumlarda, psikolojik danışman danışana bunun nedenlerini açıklamakla yükümlüdür.
2. Bireysel ve grupla psikolojik danışmada, psikolojik danışman başlangıçta danışanın/danışanların rollerini ve sorumluluklarını ve gizliliğin sınırlarını tanımlamalıdır.

3. Danışma süreci içerisinde psikolojik danışman danışanın kişisel bütünlüğüne saygı göstererek onun iyiliği ve huzuru için çalışmaktan sorumludur. Psikolojik danışman aynı zamanda danışanı grup etkileşiminden doğacak bedensel ve/veya psikolojik incinmelerden korumak için uygun önlemleri almakla yükümlüdür.
4. Psikolojik danışman, danışma ilişkisinden elde edilen bilgi ve kayıtların saklanması, başkalarına verilmesi ya da yok edilmesinde etik kurallara uygun davranır. Danışma ilişkisi ile ilgili her türlü bilgi gizli tutulur. Grupla psikolojik danışma oturumlarında da grup üyelerinin paylaştıkları özel ve kritik bilgilerin gizli tutulması esastır.
5. Eğer danışan aynı zamanda bir başka profesyonel kişi ile ilişkideyse, psikolojik danışman o kişi ile bağlantı kurarak onun onayını almaksızın, bu bireyle danışma ilişkisine girmez. Eğer danışma ilişkisi başladıktan sonra, danışanın başka bir danışma ilişkisi içinde olduğunu öğrenirse, psikolojik danışman diğer meslektaşının iznini alır, ancak danışan diğer danışmanla ilişkiyi kesmek istemiyorsa psikolojik danışman bu danışanıla ilişkisini sonlandırır. Çünkü bu durum etik açıdan sakıncalıdır.
6. Danışanın durumu gerek kendisi gerekse başkaları için açık ve yakın bir tehlike oluşturuyorsa, psikolojik danışman bu tehlikeyi önleyebilecek, mantığa uygun bir tedbir alır veya ilgililere bu tehlikeyi bildirir.
7. Psikolojik danışma ilişkisi ile ilgili tüm kayıtlar (görüşme notları, test verileri, yazışmalar, bant kayıtları, elektronik veriler ve diğer dökümanlar) psikolojik danışmanın çalışmakta olduğu kurumun malı değildir. Bunlar mesleki amaçlarla kullanılır ve danışanın izni olmadan başkalarına açıklanamaz.
8. Psikolojik danışma ilişkisinden elde edilen veriler psikolojik danışman eğitimi veya araştırma amacıyla kullanılacağı zaman, ilgili danışanın kimliği gizli tutulur.

9. Psikolojik danışman danışana, danışma sürecine başlamadan önce ve süreçte ilişkiyi etkileyebilecek amaçlar, hedefler, teknikler, danışma sürecinin kuralları ve sınırlılıkları ile ilgili danışanın anlayacağı biçimde bilgi verir.

10. Psikolojik danışman, danışanlar ya da danışanla ilişkisi olan kişiler tarafından tehdit edildiğinde ya da kendisini tehlikede hissettiğinde, psikolojik danışmayı sonlandırabilir.

11. Psikolojik danışman rüştünü kanıtlamamış ya da kendi başına karar veremeyecek durumdaki danışanların çıkarlarını en iyi biçimde korur.

12. Psikolojik danışman, gerektiğinde danışanı ile ilgili olarak mesleki açıdan yetkili olan diğer bir meslektaşı ile konsültasyon yapabilir.

13. Psikolojik danışman kişisel ya da mesleki yetersizliği yönünden danışana yardımcı olamayacağını ya da olamadığını anladığında ilişkiyi başlatmaktan sakınır ya da ilişkiyi keser. Bu gibi durumlarda psikolojik danışman, danışanı uygun bir uzmana yöneltir. Danışan önerilen uzmana gitmek istemezse, psikolojik danışman ilişkiyi sürdürmek zorunda değildir.

14. Psikolojik danışman, kendisinin objektif olmasını engelleyecek yönetim,denetim ya da değerlendirme ilişkisi içinde olduğu bir kişi ile danışma ilişkisine girmez, bu durumda onu başka bir psikolojik danışmana gönderir. Ancak başka bir seçeneğin bulunmadığı durumlarda ve danışanın durumu mutlaka psikolojik danışma yardımını gerektiriyorsa, psikolojik danışmanın bu ilişkiye girmesi düşünülebilir.

15. Psikolojik danışman kısa süreli grupla psikolojik danışma veya eğitim programlarını (örneğin maraton gruplar,etkileşim grupları veya gelişim grupları) yürütürken, gerek grup sürecinde gerekse grup yaşantısından sonra gereksinimi olan danışanlara psikolojik yardım sağlar.

16. Psikolojik danışman, danışanla, danışanın akrabası, vasisi ya da diğer önemli kişilerle/danışanın yakın ve özel ilişkide olduğu kişiyle herhangi bir duygusal-cinsel yakınlıktan kaçınır. Danışanla duygusal-cinsel yakınlık meslek ahlakına aykırıdır.

17. Psikolojik danışma yardımı ile birlikte bilgisayar kullanıldığı zaman danışan, (a) zihinsel, duygusal ve bedensel açıdan bilgisayar çalışmasını yürütecek yeterlikte olmalı, (b) programın amacı ile ilgili olarak bilgilendirilmeli, (c) bilgisayar programı danışanın gereksinimine uygun olmalı ve (d) danışan bilgisayarı kullanırken, yanlış anlama ya da uygunsuz kullanma gibi problemleri gidermek ve daha sonraki gereksinimleri belirlemek için izlenmelidir.

18. Psikolojik danışman farklı etnik köken,ırk,din ve sosyo ekonomik düzeyden olan kişilerin, psikolojik danışma hizmetlerine destek olarak kullanılan bilgisayar uygulamalarından eşit olarak yararlanmalarını sağlamak ve var olan bilgisayar programlarının kapsamının yukarıda ifade edilen gruplar aleyhine herhangi bir ayırım gözetmediğinden emin olmak zorundadır.

19. Halkın kullanması için kendi kendine yardım programı biçiminde bir bilgisayar programı geliştirildiğinde psikolojik danışmanın şu noktalardan emin olması gerekir: a) bu programlar, tek başına (psikolojik danışmana gereksinim duyulmadan) kullanabilmeli, b)bu programların kullanılmasının uygun olmadığı durumlar, ne zaman ve nasıl yararlı olacağı, nasıl kullanılacağı gibi konular açıklanmış olmalı, c)bu tür programların el kitabı; programı geliştiren kişiyi, geliştirilme sürecini, programın geçerliği ile ilgili verileri ve nasıl çalıştığını açıklayıcı bilgileri kapsamalıdır.

20. Bilgisayarda bilgi saklanacaksa, sadece sağlanan hizmet için gerekli olan bilgi saklanır. Saklanan bilgi, bu bilginin kullanıldığı iş biter bitmez yok edilir. En iyi güvenlik önlemleri kullanılarak bilgisayardaki bilginin sadece psikolojik danışma hizmetlerini vermekle görevli ve sorumlu personel tarafından kullanılması sağlanır.

21. Hizmeti, sonuçları ya da bilgiyi internet gibi elektronik yolla sunan psikolojik danışmanlar, danışanlarını riskler ve gizliliğin sınırları ile ilgili olarak bilgilendirirler.

2.5. PSİKOLOJİK DANIŞMANLAR ÜZERİNE TÜRKİYE'DE YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Ülkemizde psikolojik danışman ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmaların çoğunun okul psikolojik danışmanları üzerine yoğunlaştığı görülmüştür.

Kepçeoğlu (1978) tarafından yapılan danışmanların rol ve görevlerine ilişkin çalışmada, danışmanların görev algılarının uzmanlarınkinin çok altında olduğunu bulmuştur. Ancak bu çalışmada danışanların rol algıları düşük olmakla birlikte öğretmen ve yöneticilerinkinden daha yüksek düzeyde çıkmıştır. Maddeler tek tek incelendiğinde ise, olumsuz maddelerde anlaşılanın daha yüksek olduğu, yani danışmanın görevi olmaması gereken görevleri deneklerin çoğunluğunun göreviymiş algıladıkları ve danışmanların mesleğin etik ilkelerine ters düşen görevleri, kendilerinden beklenen görevlermiş gibi benimsedikleri gözlenmiştir.

Pişkin (1989) orta dereceli okullarda görevli yönetici ve danışmanların ideal ve gerçek danışmanlık görev algılarını incelemiştir. Danışmanların görev algıları puan ortalaması en yüksek grup olmuştur. Rehber öğretmenler bilgi verme, yerleştirme, izleme, velilere danışmanlık ve araştırma geliştirme hizmetlerini görevleri olarak algılamakta yetersiz bulunmuştur. Ancak danışmanların bireyi tanıma ve psikolojik danışmayı asli görevlerden saymaları ve sadece psikolojik danışma hizmetini yerine getirmede kendilerini yetersiz hissetmemeleri ise çalışmanın en önemli bulgusudur.

Aydemir-Sevim ve Hamamcı (1999) 93 psikolojik danışman üzerinde yapmış oldukları çalışmada, psikolojik danışmanların mesleki görevlerini yerine getirme konusunda kendilerini yeterli olarak değerlendirdiklerini ve mesleklerini yürütmekten doyum aldıklarını bulmuşlardır. Bu mesleki görevlerden psikolojik danışmanlar daha çok rehberliğin bilgi verme işlevini yerine getirme konusunda kendilerini yeterli hissettikleri anlaşılmaktadır. Danışmanlar kendilerini bireysel danışma yapma, yetenek testi uygulama

ve yorumlama gibi konularda ise diğer görev maddelerine göre orta düzeyde yeterli olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Uslu (1999) tarafından yapılan çalışmada mesleki yeterlik açısından kendini yeterli ve kısmen yeterli olarak algılayan psikolojik danışmanların iş doyumları puan ortalamaları arasında farklılığın olduğunu ve kendini yeterli olarak algılayan psikolojik danışmanların iş doyumları daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Günay-Ergün, Çiçek ve Çivitçi (2000), yaptıkları çalışmada 772 rehber öğretmen ile çalışmışlardır. Elde ettikleri bulgulara göre araştırmaya katılan rehber öğretmenlerinin % 91'i psikolojik danışma görüşmesi tekniğini kullandığı belirtmiştir.

Doğan ve Erkan (2001), 2000-2001 eğitim-öğretim yılında Türkiye çapındaki 18 üniversitede yapılan bir araştırmada, Türkiye'deki psikolojik danışma ve rehberlik programlarındaki öğretim elemanlarının kendilerini en yetkin algıladıkları uzmanlık alanının okul psikolojik danışmanlığı olduğu bulunmuştur.

Yiyit (2001), okul psikolojik danışmanlarının yetkinlik beklentilerini ölçmeye yönelik olarak 145 maddelik " Okul Psikolojik Danışmanı Yetkinlik Beklentisi Ölçeği"ni geliştirmiştir. Geliştirilen ölçek Türkiye genelinde 315 psikolojik danışmana uygulanmış, yapı geçerliği için yapılan faktör analizinde, psikolojik danışma becerileri, rehberlik becerileri ve uygulamakta zorluk çekilen beceriler olmak üzere üç faktör ortaya çıkmıştır. Bu araştırma sonucunda diploma notları, deneyim süreleri ve sorumlu oldukları öğrenci sayıları arttıkça okul psikolojik danışmanlarının yetkinlik beklentilerinin yükseldiği bulunmuştur. Okul psikolojik danışmanlarının yaş, cinsiyet, mezun olunan bölüm, çalışılan kurum, okul türü ve yetkinlik beklentileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirtilmiştir.

Hamamcı, Murat ve Çoban (2004) Gaziantep'te görev yapan psikolojik danışmanların yaşadıkları mesleki sorunları belirlemek ve mesleki anlamda ihtiyaç duydukları alanda kendilerini destek vermek ve eğitim programları geliştirmek için

yaptıkları çalışmada, psikolojik danışmanların kendilerini mesleki anlamda yeterli buldukları ve mesleki anlamda hiçbir eksiklerinin olmadığı ve bu bağlamda da sorun yaşamadıkları ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışmanlar yaşadıkları sorunların kendilerinin bilgi ve beceri yetersizliğinden kaynaklanmadığını, yaşadıkları problemlerin tamamen dış etkenlere bağlı olarak gerçekleştiğini belirtmektedirler. Psikolojik danışmanlar aldıkları eğitimin teorik olarak kendilerine mesleki anlamda bilgi ve beceri açısından yeterli olduğunu fakat uygulamada bazı problemler yaşadıklarını vurgulamışlardır. Uygulamadaki bu problemlerin kendilerinin dışında müdür, öğretmen, veli ve öğrencinin fazla olmasından kaynaklandığını belirtirken, üniversite sırasında aldıkları eğitiminde daha çok teoriğe yönelik olması ve pratiğe yönelik eğitim almamaktan dolayı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu sebepten dolayı uygulamaya yönelik eğitim programlarına ihtiyaçları olduğunu vurgulamışlardır.

Ayhan (2004), liselerde ve özel dershanelerde çalışan psikolojik danışmanların PDR biriminin işlevlerine ilişkin görev algılarını bazı değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda, liselerde ve özel dershanelerde çalışan psikolojik danışmanların PDR biriminin işlevlerine ilişkin gerçek görev algıları ile ideal görev algıları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bunun yanısıra lise ve özel dershanelerde çalışan psikolojik danışmanların PDR biriminin işlevlerine ilişkin gerçek ve ideal görev algılarına bakıldığında her iki grubun da ideal görev algı düzeylerinin gerçek görev algı düzeylerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Liselerde ve özel dershanelerde çalışan psikolojik danışmanların PDR biriminin işlevlerine ilişkin ideal görev algı düzeylerinin mesleki deneyime göre fark gösterdiği bulunmuştur.

Yaka (2005), ilk ve ortaöğretim okullarında ve RAM'larda çalışan 220 psikolojik danışmanın temel psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerin bazı değişkenler açısından incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma bulgularına göre; üniversite öğrenimi dışında temel psikolojik danışma becerileri ile ilgili herhangi bir eğitim programına katılmayanların, içerik yansıtma tepkileri kısmındaki “etkili ve etkisiz psikolojik danışman tepkilerini” bir eğitim programına katılanlara göre daha iyi ayırt ettikleri bulunmuştur. İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların, içerik

yansıtma tepkileri kısmındaki “etkili ve etkisiz psikolojik danışman tepkilerini” RAM' larda çalışan psikolojik danışmanlara göre daha iyi ayırt ettikleri görülmüştür. “Etkili ve etkisiz psikolojik danışman tepkilerini” kadınların erkeklere göre; PDR mezunlarının diğer lisans programlarından mezun olanlara göre daha iyi ayırt etmesi araştırmanın en belirgin sonuçları olarak görünmektedir. Açık biçimde görülen sonuçlardan biri de psikolojik danışman olarak çalışma süreleri arasında, “etkili ve etkisiz psikolojik danışman tepkilerini” ayırt etme yeteneği açısından anlamlı bir fark bulunmamasıdır.

Uslu ve Arı (2006), psikolojik danışmanların danışma beceri düzeylerini incelemek amacıyla, Konya, Aksaray, Niğde, Ankara ve Mersin illerinde resmi ve özel eğitim kurumlarında 2003-2004 öğretim yıllarında çalışan 110 (58 kadın, 52 erkek) psikolojik danışmanla yaptıkları çalışmada, psikolojik danışmanların kendilerini, fiziksel dinleme becerisi açısından değerlendirmelerinin “iyi” düzeyde olduğunu; psikolojik dinleme becerisi açısından “zayıf” düzeyde olduklarını; cinsiyet ve kıdeme göre psikolojik danışmanların, fiziksel ve psikolojik dinleme danışma becerileri yeterlik düzeylerinin değişmediği bulunmuştur.

İkiz (2006) yapmış olduğu deneysel çalışmasında, araştırmaya katılan psikolojik danışmanların (deney grubu) 30'u (%33.3) işinden memnun olduğunu, 18'i (%20) işinden memnun olmadığını belirtmişlerdir. Deney grubunun 14'ü (%15.6) çalıştıkları kurumda etik ve ilkelere dayalı psikolojik danışma yapmadığını, 13'ü (%14.4) çalıştıkları kurumda etik ve ilkelere dayalı psikolojik danışma yaptıklarını belirtmişlerdir.

Poyraz (2007) orta dereceli okullarda yürütülen rehberlik hizmetleri üzerine bir araştırma adlı çalışmasında, psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünden mezun olan psikolojik danışmanların puanları alan dışından mezun olan psikolojik danışmanların puanlarından daha yüksektir. Ayrıca mezuniyet sonrası eğitim alan psikolojik danışmanların görev yaptığı okullarda rehberlik hizmetleri daha iyi durumdadır. Psikolojik danışman sayısına göre veriler incelendiğinde psikolojik danışman sayısı arttıkça rehberlik hizmetlerinin puanının yükseldiği görülmüştür.

Karçkay (2008), “Farklı Eğitim Programı Mezunu Psikolojik Danışmanların Mesleki Yeterlilikleri ve İş Doyumlarının İncelenmesi” adlı bir çalışmasının bulgularına göre çalışılan okul türü ve eğitim düzeyi değişkenlerinin mesleki yeterlilik üzerinde anlamlı yordayıcı değişkenler olduğunu belirtilmiştir. Ayrıca alan mezunu okul psikolojik danışmanları için mesleki yeterliliği yordayan değişken çalışılan okul türü, alan dışı mezun olan okul psikolojik danışmanlar için hizmet içi eğitime katılma sıklığı olarak bulunmuştur. Mezuniyet alanlarına göre danışmanlar arasında mesleki yeterlilik düzeyleri açısından farklılaşmanın olmaması bulgusu, alan mezunu olmadığı halde okullarda danışman çalışanların okul danışmanlığı için gerekli bilgi ve becerileri eğitimleri sırasında almadıkları düşünüldüğünde dikkat çekicidir.

Selen (2008), liselerdeki PDR servislerinin etkililiğine ilişkin öğretmen, öğrenci ve psikolojik danışmanların algılarını incelemiştir. Araştırmanın örneklemi, 2006–2007 öğretim yılında İzmir İli metropol ilçelerindeki 77 psikolojik danışman, 130 öğretmen ve 389 öğrenciden oluşmuştur. PDR servisinin algılanan etkililiği psikolojik danışmanların mezun oldukları lisans programına ve psikolojik danışman’ın şu anda görev yaptığı lisedeki çalışma sürelerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. PDR servisinin algılanan etkililiğinin okulda bulunan psikolojik danışman’ın psikolojik danışman olarak çalışma süresine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. PDR servisinin etkililiği mesleki deneyime göre incelendiğinde, psikolojik danışman grubunda anlamlı düzeyde fark bulunurken, öğretmen grubunda anlamlı düzeyde fark bulunmamıştır.

Gündüz ve Çelikkaleli (2009), okul psikolojik danışmanlarında mesleki yetkinlik inancını araştırmış ve araştırma bulgularına göre; cinsiyet, hizmet süresi, sosyal destek kaynağı ve öğrenci sayısı değişkenlerine göre okul psikolojik danışmanlarının yetkinlik inançlarının farklılaştığı görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre kadın psikolojik danışmanların erkek psikolojik danışmanlara göre kendilerini daha yetkin gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca hizmet süresi bir bakıma deneyimi daha fazla olan okul psikolojik danışmanlarının deneyimi daha az olan okul psikolojik danışmanlarına göre mesleki yetkinlik inançlarının daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur.

Özyürek ise (2009) Türkiye'deki üniversitelerde psikolojik danışma ve rehberlik eğitimi alan öğrencilerin okullarda yaptıkları uygulamalarda sağlanan olanaklar, uygulama süresi ve süpervizyon (yapı ve geribildirim) çalışmaları bakımından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, okullarda yapılan uygulamalar için önemli bir orandaki öğrencinin yeterli sürede ve düzenli biçimde bireysel ya da grup süpervizyonu alamadığını, grup süpervizyonlarının deneyimsiz öğretim elemanları tarafından sunulduğunu ve kalabalık öğrenci gruplarıyla yapıldığını ortaya çıkartmıştır.

Güngör (2010) yapmış olduğu nitel çalışmasında, çalışmaya katılanların, PDR lisans eğitiminin uygulama boyutunda sıkıntılar olduğunu, mesleki kimlikte sıkıntıların devam ettiğini, öğretim elemanı sayısına göre öğrenci sayısının fazla olduğunu, psikolojik danışmanların donanımlı yetiştirilmediğini, psikolojik danışma uygulama boyutunda yetersizlik olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcılar süpervizyon eğitiminin yetersiz olduğunu, mesleki etik konusunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını, hizmet içi eğitimlerin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Hatipoğlu (2010) tarafından yapılan okullarda yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi adlı araştırmasının sonuçlarına göre hem ilköğretim hem de ortaöğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanlar, ilk sırada eğitsel gelişim alanına yönelik çalışmalara öncelik verdikleri; psikolojik danışma uygulamalarından en fazla bireysel psikolojik danışma sonra acil krize yönelik danışma ve en son sırada ise grupla psikolojik danışma uygulamaları yürüttüklerini belirtmişlerdir. Bireysel psikolojik danışma toplam oturum sayısı ve yönetilen grupla psikolojik danışma sayısı 1501 ve üstü okul mevcuduna sahip okullarda çalışan psikolojik danışmanlar lehine anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Demir ve İşmen-Gazioğlu (2011), PDR öğrencilerinin kuramsal yönelimleri ile düşünme stilleri, epistemolojik inançları ve merak düzeyleri arasındaki ilişkilerinin incelenmesi adlı çalışmasının sonuçlarına göre öğrencilerin kuramsal tercihlerinin sırasıyla bilişsel/bilişsel davranışçı (%35,5), çözüm odaklı (%31,3), birey merkezli/varoluşçu

(%19,8), kalan %13,2'lük kesim ise davranışçı, gestalt, psikodinamik ve gerçeklik yaklaşımları oldukları bulunmuştur.

Denizli (2011), danışanların algıladıkları terapötik çalışma uyumu ve oturum etkisi düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması: Ege üniversitesi örneği adlı çalışmasından elde ettiği bulgulara göre terapötik çalışma uyumunu, süpervizyonun etkililiği ve psikolojik danışma becerilerinin etkililiği değişkenlerinin (kapalı uçlu soru, açık uçlu soru, yeniden ifadelendirme, duygu yansıtma, bilgi verme ve yönlendirme) yordamadığını bulmuştur.

İkiz ve Totan (2011), etkili psikolojik danışman özelliklerini değerlendirme ölçeğini geliştirme çalışması isimli çalışmasından elde ettiği bulgulara, ölçeğin alt faktörlerinin cinsiyet açısından incelenmesinde, erkek psikolojik danışmanların kadınlara göre daha yüksek enerji düzeyine sahip oldukları; kadın psikolojik danışmanların ise erkeklere göre daha yüksek öz-farkındalık düzeyine sahip oldukları bulunmuştur.

Owen-Korkut ve ark. (2011), psikolojik danışma ve rehberlik programlarının mezunlar tarafından değerlendirilmesi adlı çalışmasından elde edilen sonuçlara göre psikolojik danışmanlar, alınan kuramsal ve uygulamalı derslere ilişkin geribildirimlerde süpervizyon eksikliği, uygulama yetersizliği sıklıkla vurgulanmıştır. Danışmanlar, öğretim üyelerine ilişkin değerlendirmede, öğretim üyelerinin en fazla akademik yeterlilik/donanım/ uzmanlık seviyelerinden ve sayılarının yetersizliğinden şikayetçi olmuşlardır. Danışmanlar mesleğe ilişkin değerlendirmede görev tanımının belirsizliği ve unvan sorununa değinmişlerdir. Danışmanlar ayrıca hem kuram hem uygulama derslerinin içeriğinin sadece eğitim sektörüne yönelik değil, sağlık, adliye, endüstri ve rehabilitasyon merkezleri gibi farklı alanlara yönelik olması gerektiğini vurgulamışlardır.

Özteke (2011) ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sosyal karşılaştırma ve öz-bilinç düzeyleri ile psikolojik danışman öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada psikolojik danışmanların sosyal karşılaştırma, öz-bilinç düzeyleri ve öz-yeterlik inançları ile cinsiyet , öğrenim durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca öz-yeterliğin alt boyutları olan koordinasyon ve müşavirlik

deneyime göre anlamlı bir farklılık gösterirken; psikolojik danışma boyutu deneyime göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. 1-10 yıl görev yapan ilköğretim psikolojik danışmanlarının koordinasyon ve müşavirliğe yönelik öz-yeterlikleri 11 ve üzeri yıl görev yapan ilköğretim psikolojik danışmanlarından anlamlı düzeyde yüksektir.

Sali-Bilgiç (2011) tarafından yapılan rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) öz yeterlilikleri adlı araştırmasının sonuçlarına göre fakülte mezunu olan ilköğretim psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma yapmaya ve müşavirliğe ilişkin öz-yeterlikleri lisansüstü eğitim alan ilköğretim psikolojik danışmanlarından anlamlı düzeyde yüksektir. Görev yerine göre ise psikolojik danışma ve müşavirliğe yönelik bir farklılık bulunmamıştır. İlköğretimde çalışan psikolojik danışmanların psikolojik danışma yapmaya ilişkin öz-yeterlikleri açısından; 1-10 yıl görev yapan ilköğretim psikolojik danışmanlarının psikolojik danışmaya yönelik öz-yeterlikleri 10-20 yıl deneyime sahip ilköğretim psikolojik danışmanlarından anlamlı düzeyde düşükken; 20 yıl ve üzeri ile 0-12 ay deneyime sahip ilköğretim psikolojik danışmanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. 10-20 yıl deneyime sahip psikolojik danışmanların psikolojik danışmaya ilişkin öz-yeterlikleri 20 yıl ve üzeri ile 0-12 ay deneyime sahip ilköğretim psikolojik danışmanlarından anlamlı düzeyde yüksektir. Ayrıca, 20 yıl ve üzeri deneyime sahip ilköğretim psikolojik danışmanları ile 0-12 ay deneyime sahip ilköğretim psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Taştan ve Bugay (2011), tanımlı görevleri dışında verilen işlere ilişkin okul psikolojik danışmanlarının görüşleri adlı çalışmasından elde edilen sonuçlarda danışmanlar, haftalık yasal çalışma sürelerinin 21.27 saatini MEB tarafından tanımlanmış görevlerin yerine getirilmesinde kullanırlarken 8.33 saatini MEB tarafından tanımlanmış görevler dışındaki işler için harcadıklarını bildirmişlerdir. Tanımlı görevler dışındaki işler nedeniyle danışmanların %60,8'i çok sık iş stresi, %46,7'si ise çok sık iş memnuniyetsizliği duyduğu bulunmuştur.

Zeren ve Yılmaz (2011), bireyle psikolojik danışma uygulaması dersini alan öğrencilerin süpervizyona bakış açıları:Yeditepe üniversitesi örneği adlı çalışmasından elde ettikleri sonuçlara göre öğrencilerin, genel olarak aldıkları süpervizyondan yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler, internet üzerinden aldıkları ve sadece kendilerinin okuduğu geri bildirimlere göre sınıf içinde aldıkları geri bildirimleri daha yararlı bulduklarını ifade etmişlerdir.

2.6. PSİKOLOJİK DANIŞMANLAR ÜZERİNE YURTDIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Hitchcock (1953) orta dereceli okullarda çalışan 1282 danışman grubunun, tanımlanan görevleri ne derece yerine getirdikleri incelemiştir. Bu araştırmanın bulguları danışmanların halen yaptıkları ile yapılması gerektiğine inandıkları görevler arasında anlamlı farklar olduğunu göstermektedir (Aktaran Kuzgun, 1997).

1970 yılında Calvin ve Carminal orta dereceli okullarda çalışan rehber öğretmenlerle hangi görevleri yapmaları gerektiği konusunda yaptıkları bir araştırmada rehber öğretmenlerden yapmaları gereken görevleri sıralamaları istenmiştir. Alınan sonuçlara göre psikolojik danışmanların en üst sırada yer verdikleri görev psikolojik danışma kapsamındaki işlerdir. Daha alt sıralarda ise disiplin ile ilgili konularda görev alma, derse girme maddeleri sıralanmıştır (Aktaran Poyraz, 2007).

Crits-Cristoph ve ark. (1991), psikoterapi sonuçlarında terapist etkilerine ilişkin yapmış oldukları meta analiz çalışmasından elde ettikleri bulgulara göre, manuel tedavi ile terapistlerin deneyim düzeyi değişkenleri, sırasıyla en geniş terapist etkisi ve ortalama terapist etkisiyle en yüksek kısmi korelasyonu vermişlerdir.

Partin (1993)'in bulgularına göre okul psikolojik danışmanları tarafından bireyle psikolojik danışma, grupla psikolojik danışma ve profesyonel gelişim etkinliklerine anlamlı biçimde daha fazla; test uygulama ve öğrencilerin değerlendirilmesi ile yönetsel görevlere anlamlı biçimde daha az zaman ayrılması tercih edilmiştir.

Usher ve Borders (1993) yapmış oldukları çalışmada, ulusal sertifikalı danışmanlar, süpervizör olarak meslekdaş ve ilişki yönelimli süpervizörleri tercih etmişlerdir. Süpervizyon olarak ise kavramsallığa, kişiselleştirmeye ve süreç becerilerine vurgu yapan süpervizyonu tercih etmişlerdir.

Kahn (1999)'ın okul danışmanlığı süpervizyon alanındaki öncelikleri ve uygulamaları üzerine yaptığı çalışmasında, öğrencilerinin bireyle ve grupla psikolojik danışmaya (%34.1) daha çok önem verildiğini bulmuştur. Süpervizyon zamanının %21.9'unu konsültasyona; %17.3'ünü gelişimsel ve kariyer rehberliğine; %15 koordianasyona; %11.2'yi ise değerlendirmeye ayırdığını bulmuştur.

Cashwell ve Dooley (2001), danışman yetkinlik beklentisinin bir danışmanın kendisini danışman olarak nasıl gördüğünün ölçüsü olduğu varsayımından yola çıkarak, danışman yetkinliği ile ilgili olarak ana ilkeler konusunda klinik süpervizyon alıp almamanın danışman yetkinliğini nasıl etkilediğini değerlendirmek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya toplumsal alanda profesyonel olarak danışmanlık yapan danışmanlarla, danışmanlık programında doktora düzeyinde eğitim alan toplam 57 danışman katılmıştır. Katılımcılara “Danışman Kişisel Değerlendirme Envanteri” uygulanmıştır. Sonuç olarak klinik süpervizyon alan danışmanların almayanlara oranla daha yüksek bir yetkinlik beklentisine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Jennings ve ark. (2003), danışma ve terapide uzmanlaşmada karşılaşılan zorlukları tanımlamak ve danışma ve terapide uzmanlaşmaya katkı sağlamak için yaptıkları "uzman danışman ve terapistin gelişimindeki çoklu faktörler" adlı derleme çalışmasında, uzmanlaşmaya ilişkin faktörler olarak deneyim, danışman/terapistin kişisel özellikleri, kültürel yeterlik ve belirsizliklerle ilgilenmek olarak belirtmişlerdir.

Danışmanlık eğitimi alan öğrenciler için teorik bir yaklaşım seçmek oldukça güç olmaktadır. Bu nedenden yola çıkarak, kişisel özellikler ile danışmanlık teori seçimi arasındaki ilişkiyi araştıran Freeman (2003)'ın çalışmasında 132 öğrenciden elde edilen sonuçlara göre, danışmanlık öğrencilerinin kişilik özelliklerine göre bir danışmanlık teorisi

tercih etmedikleri saptanmıştır (Aktaran İkiz, 2006). Benzer olarak Guillot Miller (2003), okul danışmanlarının kendilerini danışmanlığa hazırlayan programların yeterlikleri konusundaki, okulda yürüttükleri danışmanlık dışı görevler konusundaki, danışmanlığın profesyonel kimliğine ilişkin inançları konusundaki algılarını incelemiştir. Bu çalışmada, lisans eğitiminde alan deneyimi ve uygulama dersi alan okul danışmanları ile okul danışmanlığı modelleri ve becerileri hakkında hizmetiçi eğitim alan danışmanların liderlik, tavsiyede bulunma, takım çalışması ve işbirliği, danışmanlık ve koordinasyon görevlerini, alan deneyimi ve uygulama dersi almayan okul danışmanlarına göre daha başarılı olarak yerine getirdikleri saptanmıştır (Aktaran İkiz, 2006).

Tang ve ark. (2004) psikolojik danışma öğrencilerinin öz yeterliğini etkileyen faktörlerle ilgili araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmaya psikolojik danışma eğitimi alan 116 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda, geçmiş iş deneyimi, alınan kurs sayısı ve staj saat sayısı ile öğrencilerin öz-yeterlik arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Sutton ve Fall (1995), Bandura'nın özyeterlik kavramını okul iklimi, danışman rolü ve bazı demografik değişkenlere incelemiştir. Yapılan araştırmada, okul psikolojik danışmanlarının etkililiğinin, bulundukları okulun iklimden etkilendiğini bulmuşlardır. Destekleyici okul yönetimi ve öğretmenler, yüksek düzeyde etkili danışman için en güçlü yordayıcı olarak bulunmuştur.

Al-Darmaki (2005) danışmanların özyeterlikleri ile problem çözme, durumsal ve kişisel kaygıları üzerine Birleşik Arap Emirliklerindeki psikoloji bölümünde bulunan 113 (105 kadın, 8 erkek) gönüllü bireyle yaptığı çalışmada danışman özyeterliği ile problem çözme, durumsal ve sürekli kaygıları arasında anlamlı ilişki bulmuştur.

Crews ve ark. (2005) psikolojik danışmanlık eğitimi alan bireylerin kişilik özelliklerinin psikolojik danışma performansı üzerine rolünü incelemiştir. Araştırmada kişilerarası süreci hatırlama eğitimi alan bireyler ile becerikli psikolojik danışman eğitimini alanlar, kazandıkları beceriler açısından karşılaştırılmıştır. Her iki grupta, dahil oldukları eğitim programının sonunda ilerleme göstermelerine rağmen becerikli psikolojik danışman

eğitimi alan grup kişilerarası süreci hatırlama eğitimi alan gruptan anlamlı düzeyde yüksek puan almışlardır.

Delini ve Hulse-Killachy (2005), yapmış oldukları çalışmada süpervizörlerin süpervizyon türlerinin 82 kişiden oluşan master seviyesinde eğitim gören danışmanlık öğrencilerinin memnuniyeti ve algılanan öz-yeterlik arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Katılımcılar CACREP tarafından akredite alan Florida, Iowa, Luzyana, Kuzey Karolina, New Jersey ve Pensilvanya’da bulunan devlet üniversiteleri ve özel üniversitelerden seçilmişlerdir. Katılımcılara haftada bir defa ya bir öğretim üyesi ya da bir doktora öğrencisi tarafından bireysel olarak süpervizyon yapılmıştır. Araştırma sonunda yapılan değerlendirmede verilen süpervizyon şeklinin öğrencilerin memnuniyeti ve algılanan özyeterlik üzerinde anlamlı etkilerinin olduğu saptanmıştır. Bulgularda çekici süpervizyon türünün diğer iki türe (kişilerarası duyarlılık ve görev yönelimli) göre öğrencilerin memnuniyetiyle olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir. Ancak süpervizyon türlerininin doyumla olan ilişkisi öz yeterlikle olan ilişkiden daha yüksek çıkmıştır.

Schaefle (2006) danışma teorileri ve danışma teorilerinin danışma sürecine ve sonucuna etkileri üzerine yaptığı çalışmada, 137 master aşamasındaki danışmanın bildirdikleri teorik eğilimlerinin, danışma beceri performanslarına ve danışma sonuçlarına etki etmediğı sonucu bulunmuştur.

Mancillas (2006), etkili ve etkisiz danışmanın göstergelerini belirlemek amacıyla 86 yüksek lisans öğrencisiyle yaptığı nitel çalışmada içerik analizi yapmıştır. İçerik analizinde üç tema oluşturulmuştur; danışan değişkenleri, danışman yetenek ve yeterlikleri ve danışmanın kişilerarası özellikleri. Danışmanın yetenek ve yeterlikleri teması, etkili ve etkisiz danışma’nın sırasıyla %41.1 ve %36.3’ ünü oluşturmaktadır. Bu kategori özel teknikler, danışman eğitimi ve bilgi düzeyi ile danışmanın danışmayı yönetme süreçlerinden oluşmaktadır.

Draves, Kolodinsky, Lindsey, Schroder ve Zlatev (2009), okul psikolojik danışmanların iş memnuniyetini ve işle ilgili memnuniyetsizliklerinin yanında Arizona’da

kullanılan kapsamlı gelişimsel rehberlik temelli müfredata olan uyumlarını birçok açıdan kapsamlı bir şekilde değerlendirmek için bir çalışma yürütülmüştür. Arizona'daki 155 (36 erkek, 119 kadın) okul psikolojik danışmanlarıyla beş sayfayı tutan bir anket tamamlanmıştır. Yanıt veren okul psikolojik danışmanların büyük çoğunluğu iş memnuniyetlerini ifade ederken, işleriyle ilgili en az memnuniyet ifade ettikleri konuların ise yerel yöneticiler, rehberlikle ilgisi olmayan etkinliklere çok fazla zaman ayırma, krizlere yanıt verme ve sistem desteği sağlamada ortaya çıkan aşırı zamanı faydalı hale getirme konusu olduğu ortaya çıkmıştır. Yanıt veren okul psikolojik danışmanlarının en fazla memnuniyet duyduğu konu ise öğrencilerle direk etkileşim ve birebir iletişim sağlamaları olduğu saptanmıştır.

Seo (2010), Güney Koredeki 127 öğrenciyle yürüttüğü çalışmada, öğrenciler arasındaki bireysellik, kolektivizm, danışan ifadeleri ile danışman etkililiği üzerine araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, danışanların duygularına vurgu yapan danışmanlar, bilişsel vurgu yapan danışmanlardan daha etkili olduğu bulunmuştur.

Cella ve ark. (2011), rutin psikoterapi uygulamalarında terapistin/danışmanın etkileri adlı çalışmada, kronik yorgunluk sendromu olana hastalara/danışanlara bilişsel-davranışçı terapi uygulamasında terapistin/danışmanın etkisi araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlarda bilişsel-davranışçı terapiyle yardım alan hastaların/danışanların klinik sonuçlarının etkilenmesinde, terapistin/danışmanın etkisi bulunmamıştır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme oluşturan psikolojik danışmanların özellikleri, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, nicel araştırma ağırlıklı olmak üzere nitel araştırmayı da içine alan (karma araştırma) betimsel tarama modeli olarak tasarlanmıştır. Karma araştırma; tek bir çalışma ya da çalışmalar dizisindeki aynı temel olgulara ilişkin nitel ve nicel veriler toplamayı, onları analiz etmeyi ve yorumlamayı içermektedir (Leech ve Onwuegbuzie, 2007). Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir (Karasar, 2005). Betimsel tarama modeli ise olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışır. Bu sayede onları iyi anlayabilme, gruplayabilme olanağı sağlanır ve aralarındaki ilişkiler saptanmış olur (Kaptan, 1998). Araştırmada psikolojik danışmanların bireysel ve grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları, oluşturulan anketle ortaya konmuştur. Anketteki açık uçlu sorular nitel analiz programı olan Nvivo ile, diğer sorular ise SPSS analiz programı ile çözümlenmiş, analiz edilip yorumlanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 Eğitim-Öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan izinle Doğu Anadolu (Elazığ ve Malatya) ve İç Anadolu (Karaman ve Konya) Bölgelerinde görev yapan 711 psikolojik danışman oluşturmaktadır. Araştırma için Doğu (Elazığ ve Malatya) ve İç (Karaman ve Konya) Anadolu Bölgeleri'nin seçilme nedeni ise araştırmaya katılacak psikolojik danışmanlara, araştırmacı tarafından ulaşılmasının kolay olmasıdır. Araştırmada tüm evrene ulaşmaya çalışıldığı için herhangi bir örnekleme yöntemine başvurulmamıştır. Veri toplama aracı psikolojik danışmanlara öncelikle sanal

ortamda sunulmuş; daha sonra ise araştırmacı tarafından izni alınan okullardaki danışmanlardan sanal olarak anketi doldurmayanlara, anket kağıt-kalem şeklinde yüz yüze sunulmuştur. Veri toplama aracına eksiksiz yanıt veren 344 psikolojik danışman çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan psikolojik danışmanların yaş ortalaması 29,7 (Ss=5,1)'dir.

Tablo 1.Araştırmaya katılan psikolojik danışmanların demografik özellikleri

		Doğu Anadolu Bölgesi		İç Anadolu Bölgesi		Toplam	
		f	%	f	%	f	%
Cinsiyet	Kadın	101	51,8	81	54,3	182	52,9
	Erkek	94	48,2	68	45,7	162	47,1
	Toplam	195	100	149	100	344	100
Kurum Türü	İlköğretim	106	54,4	81	54,3	187	54,4
	Ortaöğretim	89	45,6	68	45,7	157	45,6
	Toplam	195	100	149	100	344	100
Meslekte	1-10 yıl	150	76,9	127	85,2	277	80,5
Çalışma	11 ve üstü	45	23,1	22	14,8	67	19,5
Süresi	Toplam	195	100	149	100	344	100
Eğitim	Lisans	154	79	108	72,4	262	76,2
	Lisansüstü	41	21	41	27,6	82	23,8
	Toplam	195	100	149	100	344	100

Araştırmaya katılan 344 psikolojik danışmanın 182'si (%52,9) kadın, 162'si (%47,1) erkektir. Doğu Anadolu Bölgesi'nden katılan 195 psikolojik danışmanın 101'i kadın (%51,8), 94'ü (%48,2) erkektir. İç Anadolu Bölgesi'nden katılan 149 psikolojik danışmanın 81'i (%54,3) kadın, 68'i (%45,7) erkektir.

Araştırmaya katılan 344 psikolojik danışmanın 187'si (%54,4) ilköğretimde 157'si (%45,6) ise ortaöğretimde görev yapmaktadırlar. Doğu Anadolu Bölgesi'nden katılan 195 psikolojik danışmanın 106'sı (%54,4) ilköğretimde, 89'u (%45,6) ise ortaöğretimde görev

yapmaktadır. İç Anadolu Bölgesi'nden katılan 149 psikolojik danışmanın 81'i (%54,3) İlköğretimde, 68'i (%45,7) ise ortaöğretimde görev yapmaktadır

Araştırmaya katılan 344 psikolojik danışmanın 277'si (%80,5) 1-10 yıl, 67'si (%19,5) 11 ve üstü yıllık süreyle mesleklerini sürdürmektedirler. Doğu Anadolu Bölgesi'nden katılan 195 psikolojik danışmanın 150'si (%76,9) 1-10 yıl, 45'i (%23,1) 11 ve üstü yıllık süreyle mesleklerini sürdürmektedirler. İç Anadolu Bölgesi'nden katılan 149 psikolojik danışmanın 127'si (%85,2) 1-10 yıl, 22'si (%14,8) 11 ve üstü yıllık süreyle mesleklerini sürdürmektedirler.

Araştırmaya katılan 344 psikolojik danışmanın 262'i (%76,2) lisans düzeyinde, 82'si (%23,8) ise lisansüstü düzeyde eğitime sahiptirler. Doğu Anadolu Bölgesi'nden katılan 195 psikolojik danışmanın 154'ü (%79) lisans düzeyinde, 41'i (%21) ise lisansüstü düzeyde eğitime sahiptir. İç Anadolu Bölgesi'nden katılan 149 psikolojik danışmanın 108'i (%72,4) lisans düzeyinde, 41'i ise (%27,6) lisansüstü düzeyde eğitime sahiptirler.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamalarına ve uygulamalarda kendi yeterliklerine ilişkin algılarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından anket oluşturulmuştur (EK-1). Bu anket hazırlanırken;

1. Öğretim üyelerinden oluşan uzman görüşleri alınmıştır (Psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında, bir profesör, üç yardımcı doçent).
2. YÖK tez veri tabanı ile ProQuest tez veri tabanındaki ilgili tezler incelenmiştir.
3. CACREP 2009 Standarts kitapçığı incelenmiştir.
4. Veri toplama aracı, MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü uzmanları tarafından da incelenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacı tarafından uzman görüşleri de dikkate alınarak hazırlanan anket aracıyla elde edilmiştir. Anketten elde edilen veriler iki yöntemle elde edilmiştir. Elde

edilen veriler birinci yöntem olarak sanal şekilde elde edilmiş; ikinci yöntem olarak ise araştırmacı tarafından kağıt-kalem şeklinde anket doldurtularak elde edilmiştir. Sanal yöntem kısmında bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümünden bilgisayar uzmanı olan bir öğretim elemanından destek alınmıştır. Sanal uygulamada anket şirketi olan www.surveey.com üzerinden oluşturulan anket kullanılmıştır. Ayrıca sanal ortamda yapılan anketlerde bir bilgisayardan tekrar tekrar girilmesini engelleyen IP engelleme yöntemi kullanılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan izin yazısı ile psikolojik danışmanlara uygulanan anket, araştırmacıya ait olan www.mustafapamuk.com sitesine yüklenmiştir. Ayrıca araştırmacıya ait olan siteye google dökümanda oluşturulan anket, www.surveey.com'da oluşabilecek bir sıkıntıdan dolayı alternatif link olarak yüklenmiştir. Psikolojik danışmanlara ulaşabilmek için öncelikle izni alınan okullara, MEB'den alınan izin yazısı ile anketin bulunduğu www.mustafapamuk.com adresi, araştırmanın amacını belirten mesajla birlikte e-posta olarak gönderilmiştir. Ayrıca e-posta göndermenin yanında izni alınan okullar telefonla aranarak psikolojik danışmanlara ayrıca ulaşılmaya çalışılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu çalışmada, elde edilen veriler değerlendirilirken ölçme aracı olan anketin birinci bölümünde yer alan bağımsız değişkenler için (cinsiyet, yaş, meslekteki çalışma süreleri, çalıştıkları kurum türleri, mezun oldukları bölümler, eğitim düzeyleri) betimsel istatistik hesaplamaları (**frekans,yüzde**) yapılmıştır. Ayrıca birinci bölümde yer alan bağımsız değişkenlerin anketteki sorularla aralarında anlamlı ilişki olup olmadığını belirlemek için **ki kare** istatistiği kullanılmıştır. Ki kare testinde serbestlik derecesinin birden büyük ($sd>1$) olduğu durumlarda, beklenen değeri 5'ten küçük gözenek sayısı %20'i aşan durumlarda, ilgili satır veya sütunun düzeylerinde, mantıklı ise birleştirme yapılır. (Büyüköztürk, 2008:148) Bu çalışmada bu şekilde olan durumlarda birleştirme tekniği kullanılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ile bu bulgulara ait yorumlar yer almaktadır. Bulgular bireysel psikolojik danışma ve grupla psikolojik danışmaya ait bulgular şeklinde iki alt bölümde ele alınmıştır.

4.1.Bireysel Psikolojik Danışmaya İlişkin Bulgular

Bireysel psikolojik danışmaya ilişkin anketten elde edilen bilgiler, aynı anketten elde edilen cinsiyet, çalışılan kurum türü, eğitim durumları, çalışılan bölge türü ve meslekte çalışma süresi değişkenleri açısından ele alınmıştır.

4.1.1.Cinsiyete göre bulgular

Bu kısımda psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin yeterlik algıları ele alınmıştır.

Tablo 2. Cinsiyete göre bulgular (Bireysel Psikolojik Danışma)

1) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar, modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?

Hiç Yeterli Değil		Çok Az Yeterli		Kısmen Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli		Toplam	
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın		13	7,1	55	30,2	94	51,6	20	11	182	100
Erkek		18	11,1	49	30,2	71	43,8	24	14,8	162	100
Toplam		31	9	104	30,2	165	48	44	12,8	344	100
Kaykare= 3,572				Sd=3		p=.312					

2) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?

f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın				31	17	101	55,5	50	27,5	182	100
Erkek				39	24,1	79	48,8	44	27,2	162	100
Toplam				70	20,3	180	52,3	94	27,3	344	100
Kaykare= 2,883				Sd=2		p=.243					

Tablo 2. Cinsiyete göre bulgular (Bireysel Psikolojik Danışma - devamı)**3) Bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Danışman" olarak uygulama yaptınız mı?**

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Kadın	162	89	20	11	182	100
Erkek	138	85,2	24	14,8	162	100
Toplam	300	87,2	44	12,8	344	100
		Kaykare=1,125	Sd=1		p=.289	

4) Bireysel psikolojik danışma uygulamasında "Danışan" olarak uygulama yaptınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Kadın	107	58,8	75	41,2	182	100
Erkek	83	51,2	79	48,8	162	100
Toplam	190	55,2	154	44,8	344	100
		Kaykare=1,979	Sd= 1		p=.159	

5) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Kadın	133	73,1	49	26,9	182	100
Erkek	112	69,1	50	30,9	162	100
Toplam	245	71,2	99	28,8	344	100
		Kaykare=.650	Sd=1		p=.420	

6) Bireysel psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?

	Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın	7	3,8	10	5,5	25	13,7	62	34,1	78	42,9	182	100
Erkek	8	4,9	14	8,6	28	17,3	52	32,1	60	37	162	100
Toplam	15	4,4	24	7	53	15,4	114	33,1	138	40,1	344	100
		Kaykare= 2,975		Sd=4		p=.562						

Tablo 2. Cinsiyete göre bulgular (Bireysel Psikolojik Danışma - devamı)

11) Bireysel Psikolojik Danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?*											
Hiç uymam		Çok Az Uyarım		Kısmen Uyarım		Uyarım		Tam Uyarım		Toplam	
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın				12	7,7	98	62,8	46	29,5	158	100
Erkek				15	10,3	86	58,9	45	30,8	144	100
Toplam				27	8,9	184	60,9	91	30,1	302	100
Kaykare= .797				Sd=2		p=.671					

12) Bireysel Psikolojik Danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?*											
Hiç yeterli değilim		Çok Az Yeterliyim		Kısmen Yeterliyim		Yeterliyim		Çok yeterliyim		Toplam	
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın		13	8,3	55	35,3	86	53,8	4	2,6	158	100
Erkek		8	5,5	40	27,4	84	58,9	12	8,2	144	100
Toplam		21	7	95	31,5	170	56,3	16	5,3	302	100
Kaykare= 7,259				Sd=3		p=.064					

*Sadece bireysel psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alınmıştır.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar, modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=3,572$, Sd=3, $p>.05$)(Bk.Tablo-2). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç yeterli değil" seçeneği "çok az yeterli" seçeneğine aktararak analiz edilmiştir. Teorik bilgi açısından kadın danışmanların %11'i kendilerini çok yeterli, %30,2'si kısmen yeterli, %7,1'i çok az yeterli olarak algıladıkları; erkek danışmanların ise %14,8'i kendilerini çok yeterli, %30,2'si kısmen yeterli, % 11,1'i ise çok az yeterli olarak algıladıklarını belirtmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %51,6'sının ve erkek psikolojik danışmanların ise %43,8'inin teorik bilgi açısından kendilerini yeterli algıladıkları söylenebilir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun, bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilgilerinin yeterli olduğunu düşündükleri görülmektedir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,883$, $Sd= 2$, $p>.05$)(Bk.Tablo-2). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından (%40), "hiç yeterli değil" seçeneği ile "çok az yeterli " seçeneği "kısmen yeterli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Etik bilgi açısından kadın danışmanların %27,5'i kendilerini çok yeterli, %17'si kısmen yeterli olarak algılamak; erkek danışmanların ise %27,2'si kendilerini çok yeterli, %24,1'i kısmen yeterli olarak algıladıklarını belirtmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %55,5'inin ve erkek psikolojik danışmanların ise %48,8'inin etik bilgi açısından kendilerini yeterli algıladıkları söylenebilir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun, bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler.

"Lisans eğitimi sırasında bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Danışman" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2= 1,125$, $Sd= 1$, $p>.05$)(Bk.Tablo-2). Kadın danışmanların %11'i, erkek danışmanların ise %14,8'i danışman olarak uygulama yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %89'u ve erkek psikolojik danışmanların ise %85,2'si bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, danışman olarak uygulama yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, danışman olarak yaşantı geçirdikleri görülmektedir. Psikolojik danışmanların psikolojik danışmaya ilişkin uygulama eğitimleri sırasında danışman olarak yaşantı geçirmiş olmaları, hem psikolojik danışmanın mesleki gelişimine hem de yardım alan bireylere daha profesyonel yardım sunulabilmesi adına olumlu bir bulgu olarak düşünülebilir.

"Lisans eğitimi sırasında bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Danışan" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine

göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 1,979$, $Sd = 1$, $p > .05$) (Bk.Tablo-2). Kadın danışmanların %41,2'si, erkek danışmanların ise %48,8'i danışan olarak yaşantı geçirmediğini ifade etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %58,8'i ve erkek psikolojik danışmanların ise %51,2'si bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, danışan olarak yaşantı geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Elde edilen bulguya göre psikolojik danışmanların danışan olarak yaşantı geçirmeleri görece olarak fazla olmasına rağmen danışan olarak yaşantı geçirmeyen danışmanların oranının azımsanmayacak düzeyde olduğu görülmektedir. Danışana daha etkili yardım edebilme açısından danışmanların eğitimleri sırasında danışan olarak yaşantı geçirmelerinin önemi dikkate alındığında, elde edilen sonucun hem alanyazın hem de psikolojik danışman yetiştiren eğiticiler için önemli olduğu düşünülmektedir.

"Lisans eğitimi sırasında bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = .650$, $Sd = 1$, $p > .05$). (Bk.Tablo-2). Kadın danışmanların %26,9'u, erkek danışmanların ise %30,9'u usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %73,1'i ve erkek psikolojik danışmanların ise %69,1'i bireysel psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt aldıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, usta-çırak ilişkisi içinde, geçirdikleri yaşantılar üzerine dönüt aldıkları görülmektedir. Psikolojik danışmanlık eğitiminin uygulama aşamasında uygulamaya ilişkin en önemli unsurlarından biri olan dönüt almanın, araştırmaya katılan hem kadın hem de erkek danışmanların çoğunluğu tarafından alınmış olması, alanyazın için önemli bir bulgu olduğu düşünülmektedir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 2,975$, $Sd = 4$, $p > .05$) (Bk.Tablo-2). Usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın gerekliliği konusunda; kadın

danışmanların %34,1'i gerekli, %13,7'si kısmen gerekli, %5,5'i çok az gerekli, %3,8'i hiç gerekli değil seçeneklerini tercih ederken; erkek danışmanların ise %32,1'i gerekli, %17,3'ü kısmen gerekli, %8,6'sı çok az gerekli, %4,9'u hiç gerekli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %42,9'u ve erkek psikolojik danışmanların ise %37'si bireysel psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt almanın çok gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın önemini vurguladıkları görülmektedir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler (mezuniyet sonrası), sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,999$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-2). Bu soru, beklenen değeri 5' ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimlerin gerekliliğine ilişkin olarak, kadın danışmanların %15,9'u kısmen gerekli, %4,9'u çok az gerekli seçeneğini tercih ederken; erkek danışmanların 14,8'i kısmen gerekli, %9,3'ü çok az gerekli seçeneğini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimlerin gerekliliğine ilişkin olarak kadın psikolojik danışmanlar gerekli ve çok gerekli seçeneklerini %39,6'sar ve erkek psikolojik danışmanların ise %41,4'ü çok gerekli, %34,6'sı gerekli seçeneğini tercih etmişlerdir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin mezuniyet sonrası eğitimlerin gerekli olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. Sürekli gelişim ve değişim içinde olan psikolojik danışmanlığı yürüten danışmanların mezuniyet sonrası eğitimlere katılma konusunda hemfikir olmaları alanyazın için önemli bir gösterge olarak değerlendirilebilir.

"Çalıştığınız kurumda sizce bireysel psikolojik danışma ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.427$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-2). Bu soruda,

beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekliliği konusunda; kadın psikolojik danışmanların %28'i çok gerekli, %17,6'sı kısmen gerekli, %7,1'i çok az gerekli seçeneğini tercih ederken; erkek psikolojik danışmanların %29,6'sı çok gerekli, %18,5'i kısmen gerekli, %8'i çok az gerekli seçeneğini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %47,3'ü ve erkek psikolojik danışmanların ise %43,8'i çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın önemini vurguladıkları görülmektedir. Çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın kısmen ve çok az gerekli olduğunu ifade eden danışmanların neden böyle düşündüklerinin araştırılması alanyazına önemli katkılar sağlayabilir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=3.193$, $Sd=1$, $p<.05$)(Bk.Tablo-2). Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılma durumuna ilişkin olarak kadın psikolojik danışmanların %65,4'ü hayır, %34,6'sı evet seçeneği tercih ederken; erkek psikolojik danışmanların %54,9'u hayır, %45,1'i evet seçeneğini seçmişlerdir. Yani erkek psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin özel veya hizmetiçi eğitimlere katılma oranları daha fazladır. Elde edilen bulgu dikkate alındığında, sürekli değişim ve gelişime açık olan psikolojik danışmanlığı yürüten psikolojik danışmanların çoğunluğunun bu tür eğitimlere katılmıyor olması alanyazın için önemli bir sonuç olmasının yanında danışmanların bu tür eğitimlere neden katılmadıklarının irdelenmesi adına da önemli bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

"Çalıştığınız kurumda bireysel psikolojik danışma yapar mısınız?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.345$, $Sd=1$, $p>.05$)(Bk.Tablo-2). Buradaki kadın psikolojik danışmanların %86,8'i ve erkek psikolojik danışmanların ise %88,9'u çalıştıkları kurumda

bireysel psikolojik danışma yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ancak kadın danışmanların %13,2'si, erkek danışmanların ise %11,1'i çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yapmadıklarını belirtmişlerdir.

"Bireysel psikolojik danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.655$, $Sd=2$, $p>.05$)(Bk.Tablo-2). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20' sini aştığından (%40), "hiç uymam" seçeneği ile "çok az uyarım" seçeneği "kısmen uyarım" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Kadın psikolojik danışmanların %29,5'i tam uyarım, %7,7'si kısmen uyarım seçeneğini tercih ederken; erkek psikolojik danışmanların ise %30,8'i tam uyarım, %10,3'ü ise kısmen uyarım seçeneğini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %62,1'i ve erkek psikolojik danışmanların ise %58'i bireysel psikolojik danışma yaparken etik kurallara uydıklarını ifade etmişlerdir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($\chi^2=7,317$, $Sd=3$, $p>.05$) (Bk.Tablo-2). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'i olduğundan, "hiç yeterli değilim" seçeneği "çok az yeterliyim" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Kadın psikolojik danışmanların %2,6'sı çok yeterliyim, %35,3'ü kısmen yeterliyim, %8,3'ü çok az yeterliyim seçeneklerini tercih ederlerken; erkek psikolojik danışmanların %8,2'si çok yeterliyim, %27,4'ü kısmen yeterliyim, %5,5'i çok az yeterliyim seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %49,5'i ve erkek psikolojik danışmanların ise %59,3'ü bireysel psikolojik danışma yapmakta kendilerini yeterli algıladıklarını ifade etmişlerdir.

Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları cinsiyete göre incelenmesi genel olarak değerlendirildiğinde; danışmanların kendilerini hem teorik hem de etik bilgi açısından yeterli olarak algıladıkları; danışmanların çoğunluğunun hem danışman hem de danışan

olarak yaşantı geçirdikleri; danışmanların çoğunluğunun usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldıkları ve dönüt alınmasının gerekliliği konusunda hemfikir oldukları; danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekliliği konusunda hemfikir oldukları ve bireysel psikolojik danışma yaptıkları; danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma yaparken etik kurallara uydukları; danışmanların çoğunluğunun da bireysel psikolojik danışmada kendilerini yeterli olarak algıladıkları bulguları elde edilmiştir. Bu elde edilen sonuçlar arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu kısımda ayrıca danışmanların çoğunluğunun mezuniyet sonrası psikolojik danışmaya ilişkin eğitimlere katılmanın gerekliliği konusunda hemfikir oldukları bulgusu ile mezuniyet sonrası psikolojik danışmaya ilişkin eğitimlere katılma konusunda çoğunluğun eğitimlere katılmadığı bulgusu elde edilmiştir. Mezuniyet sonrası psikolojik danışmaya ilişkin eğitimlere katılmama konusunda kadınların lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Danışmanların eğitimlerin gerekliliği konusunda fikir birliği içinde olmalarına rağmen çoğunluğun eğitimlere katılmamaları dikkat çeken bir bulgu olmakla beraber nedenlerinin irdelenmesi açısından da önemli bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

4.1.2. Çalışılan kurum türüne göre bulgular

Bu kısımda psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne (ilköğretim ve ortaöğretim) göre bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları ele alınmıştır.

Tablo 3. Çalışılan kurum türüne göre bulgular (Bireysel Psikolojik Danışma)

1) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar, modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?

	Hiç Yeterli Değil		Çok Az Yeterli		Kısmen Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
İlköğretim			17	9,1	57	30,5	88	47,1	25	13,4	187	100
Ortaöğretim			14	8,9	47	29,9	76	48,4	20	12,7	157	100
Toplam			31	9	104	30,2	164	47,7	45	13,1	344	100
			Kaykare=.070		Sd=3		p=.995					

Tablo 3. Çalışılan kurum türüne göre bulgular (Bireysel Psikolojik Danışma - devamı)

6) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
İlköğretim	69	36,9	118	63,1	187	100
Ortaöğretim	67	42,7	90	57,3	157	100
Toplam	136	39,5	208	60,5	344	100
Kaykare=1,191		Sd=1		p=.275		

7) Çalıştığınız kurumda Bireysel Psikolojik Danışma yapar mısınız?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
İlköğretim	165	88,2	22	11,8	187	100
Ortaöğretim	137	87,3	20	12,7	157	100
Toplam	302	87,8	42	12,2	344	100
Kaykare=.076		Sd=1		p=.783		

8) Bireysel Psikolojik Danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?*

	Hiç uymam		Çok Az Uyarım		Kısmen Uyarım		Uyarım		Tam Uyarım		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
İlköğretim					13	7,8	102	61,8	50	30,3	165	100
Ortaöğretim					14	10,2	82	59,8	41	29,9	137	100
Toplam					27	8,9	184	60,9	91	30,1	302	100
Kaykare=.202		Sd=2		p=.904								

9) Bireysel Psikolojik Danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?*

	Hiç yeterli değilim		Çok Az Yeterliyim		Kısmen Yeterliyim		Yeterliyim		Çok yeterliyim		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
İlköğretim			11	6,6	45	27,2	99	60	10	6	165	100
Ortaöğretim			10	7,2	47	34,3	71	51,8	9	6,5	137	100
Toplam			21	6,9	92	30,4	170	56,3	19	6,3		
Kaykare=2,064		Sd=3		p=.559								

* Sadece bireysel psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alınmıştır.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar, modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 3,572$, Sd= 3, $p > .05$)(Bk.Tablo-3). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç yeterli değil" seçeneği "çok az yeterli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. İlköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %13,4'ü çok yeterli, %30,5'i kısmen yeterli, %9,1'i çok az yeterli seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %12,7'si çok yeterli, %29,9'u kısmen yeterli, %8,9'u çok az yeterli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %47,1'i ve ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %48,4'ü kendilerini yeterli olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem ilköğretimde hem de ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 1,336$, Sd=2, $p > .05$)(Bk.Tablo-3). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından (%40), "hiç yeterli değil" seçeneği ile "çok az yeterli" seçeneği "kısmen yeterli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. İlköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %28,9'u çok yeterli, %18,2'si kısmen yeterli seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %25,5'i çok yeterli, %22,9'u kısmen yeterli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %52,9'u ve ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %51,6'sı yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem ilköğretimde hem de ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=3,434$, $Sd=4$, $p>.05$)(Bk.Tablo-3). İlköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %33,2'si gerekli, %14,4'ü kısmen gerekli, %7,5'i çok az gerekli, %5,9'u hiç gerekli değil seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %33,1'i gerekli, %17,8'i kısmen gerekli, %6,5'i çok az gerekli, %2,5'i hiç gerekli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %40,1'i ve ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %40,1'i bireysel psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt almanın çok gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem ilköğretimde hem de ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın önemini vurguladıkları görülmektedir. Psikolojik danışmanlardan usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın gerekliliği konusunda kısmen ve çok az gerekli olduğunu ifade eden danışmanların neden böyle düşündüklerinin araştırılması alanyazına önemli katkılar sağlayabilir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler (mezuniyet sonrası), sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,999$, $Sd=3$, $p>.05$) (Bk.Tablo-3). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'yi aştığından (%40), "hiç gerekli değil" seçeneği ile "çok az gerekli" seçeneği, "kısmen gerekli" seçeneğine aktararak analiz edilmiştir. İlköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %38,5'i gerekli, %20,9'u kısmen gerekli seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %35,7'si gerekli, %24,2'si kısmen gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %40,6'sı ve ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %40,1'i çok gerekli seçeneğini tercih etmiştir. Bir başka deyişle hem ilköğretimde hem de ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma

uygulamasına ilişkin mezuniyet sonrası eğitimlerin gerekli olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir.

"Çalıştığınız kurumda sizce bireysel psikolojik danışma ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1.481$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-3). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine aktararak analiz edilmiştir. İlköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %27,3'ü çok gerekli, %18,7'si kısmen gerekli, %6,4'ü çok az gerekli seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %30,6'sı çok gerekli, %17,2'si kısmen gerekli, %8,9'u çok az gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %47,6'sı ve ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %43,3'ü çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem ilköğretimde hem de ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın önemini vurguladıkları görülmektedir. Çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın kısmen ve çok az gerekli olduğunu ifade eden danışmanların neden böyle düşündüklerinin araştırılması alanyazına önemli katkılar sağlayabilir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1.191$, $Sd=1$, $p>.05$)(Bk.Tablo-3). Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılma durumuna ilişkin olarak ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %63,1'i hayır, %36,9'u evet seçeneklerini tercih ederlerken, ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %57,3'ü hayır, %42,7'si evet seçeneklerini seçmişlerdir. Yani ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin özel veya hizmet içi eğitimlere katılma oranları ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanlara göre daha fazladır.

Her iki kurum türünde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun eğitimlere katılmamış olması, alanyazın için dikkate değer bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

"Çalıştığınız kurumda bireysel psikolojik danışma yapar mısınız?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.076$, $Sd=1$, $p>.05$)(Bk.Tablo-3). İlköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %11,8'i ve ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %12,7'si çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %88,2'si ve ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %87,3'ü çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yaptıklarını ifade etmişlerdir.

"Bireysel psikolojik danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($\chi^2=.202$, $Sd=2$, $p>.05$)(Bk.Tablo-3). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından (%40), "hiç uymam" seçeneği ile "çok az uyarım" seçeneği "kısmen uyarım" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Danışmanların bireysel psikolojik danışma yaparken etik kurallara uymaları incelendiğinde; ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %30,3'ü tam uyarım, %7,8'i kısmen uyarım seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların %29,9'u tam uyarım, %10,2'si kısmen uyarım seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %61,8'i ve ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %59,8'i bireysel psikolojik danışma yaparken etik kurallara uydıklarını ifade etmişlerdir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,064$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-3). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'i olduğundan, "hiç yeterli değilim" seçeneği "çok az yeterliyim"

seçeneğine aktararak analiz edilmiştir. İlköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %6'sı çok yeterliyim, %27,2'si kısmen yeterliyim, %6,6'sı çok az yeterliyim seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların %6,5'i çok yeterliyim, %34,3'ü kısmen yeterliyim, %7,2'si çok az yeterliyim seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanların %60'ı ve ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ise %51,8'i bireysel psikolojik danışma yapmakta kendilerini yeterli olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir.

Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları çalıştıkları kurum türüne göre incelenmesi genel olarak değerlendirildiğinde; danışmanların kendilerini hem teorik hem de etik bilgi açısından yeterli olarak algıladıkları; danışmanların çoğunluğunun usta-çırak ilişkisi içinde dönüt alınmasının gerekliliği konusunda hemfikir oldukları; danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekliliği konusunda hemfikir oldukları ve bireysel psikolojik danışma yaptıkları; danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma yaparken etik kurallara uydukları; danışmanların çoğunluğunun da bireysel psikolojik danışmada kendilerini yeterli olarak algıladıkları bulguları elde edilmiştir. Bu elde edilen sonuçlar arasında çalıştıkları kurum türüne göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu kısımda ayrıca danışmanların çoğunluğunun mezuniyet sonrası psikolojik danışmaya ilişkin eğitimlere katılmanın gerekliliği konusunda hemfikir oldukları bulgusu ile mezuniyet sonrası psikolojik danışmaya ilişkin eğitimlere katılma konusunda çoğunluğun eğitimlere katılmadığı bulgusu elde edilmiştir. Danışmanların eğitimlerin gerekliliği konusunda fikir birliği içinde olmalarına rağmen çoğunluğun eğitimlere katılmamaları dikkat çeken bir bulgu olmakla beraber nedenlerinin irdelenmesi açısından da önemli bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

4.1.3. Eğitim durumlarına göre bulgular

Bu kısımda psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları ele alınmıştır.

Tablo 4. Eğitim durumlarına göre bulgular (Bireysel Psikolojik Danışma)

1) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar,modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?

	Hiç Yeterli Değil		Çok Az Yeterli		Kısmen Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans			23	8,7	83	31,7	128	48,9	28	10,7	262	100
Lisansüstü			8	9,8	21	25,6	37	45,1	16	19,5	82	100
Toplam			31	104	104	30,2	165	48	44	12,8	344	100
			Kaykare=4,812		Sd=3		p=.186					

2) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?

	Hiç Yeterli Değil		Çok Az Yeterli		Kısmen Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans					57	21,8	136	51,9	69	26,3	262	100
Lisansüstü					13	15,9	44	53,7	25	30,5	82	100
Toplam					70	18,9	180	52,8	94	28,3	344	100
			Kaykare=1,500		Sd=2		p=.472					

3) Bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Danışman" olarak uygulama yaptınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	228	87	34	13	262	100
Lisansüstü	72	87,8	10	12,2	82	100
Toplam	300	87,4	44	12,6	344	100
Kaykare=.034			Sd=1		p=.853	

4) Bireysel psikolojik danışma uygulamasında "Danışan" olarak uygulama yaptınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	141	53,8	121	46,2	262	100
Lisansüstü	49	59,8	33	40,2	82	100
Toplam	190	56,8	154	43,2	344	100
Kaykare=.891		Sd=1		p=.853		

Tablo 4. Eğitim durumlarına göre bulgular (Bireysel Psikolojik Danışma - devamı)

5) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?												
Evet				Hayır				Toplam				
f		%		f		%		f		%		
Lisans		186	71	76		29		262		100		
Lisansüstü		59	72	23		28		82		100		
Toplam		245	71,5	99		28,5		344		100		
Kaykare=.028				Sd=1				p=.867				
6) Bireysel psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?												
Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam		
f		%		f		%		f		%		
Lisans			30	11,5	38	14,5	91	34,7	103	39,3	262	100
Lisansüstü			9	11	15	18,3	23	28	35	42,7	82	100
Toplam			39	11,3	53	15,4	114	33,1	138	40,2	344	100
Kaykare= 1,613				Sd=3				p=.656				
7) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler (mezuniyet sonrası), sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?												
Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam		
f		%		f		%		f		%		
Lisans			19	7,3	38	14,5	106	40,5	99	37,8	262	100
Lisansüstü			5	6,1	15	18,3	22	26,8	40	48,8	82	100
Toplam			24	7	53	15,4	128	37,2	139	40,4	344	100
Kaykare=5,687				Sd=3				p=.128				
8) Çalıştığınız kurumda sizce Bireysel Psikolojik Danışma ne derece gereklidir?												
Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam		
f		%		f		%		f		%		
Lisans			23	8,8	49	18,7	120	45,8	70	26,7	262	100
Lisansüstü			3	3,7	13	15,9	37	45,1	29	35,4	82	100
Toplam			26	7,1	62	18,5	157	45,5	99	28,9	344	100
Kaykare=4,077				Sd=3				p=.253				

Tablo 4. Eğitim durumlarına göre bulgular (Bireysel Psikolojik Danışma - devamı)

9) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	90	34,4	172	65,6	262	100
Lisansüstü	46	56,1	36	43,9	82	100
Toplam	136	39,5	208	60,5	344	100
Kaykare=12,355		Sd=1		p=.000		

10) Çalıştığınız kurumda Bireysel Psikolojik Danışma yapar mısınız?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	230	87,8	32	12,2	262	100
Lisansüstü	72	87,8	10	12,2	82	100
Toplam	302	87,8	42	12,2	344	100
Kaykare=.000		Sd=1		p=.996		

11) Bireysel Psikolojik Danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?*

	Hiç uymam		Çok Az Uyarım		Kısmen Uyarım		Uyarım		Tam Uyarım		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans					20	8,7	144	62,6	66	28,7	230	100
Lisansüstü					7	9,7	40	55,5	25	34,7	72	100
Toplam					27	8,9	184	60,9	91	30,1	302	100
Kaykare=3,572		Sd=2		p=.168								

12) Bireysel Psikolojik Danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?*

	Hiç yeterli değilim		Çok Az Yeterliyim		Kısmen Yeterliyim		Yeterliyim		Çok yeterliyim		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans			18	7,8	75	32,6	126	54,7	11	4,7	230	100
Lisansüstü			3	4,2	20	27,8	44	61,1	5	6,9	72	100
Toplam			21	7	95	31,5	170	56,3	16	5,3	302	100
Kaykare=1,715		Sd=3		p=.634								

* Sadece bireysel psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alınmıştır.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar, modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim

durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 4,812$, $Sd = 3$, $p > .05$)(Bk.Tablo-4). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç yeterli değil" seçeneği "çok az yeterli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilgi durumları eğitim durumlarına göre incelendiğinde; eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %10,7'si çok yeterli, %31,7'si kısmen yeterli, %8,7'si çok az yeterli seçeneklerini tercih ederlerken; eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların %19,5'i çok yeterli, %25,6'sı kısmen yeterli, %9,8'i çok az yeterli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %48,9'u ve eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların ise %45,1'i teorik bilgilerinin yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans hem de lisansüstü düzeyde eğitime sahip psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 1,500$, $Sd = 2$, $p > .05$)(Bk.Tablo-4). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından (%40), "hiç yeterli değil" seçeneği ile "çok az yeterli" seçeneği "kısmen yeterli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilgi durumları eğitim durumlarına göre incelendiğinde; eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %26,3'ü çok yeterli, %21,8'i kısmen yeterli seçeneklerini tercih ederlerken; eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların %30,5'i çok yeterli, %15,9'u kısmen yeterli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %51,9'u ve eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların ise %53,7'si kendilerini etik bilgi konusunda yeterli olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans hem de lisansüstü düzeyde eğitime sahip psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel

psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler.

"Bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "danışman" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.034$, Sd= 1, $p>.05$) (Bk.Tablo-4). Eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %87'si ve eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların ise %87,8'i bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, danışman olarak uygulama yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans hem de lisansüstü düzeyde eğitime sahip psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, danışman olarak yaşıntı geçirdikleri görülmektedir. Aynı soruya ilişkin bulguda lisansüstü eğitime sahip danışmanların %12,2'si danışman olarak uygulama yapmadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu, lisansüstü eğitimi bitiren bir danışmanın uzman psikolojik danışman olması adına önemli olmasının yanında düşündürücü bir bulgudur.

"Bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "danışan" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2= .891$, Sd=1, $p>.05$) (Bk.Tablo-4). Eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %53,8'i ve eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların ise %59,8'i bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, danışan olarak uygulama yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans hem de lisansüstü düzeyde eğitime sahip psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, danışan olarak yaşıntı geçirdikleri görülmektedir. Ancak lisans eğitim düzeyine sahip danışmanların %46,2'si, lisansüstü eğitime sahip danışmanların ise %40,2'si danışan olarak yaşıntı geçirmediği görülmektedir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.028$, Sd=1, $p>.05$) (Bk.Tablo-4). Eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %71'i ve eğitim durumu lisansüstü

olan psikolojik danışmanların ise %72'si bireysel psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt aldıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans hem de lisansüstü düzeyde eğitime sahip psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, usta-çırak ilişkisi içinde, geçirdikleri yaşantılar üzerine dönüt aldıkları görülmektedir. Bu sorudan elde edilen bulguya göre lisans mezunu olanların %29'u, lisansüstü eğitime sahip danışmanların %28'i usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu, bireysel psikolojik danışma uygulamasının etkiliği adına önemli olmakla beraber düşündürücüdür.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1,613$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-4). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine aktararak analiz edilmiştir. Eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %39,3'ü ve eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların ise %42,7'si bireysel psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt almanın çok gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans hem de lisansüstü düzeyde eğitime sahip psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın önemini vurguladıkları görülmektedir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre lisans mezunlarının %34,7'si gerekli, %14,5'i kısmen gerekli, %11,5'i çok az gerekli seçeneklerini tercih ederlerken; lisansüstü eğitim düzeyine sahip danışmaların %28'i gerekli, %18,3'ü kısmen gerekli, %11'i çok az gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Psikolojik danışmanlardan usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın gerekliliği konusunda kısmen ve çok az gerekli olduğunu ifade eden danışmanların neden böyle düşündüklerinin araştırılması adına alanyazın için önemli bir bulgu olarak görülebilir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler (mezuniyet sonrası), sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=5,687$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-4). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten

küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %40,5'i gerekli seçeneğini ve eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların ise %48,8'i çok gerekli seçeneğini tercih etmiştir. Bir başka deyişle hem lisans hem de lisansüstü düzeyde eğitime sahip psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin mezuniyet sonrası eğitimlerin gerekli olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre lisans mezunlarının %7,3'ü çok az gerekli, %14,5'i kısmen gerekli seçeneklerini tercih ederlerken; lisansüstü eğitim düzeyine sahip danışmaların %6,1'i çok az gerekli, %18,3'ü kısmen gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir.

"Çalıştığınız kurumda sizce bireysel psikolojik danışma ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=4,077$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-4). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Psikolojik danışmanlar çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekliliği konusunda lisans mezunlarının %8,8'i çok az gerekli, %18,7'si kısmen gerekli, %26,7'si çok gerekli seçeneklerini tercih ederlerken; lisansüstü eğitim düzeyine sahip danışmaların %3,7'si çok az gerekli, %15,9'u kısmen gerekli, %35,4'ü çok gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %45,8'i ve eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların ise %45,1'i çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans hem de lisansüstü düzeyde eğitime sahip psikolojik danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın önemini vurguladıkları görülmektedir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=12,355$, $Sd=1$, $p<.05$)(Bk.Tablo-4). Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılma durumuna ilişkin

olarak eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %65,6'sı hayır seçeneğini, eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların ise %56,1'i evet seçeneğini seçmiştir. Yani eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin özel veya hizmet içi eğitim vb eğitime katılma oranları eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanlara göre daha fazladır. Lisansüstü eğitime sahip danışmanların eğitimlere katılım oranının lisans mezunu danışmanlara göre yüksek olması, lisansüstü eğitimin önemi ve etkililiği adına önemli bir bulgu olduğu düşünülebilir. Ancak lisansüstü eğitime düzeyine sahip danışmanların eğitimlere katılmama oranı (%43,9), üzerinde düşünülmesi ve nedenlerinin irdelenmesi adına önemli bir bulgudur.

"Çalıştığınız kurumda bireysel psikolojik danışma yapar mısınız?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.000$, Sd=1, $p>.05$) (Bk.Tablo-4).. Eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %87,8'i ve eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların ise %87,8'i çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ancak aynı sorudan edilen bulguya göre hem lisans mezunlarının hem de lisansüstü eğitime danışmanların %12,2'si bireysel psikolojik danışma uygulaması yapmadığını ifade etmiştir.

"Bireysel psikolojik danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=3,572$, Sd=2, $p>.05$) (Bk.Tablo-4). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından(%40), "hiç uymam" seçeneği ile "çok az uyarım " seçeneği "kısmen uyarım" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %28,7'si tam uyarım, %8,7'si kısmen uyarım seçeneklerini tercih ederlerken; eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların ise %34,7'si tam uyarım, %9,7'si kısmen uyarım seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %62,6'sı ve eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların ise %55,5'i bireysel psikolojik danışma yaparken etik kurallara uyduklarını ifade etmişlerdir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1,715$, $Sd=3$, $p>.05$) (Bk.Tablo-4). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'i olduğundan, "hiç yeterli değilim" seçeneği "çok az yeterliyim" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %4,7'si çok yeterliyim, %32,6'sı kısmen yeterliyim, %7,8'i çok az yeterliyim seçeneklerini tercih ederlerken; eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların %6,9'u çok yeterliyim, %27,8'i kısmen yeterliyim, %74,2'si çok az yeterliyim seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; eğitim durumu lisans olan psikolojik danışmanların %54,7'si ve eğitim durumu lisansüstü olan psikolojik danışmanların ise %61,1'i bireysel psikolojik danışma yapmakta kendilerini yeterli olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir.

Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları eğitim durumlarına göre incelenmesi genel olarak değerlendirildiğinde; danışmanların kendilerini hem teorik hem de etik bilgi açısından yeterli olarak algıladıkları; danışmanların çoğunluğunun hem danışman hem de danışan olarak yaşantı geçirdikleri; danışmanların çoğunluğunun usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldıkları ve dönüt alınmasının gerekliliği konusunda hemfikir oldukları; danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekliliği konusunda hemfikir oldukları ve bireysel psikolojik danışma yaptıkları; danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma yaparken etik kurallara uydukları; danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışmada kendilerini yeterli olarak algıladıkları; danışmanların çoğunluğunun mezuniyet sonrası psikolojik danışmaya ilişkin eğitimlere katılmanın gerekliliği konusunda hemfikir oldukları bulguları elde edilmiştir. Bu elde edilen sonuçlar arasında eğitim durumları değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu kısımda danışmanların çoğunluğunun mezuniyet sonrası psikolojik danışmaya ilişkin eğitimlere katılma konusunda çoğunluğun eğitimlere katılmadığı bulgusu elde edilmiştir. Bu bulguda anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre lisans mezunu olan danışmanların, lisansüstü eğitim düzeyine sahip danışmanlara göre daha yüksek oranda mezuniyet sonrası eğitimlere katılmadıkları görülmektedir.

4.1.4. Bölgelere göre bulgular

Bu kısımda psikolojik danışmanların bulundukları bölgelere (Doğu ve İç Anadolu) göre bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları ele alınmıştır.

Tablo 5. Bölgelere göre bulgular (Bireysel Psikolojik Danışma)

1) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar,modeler vb) sizce ne derece yeterlidir?

	Hiç Yeterli Değil		Çok Az Yeterli		Kısmen Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Doğu Anadolu			13	6,7	60	30,8	98	50,3	24	12,3	195	100
İç Anadolu			18	12,1	44	29,5	67	45	20	13,4	149	100
Toplam			31	9	104	30,2	165	48	44	12,8	344	100
			Kaykare=3,365		Sd=3		p=.339					

2) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?

	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Doğu Anadolu					33	16,9	103	52,8	59	30,3	195	100
İç Anadolu					37	24,8	77	51,7	35	23,5	149	100
Toplam					70	20,3	180	52,3	94	27,3	344	100
			Kaykare=4,033		Sd=2		p=.133					

3) Bireysel psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?

	Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Doğu Anadolu	4	2,1	9	4,6	30	15,4	77	39,5	75	38,5	195	100
İç Anadolu	11	7,4	15	10,1	23	15,4	37	24,8	63	42,3	149	100
Toplam	15	4,4	24	7	53	15,4	114	33,1	138	40,1	344	100
			Kaykare=14,885		Sd=4		p=.005					

4) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler (mezuniyet sonrası), sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?

	Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Doğu Anadolu			13	6,7	29	14,9	80	41	73	37,4	195	100
İç Anadolu			11	7,4	24	16,1	48	32,2	66	44,3	149	100
Toplam			24	7	53	15,4	128	37,2	139	40,4	344	100

Tablo 5. Bölgelere göre bulgular (Bireysel Psikolojik Danışma-devamı)

Kaykare=2,891				Sd=3		p=.409					
5) Çalıştığınız kurumda sizce Bireysel Psikolojik Danışma ne derece gereklidir?											
Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Doğu Anadolu		12	6,2	34	17,4	94	48,2	55	28,2	195	100
İç Anadolu		14	9,4	28	18,8	63	42,3	44	29,5	149	100
Toplam		26	7,6	62	18	157	45,6	99	28,8	344	100
Kaykare=1,962				Sd=3		p=.580					
6) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?											
Evet				Hayır				Toplam			
f		%		f		%		f		%	
Doğu Anadolu		68	34,9	127		65,1		195		100	
İç Anadolu		68	45,6	81		54,4		149		100	
Toplam		136	39,5	208		60,5		344		100	
Kaykare=4,095				Sd=1		p=.056					
7) Çalıştığınız kurumda Bireysel Psikolojik Danışma yapar mısınız?											
Evet				Hayır				Toplam			
f		%		f		%		f		%	
Doğu Anadolu		171	87,7	24		12,3		195		100	
İç Anadolu		131	87,9	18		12,1		149		100	
Toplam		302	87,8	42		12,2		344		100	
Kaykare=.004				Sd=1		p=.949					
8) Bireysel Psikolojik Danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?*											
Hiç yeterli değilim		Çok Az Yeterliyim		Kısmen Yeterliyim		Yeterliyim		Çok yeterliyim		Toplam	
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Doğu Anadolu		6	3,5	50	29,2	110	64,3	5	2,9	171	100
İç Anadolu		15	11,4	45	34,3	60	45,8	11	8,3	131	100
Toplam		21	31,5	95	31,5	170	56,3	16	5,3	302	100
Kaykare=9,319				Sd=1		p=.243					

* Sadece bireysel psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alınmıştır.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar, modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları

bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=3,365$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-5). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç yeterli değil" seçeneği "çok az yeterli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %12,3'ü çok yeterli, %30,8'i kısmen yeterli, %6,7'si çok az gerekli seçeneklerini tercih ederlerken; İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %13,4'ü çok yeterli, %29,5'i kısmen yeterli, %12,1'i çok az gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %50,3'ü ve İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %45'i kendilerini teorik bilgi açısından yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem Doğu anadolu hem de İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=4,033$, $Sd=2$, $p>.05$)(Bk.Tablo-5). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından (%40), "hiç yeterli değil" seçeneği ile "çok az yeterli" seçeneği "kısmen yeterli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %30,3'ü çok yeterli, %16,9'u kısmen yeterli,seçeneklerini tercih ederlerken; İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %23,5'i çok yeterli, %24,8'i kısmen yeterli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %52,8'i ve İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %51,7'si yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem Doğu anadolu hem de İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre

incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=14,885$, $Sd=4$, $p<05$)(Bk.Tablo-5). Bireysel psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt almaya ilişkin olarak, Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %15,4'ü kısmen gerekli, %4,6'sı çok az gerekli, %2,1'i hiç gerekli değil seçeneklerini tercih ederlerken; İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %15,4'ü kısmen gerekli, %10,1'i çok az gerekli, %7,4'ü hiç gerekli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ayrıca bireysel psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt almaya ilişkin olarak, Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %39,5'i gerekli, %38,5'i çok gerekli olduğunu ve İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %24,8'i gerekli, %42,3'ü çok gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanlar Doğu Anadolu'da çalışanlara göre, usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın çok gerekli olduğu konusunda daha yüksek orana sahipken, gereklilik ve çok gereklilik beraberce dikkate alındığında Doğu Anadolu'da çalışan psikolojik danışmanların oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir (Doğu Anadolu= %78; İç Anadolu= %67,1).

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler (mezuniyet sonrası), sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,891$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-5). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'i olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine, aktarılarak analiz edilmiştir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %41'i gerekli, %37,4'ü çok gerekli seçeneğini ve İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %32,2'si gerekli, %44,3'ü çok gerekli seçeneğini tercih etmiştir. Bir başka deyişle hem Doğu Anadolu hem de İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin mezuniyet sonrası eğitimlerin gerekli olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir.

"Çalıştığınız kurumda sizce bireysel psikolojik danışma ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1.481$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-5). Bu

soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekliliğine ilişkin olarak %48,2'si gerekli, %28,2'si çok gerekli olduğunu ve İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %42,3'ü gerekli, %29,5'i çok gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem Doğu anadolu hem de İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın önemini vurguladıkları görülmektedir. Aynı sorudan elde edilen diğer bulguya göre Doğu Anadolu'da çalışan danışmanların %17,4'ü kısmen gerekli, %6,2'si çok az gerekli seçeneklerini tercih ederlerken; İç Anadolu'da çalışan danışmanların %18,8'i kısmen gerekli, %9,4'ü çok az gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Psikolojik danışmanlardan çalıştıkları kurumda bireysel danışmanın gerekliliği konusunda kısmen ve çok az gerekli olduğunu ifade eden danışmanların neden böyle düşündüklerinin araştırılması alanyazına önemli katkılar sağlayabilir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=4,095$, Sd=1, $p>.05$)(Bk.Tablo-5). Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılma durumuna ilişkin olarak Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %65,1'i hayır, %34,9'u evet seçeneklerini tercih ederlerken; İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %54,4'ü hayır, %45,6'sı evet seçeneklerini tercih etmişlerdir. Bir başka deyişle hem Doğu Anadolu hem de İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun, bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime katılmadıkları görülmektedir. Her iki bölgede çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun eğitime katılmamış olması, alanyazın için dikkate değer bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

"Çalıştığınız kurumda bireysel psikolojik danışma yapar mısınız?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak

anlamalı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.004$, $Sd=1$, $p>.05$)(Bk.Tablo-5). Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %87,7'si, İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %87,9'u çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yaptıklarını ifade etmişlerdir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre Doğu Anadolu'da çalışan danışmanların %12,3'ü, İç Anadolu'da çalışan danışmanların ise %12,1'i bireysel psikolojik danışma uygulaması yapmadıklarını belirtmişlerdir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamalı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=9,319$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-5). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'i olduğundan, "hiç yeterli değilim" seçeneği "çok az yeterliyim" seçeneğine aktararak analiz edilmiştir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %2,9'u çok yeterliyim, %29,2'si kısmen yeterliyim, %3,5'i çok az yeterli seçeneklerini tercih ederlerken; İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %8,3'ü çok yeterliyim, %34,3'ü kısmen yeterliyim, %11,4'ü çok az yeterli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %64,3'ü, İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %45,8'i bireysel psikolojik danışma yapmakta kendilerini yeterli olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir.

Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları, çalıştıkları bölge değişkenine göre incelenmesi genel olarak değerlendirildiğinde; danışmanların kendilerini hem teorik hem de etik bilgi açısından yeterli olarak algıladıkları; danışmanların dönüt alınmasının gerekliliği konusunda hemfikir oldukları; danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekliliği konusunda hemfikir oldukları ve bireysel psikolojik danışma yaptıkları; danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışmada kendilerini yeterli olarak algıladıkları; danışmanların çoğunluğunun mezuniyet sonrası psikolojik danışmaya ilişkin eğitimlere katılmanın gerekliliği konusunda hemfikir oldukları bulguları elde edilmiştir. Bu bulgulara anlamalı farklılık bulunmamıştır.

4.1.5. Meslekte çalışma sürelerine göre bulgular

Bu kısımda psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları ele alınmıştır.

Tablo 6. Meslekte çalışma sürelerine göre bulgular (Bireysel Psikolojik Danışma)

1) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar,modeler vb) sizce ne derece yeterlidir?

Hiç Yeterli Değil		Çok Az Yeterli		Kısmen Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli		Toplam	
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl		28	10,1	80	28,9	130	46,9	39	14,1	277	100
11 yıl ve üstü		3	4,5	24	35,8	35	52,2	5	7,5	67	100
Toplam		31	9	104	30,2	165	48	44	12,8	344	100
Kaykare=4,921				Sd=3		p=.178					

2) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?

f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl				60	21,7	138	49,8	79	28,5	277	100
11 yıl ve üstü				10	14,9	42	62,7	15	22,4	67	100
Toplam				70	20,3	180	52,3	94	27,3	344	100
Kaykare=3,652				Sd=2		p=.161					

3) Bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Danışman" olarak uygulama yaptınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	251	90,6	26	9,4	277	100
11 yıl ve üstü	49	73,1	18	26,9	67	100
Toplam	300	87,2	44	12,8	344	100
	Kaykare=14,777		Sd=1		p=.000	

4) Bireysel psikolojik danışma uygulamasında "Danışan" olarak uygulama yaptınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	156	56,3	121	43,7	277	100
11 yıl ve üstü	34	50,7	33	49,3	67	100
Toplam	190	55,2	154	44,8	344	100
	Kaykare=.677		Sd=1		p=.411	

Tablo 6. Meslekte çalışma sürelerine göre bulgular (Bireysel Psikolojik Danışma - devamı)

9) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	107	38,6	170	61,4	277	100
11 yıl ve üstü	29	43,3	38	56,7	67	100
Toplam	136	39,5	208	60,5	344	100
Kaykare=.489		Sd=1		p=.484		

10) Çalıştığınız kurumda Bireysel Psikolojik Danışma yapar mısınız?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	243	87,7	34	12,3	277	100
11 yıl ve üstü	59	88,1	8	11,9	67	100
Toplam	302	87,8	42	12,2	344	100
Kaykare=.006		Sd=1		p=.940		

11) Bireysel Psikolojik Danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?*

	Hiç uymam		Çok Az Uyarım		Kısmen Uyarım		Uyarım		Tam Uyarım		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl					24	9,9	146	60,1	73	30	243	100
11 yıl ve üstü					3	5,1	38	64,4	18	30,5	59	100
Toplam					27	8,9	184	60,9	91	30,1	302	100
Kaykare=1,368		Sd=2		p=.504								

12) Bireysel Psikolojik Danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?*

	Hiç yeterli değilim		Çok Az Yeterliyim		Kısmen Yeterliyim		Yeterliyim		Çok yeterliyim		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl					91	37,4	138	56,8	14	5,8	243	100
11 yıl ve üstü					23	42,4	32	54,2	4	3,4	59	100
Toplam					114	38,4	170	56,3	18	4,3	302	100
Kaykare=.859		Sd=2		p=.651								

* Sadece bireysel psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alınmıştır.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar, modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

bulunmamıştır ($\chi^2 = 4,921$, $Sd = 3$, $p > .05$)(Bk.Tablo-6). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç yeterli değil" seçeneği "çok az yeterli" seçeneğine aktararak analiz edilmiştir. Psikolojik danışmanların danışma uygulamasına ilişkin teorik bilgileri kıdem değişkenine göre incelendiğinde; meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %14,1'i çok yeterli, %28,9'u kısmen yeterli, %10,1'i çok az yeterli seçeneklerini tercih ederlerken; meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların %7,5'i çok yeterli, %35,8'i kısmen yeterli, %4,5'i çok az yeterli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %46,9'u ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %52,2'si yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 3,652$, $Sd = 2$, $p > .05$)(Bk.Tablo-6). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından (%40), "hiç yeterli değil" seçeneği ile "çok az yeterli" seçeneği "kısmen yeterli" seçeneğine aktararak analiz edilmiştir. Psikolojik danışmanların danışma uygulamasına ilişkin etik bilgileri kıdem değişkenine göre incelendiğinde; meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %28,5'i çok yeterli, %21,7'si seçeneklerini tercih ederlerken; meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların %22,4'ü çok yeterli, %14,9'u kısmen yeterli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %49,8'i ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %62,7'si yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler.

"Bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "danışman" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=14.777$, $Sd=1$, $p<.05$)(Bk.Tablo-6). Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %9,4'ü ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %26,9'u ise bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken danışman olarak yaşantı geçirmediğini ifade etmişlerdir. Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %90,6'sı ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %73,1'i bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken danışman olarak yaşantı geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Fakat 1-10 yıl arası çalışanların, 11 yıl ve üstü çalışanlara göre danışman olarak yaşantı geçirme oranları daha fazladır. 1-10 yıl arası mesleki deneyime sahip danışmanların, 11 yıl ve üstü çalışanlara göre danışman olarak yaşantı geçirme oranlarının daha fazla olmasına ilişkin bulgu hem alanyazın için hem de nedenlerinin irdelenmesi adına önemli olduğu düşünülmektedir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "danışan" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.677$, $Sd=1$, $p>.05$)(Bk.Tablo-6). Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %43,7'si ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %49,3'ü bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, danışan olarak yaşantı geçirmediğini ifade etmişlerdir. Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %56,3'ü ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %50,7'si bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, danışan olarak yaşantı geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken, danışan olarak yaşantı geçirdikleri görülmektedir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=8,540$, $Sd=1$, $p<.05$)(Bk.Tablo-6). Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %74,7'si ve

meslekte 11yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %56,7'si bireysel psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt aldıklarını ifade etmişlerdir. Fakat 1-10 yıl arası çalışanların, 11 yıl ve üstü çalışanlara göre bireysel psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt alma oranları daha fazladır. Bu bulgu, 1-10 yıl arası çalışan danışmanların daha yüksek oranda danışman olarak yaşantı geçirmesiyle benzerlik göstermektedir. 1-10 yıl arası çalışan danışmanların, 11 yıl ve üstü çalışan danışmanlara göre hem danışman olarak yaşantı geçirme hem de usta-çırak ilişkisi içinde dönüt alma oranlarının daha yüksek olması adına bu bulguların alanyazın için önemli olduğu düşünülmektedir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=11,275$, **Sd=3**, **p.<05**)(Bk.Tablo-6). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'i olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine, aktararak analiz edilmiştir. Bireysel psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt almaya ilişkin olarak, meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %41,5'i çok gerekli, % 32,9'u gerekli seçeneğini ve 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %34,3'ü ise hem gerekli hem de çok gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Fakat 1-10 yıl arası çalışanların, 11 yıl ve üstü çalışanlara göre bireysel psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt almanın gerekliliği konusunda yüzdelik oranları daha fazladır. Bu bulgu, 1-10 yıl arası çalışan danışmanların, 11 yıl ve üstü çalışan danışmanlara göre usta-çırak ilişkisi içinde dönüt alma oranlarının daha yüksek olması bulgusuyla ilişkilendirilebilir. Çünkü daha yüksek oranda dönüt alan 1-10 yıl arası çalışan danışmanların, dönüt almanın gerekliliği konusunda da daha yüksek oranda oldukları görülmektedir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler (mezuniyet sonrası), sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.530$, **Sd=2**, **p>.05**)(Bk.Tablo-6). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından (%40), "hiç

gerekli değil" seçeneği ile "çok az gerekli " seçeneği "kısmen gerekli" seçeneğine aktararak analiz edilmiştir. Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %37,2'si gerekli, %21,7'si kısmen gerekli seçeneklerini tercih ederlerken; meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların %37,3'ü gerekli, %25,4'ü kısmen gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %41,2'si ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %37,3'ü çok gerekli seçeneğini tercih etmiştir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin mezuniyet sonrası eğitimlerin çok gerekli olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir.

"Çalıştığınız kurumda sizce bireysel psikolojik danışma ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.549$, Sd=3, $p>.05$)(Bk.Tablo-6). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine aktararak analiz edilmiştir. Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %28,2'si çok gerekli, %17,7'si kısmen gerekli, %7,6'sı çok az gerekli seçeneklerini tercih ederlerken; meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların %31,3'ü çok gerekli, %19,4'ü kısmen gerekli, %7,5'i çok az gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %46,6'sı ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların %41,8'i çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekliliğini vurguladıkları görülmektedir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.489$, Sd=1, $p>.05$)(Bk.Tablo-6). Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb)

katılma durumuna ilişkin olarak, meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %38,6'sı ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %43,3'ü evet seçeneğini seçmişlerdir. Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılma durumuna ilişkin olarak, meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %61,4'ü ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %56,7'si hayır seçeneğini seçmişlerdir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun, bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime katılmadıkları görülmektedir.

"Çalıştığınız kurumda bireysel psikolojik danışma yapar mısınız?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.006$, Sd=1, $p>.05$)(Bk.Tablo-6). Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %87,7'si ve meslekte 11 yıl ve üstü bölgesinde çalışan psikolojik danışmanların ise %88,1'i çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yaptıklarını ifade etmişlerdir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %12,3'ü, meslekte 11 yıl ve üstü bölgesinde çalışan psikolojik danışmanların ise %11,9'u çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yapamadıklarını belirtmişlerdir.

"Bireysel psikolojik danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1,368$, Sd=2, $p>.05$)(Bk.Tablo-6). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından (%40), "hiç uymam" seçeneği ile "çok az uyarım" seçeneği "kısmen uyarım" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %60,1'i ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %64,4'ü bireysel psikolojik danışma yaparken etik kurallara uyduklarını ifade etmişlerdir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %30'u tam uyarım, %9,9'u kısmen uyarım seçeneklerini tercih ederlerken; meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların %30,5'i tam uyarım, %5,1'i kısmen uyarım seçeneklerini tercih etmişlerdir.

"Bireysel psikolojik danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.859$, $Sd=2$, $p>.05$)(Bk.Tablo-6). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından (%40), "hiç yeterli değilim" seçeneği ile "çok az yeterliyim" seçeneği "kısmen yeterliyim" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %56,8'i ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %54,2'si bireysel psikolojik danışma yapmakta kendilerini yeterli olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %5,8'i çok yeterliyim, %37,4'ü kısmen yeterliyim seçeneklerini tercih ederlerken; meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların %3,4'ü çok yeterliyim, %42,4'ü kısmen yeterliyim seçeneklerini tercih etmişlerdir.

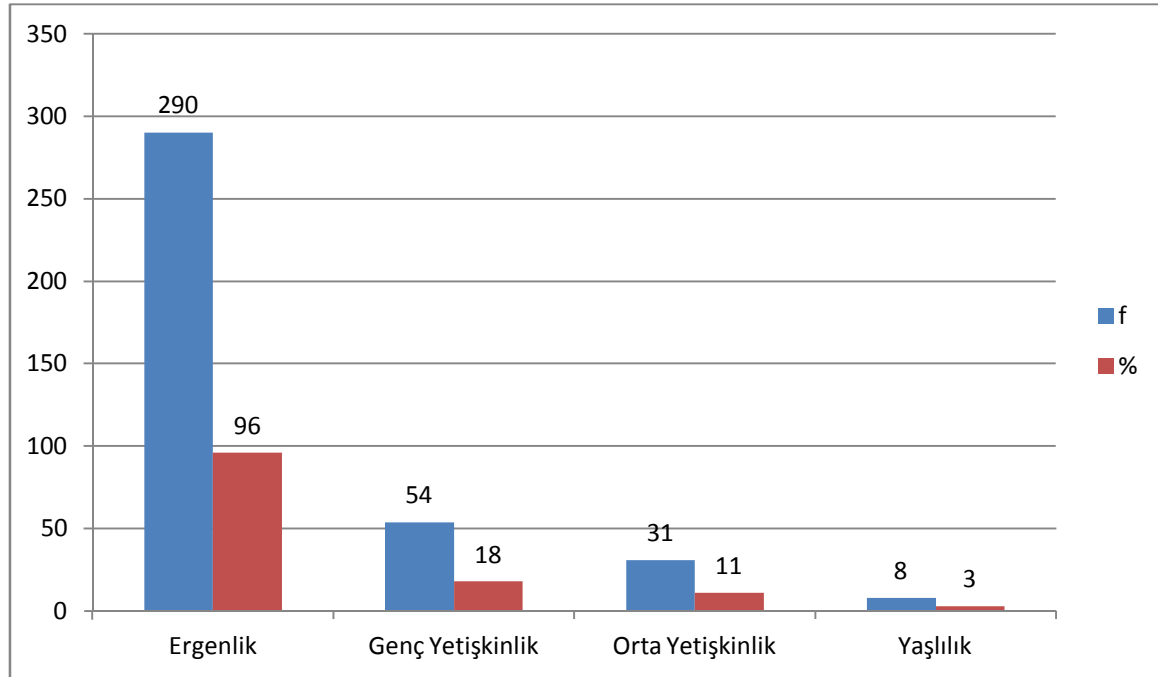
Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları mesleki deneyimlerine göre incelenmesi genel olarak değerlendirildiğinde; danışmanların kendilerini hem teorik hem de etik bilgi açısından yeterli olarak algıladıkları; danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışmanın gerekliliği konusunda hemfikir oldukları ve bireysel psikolojik danışma yaptıkları; danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışma yaparken etik kurallara uydukları; danışmanların çoğunluğunun bireysel psikolojik danışmada kendilerini yeterli olarak algıladıkları; danışmanların çoğunluğunun mezuniyet sonrası psikolojik danışmaya ilişkin eğitimlere katılmanın gerekliliği konusunda hemfikir oldukları bulguları elde edilmiştir. Bu elde edilen sonuçlar arasında mesleki deneyim değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu kısımda ayrıca danışmanların çoğunluğunun danışmanların çoğunluğunun danışman olarak yaşantı geçirdikleri; danışmanların çoğunluğunun usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldıkları ve dönüt alınmasının gerekliliği konusunda hemfikir oldukları bulguları elde edilmiştir. Bu üç bulgunun mesleki deneyime göre incelenmesinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre 1-10 arası çalışan psikolojik danışmanların 11 yıl ve üstü danışmanlara göre daha yüksek oranda danışman olarak uygulama yaptıkları; daha yüksek oranda usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldıkları ve

daha yüksek oranda usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın gerekliliğini vurguladıkları görülmektedir.

4.1.6. Bireysel psikolojik danışma yapan danışmanların danışma yaptıkları gruplara göre bulguları

Bu kısımda, "bireysel psikolojik danışma uygulaması yapıyorsanız, hangi gelişim dönemlerindeki bireylerle yaparsınız?" sorusuna ilişkin olarak psikolojik danışmanların hangi gelişim dönemindeki bireylere danışma yaptıklarına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Grafik 1. Bireysel psikolojik danışma yapan danışmanların danışma yaptıkları gruplar

Tablo 7. Psikolojik danışmanların gelişim dönemlerine göre bireysel psikolojik danışma uygulamalarının sayıları ve yüzdeleri*

	f	%
Ergenlik Dönemi	290	96
Genç Yetişkinlik	54	18
Orta Yetişkinlik	31	11
Yaşlılık	8	3

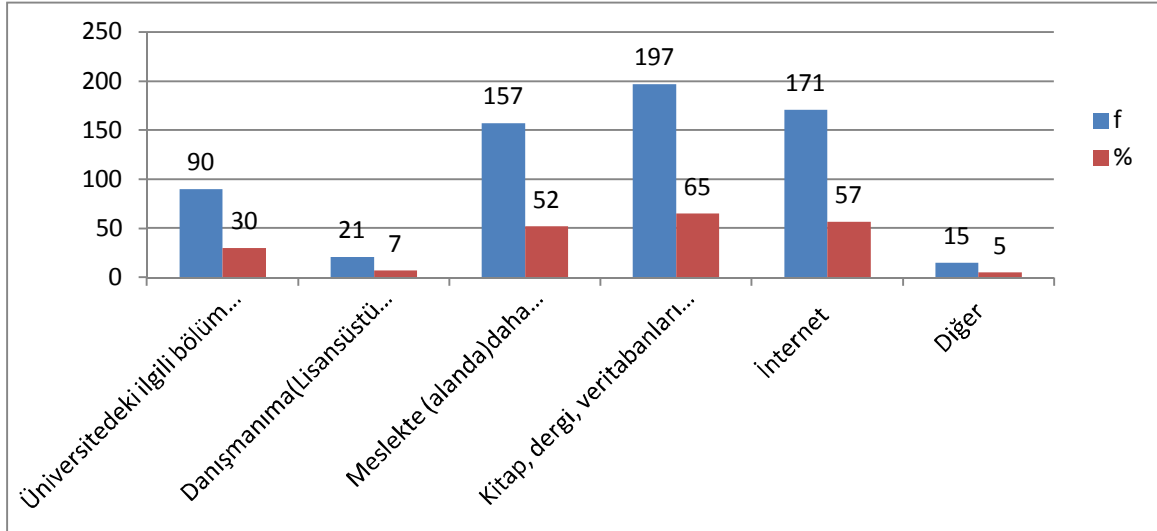
*Her psikolojik danışman birden fazla seçeneği tercih ettiği için her gelişim dönemine ilişkin yüzde bağımsız olarak $((\text{tercih sayısı} \times 100) / \text{bireysel psikolojik danışma yapanların sayısı})$ ile hesaplanmıştır.

Grafik 1 incelendiğinde, bireysel psikolojik danışma yapan psikolojik danışmanların en fazla danışma yaptıkları gelişim dönemindeki grup, ergenlik döneminde (%96) olan bireylerdir. Daha sonra ise psikolojik danışmanlar, sırasıyla genç yetişkinlik dönemindeki (%18) bireylerle, orta yetişkinlik dönemindeki (%11) bireylerle ve yaşlılık dönemindeki (%3) bireylerle danışma yapılmaktadır. Psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumlardaki bireylerin çoğunluğunun ergenlik dönemindeki bireyler olması ve psikolojik danışmanlar zamanlarının büyük kısmını çalıştıkları kurumlarda geçirmeleri nedeniyle en fazla danışma yapılan grubun ergen grup olması beklenen bir bulgu olarak görülebilir.

4.1.7. Bireysel psikolojik danışma yapan danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin başvurdukları bilgi kaynaklarına ilişkin bulguları

Bu kısımda, "bireysel psikolojik danışma yapıyorsanız ve danışma sürecinde tikanırsanız, hangi kaynağa veya kaynaklara başvurursunuz?" sorusuna ilişkin olarak psikolojik danışmanların hangi bilgi kaynaklarına başvurduklarına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Grafik 2. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin başvurdukları bilgi kaynakları

Tablo 8. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamalarında başvurdukları kaynakların sayıları ve yüzdeleri*

	f	%
Üniversitedeki ilgili bölüm hocalarına	90	30
Danışmanıma(Lisansüstü eğitimi olanlar için)	21	7
Meslekte (alanda)daha fazla deneyime sahip kişilere	157	52
Kitap, dergi vb	197	65
İnternet	171	57
Diğer	15	5

*Her psikolojik danışman birden fazla seçeneği tercih ettiği için her kaynağa ilişkin yüzde bağımsız olarak((tercih sayısı*100)/bireysel psikolojik danışma yapanların sayısı) ile hesaplanmıştır.

Grafik 2 incelendiğinde, bireysel psikolojik danışma yapan psikolojik danışmanların psikolojik danışma sürecinde ihtiyaç duyduklarında başvurdukları bilgi kaynaklarından en fazla kitap, dergi vb (%65) kaynaklara başvurdukları görülmektedir. Daha sonra ise psikolojik danışmanlar, sırasıyla internete (%57), meslekte daha fazla deneyime sahip olan psikolojik danışmanlara (%52), üniversitedeki ilgili bölüm hocalarına (%30), danışmanıma (lisansüstü eğitimi olanlar için) (%7) ve diğer kaynaklara (%5) başvurumaktadırlar. Psikolojik danışmanlar, psikolojik danışma sürecinde ihtiyaç duyduklarında başvurdukları bilgi kaynakları incelendiğinde ulaşılabilirliği kolay olan kaynakların daha çok tercih edildikleri görülmektedir.

Tablo 9. Bireysel psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin olarak danışan sayılarının, oturum sayılarının ve oturum sürelerinin ortalamaları ve standart sapmaları*

		Danışan Sayısı (Ortalama)		Oturum Sayısı (Ortalama)		Oturum Süresi (Ortalama-dk)	
		$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss
Cinsiyet	Kadın	7	5,4	43	28,6	37,7	11,9
	Erkek	8	6,3	44	27,4	36,8	13

Tablo 9. Bireysel psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin olarak danışan sayılarının, oturum sayılarının ve oturum sürelerinin ortalamaları ve standart sapmaları* (devamı)

		Danışan Sayısı (Ortalama)		Oturum Sayısı (Ortalama)		Oturum Süresi (Ortalama-dk)	
		$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss
Bölgeler	Doğu Anadolu	8	6,2	46	29,4	36,7	11,8
	İç Anadolu	7	5,4	41	25,9	38,1	13,2
Kurum Türü	İlköğretim	8	5,6	43	27,3	37	10,8
	Ortaöğretim	8	6,3	45	28,9	37,6	14,1
Kıdem	1-10 yıl	8	6,1	44	27,9	37	12,3
	11 yıl ve üstü	7	5,3	46	28,4	38,7	13,1
Eğitim Durumu	Lisans	8	6	45	28,05	37	12,8
	Lisansüstü	9	5,4	42	28,03	38,1	11,2
Genel		8	5,9	44	28,01	37,3	12,4

*Bir dönemde (yaklaşık 5 ay) yapılan danışmalara ilişkin bulgulardır.

Tablo-9 cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, erkek psikolojik danışmanlar ($x=8$, $Ss=6,3$) kadın psikolojik danışmanlara ($x=7$, $Ss=5,4$) göre bir dönemde daha fazla danışanla danışma yapmaktadırlar. Ortalama oturum sayısına göre erkek psikolojik danışmanlar ($x=44$, $Ss=27,4$) kadın psikolojik danışmanlara ($x=43$, $Ss=28,6$) göre daha fazla oturum yapmaktadırlar. Danışmanların ortalama oturum sürelerine bakıldığında kadın psikolojik danışmanların ($x=37,7$, $Ss=11,9$) erkek psikolojik danışmanlara ($X=36,8$, $Ss=13$) göre danışma oturumlarını daha fazla sürdürdükleri görülmektedir.

Tablo-9 bölge değişkenine göre incelendiğinde, Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki psikolojik danışmanlar ($x=8$, $Ss=6,2$) İç Anadolu Bölgesi'ndeki psikolojik danışmanlara ($x=7$, $Ss=5,4$) göre bir dönemde daha fazla danışanla danışma yapmaktadırlar. Ortalama oturum sayısına göre Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki psikolojik danışmanlar ($x=46$, $Ss=29,4$) İç Anadolu Bölgesi'ndeki psikolojik danışmanlara ($x=41$, $Ss=25,9$) göre daha fazla oturum yapmaktadırlar. Danışmanların ortalama oturum sürelerine bakıldığında İç Anadolu Bölgesi'ndeki psikolojik danışmanların ($x=38,1$, $Ss=13,2$) Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki

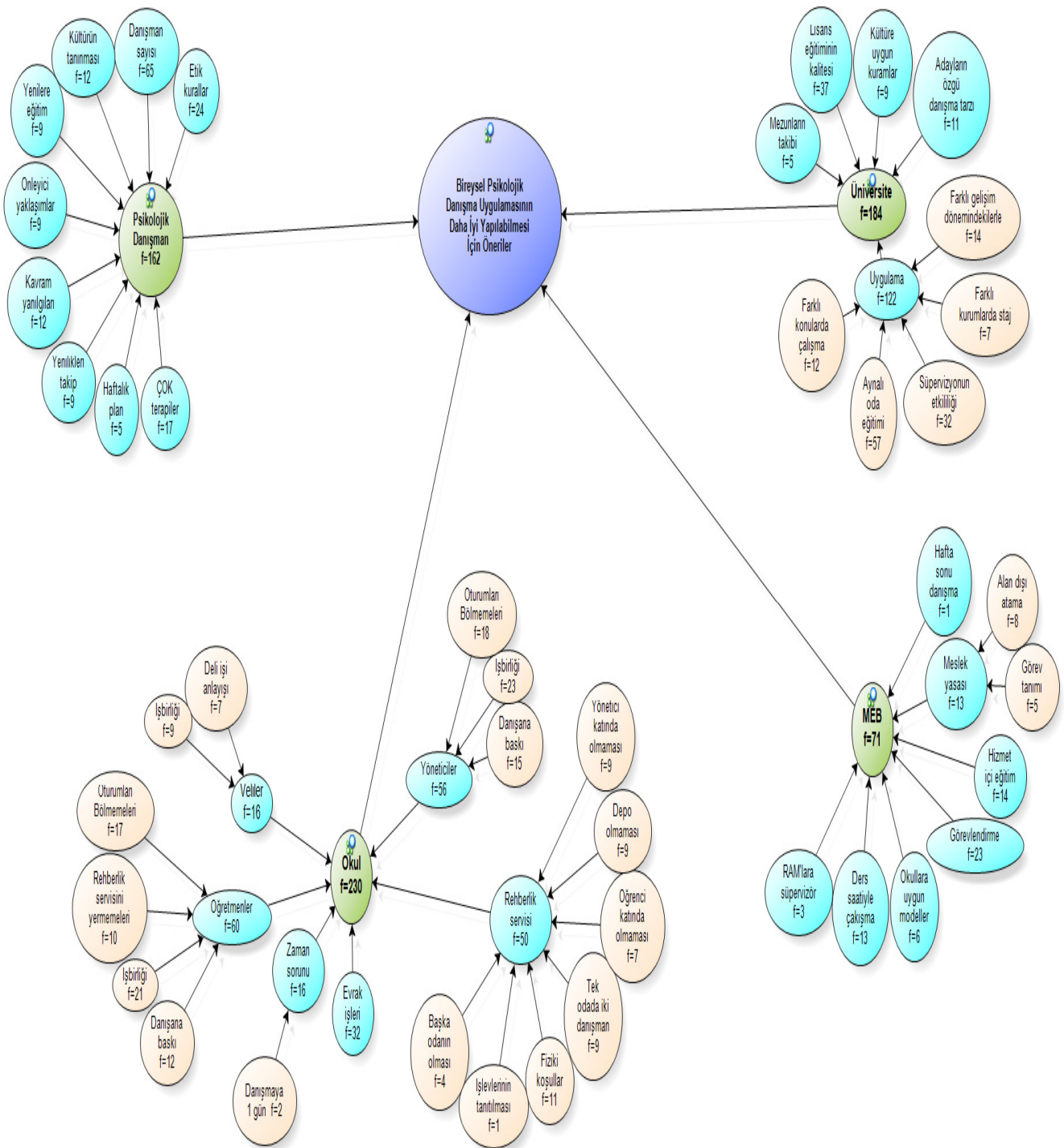
psikolojik danışmanlara ($X=36,7$, $Ss=11,8$) göre danışma oturumlarını daha fazla sürdürdükleri görülmektedir.

Tablo-9 çalışılan kurum türü değişkenine göre incelendiğinde, ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanlar ($x=8$, $Ss=5,6$) ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanlarla ($x=8$, $Ss=6,3$) bir dönemde aynı sayıda danışanla danışma yapmaktadırlar. Ortalama oturum sayısına ortaöğretimde çalışan göre psikolojik danışmanlar ($x=45$, $Ss=28,9$) ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanlara ($x=43$, $Ss=27,3$) göre daha fazla oturum yapmaktadırlar. Danışmanların ortalama oturum sürelerine bakıldığında ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ($x=37,6$, $Ss=14,1$) ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanlara ($X=37$, $Ss=10,8$) göre danışma oturumlarını daha fazla sürdürdükleri görülmektedir.

Tablo-9 kıdem değişkenine göre incelendiğinde, çalışma süresi 1-10 yıl olan psikolojik danışmanlar ($x=8$, $Ss=6,1$) çalışma süresi 11 yıl ve üstü olan psikolojik danışmanlara ($x=7$, $Ss=5,3$) göre bir dönemde daha fazla danışanla danışma yapmaktadırlar. Ortalama oturum sayısına göre çalışma süresi 11 yıl ve üstü olan psikolojik danışmanlar ($x=46$, $Ss=28,4$), çalışma süresi 1-10 yıl olan psikolojik danışmanlara ($x=44$, $Ss=27,9$) göre daha fazla oturum yapmaktadırlar. Danışmanların ortalama oturum sürelerine bakıldığında çalışma süresi 11 yıl ve üstü olan psikolojik danışmanların ($x=38,7$, $Ss=13,1$), çalışma süresi 1-10 yıl olan psikolojik danışmanlara ($X=37$, $Ss=12,3$) göre danışma oturumlarını daha fazla sürdürdükleri görülmektedir.

Tablo-9 eğitim durumları değişkenine göre incelendiğinde, lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanlar ($x=9$, $Ss=5,4$), lisans mezunu psikolojik danışmanlara ($x=8$, $Ss=6$) göre bir dönemde daha fazla danışanla danışma yapmaktadırlar. Ortalama oturum sayısına göre lisans mezunu psikolojik danışmanlar ($x=45$, $Ss=28,05$) lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanlara ($x=42$, $Ss=28,03$) göre daha fazla oturum yapmaktadırlar. Danışmanların ortalama oturum sürelerine bakıldığında, lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların ($x=38,1$, $Ss=11,2$) lisans mezunu psikolojik danışmanlara ($X=37,3$, $Ss=12,4$) göre danışma oturumlarını daha fazla sürdürdükleri görülmektedir.

Şekil 1. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasının daha iyi yapılabilmesine ilişkin önerileri

Tablo 10. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine yönelik temalara yapmış oldukları vurgular

TEMALAR	f	%
OKUL	230	66,9
<i>Yöneticiler</i>	56	24,3
İşbirliği	23	41,1
Oturumları bölmemeleri	18	32,1
Danışan öğrenciye baskı yapmamaları	15	26,8
<i>Öğretmenler</i>	60	26,1
İşbirliği	21	35
Oturumları bölmemeleri	17	28,3
Danışan öğrenciye baskı yapmamaları	12	20
Rehberlik servisini yermemeleri	10	16,7
<i>Veliler</i>	16	7
İşbirliği	9	56,3
Deli işi anlayışların değiştirilmesi	7	43,8
<i>Rehberlik Servisi</i>	50	21,7
Depo olarak kullanılmaması	9	18
Tek odada birden fazla danışman bulunması	9	18
Fiziki koşulların iyileştirilmesi	11	22
Rehberlik odasının dışında başka bir odanın tahsisi	4	8
Yönetici katında olmaması	9	18
Öğrenci katında olmaması	7	14
İşlevlerin Tanıtılması	1	2
<i>Evrak işlerinin azaltılması</i>	32	13,9
<i>Zaman sorununun çözülmesi</i>	16	7
Sadece danışma için en az 1 günün ayrılması	2	12,5
MEB	71	20,6

Tablo 10. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine yönelik temalara yapmış oldukları vurgular (devamı)

<i>Meslek Yasasının çıkması</i>	13	18,3
Görev tanımının net biçimde yapılması	5	38,5
Alan dışı atamaların sonlandırılması	8	61,5
<i>Hizmet içi eğitim</i>	14	19,7
<i>Görevlendirmenin sonlandırılması</i>	21	29,6
<i>RAM'lara süpervizör atanması</i>	3	4,2
<i>Danışma için hafta sonu okulların açık olması</i>	1	1,4
<i>Okullara uygun danışma modellerinin oluşturma</i>	6	8,5
<i>Danışma ile ders saatlerinin çakışmasının önlenmesi</i>	13	18,3
ÜNİVERSİTE	229	66,6
<i>Lisans eğitiminin kalitesinin artırılması</i>	37	16,2
<i>Danışman adaylarının kendine özgü danışma tarzı geliştirmelerine yardım</i>	11	4,8
<i>Kültüre uygun kuram geliştirme</i>	9	3,9
<i>Mezunların takibi</i>	5	2,2
<i>Uygulama</i>	65	28,4
Farklı gelişim döneminekilere uygulama	14	6,1
Farklı konularda çalışma	12	5,2
Aynalı odada eğitim	57	24,9
Farklı kurumlarda staj yapma	7	3,1
Süpervizyonun etkili yapılması	12	5,2
PSİKOLOJİK DANIŞMAN	162	47,1
<i>Danışman sayısı artmalı</i>	65	40,1
<i>Yenilikleri takip</i>	9	5,6
<i>Danışmaya ilişkin kavram yanlışları</i>	12	7,4
<i>Önleyici yaklaşımın tercih edilmesi</i>	9	5,6
<i>Çözüm odaklı kısa terapilerin tercih edilmesi</i>	17	10,5

Tablo 10. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine yönelik temalara yapmış oldukları vurgular (devamı)

<i>Haftalık plan yapmaları</i>	5	3,1
<i>Yeni atanana eğitimi verilmesi</i>	9	5,6
<i>Bulunulan kültürün tanınması</i>	12	7,4
<i>Etik kurallara uyulması</i>	24	14,8

Tablo-10'da görüldüğü gibi psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasının daha iyi yapılabilmesine yönelik en çok vurgu yaptıkları ana temaların okul (%66,9) ve üniversite (%53,5) ana temaları olduğu görülmektedir. Ayrıca psikolojik danışmanların, psikolojik danışman (%47,1) ve MEB (%20,6) ana temalarını da vurguladıkları görülmektedir. Alt temaların dağılımına bakıldığında ise en çok vurgu yapılan alt temanın üniversite ana temasının alt teması olan uygulama (%66,3) alt teması olduğu görülmektedir. Uygulama alt temasına bakıldığında psikolojik danışmanların; farklı gelişim dönemine göre uygulama, farklı konularda çalışma, aynalı odada eğitim, farklı kurumlarda staj yapma, süpervizyonun etkili yapılması gibi konulara vurgu yaptıkları görülmektedir.

Psikolojik Danışmanların Okula Yönelik Önerileri

Okul ana temasına ilişkin öneriler incelendiğinde psikolojik danışmanların %66,9'unun bu temaya vurgu yaptığı görülmektedir. Psikolojik danışmanların en çok vurgu yaptığı tema olan okul ana teması yöneticiler, öğretmenler, veliler, rehberlik servisi, işlevlerin tanıtılması, evrak işlerinin azaltılması, zaman sorununun çözülmesi alt temalarından oluşmaktadır.

Yöneticiler alt temasına, bu ana temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %24,3'ünün vurgu yaptığı görülmektedir. Yöneticiler alt temasında vurgu yapılan işbirliği temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların % 41,1'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD87: "Yöneticiler bireysel psikolojik danışma uygulamalarına destek olurlarsa daha iyi sonuçlar elde edileceğine inanıyorum."

PD103: "Yöneticilerle rehberlik servisi işbirliği içinde olmalı."

Psikolojik danışmanlar genel olarak okul yöneticilerinin rehberlik servisiyle işbirliği içinde olmalarının gerekliliği üzerinde durmuşlardır.

Yöneticiler alt temasında vurgu yapılan oturumları bölmeleri temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %32,1'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD40: "Psikolojik danışma yaparken tüm uyarılarıma rağmen idareciler ve öğretmen arkadaşlar tarafından sık sık rahatsız ediliyorum ne konuşuyorsunuz bu kadar diyerek.bu ortamda sağlıklı danışmalık yapılamıyor."

PD98:"Müdür yardımcılarının derste öğrenciyle görüştüğüm zaman bunu öğrenip öğrenciyi derse hemen göndermem konusunda uyarmak için zaman zaman oturumu bölmeleri öğrenci açısından da benim açımdan da verimliliği azaltıyor."

Psikolojik danışmanlar okul yöneticilerinin oturumları zaman zaman bölerek danışma ortamını olumsuz yönde etkilediklerini belirtmişlerdir.

Yöneticiler alt temasında vurgu yapılan danışan öğrenciye baskı yapmamaları temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %26,8'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD58:" Danışma yapılan öğrenciyle konuşulan konular hakkında öğrenciye diğer öğretmen ve idareciler tarafından baskı uygulanmamalı."

PD105:" Okul ortamının uygun hale getirilmesi, çalışma şartlarının daha anlaşılır olması, idarecilerin danışan konumundaki öğrenciye baskı yapmaması."

Psikolojik danışmanlar okul yöneticilerinin danışmaya gelen öğrencilere ne konuştunuz, bu kadar saat konuşulur mu diyerek baskı yaptıklarını belirtmişler.

Öğretmenler alt temasına, bu ana temaya vurgu yapan psikolojik danışmanlardan %26,1'inin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmenler alt temasında vurgu yapılan işbirliği temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %35'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD48: "Sınıf rehber öğretmenlerinin okul rehber öğretmenleriyle uyum ve işbirliği içinde çalışması hem rehberlik hem de danışma faaliyetlerinin daha etkili ve verimli olmasını sağlayabilir."

PD266: "Öğretmenler öğrenciler hakkında rehber öğretmenlerle sürekli ve sağlıklı bir iletişim içinde olurlarsa öğrencinin bireysel psikolojik danışmadan daha çok fayda sağlayabilirler."

Psikolojik danışmanlar, öğretmenlerle işbirliği içinde çalışırlarsa bireysel psikolojik danışmada daha başarılı olabileceklerini vurgulamaktadırlar.

Öğretmenler alt temasında vurgu yapılan oturumları bölmeleri temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %28,3'ü değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD8: "Öğretmenlerin rehberlik odasına randevusuz veya habersiz gelmeleri o an yapılan danışmanın terapötik havasını bozmakta ve danışan öğrenciyi tedirgin etmektedir. Yöneticiler toplantılarda bu sorunu dile getirerek bu sorunun çözülmesini sağlayabilirler."

PD63: "Kapıya uyarı yazısı asmama rağmen öğretmenlerin ikide bir odaya girmesi öğrenciyle yaptığım danışma oturumlarını bölmekte ve bu durumdan öğrenci de ben de rahatsızlık duymaktayız. Bu soruna çözüm bulunmalı:"

Psikolojik danışmanlar öğretmenlerin oturumları sık sık bölmeleri sebebiyle bireysel psikolojik danışmada verimin düştüğünü vurgulamaktadırlar.

Öğretmenler alt temasında vurgu yapılan öğrenciye baskı yapmamaları temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %20'si değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD12: "Danışan öğrencilere bazı öğretmenlerin tavır almaları öğrenciyi danışmaya gelmekten soğutmaktadır. Öğretmenlerin bu tutumları değiştirilmesi sağlanabilir."

PD89: "Öğretmenlerin meraklı ve ısrarcı tavırlarla danışmaya gelen öğrencilere ne konuştuklarını sormaları öğrencileri tedirgin etmektedir. Öğretmen arkadaşların bu konuda daha duyarlı olmaları gerekmektedir."

Psikolojik danışmanlar, öğretmenlerin danışmaya gelen öğrencilere bireysel psikolojik danışmada ne konuştuklarını ısrarla sormalarının öğrencileri rahatsız ettiğini belirtmektedirler.

Öğretmenler alt temasında vurgu yapılan rehberlik servisini yermemeleri temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %16,7'si değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD134: "Öğretmenler, olup olmadık yerde rehberlik servislerinin gereksiz olduğunu söylememeleri gerekmektedir."

PD146: "Danışman sayısı arttırılmalı. İki kişiyiz ama gene yetmiyor. Rehber öğretmenlerin aynı odada oturmamalı, öğretmenler bizlere yardımcı olmalı yada en

azından öğrencilerin gözünde rehberlik servisinin önemini zedeleyecek yorumlardan kaçınılmalıdır."

Psikolojik danışmanlar, öğretmenlerin rehberlik servisi hakkında olumsuz konuşmalarının rehberlik servisini öğrencinin gözünden düşüreceğini düşünmektedirler.

Veliler alt temasına, okul ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanlardan %7'sinin vurgu yaptığı görülmektedir. Veliler alt temasında vurgu yapılan işbirliği temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %56,3'ü değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD120: " Evrak işleri azaltılmalı ki asıl işlerimizi yapalım,bazı rehber öğretmenler için evrak daha kolay olabilir.Danışman sayısı artmalı, bence danışmanın etkili olması için öncelikle velilerin de desteği lazım.Elbette yönetim ve öğretmen desteği de şart. "

PD356: "Okul idaresi, öğrenci veli işbirliği olmalı mutlaka."

Psikolojik danışmanlar, veli ile işbirliği yapılmasının önemli olduğunu belirtmektedirler.

Veliler alt temasında vurgu yapılan deli işi anlayışların değiştirilmesi temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %43,8'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD209: " Okulumda bir tane daha rehber öğretmen lazım özellikle bayan olmalı, yöneticiler anlayışlı olmalı, veliler bu konuya duyarlı olmalı deli işi olarak algılamamalı."

PD288: "Velilerin çocuklarının deli olarak damgalanmasından korktukları için psikolojik danışmana gitmesini istememektedirler."

Psikolojik danışmanlar, velilerin psikolojik danışma ve rehberlik servisini deli servisi olarak algıladıklarını belirtmektedirler.

Rehberlik servisi alt temasına, okul ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %21,7'sinin vurgu yaptığı görülmektedir. Rehberlik servisi alt temasında vurgu yapılan depo olarak kullanılmaması temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %18'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD14:"Odamızın daha kullanışlı olması lazım, depo gibi kullanılmamalı,yönetim anlayışlı olmalı."

PD283: "Ders kitaplarının, kayıp eşyaların rehberlik servisine yığılmaması gerekmektedir."

Psikolojik danışmanlar rehberlik servisinin depo olarak kullanılmasından, gereksiz şeylerin odaya istiflenmesinden rahatsız olduklarını belirtmişlerdir.

Rehberlik servisi alt temasında vurgu yapılan tek odada birden fazla danışman bulunması temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %18'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD17:” Rehber öğretmenlerin eğitimi yetersiz bu giderilmeli, danışma önemi ayrıca belirtilmeli, oda sıkıntısı giderilmeli, aynı odada iki rehber öğretmen olmaz.”

PD146:”Danışman sayısı arttırılmalı. İki kişiyiz ama gene yetmiyor. Rehber öğretmenlerin aynı odada oturmamalı,öğretmenler bizlere yardımcı olmalı yada en azından öğrenciler gözünde rehberlik servisinin önemini zedeleyecek yorumlardan kaçınmalı.”

Psikolojik danışmanlar aynı odada birden fazla danışmanın çalışmasının rehberlik çalışmalarını olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Rehberlik servisi alt temasında vurgu yapılan fiziki koşulların iyileştirilmesi temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %22'si değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD133:”Bence öğrencilere buraya gelmeden önce yardım edilmeli, testi kırılmadan önce yani. Okullardaki fiziki altyapı uygun olabilir. Daha aktif olabilmek için yönetim ve mem rehber öğretmenlere daha az bürokratik iş yaptırmalı.

PD154:”Fiziki yapı, duygu durum hazır bulunuşluğa,bilgiye ve değişime açık bireylerin varlığı bireysel psikolojik danışma tekniğinin en iyi şekilde uygulanmasına olanak sağlayacaktır. Bu süreci yönetecek uzmanların da üst seviyede Türkçeyi konuşma becerisi olmalıdır.”

Psikolojik danışmanlar fiziki koşulların iyileştirilmesini böylece kendilerini daha iyi hissedebileceklerini belirtmişlerdir.

Rehberlik servisi alt temasında vurgu yapılan rehberlik odasının dışında başka bir odanın tahsisi temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %8'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD142:” Bu işler için zaman çok önemli ve biz zamanı tam kullanamıyoruz zaman planlaması yapılabilir.Ayrıca oturumlar için özel bir oda lazım”

PD164:” Rehberlik servislerinin görüşmeler için uygun hale getirilmesi önemlidir. (özel görüşme odalarının olması).”

Psikolojik danışmanlar rehberlik odasının dışında başka bir odanın tahsisi olursa daha iyi danışma ortamı olacağını belirtmişlerdir.

Rehberlik servisi alt temasında vurgu yapılan rehberlik odasının yönetici katında olmaması temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların % 18'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD60:”Pdr odasının okulda öğretmenler odasından ve yöneticilerden uzakta olması danışmanın sağlıklı yürütülebilmesi için şarttır.”

PD196:”Rehberlik odası idarecilerin katında olduğu zaman öğrenci kendini göz hapsinde gibi hissedip odaya gelmeye çekiniyor. Ben de öğrencilerle konuşmak için bahçeye çıkmak zorunda kalıyorum.”

Psikolojik danışmanlar rehberlik odasının yönetici katında olduğu zaman hem öğrencilerin hem de kendilerinin baskı altında gibi olduğunu hissettikleri düşünülebilir.

Rehberlik servisi alt temasında vurgu yapılan rehberlik odasının öğrenci katında olmaması temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %14'ü değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD57:”Daha çok zaman lazım. Eğitim kalitesi artmalı,okullarda rehberlik servisleri kalabalık bir yerde olmamalı, öğrenci rahatlıkla gelebileceği yer olmalı. Herkes anlayışlı olmalı bu konuda.”

PD175:”Rehberlik odası öğrencilerin bulunduğu katta olduğu zaman öğrenciler arkadaşlarından çekindikleri için rehberlik servisine gelemiyorlar. Ayrıca çok gürültü olduğu için sağlıklı iletişim ortamı olmuyor.”

Psikolojik danışmanlar rehberlik odasının öğrenci katında olduğu zaman öğrencileri baskı altında gibi olduklarını hissedebileceklerini ayrıca gürültüden rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir.

Rehberlik servisi alt temasında vurgu yapılan işlevlerin tanıtılması temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %2'sinin vurgu yaptığı görülmektedir.Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD117: "Rehber öğretmen sayısı daha fazla olmalı, öğrencilere öncelikle rehberlik servisi ve işlevleri tanıtılmalı, rehber öğretmen sayısı en az iki olmalı ve farklı cinsiyette olmalılar."

Psikolojik danışmanlar işlevlerin tanıtılması tam olarak gerçekleştirilirse rehberlik servisinin daha işlevsel hale geleceğini belirtmişlerdir.

Evrak işlerinin azaltılması alt temasına, okul ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %13,9'unun vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD132: "Rehber öğretmen sayısı artmalı, öğrenci seviyesine göre danışma kuramları geliştirmeli, lisansta danışma yapan hocalar bu dersi vermeli, evrak işleri azaltılmalı."

PD216: "Evrak işinin azaltılması"

Psikolojik danışmanların %9,3'ü evrak işlerinin azaltılması gerektiğini ifade etmiştir. Psikolojik danışmanların görüşlerinden hareketle evrak işinin fazla zaman alan bir iş olarak görüldüğü tespit edilmiştir.

Zaman sorununun çözülmesi alt temasına, okul ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %7'sinin vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD112: "Zaman sıkıntısı var ve şu an bakmam gereken öğrenci dolu haftada ancak 3 öğrenciye bakabiliyorum. Danışman sayısı artmalı ve alan dışı atama durmalı çünkü kişiler ben danışma yapamam diyor. Bence bunlar okullarda rehberlik servilerinin evrak işlerini yapmalı."

PD226: "Zaman sıkıntısı giderilmeli."

Psikolojik danışmanların bir kısmı zaman sorununun çözülmesi gerektiğini belirtmektedirler. Diğer işlerden danışma yapmaya çok vakit olmadığını psikolojik danışmanların görüşlerinden yola çıkılarak söylenebilir. Danışma yapılması gereken çok öğrenci olduğunu ancak yeterli vakit olmadığını ifade etmektedirler.

Zaman sorununun çözülmesi alt temasında vurgu yapılan sadece danışma için en az bir günün ayrılması temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %12,5'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD126: "Ben zamanı etkili kullanmaya çalışıyorum ama gene de zaman sıkıntısı var bu giderilmeli, haftanın belli günleri sadece danışmaya ayrılabilir. Evrak işleri azaltılmalı veya bu işler memurlara havale edilebilir. Lisans eğitimi de gözden geçirilmeli."

PD144: "Evrak yükü azaltılmalı, zaman çok önemli haftada en az bir gün okullarda sadece danışmaya ayrılmalı ve kimse size karışmamalı. Okullarda danışman sayısı artmalı. Lisans eğitimi daha kaliteli olmalı."

Psikolojik danışmanların görüşlerine göre danışma için haftada en az bir gün ayrılırsa daha sağlıklı danışma yapabileceklerini söyleyebiliriz.

Psikolojik Danışmanların MEB'e Yönelik Önerileri

MEB ana temasına ilişkin öneriler incelendiğinde psikolojik danışmanların %20,6'sının bu ana temaya vurgu yaptığı görülmektedir. Psikolojik danışmanların vurgu yaptığı ana temalardan biri olan MEB ana temasının meslek yasasının çıkması, hizmet içi eğitim, görevlendirmenin sonlandırılması, RAM'lara süpervizör atanması, danışma için hafta sonu okulların açık olması, okullara uygun danışma modellerinin oluşturulması, danışma ile ders saatlerinin çakışmasının önlenmesi alt temalarına ayrıldığı belirlenmiştir.

Meslek yasasının çıkması alt temasına, MEB ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların % 18,3'ünün vurgu yaptığı görülmektedir. Meslek yasasının alt temasında vurgu yapılan görev tanımının net biçimde yapılması temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %38,5'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD183: "Okulda tek danışman olmamalı, evrak işleri azaltılmalı, öğretmenler rehberlik servisini asıl işlevini anlaması için onlara hem hizmet içi eğitim hem de açık bir yönetmelik lazım."

PD258: "Psikolojik danışmanların çalışma şartları ve görev tanımlarının daha net bir hale getirilmesi."

Psikolojik danışmanlar, görev tanımları net biçimde yapılırsa sadece kendi işlerini yaparak daha verimli olabileceklerini belirtmişlerdir.

Meslek yasasının çıkması alt temasında vurgu yapılan alan dışı atamaların sonlandırılması temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %61,5'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD22: “Okullarda rehber öğretmen sayısı artmalı, alan dışı atama olmamalı çünkü danışmayı bilmiyorlar. Velilerden anlayış bekliyoruz tehdit değil.”

PD112: “Zaman sıkıntısı var ve şu an bakmam gereken öğrenci dolu.Haftada ancak 3 öğrenciye bakabiliyorum. Danışman sayısı artmalı ve de alan dışı atama durmalı çünkü kişiler ben danışma yapamam diyor. Bence bunlar okullarda rehberlik servilerinin evrak işlerini yapmalı.”

Psikolojik danışmanların görüşlerine bakılırsa alan dışı yapılan atamalardan çok fazla rahatsız oldukları görülmektedir. Alan dışından gelenlerin danışma yapması mümkün olmadığından bu durum işlerin aksamasına neden oluyor.

Hizmet içi eğitim alt temasına, MEB ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %19,7’sinin vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD30: “Hizmet içi eğitim çalışmalarına ağırlık verilmeli.”

PD130: “Bence MEB 10 yıldan fazladır rehber öğretmen olanların bilgilerini tazelemesi için eğitim vermeli, bence okullara her atanan rehber öğretmen danışma yapmamalı, yeterlikten geçmeli.”

Psikolojik danışmanlar, hizmet içi eğitim çalışmalarına ağırlık verilerek bilgilerin tazelenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Görevlendirmenin sonlandırılması alt temasına, MEB ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %29,6’sının vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD94: “Görevlendirme kaldırılmalı,danışman sayısı arttırılmalı, üniversiteler daha kaliteli eğitim vermeli ve hocalar da çok deneyimli olmalı, dersler ders geçmek için olmamalı.”

PD123: “Görevlendirmeler kaldırılırsa herkes kendi okulunda daha verimli olur.”

Psikolojik danışmanlar görevlendirmeler yüzünden kendi okullarında yeterli vakit geçiremediklerini, dolayısıyla verim alamadıklarını belirtmişlerdir.

RAM’lara süpervizör atanması alt temasına, MEB ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %4,2’sinin vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD72: “RAM’larda süpervizyon olarak görev yapan (sadece bu işi yapan) bir danışman olursa ihtiyaç duyduğumuzda yardım alabiliriz.”

PD253: “Daha çok okumak, daha profesyonelce eğitimden geçmek ve süpervizyon gerekir kanaatimce.”

Psikolojik danışmanlar, RAM’lara süpervizör atanırsa ihtiyaç duyduklarında bu uzmanlardan yardım alabileceklerini ifade etmişlerdir.

Danışma için hafta sonu okulların açık olması alt temasına, MEB ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %1,4’ünün vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD137: “Danışma için özel zamanlar ayarlanmalı, gerekirse hafta sonu da okul açık olsun. Yönetim destek olmalı en azından, rehber öğretmen sayısı artmalı.”

Psikolojik danışmanlar, danışma için hafta sonu okulların açık olması durumunda hafta içinde yapamadıklarını hafta sonunda kimsenin baskısı olmadan rahatça yapabileceklerini ifade etmişlerdir.

Okullara uygun danışma modellerinin oluşturulması alt temasına, MEB ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %8,5’inin vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD35: “Üniversitede uygulama sayısı ve konu çeşidi artmalı, lisanstaki gibi uzun danışma oturumları okulda olmuyor. Okullara buna göre danışmalar uyarlanmalı.

PD147: “Bireysel danışmanın okullara göre ayarlanması yapılabilir.”

Psikolojik danışmanlar, okullara uygun danışma modellerinin oluşturulması gerektiğini çünkü okulda yapılan danışmaların lisans eğitimindeki yapılan uygulamalardan daha farklı olduğunu belirtmişlerdir.

Danışma ile ders saatlerinin çakışmasının önlenmesi alt temasına, MEB ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %18,3’ünün vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD16: “Okul desteklemeli, dersle çakışması engellenmeli, velileri bu konuda daha önceden bilgilendirmeli, evrak işi azaltılsın.”

PD182: “İlköğretimde bu iş zaten anca 2.kademe için oluyor. Dersle çakışmasını engelleyecek yeni bir düzenleme yapılabilir. Öğretmenlerimiz anlayışlı ama çocuk dersten geri kaldı mı da sıkıntı oluyor.”

Psikolojik danışmanlar danışma ile ders saatlerinin çakışmasının önlenmesi gerektiğini çünkü öğrencilerin ders saatinde dersten alındığı zaman öğrencilerin konulardan geri kaldığını ifade etmişlerdir.

Psikolojik Danışmanların Üniversiteye Yönelik Önerileri

Üniversite ana temasına ilişkin öneriler incelendiğinde psikolojik danışmanların %53,5'inin bu ana temaya vurgu yaptığı görülmektedir. Psikolojik danışmanların en çok vurgu yaptığı ana temalardan biri olan üniversite ana temasının lisans eğitiminin kalitesinin artırılması, danışman adaylarının kendine özgü danışma tarzı geliştirmesine yardım, kültüre uygun kuram geliştirme, mezunların takibi, uygulama alt temalarına ayrıldığı belirlenmiştir.

Lisans eğitiminin kalitesinin artırılması alt temasına, üniversite ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %20,1'inin vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD261: "Lisans eğitimden, okullarda uygulanabilecek kuramlara ağırlık verilmesi gerekmektedir, aynı zamanda öğrenilen kuramlarla ilgili uygulamaların artırılması gerekmektedir."

PD336: "Lisans ve yüksek lisanstaki dersler belirli standartlara sahip olmalı ve daha ciddi yürütülmeli."

Psikolojik danışmanlar lisans eğitiminin kalitesinin artırılarak daha donanımlı danışmanlar yetiştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Danışman adaylarının kendine özgü danışma tarzı geliştirmesine yardım alt temasına, üniversite ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %6'sının vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD3: "Kişilerin kendine özgü danışma tarzı geliştirmelerine yardımcı olunmalı."

PD189: "Kendine özgü danışma tarzı geliştirmesine yardımcı olunmalı."

Psikolojik danışmanlar, danışman adaylarının kendine özgü danışma tarzı geliştirirlerse daha çok verim alabileceklerini belirtmişlerdir.

Kültüre uygun kuram geliştirme alt temasına, üniversite ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %4,9'unun vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD75: “Yaşadığımız coğrafyanın dini ve toplumsal kültüründen uzak kuramlar yerine toplumsal değerler benimsenmelidir. Dini değerleri yok sayan psikolojik danışmanın olmaması olmasından iyidir.”

PD111: “Danışma kesinlikle doğal olmalıdır. Danışanın kültürel yapısını, sosyo-ekonomik yapısını, aile yapısını iyi öğrenmek gerekir. Buna uygun yaklaşım geliştirilebilir. Samimiyetimizi danışana çok iyi hissettirerek bize güvenip inanması sağlayarak verimli bir bireysel görüşme yapılabilir. “

Psikolojik danışmanların bir kısmı kültüre uygun kuram geliştirilip, yaşanılan bölgenin ve toplumsal yapının iyi tanınıp bunlara uygun danışma yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Mezunların takibi alt temasına, üniversite ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %2,7’sinin vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD26: “Yeni yaklaşımlardan haberdar olmak için mezunlara eğitim imkanları sağlanmalıdır. Üniversiteler mezun ettikleri öğrencileri bültenlerle ulaştırıp yenilikler hakkında bilgilendirme yapabilir, ya da üniversite ilde veya çevre illeri kapsayan ücretsiz eğitim vermelidir.”

PD44: “Mezun olunan üniversitelerin mezuniyet sonrası eğitimlere devam etmesi.”

Psikolojik danışmanlar mezunların takibinin iyi yapılarak danışmanların mezun olduktan sonra da yeniliklerden haberdar olması sağlanabilir görüşünü belirtmektedirler.

Uygulama alt temasına, üniversite ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %66,3’ünün vurgu yaptığı görülmektedir. Uygulama alt temasında vurgu yapılan farklı gelişim dönemindekilere uygulama temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %11,5’i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD83: “Farklı gelişim dönemindeki bireylere de uygulama yapılmalı.”

PD100: “Farklı yaş grubundaki danışanlarla danışma yapılmalı (yetişkinler, yaşlılar gibi).”

Psikolojik danışmanlar farklı gelişim dönemindeki bireylerle uygulamanın da gerekli ve önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Uygulama alt temasında vurgu yapılan farklı konularda çalışma temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %9,8'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD77: “Farklı tarzda problemi olan bireylerle danışma yapılmalı.”

PD167: “Kişilerin kendine özgü danışma tarzı geliştirmesine yardımcı olunmalı, yapıcı eleştiriler yapılmalı, farklı türde sorunları olan bireylere danışma yapılmalı, ilgililer bu konuda bilinçlendirilmeli.”

Psikolojik danışmanlar hayatta karşılaşılabilecek farklı konularda da çalışmanın gerekliliğini vurguladıkları görülmektedir.

Uygulama alt temasında vurgu yapılan aynalı odada eğitim temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %46,7'si değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD110: “Lisans eğitiminde aynalı odada eğitim yapılmalı.”

PD185: “Bence lisans eğitimlerinde daha fazla uygulama yapılmalı ama başka yerde yapıp hocaya göstererek değil çünkü bazı arkadaşlarımı biliyorum tanıdığı adamla yapıyor. Aynalı odada uygulama şart, bence sadece okullar değil hastane, huzurevi, cezaevi gibi kurumlarda da danışma yapılmalı.”

Psikolojik danışmanlar lisans eğitiminde gerçek anlamda uygulama yapılabilmesi için aynalı odada eğitim yapılması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Uygulama alt temasında vurgu yapılan farklı kurumlarda staj yapma temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %5,7'si değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD104: “Sadece okullarda değil diğer kurumlarda huzurevi, cezaevi vb yerlerde de danışma yapılmalı.”

PD185: “Bence lisans eğitimlerinde daha fazla uygulama yapılmalı ama başka yerde yapıp hocaya göstererek değil çünkü bazı arkadaşlarımı biliyorum tanıdığı adamla yapıyor. Aynalı odada uygulama şart, bence sadece okullar değil hastane, huzurevi, cezaevi gibi kurumlarda da danışma yapılmalı.”

Psikolojik danışmanlar sadece okullarda değil diğer kurumlarda da staj yapılması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Uygulama alt temasında vurgu yapılan süpervizyonun etkili yapılması temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %26,2'si değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD97: “Süpervizyon eğitimlerinin ve yeni teknik gelişmelerin meslek hayatı boyunca dönem dönem alınması gerekmekte.”

PD349: “Lisans eğitimi sırasında uygulamalar daha fazla olursa ve süpervizyon alınırsa bireysel psikolojik danışmanın daha iyi şekilde uygulanacağına inanıyorum.”

Psikolojik danışmanlar süpervizyonun etkili yapılırsa psikolojik danışmaların daha iyi uygulanacağına değinmişlerdir.

Psikolojik Danışmanların Psikolojik Danışmana Yönelik Önerileri

Psikolojik danışman ana temasına ilişkin öneriler incelendiğinde psikolojik danışmanların %47,1'inin bu ana temaya vurgu yaptığı görülmektedir. Psikolojik danışmanların en çok vurgu yaptığı ana temalardan biri olan psikolojik danışman ana temasının danışman sayısı artmalı, yenilikleri takip, danışmaya ilişkin kavram yanlışları, önleyici yaklaşımın tercih edilmesi, çözüm odaklı kısa terapilerin tercih edilmesi, haftalık plan yapmaları, yeni atanana eğitimi verilmesi, bulunulan kültürün tanınması, etik kurallara uyulması alt temalarına ayrıldığı belirlenmiştir.

Danışman sayısı artmalı alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %40,1'i vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD18: “Danışman sayısı daha artmalı, MEB hizmet içi eğitim vermeli ve bunu hem maddi hem manevi olarak desteklemeli, okul yardımcı olmalı bütün personel. Rehberlik servisinin önemi anlatılmalı.”

PD92: “Rehber öğretmen sayısı artmalı, odalar danışmaya uygun olmalı, veliler, öğretmenler ve yöneticiler hatta MEB’de çalışanlarda bu konuda bilinçlendirilmeli.”

Psikolojik danışmanların görüşlerine bakıldığında, yeterli sayıda danışman olmadığı için işlerin aksadığını bunun için de danışman sayısının artması gerektiğini savundukları söylenebilir.

Yenilikleri takip alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %5,6'sı vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD42: “Kişinin kendisini iyi yetiştirmesi gerektiğine inanıyorum. Yayınlanmış kitap ve makaleler okuyarak bilgi edinilebilir. Alanında uzman kişiler özellikle alan dışı çalışan rehber öğretmenlere bilgilerini aktarabilir.”

PD352: “Süpervizyon eğitimlerinin ve yeni teknik gelişmelerin meslek hayatı boyunca dönem dönem alınması gerekmekte.”

Psikolojik danışmanların görüşlerine bakıldığında danışmanların kendilerini geliştirmeleri için, bilgilerini taze tutması için yenilikleri sürekli takip etmesi gerektiği söylenebilir.

Danışmaya ilişkin kavram yanılgıları alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %7,4'ü vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD206: “Oda sıkıntısı giderilmeli, bide bazı rehber öğretmenlere de dahil olmak üzere psikolojik danışmanın sohbet olmadığı öğretilmeli.”

PD309: “Psikolojik danışma uygulamasının öğrenciyle sohbet olmadığını, amacının ne olduğunu bilmeleri gerekiyor herkesin.”

Psikolojik danışmanlar, psikolojik danışmanın sohbet olarak algılanmasından rahatsızlık duyduklarını ifade etmişlerdir.

Önleyici yaklaşımın tercih edilmesi alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %5,6'sı vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD133: “Bence öğrencilere buraya gelmeden önce yardım edilmeli, testi kırılmadan önce yani.Okullardaki fiziki altyapı uygun olabilir. Daha aktif olabilmek için yönetim ve mem rehber öğretmenlere daha az bürokratik iş yaptırmalı.”

PD163: “Kriz odaklı psikolojik danışmadan vazgeçilmesi ve önleyici bir yaklaşım belirlenmelidir. Okullarda öğrenciler kavga edince ya da tatsız bir sorun yaşayınca rehberlik servisine götürülmemeli.”

Psikolojik danışmanlar kriz odaklı danışma yönteminden önleyici yaklaşıma geçilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadırlar. Kriz odaklı yaklaşımın geç kalmış bir müdahale olduğunu savundukları söylenebilir.

Çözüm odaklı kısa terapilerin tercih edilmesi alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %10,5'i vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD78: “Çözüm odaklı terapi yapılmalı.”

PD193: "Bence okullarda hem kısa süreli hem de çözüm odaklı terapiler kullanılmalı."

Psikolojik danışmanlar çözüm odaklı kısa terapiler tercih edilirse daha hızlı ve etkili yol alabileceklerini vurgulamaktadırlar.

Haftalık plan yapmaları alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %3,1'i vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD93: “Rehber öğretmenler çalışma saatlerini, danışma-görüşme saatlerini haftalık olarak planlayıp odalarının kapılarına assınlar.”

PD128: “Danışma için zaman çok iyi ayarlanmalı, öğretmenler anlayışlı olmalı, okulun tüm bireylerine rehberlik servisinin önemi belirtilmeli, yönetim anlayışı çok önemli ve MEB haftayı planlamalı ki bunu daha rahat yapabilelim.”

Psikolojik danışmanlar haftalık plan yapılırsa daha sistemli çalışabileceklerine vurgu yapmaktadırlar.

Yeni atananlara eğitimler verilmesi alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %5,6'sı vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD240: “Üniversitelerde bu konuda daha fazla ve daha yeterli eğitim verilmesi ve göreve ilk başlandığı sıralarda daha deneyimli danışmanlar yetiştirilmesi görüşümdedir.”

PD280: “Üniversite eğitimi alırken daha çok danışma yaptırılabilir ve geri bildirim alınabilir. Farklı konular ele alınarak daha çok danışmaya yer verilebilir. Bu sayede okula ilk atandığımızda karşılaştığımız konulara, vakalara daha bilinçli ve bilgili yaklaşabiliriz.”

Psikolojik danışmanlar yeni atananlara tecrübe kazanmaları için eğitimler verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Bulunulan kültürün tanınması alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %7,4'ü vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD111: “Danışma kesinlikle doğal olmalıdır. Danışanın kültürel yapısını, Sosyo-ekonomik yapısını, aile yapısını iyi öğrenmek gerekir. Samimiyetimizi danışana çok iyi hissettirerek bize güvenip inanması sağlayarak verimli bir bireysel görüşme yapılabilir.”

PD234: “Bence batıların yaptığı şeyleri uygulamak gereksiz bence kültürümüze uygun şeyler yapmalıyız.”

Psikolojik danışmanlar bulunan kültürün tanınarak buna uygun danışma yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Etik kurallara uyulması alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %14,8'i vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD106: “Danışanın danışmana güven duyması, bilgi gizliliğinin esas olması ve danışan gönüllülüğü, durum veya olay karşısında ilgili kişilerin işbirliği yapabilmesi.”

PD281: “Bol kitap okunmalı, tıkanıldığınız durumlarda daha tecrübeli kişilerden fikir alınmalı, etik kurallara harfiyen uyulmalıdır.”

Psikolojik danışmanların bir kısmı etik kurallara uymanın önemli olduğuna vurgu yapmışlardır. Psikolojik danışmanların görüşlerine bakılırsa danışanın kendini güvende hissetmesi gizlilik, gönüllülük gibi ilkelerin esas olmasının danışma ortamının sağlıklı olması için gerekli olduğu savunulabilir.

Bireysel psikolojik danışmanın daha iyi uygulanabilmesine ilişkin psikolojik danışmanların önerileri incelendiğinde; psikolojik danışmanların en çok vurgu yaptıkları ana tema "okul (f=230)" olmuştur. Psikolojik danışmanlar, okul ana temasının altındaki temalardan en çok vurgu yaptıkları tema "öğretmenler (f=60)" teması olmuştur. Psikolojik danışmanlar, öğretmen temasının alt temalarından en çok vurguyu "işbirliği (f=21)" temasına yapmışlardır. Psikolojik danışmanlar, okul ana temasından sonra en çok vurguyu " üniversite (f=184)" ana temasına yapmışlardır. Psikolojik danışmanlar, üniversite ana temasının altında en çok "uygulama (f=122)" temasına vurgu yapmışlardır. Ayrıca psikolojik danışmanlar, uygulama temasının alt temalarından en çok vurgu yaptıkları alt tema "aynalı oda eğitimi (f=57)" olmuştur. Psikolojik danışmanlar, üniversite ana temasından sonra en çok vurgu yaptıkları ana tema "psikolojik danışman (f=162)" olmuştur. Psikolojik danışmanlar, psikolojik danışman ana temasının altındaki temalardan olan "danışman sayısı (f=65)" temasına vurgu yapmışlardır. Psikolojik danışmanlar, son olarak en çok vurgu yaptıkları ana tema "MEB (f=71)" olmuştur. Psikolojik danışmanlar,

MEB ana temasının altındaki temalardan en çok vurguyu "görevlendirme (f=23)" temasına yapmışlardır.

Genel olarak, bireysel psikolojik danışmanın daha iyi uygulanabilmesine ilişkin psikolojik danışmanların önerileri dikkate alındığında önerilerde danışmanların daha çok olumsuz veya eksik durumları vurguladıkları görülmektedir. Ayrıca elde edilen bu nitel bulguların, psikolojik danışmanların hem sorunlarının belirlenmesi adına hem de bu sorunlara çözüm bulunması adına önemli olduğu düşünülmektedir.

4.2.Grupla Psikolojik Danışmaya İlişkin Bulgular

Bireysel psikolojik danışmaya ilişkin anketten elde edilen bilgiler, aynı anketten elde edilen cinsiyet, çalışılan kurum türü, eğitim durumları, meslekte çalışma süresi, ve çalışılan bölge değişkenleri açısından ele alınmıştır.

4.2.1.Cinsiyete göre bulgular

Bu kısımda psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları ele alınmıştır.

Tablo 11. Cinsiyete göre bulgular (Grupla Psikolojik Danışma)

1) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar,modeler vb) sizce ne derece yeterlidir?

	Hiç Yeterli Değil		Çok Az Yeterli		Kısmen Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın	9	4,9	19	10,4	63	34,6	91	50			182	100
Erkek	12	7,4	28	17,3	49	30,2	73	45,1			162	100
Toplam	21	6,1	47	13,7	112	32,5	164	47,7			344	100

Kaykare=4,731

Sd=3

p=.193

2) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?

	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın	8	4,4	9	4,9	46	25,3	97	53,3	22	12,1	182	100
Erkek	9	5,6	13	8	46	28,4	75	46,3	19	11,7	162	100
Toplam	17	4,9	22	6,4	92	26,7	172	50	41	11,9	344	100

Tablo 11. Cinsiyete göre bulgular (Grupla Psikolojik Danışma - devamı)

Kaykare=2,666			Sd= 4		p=.615		
3) Grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Lider" olarak uygulama yaptınız mı?							
Evet			Hayır			Toplam	
f %			f %			f %	
Kadın	72	39,6	110	60,4	182	100	
Erkek	71	43,8	91	56,2	162	100	
Toplam	143	41,6	201	58,4	344	100	
Kaykare=.642			Sd=1		p=.423		
4) Grupla psikolojik danışma uygulamasında "Yardımcı Lider" olarak uygulama yaptınız mı?							
Evet			Hayır			Toplam	
f %			f %			f %	
Kadın	49	26,9	133	73,1	182	100	
Erkek	58	35,8	104	64,2	162	100	
Toplam	107	31,1	237	68,9	344	100	
Kaykare=3,153			Sd=1		p=.076		
5) Grupla psikolojik danışma uygulamasında "Grup Üyesi" olarak uygulama yaptınız mı?							
Evet			Hayır			Toplam	
f %			f %			f %	
Kadın	148	81,3	34	18,7	182	100	
Erkek	123	75,9	39	24,1	162	100	
Toplam	271	78,8	73	21,2	344	100	
Kaykare=1,491			Sd=1		p=.222		
6) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?							
Evet			Hayır			Toplam	
f %			f %			f %	
Kadın	98	53,8	84	46,2	182	100	
Erkek	97	59,9	65	40,1	162	100	
Toplam	195	56,7	149	43,3	344	100	
Kaykare= 1.269			Sd=1		p=.222		

Tablo 11. Cinsiyete göre bulgular (Grupla Psikolojik Danışma - devamı)**7) Grupla psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?**

	Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın	14	7,7	8	4,4	21	11,15	71	39	68	37,4	182	100
Erkek	12	7,4	8	4,9	28	17,3	69	42,9	45	27,8	162	100
Toplam	26	7,6	16	4,7	49	14,2	140	40,7	113	32,8	344	100

Kaykare=4,717

Sd= 4

p=.318

8) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Kadın	59	32,4	123	67,6	182	100
Erkek	54	33,3	108	66,7	162	100
Toplam	113	32,8	231	67,2	344	100

Kaykare=.033

Sd=1

p=.857

9) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler (mezuniyet sonrası), sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?

	Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın	9	4,9	11	6	32	17,6	63	34,6	67	36,8	182	100
Erkek	10	6,2	16	9,9	26	16	68	42	42	25,9	162	100
Toplam	19	5,5	27	7,8	58	16,9	131	38,1	109	31,7	344	100

Kaykare=6,383

Sd=4

p=.172

10) Çalıştığınız kurumda sizce Grupla Psikolojik Danışma ne derece gereklidir?

	Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın	17	9,3	20	11	43	23,6	67	36,8	35	19,2	182	100
Erkek	12	7,4	17	10,5	51	31,5	61	37,7	21	13	162	100
Toplam	29	8,4	37	10,8	94	27,3	128	37,2	56	16,3	344	100

Kaykare= 4.420

Sd= 4

p=.352

Tablo 11. Cinsiyete göre bulgular (Grupla Psikolojik Danışma - devamı)

11) Çalıştığınız kurumda Grupla Psikolojik Danışma yapar mısınız?													
		Evet		Hayır						Toplam			
		f	%			f	%			f	%		
Kadın		92	50,5			90	49,5			182	100		
Erkek		74	45,7			88	54,3			162	100		
Toplam		166	48,3			178	51,7			344	100		
		Kaykare= .814		Sd= 1		p=.367							
12) Grupla Psikolojik Danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?*													
		Hiç uymam		Çok Az Uyarım		Kısmen Uyarım		Uyarım		Tam Uyarım		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın				10	10,9	5	5,4	66	71,7	11	12	92	100
Erkek				7	9,5	9	12,2	42	56,8	16	21,6	74	100
Toplam				17	10,2	14	8,4	108	65,1	27	16,3	166	100
		Kaykare= 6,051		Sd=3		p=.109							
13) Grupla Psikolojik Danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?*													
		Hiç yeterli değilim		Çok Az Yeterliyim		Kısmen Yeterliyim		Yeterliyim		Çok yeterliyim		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kadın	12	13	8	8,7	32	34,8	40	43,5				92	100
Erkek	12	16,2	13	17,6	21	28,4	28	37,8				74	100
Toplam	24	14,5	21	12,7	53	31,9	68	41				166	100
		Kaykare= 3,683		Sd= 3		p=.298							

* Sadece grupla psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alınmıştır.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar, modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2= 4,731$, Sd=3, $p>.05$)(Bk.Tablo-11). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "çok yeterli" seçeneği "yeterli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Buradaki kadın psikolojik danışmanların %34,6'sı kısmen yeterli, %10,4'ü çok az yeterli, %4,9'u hiç yeterli değil seçeneklerini tercih ederlerken; erkek psikolojik danışmanların %30,2'si kısmen yeterli, %17,3'ü çok az yeterli, %7,4'ü hiç yeterli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %50'si ve erkek psikolojik

danışmanların ise %45,1'i yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,666$, $Sd=4$, $p>.05$)(Bk.Tablo-11). Buradaki kadın psikolojik danışmanların %12,1'i çok yeterli, %25,3'ü kısmen yeterli, %4,9'u çok az yeterli, %4,4'ü hiç yeterli değil seçeneklerini tercih ederlerken; erkek psikolojik danışmanların %11,7'si çok yeterli, %28,4'ü kısmen yeterli, %8'i çok az yeterli, %5,6'sı hiç yeterli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %53,3'ü ve erkek psikolojik danışmanların ise %46,3'ü yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler.

"Grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Lider" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.642$, $Sd= 1$, $p>.05$) (Bk.Tablo-11). Buradaki kadın psikolojik danışmanların %39,6'sı ve erkek psikolojik danışmanların ise %43,8'i grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, lider olarak uygulama yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %60,4'ü ve erkek psikolojik danışmanların ise %56,2'si grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, lider olarak uygulama yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, lider olarak yaşantı geçirmediikleri görülmektedir. Psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma dersini alırken grup lideri olarak yaşantı geçirmemiş olmamaları alanyazın için önemli bir bulgu olarak görülebilir.

"Grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Yardımcı Lider" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde

istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=3,153$, $Sd=1$, $p>.05$) (Bk.Tablo-11). Buradaki kadın psikolojik danışmanların %26,9'u ve erkek psikolojik danışmanların ise %35,8'i grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, yardımcı lider olarak uygulama yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %73,1'i ve erkek psikolojik danışmanların ise %64,2'si grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, yardımcı lider olarak uygulama yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, yardımcı lider olarak yaşantı geçirmediği görülmektedir. Psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma dersini alırken grupta yardımcı lider olarak yaşantı geçirmemiş olmamaları alanyazın için önemli bir bulgu olarak görülebilir.

"Grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Grup Üyesi" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1,491$, $Sd=1$, $p>.05$) (Bk.Tablo-11). Buradaki kadın psikolojik danışmanların %18,7'si ve erkek psikolojik danışmanların ise %24,1'i grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, grup üyesi olarak uygulama yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %81,3'ü ve erkek psikolojik danışmanların ise %75,9'u grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, grup üyesi olarak uygulama yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, grup üyesi olarak yaşantı geçirdikleri görülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1,269$, $Sd=1$, $p>.05$)(Bk.Tablo-11). Buradaki kadın psikolojik danışmanların %46,2'si ve erkek psikolojik danışmanların ise %40,1'i grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin olarak usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almadıklarını belirtmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %53,8'i ve erkek psikolojik danışmanların ise

%59,9'u grupla psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt aldıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, usta-çırak ilişkisi içinde, geçirdikleri yaşantılar üzerine dönüt aldıkları görülmektedir. Ancak hem kadın hem de erkek danışmanlarda usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almama oranları azımsanamayacak düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulgunun hem alan yazın adına hem de nedenlerinin irdelenmesi adına önemli olduğu düşünülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=4,717$, $Sd=4$, $p>.05$)(Bk.Tablo-11). Burada grupla psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt almanın gerekliliği konusunda, kadın psikolojik danışmanların %39'u gerekli, %37,4'ü çok gerekli ve erkek psikolojik danışmanların ise %42,9'u gerekli, %27,8'i çok gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın önemini vurguladıkları görülmektedir. Bu sorudan usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın gerekliliğine ilişkin elde edilen diğer bulguya göre kadın psikolojik danışmanların %7,7'si hiç gerekli değil, % 4,4'ü çok az gerekli; erkek psikolojik danışmanlardan ise %7,4'ü hiç gerekli değil, % 4,9'u çok az gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. ($\chi^2=.033$, $Sd=1$, $p>.05$)(Bk.Tablo-11). Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılma durumuna ilişkin olarak kadın psikolojik danışmanların %67,6'sı hayır, 32,4'ü evet seçeneklerini tercih ederlerken; erkek psikolojik danışmanların ise %66,7'si hayır, %33,3'ü evet seçeneklerini tercih etmişlerdir. Bu bulgunun hem alan yazın adına hem de nedenlerinin irdelenmesi adına önemli olduğu düşünülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler (mezuniyet sonrası), sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=6,383$, $Sd=4$, $p>.05$)(Bk.Tablo-11). Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimlerin gerekliliğine ilişkin olarak kadın psikolojik danışmanların %36,8'i çok gerekli, %34,6'sı gerekli seçeneklerini tercih ederlerken; erkek psikolojik danışmanların ise %25,9'u çok gerekli, %42'si gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin mezuniyet sonrası eğitimlerin gerekli olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. aynı sorudan elde edilen bulguya göre kadın danışmanların %17,6'sı kısmen gerekli, %6'sı çok az gerekli, %4,9'u hiç gerekli değil seçeneklerini tercih ederlerken; erkek danışmanların %16'sı kısmen gerekli, %9,9'u çok az gerekli, %6,2'si hiç gerekli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Bu bulgunun hem alan yazın adına hem de nedenlerinin irdelenmesi adına önemli olduğu düşünülmektedir.

"Çalıştığınız kurumda sizce grupla psikolojik danışma ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=4,420$, $Sd=4$, $p>.05$)(Bk.Tablo-11). Buradaki kadın psikolojik danışmanların %19,2'si çok gerekli, %23,6'sı kısmen gerekli, %11'i çok az gerekli, %9,3'ü hiç gerekli değil seçeneklerini tercih ederlerken; erkek psikolojik danışmanların %13'ü çok gerekli, %31,5'i kısmen gerekli, %10,5'i çok az gerekli, %7,4'ü hiç gerekli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %36,8'i ve erkek psikolojik danışmanların ise %37,7'si çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışmanın gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek psikolojik danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışmanın önemini vurguladıkları görülmektedir. Bu bulgudan elde edilen bilgilere göre çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışma için hiç gerekli değil diyen danışmanların yanıtları düşündürücü olmakla beraber nedenlerinin araştırılması adına alanyazın için önemli bir bulgu olarak görülebilir.

"Çalıştığınız kurumda grupla psikolojik danışma yapar mısınız?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.814$, $Sd=1$, $p>.05$)(Bk.Tablo-11). Buradaki kadın psikolojik danışmanların %50,5'i ve erkek psikolojik danışmanların ise %45,7'si çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışma yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ancak genel olarak bakıldığında grupla psikolojik danışma yapmayanların oranının (%51,7), yapanların oranından (%48,3) daha fazla olduğu görülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=6,051$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-11). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç uymam" seçeneği "çok az uyarım" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Buradaki kadın psikolojik danışmanların %12'si tam uyarım, %5,4'ü kısmen uyarım, %10,9'u çok az uyarım seçeneklerini tercih ederlerken; erkek psikolojik danışmanların %21,6'sı tam uyarım, %12,2'si kısmen uyarım, %9,5'i çok az uyarım seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; kadın psikolojik danışmanların %71,7'si ve erkek psikolojik danışmanların %56,8'i etik kurallara uyduklarını belirtmişlerdir.

"Grupla Psikolojik Danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?" sorusu, psikolojik danışmanların cinsiyetlerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=3,683$, $Sd=3$, $p>.05$) (Bk.Tablo-11). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'i olduğundan, "çok yeterliyim" seçeneği "yeterliyim" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Buradaki kadın psikolojik danışmanların %43,5'i ve erkek psikolojik danışmanların ise %37,8'i grupla psikolojik danışma yapmakta kendilerini yeterli olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu sorudan elde edilen bulguya göre kadın psikolojik danışmanların %34,8'i kendilerini kısmen yeterli, %8,7'si çok az yeterli, %13'ü hiç yeterli olmadığını düşünürken; erkek danışmanların %28,4'ü kendilerini kısmen yeterli, %17,6's çok az yeterli, %16,2'si hiç yeterli olmadığını düşündüğü görülmektedir. Bu soruda sadece grupla psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alındığı göz önünde

bulundurulursa, bu danışmanlardan kendisini yetersiz görenlerin olması alanyazın için düşündürücü bir bulgu olarak görülebilir.

Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları cinsiyet değişkenine göre incelenmesi genel olarak değerlendirildiğinde; danışmanların çoğunluğunun kendilerini hem teorik hem de etik bilgi açısından yeterli olarak algıladıkları; danışmanların çoğunluğunun eğitimleri sırasında hem lider hem de yardımcı lider olarak yaşantı geçirmediikleri; danışmanların çoğunluğunun grup üyesi olarak yaşantı geçirdikleri; danışmanların çoğunluğunun dönüt aldıklarını; danışmanların çoğunluğunun dönüt alınmasının gerekliliği konusunda hemfikir oldukları; danışmanların çoğunluğunun mezuniyet sonrası eğitimlere katılmanın gerekliliği konusunda hemfikir olmalarına rağmen çoğunluğunun eğitimlere katılmadıkları; danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışmanın gerekliliği konusunda hemfikir oldukları; grupla psikolojik danışma yapma konusunda kadın danışmanların %50,5'i, erkeklerin ise %45,7'si grupla danışma yaptıkları; danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışmada kendilerini yeterli olarak algıladıkları; danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma yaparken etik kurallara uydukları sonuçları elde edilmiştir. Bu bulgularda anlamlı farklılık bulunmamıştır.

4.2.2. Çalışılan kurum türüne göre bulgular

Bu kısımda psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne (ilköğretim ve ortaöğretim) göre grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları ele alınmıştır.

Tablo 12. Çalışılan kurum türüne göre bulgular (Grupla Psikolojik Danışma)

1) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar, modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?

Hiç Yeterli Değil		Çok Az Yeterli		Kısmen Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli		Toplam	
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
İlköğretim	14	7,5	28	15	54	28,9	91	48,7		187	100
Ortaöğretim	7	4,5	19	12,1	58	36,9	73	46,5		157	100
Toplam	21	6,1	47	13,7	112	32,6	164	47,7		344	100

Tablo 12. Çalışılan kurum türüne göre bulgular (Grupla Psikolojik Danışma - devamı)**6) Çalıştığınız kurumda sizce Grupla Psikolojik Danışma ne derece gereklidir?**

	Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
İlköğretim	20	10,7	20	10,7	53	28,3	62	33,2	32	17,1	187	100
Ortaöğretim	9	5,7	17	10,8	41	26,1	66	42	24	15,3	157	100
Toplam	29	8,4	37	10,8	94	27,3	128	37,2	56	16,3	344	100
Kaykare=4,634				Sd=4		p=.327						

7) Çalıştığınız kurumda Grupla Psikolojik Danışma yapar mısınız?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
İlköğretim	98	52,4	89	47,6	187	100
Ortaöğretim	68	43,3	89	56,7	157	100
Toplam	157	45,7	187	54,3	344	100
Kaykare= 2.827				Sd= 1		p=.093

8) Grupla Psikolojik Danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarınız?*

	Hiç uymam		Çok Az Uyarım		Kısmen Uyarım		Uyarım		Tam Uyarım		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
İlköğretim			12	12,2	7	7,1	61	62,2	18	18,4	98	100
Ortaöğretim			5	7,4	7	10,3	47	69,1	9	13,2	68	100
Toplam			17	10,2	14	8,4	108	65,1	27	16,3	166	100
Kaykare=2,352				Sd=3		p=.503						

9) Grupla Psikolojik Danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?*

	Hiç yeterli değilim		Çok Az Yeterliyim		Kısmen Yeterliyim		Yeterliyim		Çok yeterliyim		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
İlköğretim	17	17,3	15	15,3	26	26,5	40	40,8			98	100
Ortaöğretim	7	10,3	6	8,8	27	39,7	28	41,2			68	100
Toplam	24	14,5	21	12,7	53	31,9	68	41			166	100
Kaykare= 4.889				Sd= 3		p=.179						

* Sadece grupla psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alınmıştır.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar, modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum

türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=3,586$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-12). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "çok yeterli" seçeneği "yeterli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Buradaki ilköğretimdeki psikolojik danışmanların %28,9'u kısmen yeterli, %15'i çok az yeterli, %7,5'i hiç yeterli değil seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların %36,9'u kısmen yeterli, %12,1'i çok az yeterli, %4,5'i hiç yeterli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; ilköğretimdeki psikolojik danışmanların %48,7'si ve ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların ise %46,5'i yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem ilköğretimdeki hem de ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=3$, $Sd=4$, $p>.05$)(Bk.Tablo-12). Buradaki ilköğretimdeki psikolojik danışmanların %12,8'i çok yeterli, %26,7'si kısmen yeterli, %7'si çok az yeterli, %6,4'ü hiç yeterli değil seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların %10,8'i çok yeterli, %26,8'i kısmen yeterli, %5,7'si çok az yeterli, %3,2'si hiç yeterli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; ilköğretimdeki psikolojik danışmanların %47,1'i ve ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların ise %53,5'i yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem ilköğretimdeki hem de ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilgilerinin yeterli olduğu görülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,858$, $Sd=4$, $p>.05$)(Bk.Tablo-12). Buradaki ilköğretimdeki psikolojik danışmanların %34,8'i çok gerekli, %13,9'u kısmen gerekli, %4,8'i çok az gerekli, %9,1'i hiç gerekli değil seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların %30,6'sı çok

gerekli, %14,6'sı kısmen gerekli, %4,5'i çok az gerekli, %5,7'si hiç gerekli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; ilköğretimdeki psikolojik danışmanların %37,4'ü ve ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların ise %44,6'sı grupla psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt almanın gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem ilköğretimdeki hem de ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın önemini vurguladıkları görülmektedir. Bu bulgudan elde edilen bilgilere göre usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın gerekliliği konusunda "hiç gerekli değil" diyen danışmanların yanıtları düşündürücü olmakla beraber nedenlerinin araştırılması adına alanyazın için önemli bir bulgu olarak görülebilir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.017$, $Sd=1$, $p>.05$)(Bk.Tablo-12). Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılma durumuna ilişkin olarak ilköğretimdeki psikolojik danışmanların %66,8'i hayır, %33,2'si evet seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların ise %67,5'i hayır, %32,5'i evet seçeneklerini tercih etmişlerdir. Bu bulguda grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılmama oranların daha fazla olması dikkat çekici olmakla beraber alanyazın için önemli bir bulgu olarak görülebilir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler (mezuniyet sonrası), sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=5,264$, $Sd=4$, $p>.05$)(Bk.Tablo-12). Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimlerin gerekliliğine ilişkin olarak ilköğretimdeki psikolojik danışmanların %31'i çok gerekli, %17,1'i kısmen gerekli, %8'i çok az gerekli, %8 hiç gerekli değil seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların ise %32,5'i çok gerekli, %16,6'sı kısmen gerekli, %7,6'sı çok az gerekli, %2,5'i hiç gerekli

değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimlerin gerekliliğine ilişkin olarak ilköğretimdeki psikolojik danışmanların %35,8'i ve ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların ise %40,8'i gerekli seçeneğini tercih etmiştir. Bir başka deyişle hem ilköğretimdeki hem de ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin mezuniyet sonrası eğitimlerin gerekli olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir.

"Çalıştığınız kurumda sizce grupla psikolojik danışma ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=4,634$, $Sd=4$, $p>.05$)(Bk.Tablo-12). Buradaki ilköğretimdeki psikolojik danışmanların %17,1'i çok gerekli, %28,3'ü kısmen gerekli, %10,7'si çok az gerekli, %10,7'si hiç gerekli değil seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların ise %15,3'ü çok gerekli, %26,1'i kısmen gerekli, %10,8'i çok az gerekli, %8,4'ü hiç gerekli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; ilköğretimdeki psikolojik danışmanların %33,2'si ve ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların ise %42'si çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışmanın gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem ilköğretimdeki hem de ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışmanın önemini vurguladıkları görülmektedir. Bu bulgudan elde edilen bilgilere göre çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışma için hiç gerekli değil diyen danışmanların yanıtları düşündürücü olmakla beraber nedenlerinin araştırılması adına alanyazın için önemli bir bulgu olarak görülebilir.

"Çalıştığınız kurumda grupla psikolojik danışma yapar mısınız?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,827$, $Sd=1$, $p>.05$)(Bk.Tablo-12). Buradaki ilköğretimdeki psikolojik danışmanların %52,4'ü evet, %47,6'sı hayır seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların %43,3'ü evet, %56,7'si hayır seçeneklerini tercih etmişlerdir.

"Grupla psikolojik danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,352$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-12). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç uymam" seçeneği "çok az uyarım" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. İlköğretimdeki psikolojik danışmanların %18,4'ü tam uyarım, %7,1'i kısmen uyarım, %12,2'si çok az uyarım seçeneklerini tercih ederlerken; ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların %13,2'si tam uyarım, %10,3'ü kısmen uyarım, %7,4'ü çok az uyarım seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; ilköğretimdeki psikolojik danışmanların %62,2'si ve ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların ise %69,1'i grupla psikolojik danışma yaparken etik kurallara uyduklarını ifade etmişlerdir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları kurum türüne göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=4.889$, $Sd=3$, $p>.05$) (Bk.Tablo-12). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "çok yeterliyim" seçeneği "yeterliyim" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Buradaki ilköğretimdeki psikolojik danışmanların %40,8'i ve ortaöğretimdeki psikolojik danışmanların ise %41,2'si grupla psikolojik danışma yapmakta kendilerini yeterli olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca bu sorudan elde edilen bulguya göre ilköğretimdeki danışmanların %26,5'i kendilerini kısmen yeterli, %15,3'ü çok az yeterli, %17,3'ü hiç yeterli olmadığını düşünürken; ortaöğretimdeki danışmanların %39,7'si kendilerini kısmen yeterli, %8,8'i çok az yeterli, %10,3'ü hiç yeterli olmadığını düşündüğü görülmektedir. Bu soruda sadece grupla psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alındığı göz önünde bulundurulursa, bu danışmanlardan kendisini yetersiz görenlerin olması alanyazın için düşündürücü bir bulgu olarak görülebilir.

Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları çalıştıkları kurum türü değişkenine göre incelenmesi genel olarak değerlendirildiğinde; her iki kurum türünde de danışmanların çoğunluğunun kendilerini hem teorik hem de etik bilgi açısından yeterli olarak algıladıkları;

her iki kurum türünde de danışmanların çoğunluğunun dönüt alınmasının gerekliliği konusunda hemfikir oldukları; her iki kurum türünde de danışmanların çoğunluğunun mezuniyet sonrası eğitimlere katılmanın gerekliliği konusunda hemfikir olmalarına rağmen çoğunluğunun eğitimlere katılmadıkları; her iki kurum türünde de danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda grupta psikolojik danışmanın gerekliliği konusunda hemfikir oldukları; grupta psikolojik danışma yapma konusunda ilköğretimdeki danışmanların %52'4'ü, ortaöğretimdeki danışmaların ise %43,3'ü grupta danışma yaptıkları; danışmanların çoğunluğunun grupta psikolojik danışmada kendilerini yeterli olarak algıladıkları; danışmanların çoğunluğunun grupta psikolojik danışma yaparken etik kurallara uydukları sonuçları elde edilmiştir. Bu bulgulara anlamlı farklılık bulunmamıştır.

4.2.3. Eğitim durumlarına göre bulgular

Bu kısımda psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre grupta psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları ele alınmıştır.

Tablo 13. Eğitim durumlarına göre bulgular (Grupla Psikolojik Danışma)

1) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar, modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?

	Hiç Yeterli Değil		Çok Az Yeterli		Kısmen Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans	15	5,7	40	15,3	86	32,8	116	44,3	5	1,5	262	100
Lisansüstü	6	7,3	7	8,5	22	26,8	41	50	6	7,3	82	100
Toplam	21	6,9	47	13,7	108	32,6	157	45,6	11	3	344	100
Kaykare=2,889					Sd=4		p=.577					

2) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?

	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans	12	4,6	18	6,9	71	27,1	131	50	30	11,5	262	100
Lisansüstü	5	6,1	5	6,1	20	24,4	41	50	11	13,4	82	100
Toplam	17	4,9	23	6,4	91	26,7	172	50	41	11,9	344	100
Kaykare=.933					Sd=4		p=.920					

Tablo 13. Eğitim durumlarına göre bulgular(Grupla Psikolojik Danışma - devamı)**3) Grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Lider" olarak uygulama yaptınız mı?**

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	106	40,5	156	59,5	262	100
Lisansüstü	37	45,1	45	54,9	82	100
Toplam	143	41,6	201	58,4	344	100
Kaykare=.559		Sd=1		p=.455		

4) Grupla psikolojik danışma uygulamasında "Yardımcı Lider" olarak uygulama yaptınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	66	25,2	196	74,8	262	100
Lisansüstü	41	50	41	50	82	100
Toplam	107	31,1	237	68,9	344	100
Kaykare=17,938		Sd=1		p=.000		

5) Grupla psikolojik danışma uygulamasında "Grup Üyesi" olarak uygulama yaptınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	205	78,2	57	21,8	262	100
Lisansüstü	66	80,5	16	19,5	82	100
Toplam	271	78,8	73	21,2	344	100
Kaykare= .188		Sd=1		p=.665		

6) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	146	55,7	116	44,3	262	100
Lisansüstü	49	59,8	33	40,02	82	100
Toplam	195	56,7	149	43,3	344	100
Kaykare=.413		Sd=1		p=.520		

Tablo 13. Eğitim durumlarına göre bulgular(Grupla Psikolojik Danışma - devamı)**7) Grupla psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?**

	Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans	17	6,5	13	5	40	15,3	109	41,6	83	31,7	262	100
Lisansüstü	9	11	9	11	9	11	31	37,8	24	29,2	82	100
Toplam	26	7,6	22	6,4	49	14,2	140	40,7	107	32,1	344	100

Kaykare=3,378

Sd=4

p=.497

8) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı ?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Lisans	78	29,8	184	70,2	262	100
Lisansüstü	35	42,7	47	57,3	82	100
Toplam	113	32,8	231	67,2	344	100

Kaykare=4,720

Sd=1

p=.030

9) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler(mezuniyet sonrası),sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?

	Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans	14	5,3	21	8	46	17,6	100	38,2	81	30,9	262	100
Lisansüstü	5	6,1	6	7,3	12	14,6	31	37,8	28	34,1	82	100
Toplam	19	5,5	27	7,8	58	16,9	131	38,1	109	31,7	344	100

Kaykare=.627

Sd=4

p=.960

10) Çalıştığınız kurumda sizce Grupla Psikolojik Danışma ne derece gereklidir?

	Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Lisans	21	8	27	10,3	73	27,9	100	38,2	41	15,6	262	100
Lisansüstü	8	9,8	10	12,2	21	25,6	28	34,1	15	18,3	82	100
Toplam	29	8,4	37	10,8	94	27,3	128	37,2	56	16,3	344	100

Kaykare=1,087

Sd= 4

p=.896

Tablo 13. Eğitim durumlarına göre bulgular(Grupla Psikolojik Danışma - devamı)

11) Çalıştığınız kurumda Grupla Psikolojik Danışma yapar mısınız?											
Evet				Hayır				Toplam			
f		%		f		%		f		%	
Lisans		121	46,2	141		53,8	262		100		
Lisansüstü		45	54,9	37		45,1	82		100		
Toplam		166	48,3	178		51,7	344		100		
Kaykare= 1,891				Sd=1				p=.169			

12) Grupla Psikolojik Danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?*											
Hiç uymam		Çok Az Uyarım		Kısmen Uyarım		Uyarım		Tam Uyarım		Toplam	
f		%		f		%		f		%	
Lisans		8	6,6	11	9,1	86	71,1	16	13,2	121	100
Lisansüstü		9	20	3	6,7	22	48,9	11	2	45	100
Toplam		17	10,2	14	8,4	108	65,1	27	16,3	166	100
Kaykare=10,991				Sd=3				p=.012			

13) Grupla Psikolojik Danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?*											
Hiç yeterli değilim		Çok Az Yeterliyim		Kısmen Yeterliyim		Yeterliyim		Çok yeterliyim		Toplam	
f		%		f		%		f		%	
Lisans		17	14	13	10,7	37	30,6	54	44,6	121	100
Lisansüstü		7	15,6	8	17,8	16	35,6	14	31,1	45	100
Toplam		24	14,5	21	12,7	53	31,9	68	41	166	100
Kaykare= 3,052				Sd=3				p=.384			

* Sadece grupla psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alınmıştır.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar, modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,889$, $Sd=4$, $p>.05$)(Bk.Tablo-13). Buradaki lisans mezunu psikolojik danışmanların %1,5'i çok yeterli, %32,8'i kısmen yeterli, %15,3'ü çok az yeterli, %5,7'si hiç gerekli değil seçeneklerini tercih ederlerken; lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların %7,3'ü çok yeterli, %26,8'i kısmen yeterli, %8,5'i çok az yeterli, %7,3'ü hiç gerekli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; lisans mezunu psikolojik danışmanların %44,3'ü ve lisansüstü eğitim gören

psikolojik danışmanların ise %50'si yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans mezunu hem de lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.933$, Sd= 4, $p>.05$)(Bk.Tablo-13). Buradaki lisans mezunu psikolojik danışmanların %11,5'i çok yeterli, %27,1'i kısmen yeterli, %6,9'u çok az yeterli, %4,6'sı hiç gerekli değil seçeneklerini tercih ederlerken; lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların %13,4'ü çok yeterli, %24,4'ü kısmen yeterli, %6,1'i çok az yeterli, %6,1'i hiç gerekli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; lisans mezunu psikolojik danışmanların %50'si ve lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların da %50'si yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans mezunu hem de lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler.

"Grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Lider" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.559$, Sd=1, $p>.05$)(Bk.Tablo-13). Buradaki lisans mezunu psikolojik danışmanların %59,5'i ve lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların ise %54,9 'u grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, lider olarak uygulama yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans mezunu hem de lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, lider olarak yaşantı geçirmediikleri görülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Yardımcı Lider" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi^2=17,938$, Sd=1, $p<.05$) (Bk.Tablo-13). Buradaki lisans mezunu psikolojik danışmanların %74,8'i ve lisansüstü

eğitim gören psikolojik danışmanların ise %50'si grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, yardımcı lider olarak uygulama yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans mezunu hem de lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, yardımcı lider olarak yaşantı geçirmediikleri görülmektedir. Ancak lisans mezunu danışmanların yardımcı lider olarak yaşantı geçirmeme oranları (%74,8) lisansüstü eğitim durumuna sahip danışmanlarınkinden (%50) daha fazla olduğu görülmektedir. Lisansüstü danışmanların yardımcı lider olarak yaşantı geçirme oranları (%50), lisans mezunu danışmanlarınkinden (%25,2) daha fazla olduğu görülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Grup Üyesi" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1.188$, Sd=1, $p>.05$)(Bk.Tablo-13). Buradaki lisans mezunu psikolojik danışmanların %78,2'si ve lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların ise %80,5'u grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, grup üyesi olarak uygulama yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans mezunu hem de lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, grup üyesi olarak yaşantı geçirdikleri görülmektedir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre lisans mezunlarının %21,8'i, lisansüstü eğitim durumuna sahip danışmanların %19,5'i grup üyesi olarak yaşantı geçirmediıklarını ifade etmişlerdir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=0.413$, Sd=1, $p>.05$)(Bk.Tablo-13). Buradaki lisans mezunu psikolojik danışmanların %55,7'si ve lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların ise %59,8'i grupla psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt aldıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans mezunu hem de lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, usta-çırak ilişkisi içinde, geçirdikleri yaşantılar üzerine dönüt aldıkları görülmektedir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre lisans mezunlarının %44,3'ü, lisansüstü eğitim durumuna sahip danışmanların %40,2'si

usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almadıklarını belirtmişlerdir. Dönüt almama oranlarının azımsanamayacak oranda olması alanyazın için düşündürücü bir bulgu olarak görülebilir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=3,378$, $Sd=4$, $p>.05$)(Bk.Tablo-13). Buradaki lisans mezunu psikolojik danışmanların %31,7'si çok gerekli, %15,3'ü kısmen gerekli, %5'i çok az gerekli, %6,5'i hiç gerekli değil seçeneklerini tercih ederlerken; lisansüstü eğitime sahip psikolojik danışmanların %29,2'si çok gerekli, %11'i kısmen gerekli, %11'i çok az gerekli, %11'i hiç gerekli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; lisans mezunu psikolojik danışmanların %41,6'sı ve lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların ise % 37,8'i grupla psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt almanın gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans mezunu hem de lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın önemini vurguladıkları görülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. ($\chi^2=4,720$, $Sd=1$, $p<.05$)(Bk.Tablo-13). Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılma durumuna ilişkin olarak lisans mezunu psikolojik danışmanların %70,2'si hayır seçeneğini, lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların ise %57,3'ü hayır seçeneğini seçmişlerdir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre lisansüstü eğitime sahip psikolojik danışmanların herhangi bir eğitime katılma oranları (%42,7), lisans mezunu psikolojik danışmanların (%29,8) katılma oranlarından daha fazla olduğu görülmektedir. Herhangi bir eğitime katılma oranlarının lisansüstü eğitime sahip danışmanlarda daha fazla olmasında lisansüstü eğitimin etkisinin olduğu düşünülebilir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler (mezuniyet sonrası), sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların

eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1,087$, $Sd=4$, $p>.05$)(Bk.Tablo-13). Buradaki lisans mezunu psikolojik danışmanların %30,9'u çok gerekli, %17,6'sı kısmen gerekli, %8'i çok az gerekli, %5,3'ü hiç gerekli değil seçeneklerini tercih ederlerken; lisansüstü eğitime sahip psikolojik danışmanların %34,1'i çok gerekli, %14,6'sı kısmen gerekli, %7,3'ü çok az gerekli, %6,1'i hiç gerekli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimlerin gerekliliğine ilişkin olarak lisans mezunu psikolojik danışmanlar %38,2'si ve lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların ise %37,8'i gerekli seçeneğini tercih etmiştir. Bir başka deyişle hem lisans mezunu hem de lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin mezuniyet sonrası eğitimlerin gerekli olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir.

"Çalıştığınız kurumda sizce grupla psikolojik danışma ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1,087$, $Sd=4$, $p>.05$)(Bk.Tablo-13). Buradaki lisans mezunu psikolojik danışmanların %15,6'sı çok gerekli, %27,9'u kısmen gerekli, %10,3'ü çok az gerekli, %8'i hiç gerekli değil seçeneklerini tercih ederlerken; lisansüstü eğitime sahip psikolojik danışmanların %18,3'ü çok gerekli, %25,6'sı kısmen gerekli, %12,2'si çok az gerekli, %9,8'i hiç gerekli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; lisans mezunu psikolojik danışmanların %38,2'si gerekli ve lisansüstü eğitim sahip psikolojik danışmanların ise %34,1'si gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Bir başka deyişle hem lisans mezunu hem de lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışmanın önemini vurguladıkları görülmektedir. Bu bulgunun hem alanyazın adına hem de nedenlerinin irdelenmesi adına önemli olduğu düşünülmektedir.

"Çalıştığınız kurumda grupla psikolojik danışma yapar mısınız?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1,891$, $Sd=1$, $p>.05$). Buradaki lisans mezunu psikolojik danışmanların %46,2'si, lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların ise %54,9'u çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışma yaptıklarını ifade etmişlerdir. Aynı sorudan

elde edilen bulguya göre lisans mezunu psikolojik danışmanların %53,8'i, lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların ise 45,1'i çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışma yapmadıkları görülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi^2=10,991$, $Sd=3$, $p<.05$) (Bk. Tablo-13). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç uymam" seçeneği ile "çok az uyarım" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Buradaki lisans mezunu psikolojik danışmanların %13,2'si tam uyarım, %9,1'i kısmen uyarım, %6,6'sı çok az uyarım seçeneklerini tercih ederlerken; lisansüstü eğitime sahip psikolojik danışmanların %2'si tam uyarım, %6,7'si kısmen uyarım, %20'si çok az uyarım seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; lisans mezunu psikolojik danışmanların %71,1'i ve lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların ise %48,9'u grupla psikolojik danışma yaparken etik kurallara uyduklarını ifade etmişlerdir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?" sorusu, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=3,052$, $Sd=23$, $p>.05$). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'i olduğundan, "çok yeterliyim" seçeneği "yeterliyim" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Buradaki lisans mezunu psikolojik danışmanların %30,6'sı kısmen yeterliyim, %10,7'si çok az yeterliyim, %14'ü hiç yeterli değilim seçeneklerini tercih ederlerken; lisansüstü eğitime sahip psikolojik danışmanların %35,6'sı kısmen yeterliyim, %17,8'i çok az yeterliyim, %15,6'sı hiç yeterli değilim seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; lisans mezunu psikolojik danışmanların %44,6'sı grupla psikolojik danışma yapmakta yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların ise %35,6'sı grupla psikolojik danışma yapmakta kısmen yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bu soruda sadece grupla psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alındığı göz önünde bulundurulursa, bu

danışmanlardan kendisini yetersiz görenlerin olması alanyazın için düşündürücü bir bulgu olarak görülebilir.

Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları eğitim durumları değişkenine göre incelenmesi genel olarak değerlendirildiğinde; danışmanların çoğunluğunun kendilerini hem teorik hem de etik bilgi açısından yeterli olarak algıladıkları; danışmanların çoğunluğunun eğitimleri sırasında hem lider hem de yardımcı lider olarak yaşantı geçirmediikleri; danışmanların çoğunluğunun grup üyesi olarak yaşantı geçirdikleri; danışmanların çoğunluğunun dönüt aldıklarını; danışmanların çoğunluğunun dönüt alınmasının gerekliliği konusunda hemfikir oldukları; danışmanların çoğunluğunun mezuniyet sonrası eğitimlere katılmanın gerekliliği konusunda hemfikir olmaları; danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışmanın gerekliliği konusunda hemfikir oldukları; grupla psikolojik danışma yapma konusunda lisans mezunu danışmanların %46,2'si, lisansüstü eğitime sahip danışmanların ise %54,9'u grupla danışma yaptıkları; danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışmada kendilerini yeterli olarak algıladıkları; danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma yaparken etik kurallara uydukları sonuçları elde edilmiştir. Bu bulgulara anlamlı farklılık bulunmamıştır. Fakat danışmanların mezuniyet sonrası eğitimlere katılmaları eğitim durumları değişkenine göre incelenmesinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu anlamlı farka göre lisans mezunu danışmanların %70,2'sinin, lisansüstü eğitime sahip danışmanların ise %57,3'ü eğitime katılmadıklarını bildirmişlerdir.

4.2.4. Meslekte çalışma sürelerine göre bulgular

Bu kısımda psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları ele alınmıştır.

Tablo 14. Meslekte çalışma süresine göre bulgular(Grupla Psikolojik Danışma - devamı)**5) Grupla psikolojik danışma uygulamasında "Grup Üyesi" olarak uygulama yaptınız mı?**

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	222	80,1	55	19,9	277	100
11 ve üstü	49	73,1	18	26,9	67	100
Toplam	271	78,8	73	21,2	344	100

Kaykare=1,586

Sd=1

p=.208

6) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	157	56,7	120	43,3	277	100
11 ve üstü	38	56,7	29	43,3	67	100
Toplam	195	56,7	149	43,3	344	100

Kaykare=000

Sd=1

p=.996

7) Grupla psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?

	Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekl		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl			38	13,7	35	12,6	108	39	96	34,7	277	100
11 ve üstü			4	6	14	20,9	32	47,8	17	25,4	67	100
Toplam			42	12,2	49	14,2	140	40,7	113	32,8	344	100

Kaykare=7,673

Sd=3

p=.053

8) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı ?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl	91	32,9	186	67,1	277	100
11 ve üstü	22	32,8	45	67,2	67	100
Toplam	113	32,8	231	67,2	344	100

Kaykare=000

Sd=1

p=.998

Tablo 14. Meslekte çalışma süresine göre bulgular(Grupla Psikolojik Danışma - devamı)

13) Grupla Psikolojik Danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?*											
Hiç yeterli değilim		Çok Az Yeterliyim		Kısmen Yeterliyim		Yeterliyim		Çok yeterliyim		Toplam	
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1-10 yıl		39	28,9	39	28,9	57	42,2			135	100
11 ve üstü		6	19,4	14	45,2	11	35,5			31	100
Toplam		45	27,1	53	31,9	68	41			166	100
Kaykare=3,239				Sd=3		p=.356					

* Sadece grupla psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alınmıştır.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar, modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 4,014$, $Sd=2$, $p > .05$)(Bk.Tablo-14). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından (%40), "hiç yeterli değil" seçeneği "çok az yeterli" seçeneğine; "çok yeterli" seçeneği ise "yeterli" seçeneğine aktararak analiz edilmiştir. Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %30,3'ü kısmen yeterli, %21,3'ü çok az yeterli seçeneklerini tercih ederlerken; meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların %41,8'i kısmen yeterli, %13,4'ü çok az yeterli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %48,4'ü ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %44,8'i yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilgilerinin yeterli olduğu görülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 1,530$, $Sd=2$, $p > .05$)(Bk.Tablo-14). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından (%40), "hiç yeterli değil" seçeneği "çok az yeterli" seçeneğine; "çok yeterli" seçeneği ise "yeterli" seçeneğine aktararak analiz

edilmiştir. Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %27,1'i kısmen yeterli, %12,3'ü çok az yeterli seçeneklerini tercih ederlerken; meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların %25,4'ü kısmen yeterli, %7,5'i çok az yeterli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %60,6'sı ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %67,2'si yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilgilerinin yeterli olduğu görülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Lider" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2= 1,132$, Sd=1, $p>.05$)(Bk.Tablo-14). Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %57'si ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %64,2'si grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, lider olarak yaşantı geçirmediğini ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin olarak lider olarak yaşantı geçirmediğini görülmektedir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %43'ü, meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %35,8'i grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Lider" olarak yaşantı geçirdiklerini ifade etmişlerdir.

"Grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Yardımcı Lider" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2= 2,026$, Sd= 1, $p>.05$)(Bk.Tablo-14). Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %67,1'i ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %76,1'i grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, yardımcı lider olarak uygulama yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, yardımcı lider olarak uygulama yapmadıklarını görülmektedir.

Aynı sorudan elde edilen bulguya göre meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %32,9'u, meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %23,9'u grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, yardımcı lider olarak yaşantı geçirdiklerini ifade etmişlerdir.

"Grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, "Grup Üyesi" olarak uygulama yaptınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 1,586$, Sd= 1, $p > .05$)(Bk.Tablo-14). Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %80,1'i ve meslekte 11yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %73,1'i grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, grup üyesi olarak uygulama yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, grup üyesi olarak uygulama yaptıkları görülmektedir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %19,9'u, meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %26,9'u grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, grup üyesi olarak yaşantı geçirdiklerini ifade etmişlerdir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = 1,586$, Sd=1, $p > .05$)(Bk.Tablo-14). Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %56,7'si ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %56,7'si grupla psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt aldıklarını ifade etmişlerdir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %43,3'ü, meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %43,3'ü grupla psikolojik danışma uygulama dersini alırken, usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almadıklarını ifade etmişlerdir. Dönüt almama oranlarının azımsanamayacak oranda olması alanyazın için düşündürücü bir bulgu olarak görülebilir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine

göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2 = 7,673$, $Sd = 3$, $p > .05$)(Bk.Tablo-14). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'i olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine, aktararak analiz edilmiştir. Grupla psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt almaya ilişkin olarak, meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %34,7'si çok gerekli, %12,6'sı kısmen gerekli, %13,7'si çok az gerekli seçeneklerini tercih ederlerken; 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %25,4'ü çok gerekli, %20,9'u kısmen gerekli, %6'sı çok az gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; grupla psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt almaya ilişkin olarak, meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %39'u ve 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %47,8 'i gerekli seçeneğini tercih etmişlerdir .

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2 = .000$, $Sd = 1$, $p > .05$)(Bk.Tablo-14). Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılma durumuna ilişkin olarak, meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %67,1'i ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %67,2'si hayır seçeneğini seçmişlerdir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun, grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime katılmadıkları görülmektedir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %32,9'u, meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %32,8'i grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin herhangi bir eğitime katıldıklarını ifade etmişlerdir. Sürekli değişime ve gelişime açık olan psikolojik danışmanlık mesleğinin yürütücü elemanaları olan psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime katılmama oranlarının daha yüksek olması düşündürücü olmakla beraber nedenlerinin irdelenmesi adına önemli bir bulgu olarak görülebilir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler (mezuniyet sonrası), sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=2,563$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-14). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %31,4'ü çok gerekli, %16,6'sı kısmen gerekli, %14,8'i çok az gerekli seçeneklerini tercih ederlerken; meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların %32,8'i çok gerekli, %17,9'u kısmen gerekli, %7,5'i çok az gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %37,2'si ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %41,8'i gerekli seçeneğini tercih etmiştir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin mezuniyet sonrası eğitimlerin gerekli olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir.

"Çalıştığınız kurumda sizce grupla psikolojik danışma ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=1.490$, $Sd=4$, $p>.05$) (Bk.Tablo-14). Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %16,6'sı çok gerekli, %26,4'ü kısmen gerekli, %11,2'si çok az gerekli, %9'u hiç gerekli değil seçeneklerini tercih ederlerken; meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların %14,9'u çok gerekli, %31,3'ü kısmen gerekli, %9'u çok az gerekli, %6'sı hiç gerekli değil seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %36,8'i ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların %38,8'i çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışmanın gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışmanın gerekliliğini vurguladıkları görülmektedir. Bu bulgudan elde edilen bilgilere göre çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışma için hiç gerekli değil diyen danışmanların yanıtları düşündürücü

olmakla beraber nedenlerinin araştırılması adına alanyazın için önemli bir bulgu olarak görülebilir.

"Çalıştığınız kurumda grupla psikolojik danışma yapar mısınız?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.132$, $Sd=1$, $p>.05$)(Bk.Tablo-14). Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %51,3'ü ve meslekte 11 yıl ve üstü bölgesinde çalışan psikolojik danışmanların ise %53,7'si çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışma yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanlar hem de 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışma yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %48,7'si, meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların %46,3'ü çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışma yaptıklarını belirtmişlerdir.

"Grupla psikolojik danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.659$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-14). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "hiç uymam" seçeneği "çok az uyarım" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %17'si tam uyarım, %8,9'u kısmen uyarım, %10,4'ü çok az uyarım seçeneklerini tercih ederlerken; meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların %12,9'u tam uyarım, %9,7'si kısmen uyarım, %9,7'si çok az uyarım seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %63,7'si ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %71'i grupla psikolojik danışma yaparken etik kurallara uyduklarını ifade etmişlerdir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?" sorusu, psikolojik danışmanların meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=3.239$, $Sd=3$, $p>.05$)(Bk.Tablo-14). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının

toplam gözenek sayısının %20'si olduğundan, "çok yeterliyim" seçeneği "yeterliyim" seçeneğine aktararak analiz edilmiştir. Meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %28,9'u kısmen yeterliyim, %28,9'u çok az yeterliyim seçeneklerini tercih ederlerken; meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %35,5'i yeterliyim, %19,4'ü kısmen yeterliyim seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; meslekte 1-10 yıl arası çalışan psikolojik danışmanların %42,2'si grupla psikolojik danışma yapmakta yeterli olduklarını ve meslekte 11 yıl ve üstü çalışan psikolojik danışmanların ise %45,2'si grupla psikolojik danışma yapmakta kısmen yeterli olduklarını ifade etmişlerdir.

Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları meslekte çalışma süreleri değişkenine göre incelenmesi genel olarak değerlendirildiğinde; danışmanların çoğunluğunun kendilerini hem teorik hem de etik bilgi açısından yeterli olarak algıladıkları; danışmanların çoğunluğunun eğitimleri sırasında hem lider hem de yardımcı lider olarak yaşantı geçirmediikleri; danışmanların çoğunluğunun grup üyesi olarak yaşantı geçirdikleri; danışmanların çoğunluğunun dönüt aldıklarını; danışmanların çoğunluğunun dönüt alınmasının gerekliliği konusunda hemfikir oldukları; danışmanların çoğunluğunun mezuniyet sonrası eğitimlere katılmanın gerekliliği konusunda hemfikir olmalarına rağmen çoğunluğunun eğitimlere katılmadıkları; danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışmanın gerekliliği konusunda hemfikir oldukları; grupla psikolojik danışma yapma konusunda 1-10 yıl arası çalışan danışmanların %51,3'ü, 11 yıl ve üstü çalışmış danışmanların ise %53,7'si grupla danışma yapmadıklarını; danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışmada kendilerini yeterli olarak algıladıkları; danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma yaparken etik kurallara uydukları sonuçları elde edilmiştir. Bu bulgularda anlamlı farklılık bulunmamıştır.

4.2.5. Bölgelere göre bulgular

Bu kısımda psikolojik danışmanların bulundukları bölgelere (Doğu ve İç Anadolu) göre grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları ele alınmıştır.

Tablo 15. Bölgelere göre bulgular (Grupla Psikolojik Danışma)

1) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar,modelle vb) sizce ne derece yeterlidir?

	Hiç Yeterli Değil		Çok Az Yeterli		Kısmen Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Doğu Anadolu			29	14,9	68	34,9	98	50,3			195	100
İç Anadolu			39	26,2	44	29,5	66	44,3			149	100
Toplam			68	19,8	112	32,6	164	47,7			344	100
Kaykare=6,828						Sd=2		p=.033				

2) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?

	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Doğu Anadolu			10	5,1	54	27,7	131	67,2			195	100
İç Anadolu			29	19,5	38	25,5	82	55			149	100
Toplam			39	11	92	26	213	61,9			344	100
Kaykare=17,473						Sd=2		p=.000				

3) Grupla psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?

	Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Doğu Anadolu			13	6,7	30	15,4	90	46,2	62	31,8	195	100
İç Anadolu			29	19,5	19	12,8	50	33,6	51	34,2	149	100
Toplam			42	12,2	49	14,2	140	40,7	113	32,8	344	100
Kaykare=15,184						Sd=3		p=.002				

4) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Doğu Anadolu	54	27,7	141	72,3	195	100
İç Anadolu	59	39,6	90	60,4	149	100
Toplam	113	32,8	231	67,2	344	100
Kaykare=5,427						

Tablo 15. Bölgelere göre bulgular(Grupla Psikolojik Danışma - devamı)

5) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler(mezuniyet sonrası),sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?

	Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Doğu Anadolu			19	9,7	36	18,5	81	41,5	59	30,3	195	100
İç Anadolu			27	18,1	22	14,8	50	33,6	50	33,6	149	100
Toplam			46	13,4	58	16,9	131	38,1	109	31,7	344	100
Kaykare= 6,820			Sd=3			p=.078						

6) Çalıştığınız kurumda sizce Grupla Psikolojik Danışma ne derece gereklidir?

	Hiç gerekli değil		Çok Az Gerekli		Kısmen gerekli		Gerekli		Çok gerekli		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Doğu Anadolu	7	3,6	18	9,2	57	29,2	83	42,6	30	15,4	195	100
İç Anadolu	22	14,8	19	12,8	37	24,8	45	30,2	26	17,4	149	100
Toplam	29	8,4	37	10,8	94	27,3	128	37,2	56	16,3	344	100
Kaykare=17,775			Sd=4			p=.001						

7) Çalıştığınız kurumda Grupla Psikolojik Danışma yapar mısınız?

	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Doğu Anadolu	90	46,2	105	53,8	195	100
İç Anadolu	76	51	73	49	149	100
Toplam	166	48,3	178	51,7	344	100
Kaykare=.797			Sd=1			p=.372

8) Grupla Psikolojik Danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?

	Hiç yeterli değilim		Çok Az Yeterliyim		Kısmen Yeterliyim		Yeterliyim		Çok yeterliyim		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Doğu Anadolu	6	6,7	10	11,1	33	36,7	41	45,6			90	100
İç Anadolu	18	23,7	11	14,5	20	26,3	27	35,5			76	100
Toplam	24	14,5	21	12,7	53	31,9	68	41			166	100
Kaykare=11,016			Sd=3			p=.012						

* Sadece grupla psikolojik danışma yapan danışmanlar dikkate alınmıştır.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz (Kuramlar, modeller vb) sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi^2=6,828$, $Sd=2$, $p<.05$) (Bk.Tablo-15). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından (%40), "hiç yeterli değil" seçeneği "çok az yeterli" seçeneğine; "çok yeterli" seçeneği de "yeterli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %34,9'u kısmen yeterli, %14,9'u çok az yeterli seçeneklerini tercih ederlerken; İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %29,5'i kısmen yeterli, %26,2'si çok az yeterli seçeneklerini tercih etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %50,3'ü ve İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %44,3'ü kendilerini yeterli olarak algıladığını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem Doğu Anadolu hem de İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedir. Fakat bu oranın Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanlarda daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sorudan çok az yeterli seçeneğine ilişkin elde edilen bulguya göre İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan danışmanların bu seçenekteki oranlarının (%26,2) Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların oranlarından (%14,9) daha yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulguların alanyazın için önemli olduğu düşünülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?" sorusu, psikolojik danışmanların danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi^2=17,473$, $Sd=2$, $p<.05$) (Bk.Tablo-15). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığından (%40), "hiç yeterli değil" seçeneği "çok az yeterli" seçeneğine; "çok yeterli" seçeneği de "yeterli" seçeneğine aktarılarak analiz edilmiştir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %27,7'si kısmen yeterli, %5,1'i çok az yeterli seçeneklerini tercih ederlerken; İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %25,5'i kısmen yeterli, %19,5'i çok az yeterli seçeneklerini tercih

etmişlerdir. Ancak buradaki tablodan en yüksek oranlar dikkate alındığında; Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %67,2'si ve İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %55'i etik bilgi açısından kendilerini yeterli olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir. Bir başka deyişle hem Doğu Anadolu hem de İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilgilerinin yeterli olduğunu düşünmektedirler. Fakat bu oranın Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanlarda daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sorudan çok az yeterli seçeğine ilişkin elde edilen bulguya göre İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan danışmanların bu seçenekteki oranlarının (%19,5) Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların oranlarından (%5,1) daha yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulguların alanyazın için önemli olduğu düşünülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasında sizce usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almak ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=15,184$, $Sd=3$, $p<0,05$) (Bk. Tablo-15). Grupla psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak (süpervizyon) ilişkisi içinde dönüt almaya ilişkin olarak, Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %46,2'si gerekli, %31,8'i çok gerekli olduğunu ve İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %33,6'sı gerekli, %34,2'si ise çok gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Her iki bölgede çalışan danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasında usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın önemini vurguladığı görülmektedir. Fakat bu oranın Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanlarda daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sorudan çok az yeterli seçeğine ilişkin elde edilen bulguya göre İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan danışmanların bu seçenekteki oranlarının (%19,5) Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların oranlarından (%6,7) daha yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulguların alanyazın için önemli olduğu düşünülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi^2=5,427$,

Sd=1, p<.05)(Bk.Tablo-15). Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katılma durumuna ilişkin olarak Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %72,3'ü hayır, 27,7'si evet seçeneklerini tercih ederlerken; İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %60,4'ü hayır, % 39,6'sı evet seçeneklerini tercih etmişlerdir. Bir başka deyişle hem doğu anadolu hem de iç anadolu bölgesinde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime katılmadıkları görülmektedir. Katılmama oranının Doğu Anadolu Bölgesi'nde daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bulgunun hem alanyazın adına hem de nedenlerinin irdelenmesi adına önemli olduğu düşünülmektedir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler (mezuniyet sonrası), sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=6,820$, Sd=3, $p>.05$)(Bk.Tablo-15). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'i olduğundan,"hiç gerekli değil" seçeneği "çok az gerekli" seçeneğine, aktarılarak analiz edilmiştir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %41,5'i gerekli seçeneğini ve İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %33,6'sı gerekli ve çok gerekli seçeneğini tercih etmiştir. Bir başka deyişle hem Doğu Anadolu hem de İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin mezuniyet sonrası eğitimlerin gerekli olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %30,3'ü çok gerekli, %18,5'i kısmen gerekli, %9,7'si çok az gerekli seçeneklerini tercih ederlerken; İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %14,8'i kısmen gerekli, %18,1'i çok az gerekli seçeneklerini tercih etmişlerdir.

"Çalıştığınız kurumda sizce grupla psikolojik danışma ne derece gereklidir?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=1.481$, Sd=3, $p<.05$)(Bk.Tablo-15). Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %42,6'sı gerekli, %15,4'ü çok gerekli

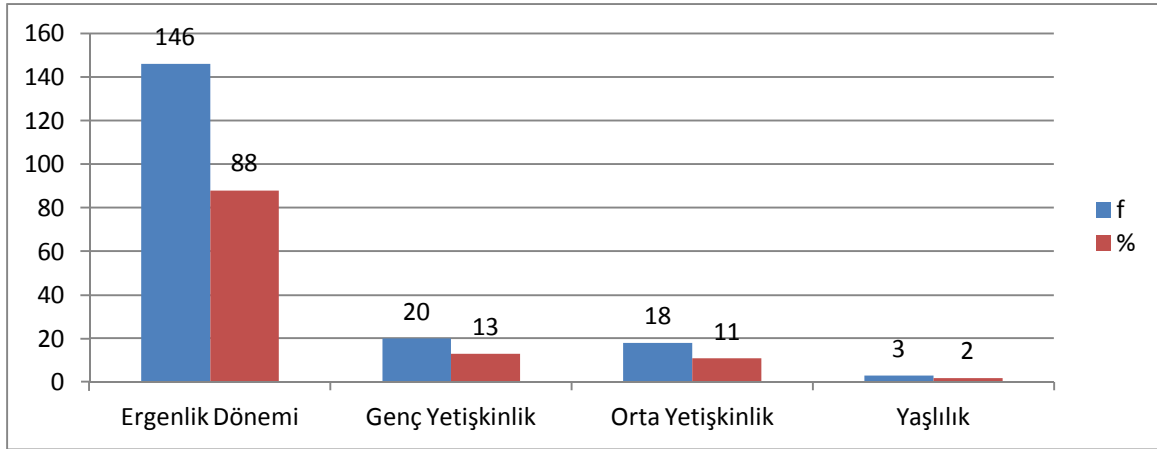
ve İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %30,2'si gerekli, %17,4'ü çok gerekli seçeneğini tercih etmişlerdir. Bir başka deyişle hem Doğu Anadolu hem de İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda grupta psikolojik danışmanın önemini vurguladıkları görülmektedir. Fakat bu oranın Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanlarda daha yüksek olduğu görülmektedir. İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %14,8'i, Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %3,6'sı çalıştıkları kurumda grupta psikolojik danışmanın hiç gerekli olmadığını belirtmişlerdir. Bu bulgudan elde edilen bilgilere göre her iki bölgede de çalıştıkları kurumda grupta psikolojik danışma için hiç gerekli değil diyen danışmanların yanıtları düşündürücü olmakla beraber nedenlerinin araştırılması adına alanyazın için önemli bir bulgu olarak görülebilir.

"Çalıştığınız kurumda grupta psikolojik danışma yapar mısınız?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=.797$, Sd=1, $p>.05$)(Bk.Tablo-15). Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %46,2'si grupta psikolojik danışma yaptığını, İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %51'i ise çalıştıkları kurumda grupta psikolojik danışma yaptıklarını ifade etmiştir. Aynı sorudan elde edilen bulguya göre Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %45,8'i, İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %49'u çalıştıkları kurumda grupta psikolojik danışma yapmadıklarını ifade etmişlerdir.

"Grupla psikolojik danışma uygulamasında ne derece yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?" sorusu, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=9,319$, Sd=3, $p<.05$)(Bk.Tablo-15). Bu soruda, beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'i olduğundan, "çok yeterliyim" seçeneği "yeterliyim" seçeneğine aktararak analiz edilmiştir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların %45,6'sı, İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların ise %35,5'i grupta psikolojik danışma yapmakta kendilerini yeterli olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir. Fakat Doğu Anadolu'da görev yapan psikolojik danışmanlar, İç Anadolu görev yapan psikolojik danışmanlara göre kendilerini grupta psikolojik danışma yapmada daha yüksek oranda

yeterli hissettikleri görülmektedir. Bu sorudan hiç yeterli değilim seçeceğine ilişkin elde edilen bulguya göre İç Anadolu Bölgesi'nde çalışan danışmanların bu seçenekteki oranlarının (%23,7) Doğu Anadolu Bölgesi'nde çalışan psikolojik danışmanların oranlarından (%6,7) daha yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulguların alanyazın için önemli olduğu düşünülmektedir.

Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algıları çalıştıkları bölge türü değişkenine göre incelenmesi genel olarak değerlendirildiğinde; her iki bölgede çalışan danışmanların çoğunluğunun kendilerini hem teorik hem de etik bilgi açısından yeterli olarak algıladıkları sonucu elde edilmiştir. Bu bulgularda anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılığa göre Doğu Anadolu'da çalışan danışmanların hem teorik hem de etik bilgilerinin daha yüksek oranda olduğu görülmektedir. Her iki bölgede çalışan danışmanların çoğunluğunun dönüt alınmasının gerekliliği konusunda hemfikir olmalarına rağmen bulgudaki anlamlı farklılık dikkate alındığında Doğu Anadolu'da çalışan danışmanların gereklilik konusunda daha yüksek orana sahip oldukları görülmektedir. Her iki bölgede çalışan danışmanların çoğunluğunun mezuniyet sonrası eğitimlere katılmanın gerekliliği konusunda hemfikir olmalarına rağmen çoğunluğunun eğitimlere katılmadıkları ve bu katılmama durumunun Doğu Anadolu'da çalışan danışmanlarda daha yüksek oranda olduğu görülmüştür. Her iki bölgede çalışan danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışmanın gerekliliği konusunda hemfikir olmalarına rağmen bulgudaki anlamlı farklılık dikkate alındığında Doğu Anadolu'da çalışan danışmanların gereklilik konusunda daha yüksek orana sahip oldukları görülmektedir. Grupla psikolojik danışma yapma konusunda Doğu Anadolu'da çalışan danışmanların %46,2'si, İç Anadolu'da çalışan danışmanların ise %51'i grupla danışma yaptığını belirtmiştir. Danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışmada kendilerini yeterli olarak algılamalarına rağmen bulgudaki anlamlı farklılık dikkate alındığında Doğu Anadolu'da çalışan danışmanların yeterlik algısı konusunda daha yüksek orana sahip oldukları görülmektedir. Danışmanların çoğunluğunun grupla psikolojik danışma yaparken etik kurallara uydukları sonuçları elde edilmiştir. Bu bulguda anlamlı farklılık bulunmamıştır.

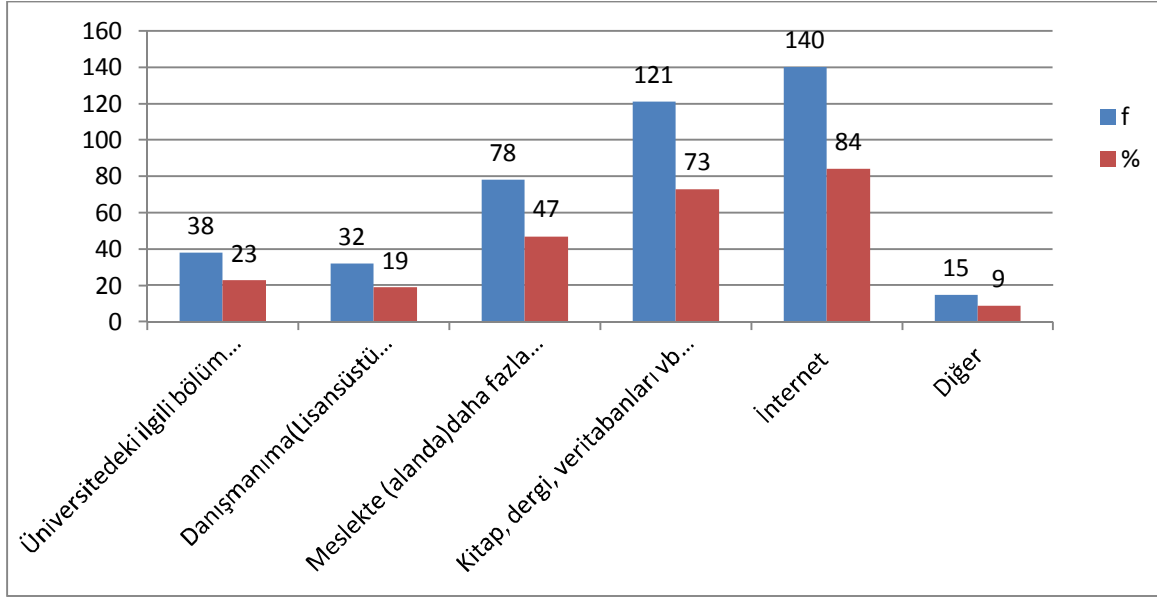
Grafik 3. Grupla psikolojik danışma yapan danışmanların danışma yaptıkları gruplar**Tablo 16. Psikolojik danışmanların gelişim dönemlerine göre grupla psikolojik danışma uygulamalarının sayıları ve yüzdeleri***

	f	%
Ergenlik Dönemi	146	88
Genç Yetişkinlik	20	13
Orta Yetişkinlik	18	11
Yaşlılık	3	2

*Her psikolojik danışman birden fazla seçeneği tercih ettiği için her gelişim dönemine ilişkin yüzde bağımsız olarak ((tercih sayısı*100)/grupla psikolojik danışma yapanların sayısı) ile hesaplanmıştır.

Grafik-3 incelendiğinde, grupla psikolojik danışma yapan psikolojik danışmanların en fazla danışma yaptıkları gelişim dönemindeki grup, ergenlik döneminde (%88) olan bireylerdir. Daha sonra ise psikolojik danışmanlar, sırasıyla genç yetişkinlik dönemindeki (%13) bireylerle, orta yetişkinlik dönemindeki (%11) bireylerle ve yaşlılık dönemindeki (%2) bireylerle danışma yapılmaktadır. Psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumlardaki bireylerin çoğunluğunun ergenlik dönemindeki bireyler olması ve psikolojik danışmanlar, zamanlarının büyük kısmını çalıştıkları kurumlarda geçirmeleri nedeniyle en fazla danışma yapılan grubun ergen grup olması, beklenen bir bulgu olarak görülebilir.

Grafik 4. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin başvurdukları bilgi kaynakları

Tablo 17. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamalarında başvurdukları kaynakların sayıları ve yüzdeleri*

	f	%
Üniversitedeki ilgili bölüm hocalarına	38	23
Danışmanıma (Lisansüstü eğitimi olanlar için)	32	19
Meslekte (alanda) daha fazla deneyime sahip kişilere	78	47
Kitap, dergi, veritabanları vb	121	73
İnternet	140	84
Diğer	15	9

*Her psikolojik danışman birden fazla seçeneği tercih ettiği için her kaynağa ilişkin yüzde bağımsız olarak ((tercih sayısı*100)/grupla psikolojik danışma yapanların sayısı) ile hesaplanmıştır.

Grafik-4 incelendiğinde, grupla psikolojik danışma yapan psikolojik danışmanların psikolojik danışma sürecinde ihtiyaç duyduklarında başvurdukları bilgi kaynaklarından en fazla internete (%84) başvurdukları görülmektedir. Daha sonra ise psikolojik danışmanlar, sırasıyla kitap, dergi, veritabanları vb (%73), meslekte daha fazla deneyime sahip olan psikolojik danışmanlara (%47), üniversitedeki ilgili bölüm hocalarına (%23), danışmanıma (lisansüstü eğitimi olanlar için) (%19) ve diğer kaynaklara (%9) başvurumaktadırlar. Psikolojik danışmanlar, psikolojik danışma sürecinde ihtiyaç duyduklarında başvurdukları

bilgi kaynakları incelendiğinde ulaşılabilirliği kolay olan kaynakların daha çok tercih edildikleri görülmektedir.

Tablo 18. Grupla psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin olarak yönetilen grup sayılarının, oturum sayılarının ve oturum sürelerinin ortalamaları ve standart sapmaları*

		Yönetilen Grup Sayısı (Ortalama)**		Oturum Sayısı (Ortalama)		Oturum Süresi (Ortalama-dk)	
		$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss
Cinsiyet	Kadın	2	1,13	16	9,4	55,8	21,6
	Erkek	2	1,33	16	14,9	59,7	23,6
Bölgeler	Doğu Anadolu	2	1,3	17	13,3	56,5	21,8
	İç Anadolu	2	1	13	9,1	60,7	24,5
Kurum Türü	İlköğretim	2	1,2	16	13,30	53,4	24,6
	Ortaöğretim	2	1,1	16	10,8	60,3	18,3
Kıdem	1-10 yıl	2	1,2	17	12,8	58,9	23
	11 yıl ve üstü	2	1,1	14	9,9	52,5	19,9
Eğitim Durumu	Lisans	2	1	17	13,6	58	23,3
	Lisansüstü	2	1,6	14	7	56	20,6
Genel		2	1,2	16	12,4	57,7	22,6

*Bir dönemde (yaklaşık 5 ay) yapılan danışmalara ilişkin bulgulardır.

**Yönetilen grup sayılarının (ortalama) hepsi 2'e yuvarlanmıştır.

Tablo-18 cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, erkek psikolojik danışmanlar ($x=2$, $Ss=1,33$) kadın psikolojik danışmanlarla ($x=2$, $Ss=1,13$) bir dönemde aynı sayıda grup yönetmişlerdir. Ortalama oturum sayısına göre erkek psikolojik danışmanlar ($x=16$, $Ss=14,9$) kadın psikolojik danışmanlarla ($x=16$, $Ss=9,4$) aynı oturum sayısına sahiptirler. Yönetilen grupların ortalama oturum sürelerine bakıldığında erkek psikolojik danışmanların ($x=59,7$, $Ss=23,6$) kadın psikolojik danışmanlara ($X=55,8$, $Ss=21,6$) göre grup oturumlarını daha fazla sürdürdükleri görülmektedir.

Tablo-18 bölge değişkenine göre incelendiğinde, Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki psikolojik danışmanlar ($x=2$, $Ss=1,3$) İç Anadolu Bölgesi'ndeki psikolojik danışmanlarla ($x=2$, $Ss=1$) bir dönemde aynı sayıda grup yönetmişlerdir. Ortalama oturum sayısına göre Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki psikolojik danışmanlar ($x=17$, $Ss=13,3$) İç Anadolu Bölgesi'ndeki psikolojik danışmanlara ($x=13$, $Ss=9,1$) göre daha fazla oturum yapmaktadırlar. Danışmanların ortalama oturum sürelerine bakıldığında İç Anadolu Bölgesi'ndeki psikolojik danışmanların ($x=60,7$, $Ss=24,5$) Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki psikolojik danışmanlara ($X=56,5$, $Ss=21,8$) göre danışma oturumlarını daha fazla sürdürdükleri görülmektedir.

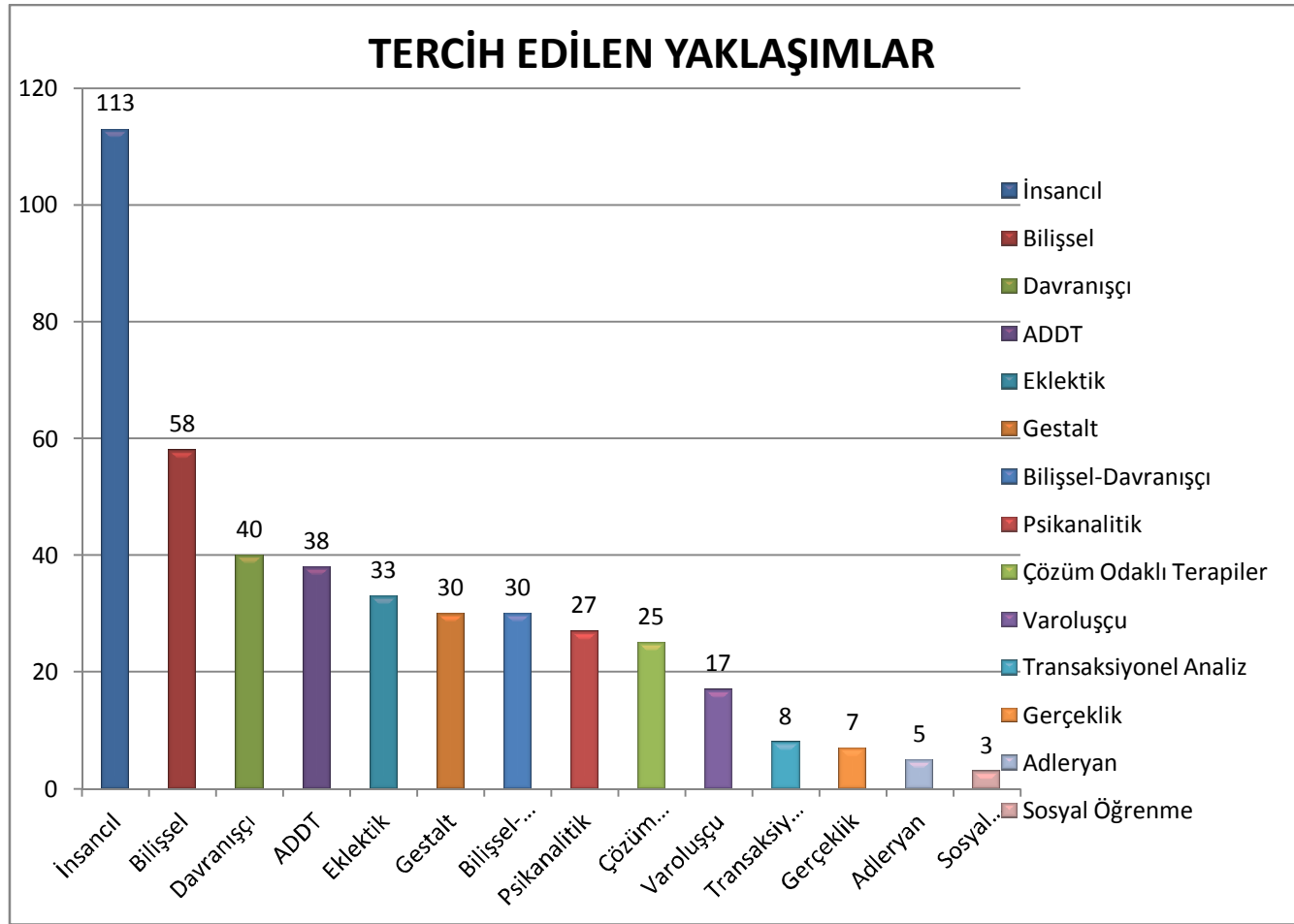
Tablo-18 çalışılan kurum türü değişkenine göre incelendiğinde, ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanlar ($x=2$, $Ss=1,2$) ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanlarla ($x=2$, $Ss=1,1$) bir dönemde aynı sayıda grup yönetmişlerdir. Ortalama oturum sayısına ortaöğretimde çalışan göre psikolojik danışmanlar ($x=16$, $Ss=10,8$) ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanlarla ($x=16$, $Ss=13,30$) aynı oturum sayısına sahiptirler. Danışmanların ortalama oturum sürelerine bakıldığında ortaöğretimde çalışan psikolojik danışmanların ($x=60,3$, $Ss=18,3$) ilköğretimde çalışan psikolojik danışmanlara ($X=53,4$, $Ss=24,6$) göre danışma oturumlarını daha fazla sürdürdükleri görülmektedir.

Tablo-18 kıdem değişkenine göre incelendiğinde, çalışma süresi 1-10 yıl olan psikolojik danışmanlar ($x=2$, $Ss=1,2$) çalışma süresi 11 yıl ve üstü olan psikolojik danışmanlarla ($x=2$, $Ss=1,1$) bir dönemde aynı sayıda grup yönetmişlerdir. Ortalama oturum sayısına göre çalışma süresi 1-10 yıl olan psikolojik danışmanlar ($x=17$, $Ss=12,8$), çalışma süresi 11 yıl ve üstü olan psikolojik danışmanlara ($x=14$, $Ss=9,9$) göre daha fazla oturum yapmaktadırlar. Danışmanların ortalama oturum sürelerine bakıldığında çalışma süresi 11 yıl ve üstü olan psikolojik danışmanların ($x=52,5$, $Ss=19,9$), çalışma süresi 1-10 yıl olan psikolojik danışmanlara ($X=58,9$, $Ss=23$) göre danışma oturumlarını daha az sürdürdükleri görülmektedir.

Tablo-18 eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde, lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanlar ($x=2$, $Ss=1,6$) lisans mezunu psikolojik danışmanlarla ($x=2$, $Ss=1$)

bir dönemde aynı sayıda grup yönetmişlerdir. Ortalama oturum sayısına göre lisans mezunu psikolojik danışmanlar ($x=17$, $Ss=13,6$) lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanlara ($x=14$, $Ss=7$) göre daha fazla oturum yapmaktadırlar. Danışmanların ortalama oturum sürelerine bakıldığında, lisansüstü eğitim gören psikolojik danışmanların ($x=56$, $Ss=20,6$) lisans mezunu psikolojik danışmanlara ($X=58$, $Ss=23,3$) göre danışma oturumlarını daha az sürdürdükleri görülmektedir.

Grafik 5. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamalarında tercih ettikleri yaklaşımlar

Tablo 19. Psikolojik Danışmanlar tarafından danışmalarda tercih edilen yaklaşımların sayıları ve yüzdeleri*

	f	%
İnsancıl	113	32,9
Bilişsel	58	16,9
Davranışçı	40	11,7
ADDT	38	11,1

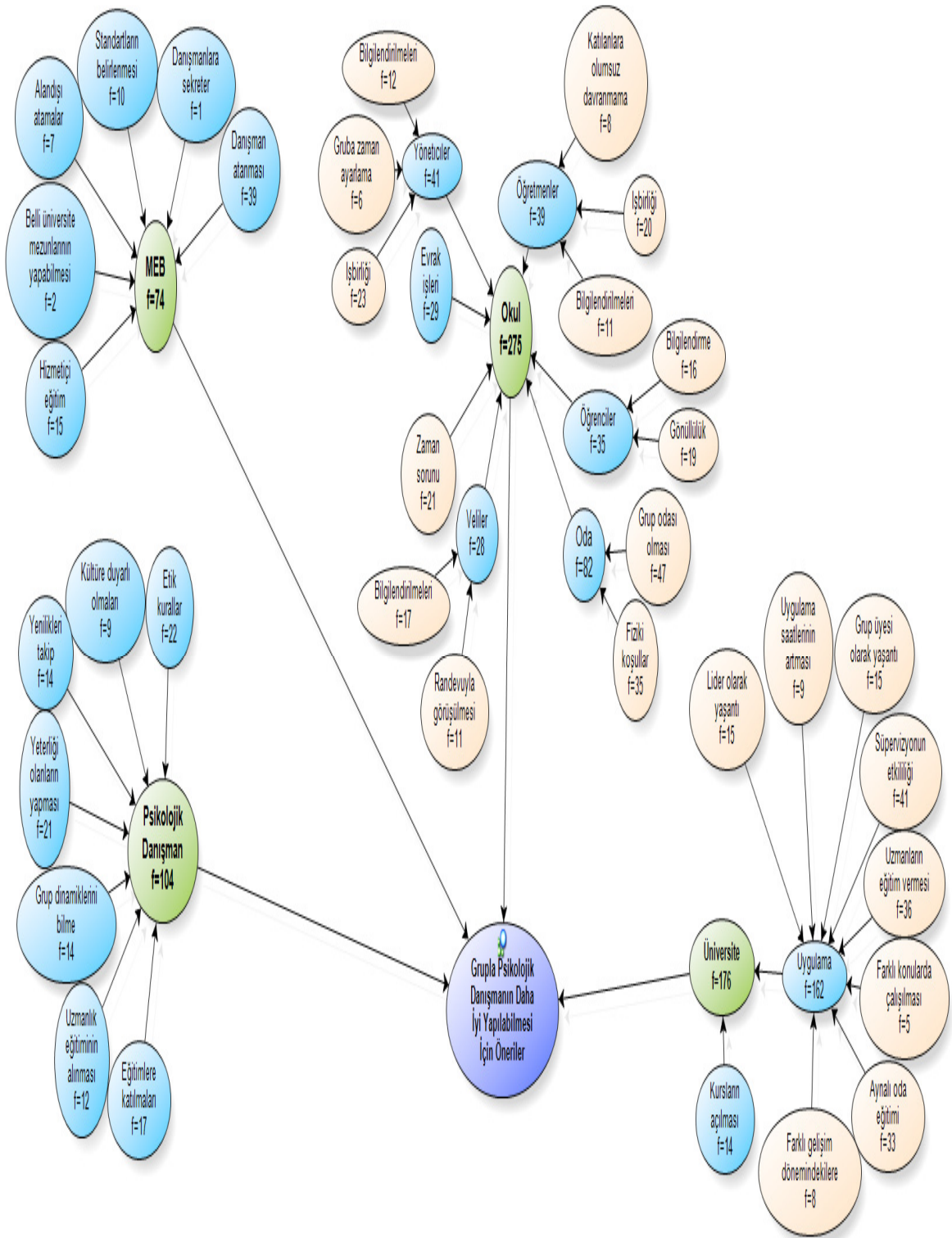
Tablo 19. Psikolojik Danışmanlar tarafından danışmalarda tercih edilen yaklaşımların sayıları ve yüzdeleri*(devamı)

	f	%
Eklektik	33	9,5
Gestalt	30	8,8
Bilişsel-Davranışçı	30	8,8
Psikanalitik	27	7,9
Çözüm Odaklı Terapiler	25	7,3
Varoluşçu	17	4,9
TA	8	2,4
Gerçeklik	7	2,1
Adleryan	5	1,5
Sosyal Öğrenme Yaklaşımı	3	0,9

*Her psikolojik danışman birden fazla yaklaşımı tercih ettiği için her yaklaşımın yüzdesi bağımsız olarak (tercih sayısı*100)/n ile hesaplanmıştır.

Tablo 19 incelendiğinde psikolojik danışmanların psikolojik danışma yaparken en çok insancıl kuramı (%32,9) tercih ettikleri görülmektedir. Daha sonra ise psikolojik danışmanlar sırasıyla; bilişsel kuram (%16,9), davranışçı kuram (%11,7), ADDT (%11,1), eklektik kuram (%9,5), gestaltçı yaklaşım (%8,8), bilişsel-davranışçı yaklaşım (%8,8), psikanalitik kuram (%7,9), çözüm odaklı terapiler (%7,3), varoluşçu yaklaşım (%4,9), TA (%2,4), gerçeklik terapisi (%2,1), Adleryan yaklaşım (%1,5) gibi yaklaşımları tercih ettikleri görülmektedir.

Şekil 2. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamasının daha iyi yapılabilmesine ilişkin önerileri

Tablo 20. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine yönelik temalara yapmış oldukları vurgular

TEMALAR	f	%
OKUL	275	79,9
<i>Yöneticiler</i>	41	14,9
İşbirliği	23	56,1
Bilgilendirilmeleri	12	29,3
Grup için zaman ayarlamaları	6	14,6
<i>Öğretmenler</i>	39	14,2
İşbirliği	20	51,3
Bilgilendirilmeleri	11	28,2
Katılan öğrencilere olumsuz davranmamaları	8	20,5
<i>Veliler</i>	28	10,2
Bilgilendirilmeleri	17	60,7
Randevuyla görüşmeleri	11	39,3
<i>Öğrenciler</i>	35	12,7
Grupla psikolojik danışma hakkında bilgi verilmesi	16	45,7
Gönüllü olmaları	19	54,3
<i>Oda</i>	82	29,8
Grup odasının olması	47	57,3
Fiziki koşulların uygun olması	35	42,7
<i>Evrak işlerinin azaltılması</i>	29	10,5
<i>Zaman sorununun çözülmesi</i>	21	7,6
MEB	74	21,5

Tablo 20. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine yönelik temalara yapmış oldukları vurgular (devamı)

<i>Yeterli sayıda danışman atanması</i>	39	52,7
<i>Alan dışı atamaların sonlandırılması</i>	7	9,5
<i>Hizmet içi eğitim</i>	15	20,3
<i>Standartların yönetmelikle belirlenmesi</i>	10	13,5
<i>Danışmanlara sekreter verilmesi</i>	1	1,4
<i>Grupla psikolojik danışmayı sadece belli üniversitelerde mezunların yapabilmesi</i>	2	2,7
ÜNİVERSİTE	176	51,2
<i>Grupla psikolojik danışma kursları açılmalı</i>	14	8
<i>Uygulama</i>	162	92
<i>Uzmanların eğitim vermesi</i>	36	22,2
<i>Süpervizyonun etkili verilmesi</i>	41	25,3
<i>Adayların grup üyesi olarak yaşantı geçirmesi</i>	15	9,3
<i>Adayların lider olarak yaşantı geçirmesi</i>	15	9,3
<i>Aynalı oda eğitiminin olması</i>	33	20,4
<i>Müfredatta uygulama saatlerinin artması</i>	9	5,6
<i>Farklı gelişim dönemindeki bireylerle yapılması</i>	8	4,9
<i>Farklı konularda çalışılması</i>	5	3,1
PSİKOLOJİK DANIŞMAN	104	30,2
<i>Yeterliği olanın yapması</i>	21	20,2
<i>Eğitimlere katılmaları</i>	17	16,3
<i>Kültüre duyarlı olma</i>	9	8,7
<i>Uzmanlık eğitiminin alınması</i>	12	11,5

Tablo 20. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesine yönelik temalara yapmış oldukları vurgular (devamı)

<i>Grup dinamiklerini iyi bilme</i>	14	13,5
<i>Yenilikleri takip etmeleri</i>	9	8,7
<i>Etik kurallara uyulması</i>	22	21,2

Tablo-20 'de görüldüğü gibi psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulamasının daha iyi yapılabilmesine yönelik en çok vurgu yaptıkları ana temaların okul (%79,9) ve üniversite (%51,2) ana temaları olduğu görülmektedir. Ayrıca psikolojik danışmanların, psikolojik danışman (%30,2) ve MEB (%21,5) ana temalarını da vurguladıkları görülmektedir. Alt temaların dağılımına bakıldığında en çok üniversite ana temasının alt teması olan uygulama (%92) alt teması vurgulanmıştır. Uygulama alt temasına bakıldığında psikolojik danışmanların; uzmanların eğitim vermesi, süpervizyonun etkili verilmesi, adayların grup üyesi olarak yaşantı geçirmesi, adayların lider olarak yaşantı geçirmesi, aynalı oda eğitiminin olması, müfredatta uygulama saatlerinin artması, farklı gelişim dönemindeki bireylerle yapılması, farklı konularda çalışılması gibi konulara vurgu yaptıkları görülmektedir.

Psikolojik Danışmanların Okula Yönelik Önerileri

Okul ana temasına ilişkin öneriler incelendiğinde psikolojik danışmanların %79,9'unun bu temaya vurgu yaptığı görülmektedir. Psikolojik danışmanların en çok vurgu yaptığı tema olan okul ana teması yöneticiler, öğretmenler, veliler, öğrenciler, oda, evrak işlerinin azaltılması, zaman sorununun çözülmesi alt temalarından oluşmaktadır.

Yöneticiler alt temasına, bu ana temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %14,9'unun vurgu yaptığı görülmektedir. Yöneticiler alt temasında vurgu yapılan işbirliği temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %56,1'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD41: "İdareciler tam destek vermeli."

PD162: "Yöneticiler grupla psikolojik danışma konusunda anlayışlı ve işbirliği içinde olurlarsa ihtiyacı olan öğrenciler grupla psikolojik danışmadan daha fazla fayda sağlayabilirler."

Psikolojik danışmanlar okul yöneticileriyle işbirliği içinde çalışırlarsa grupla psikolojik danışma sürecinde daha başarılı olabileceklerini belirtmişlerdir.

Yöneticiler alt temasında vurgu yapılan bilgilendirilmeleri temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların % 29,3'ü değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD98: "Okul yöneticileri, veliler, öğrenciler,diğer öğretmenler hatta genel olarak herkes bu konuda bilinçlendirilmeli."

PD275:" İdare ve yöneticilerin bu konuda daha iyi bilgilendirilmesi gerekir."

Psikolojik danışmanlar grupla psikolojik danışmanın daha iyi yapılabilmesi için idarecilerin desteğini almak adına idarecileri bilgilendirmek gerektiğini belirtmişlerdir.

Yöneticiler alt temasında vurgu yapılan grup için zaman ayarlamaları temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların % 14,6'sı değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD141:"Zaman ve yer sıkıntısı giderilmeli. Bu tür danışmanın daha ekonomik ve etkili olduğu yönetim ve öğretmenlerce kavranmalı ki daha iyi olsun."

PD254:" Kurumlarda grupla danışma için zaman ve mekan ayarlanmalı. Lisans eğitiminde uygulama sayısı fazla olmalı.psikolojik danışmanlar teşvik edilmeli."

Psikolojik danışmanlar, okul yöneticilerinin, grupla psikolojik danışma yapabilmek için ayrı zaman ayarlamaları gerektiğini, aksi takdirde öğrencilerin derslerden geri kalabileceğini belirtmişler.

Öğretmenler alt temasına, bu ana temaya vurgu yapan psikolojik danışmanlardan %14,2'sinin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmenler alt temasında vurgu yapılan işbirliği temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %51,3'ü değinmiştir.Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD11: " Grupla psikolojik danışma yapmak için sağlıklı bir ortam, anlayışı idareci ve öğretmenlere ihtiyacımız vardır. Ayrıca grup danışması yapmak isteyen rehber öğretmenlerin kendilerini revize etmeleri gerekmektedir."

PD187: "Sınıf rehber öğretmenlerinin danışmanla işbirliği içerisinde gruba üye seçiminde yardımcı olabilirler."

Psikolojik danışmanlar, öğretmenlerle işbirliği içinde çalışılırsa grupla psikolojik danışmanın daha başarılı uygulanabileceğine vurgu yapmaktadırlar.

Öğretmenler alt temasında vurgu yapılan bilgilendirilmeleri temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların % 28,2'si değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD63: "Öğretmenlere, yöneticilere grupla psikolojik danışmanın önemi anlatılarak destekleri sağlanabilir."

PD200: " Okullarda uygun danışma odaları olmalı,öğretmenlerin bu konuda bilinçlenmelerine ihtiyaç var, ayrıca MEB bunu yönetmelikte destekleyebilir."

Psikolojik danışmanlar, grupla psikolojik danışma konusunda öğretmenler yeterince bilgilendirilirse desteklerinin sağlanabileceğini savunmaktadırlar.

Öğretmenler alt temasında vurgu yapılan,gruba katılan öğrencilere olumsuz davranmamaları temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların % 20,5'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD38: "Grupla danışma uygulamasının sağlıklı olabilmesi için sürekliliğin sağlanması gereklidir ancak her zaman sürekliliği sağlamada sıkıntı yaşıyorum sebebi ise öğrencilerin ders öğretmenleri her hafta ne yapıyorsunuz diye öğrenciye sıkıntı çıkarmalarıdır."

PD60: "Okulda grupla danışmadan ziyade grup rehberliğini daha çok uyguluyorum çünkü grup danışması yapabilmem için devamlılık sağlamada sorun yaşıyorum öğretmenler öğrencilere karşı olumsuz tutum geliştiriyor rehberlik servisine geldikleri zaman."

Psikolojik danışmanlar, öğretmenlerin grupla psikolojik danışmaya katılan öğrencilere karşı olumsuz tutum geliştirdikleri ve meraklı bir tavır sergiledikleri için öğrencilerin gruba katılımlarında sıkıntı yaşadıklarını, bunun da danışma ortamını olumsuz etkilediğini belirtmektedirler.

Veliler alt temasına, okul ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanlardan %10,2'sinin vurgu yaptığı görülmektedir. Veliler alt temasında vurgu yapılan bilgilendirilmeleri temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların % 60,7'si değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD16: " Grupla psikolojik danışmaya çok teşvik edilmeli çünkü sorunlar genelde ortak ve okul programlarında önemli bir yer almalı, sadece öğrenciye değil velilere de bu konuda yardım edilerek farkındalık oluşturulabilir."

PD240: " Okullarda, grupla psikolojik danışma için uygun ortamlar hazırlanmalı. Öğretmen ve yöneticilerin desteği alınmalı. Veli ve öğrencilere konuyla ilgili bilgi verilmeli."

Psikolojik danışmanlar, velilerin grupla psikolojik danışma hakkında bilgilendirildikleri takdirde öğrencilerin gruba daha rahat katılım sağlayabileceklerini ifade etmektedirler.

Veliler alt temasında vurgu yapılan randevuyla görüşmeleri temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların % 39,3'ü değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD142 : " Zaman sıkıntısı çok var bu giderilmeli, evrak işleri azaltılabilir bunun için.Veli görüşmeleri randevulu ve sadece belli günlere konabilir. Danışmanlar haftalık programlarını yapabilirler."

PD260: "Ailelerin de danışmada etkin rol alması, çözüme katkı sağlaması gerektiğine inanıyorum. Fakat bunu her an ansızın gelerek değil de sistematik şekilde yaparak daha çok yardımcı olabilirler."

Psikolojik danışmanlar, velilerin psikolojik danışma ve rehberlik servisine çat kapı geldikleri zaman danışma ortamını rahatsız ettiklerini ve grup üyelerinin de bu durumdan tedirgin olduklarını savundukları söylenebilir.

Öğrenciler alt temasına, okul ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %12,7'sinin vurgu yaptığı görülmektedir. Öğrenciler alt temasında vurgu yapılan grupla psikolojik danışma hakkında bilgi verilmesi temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların % 45,7'si değinmiştir.Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD29:"Uygulamaya alınacak öğrencilerin en iyi şekilde bilgilendirilmesi ve ergenlere yapılacak ise eğer, seçilen öğrencilerin birbiri ile olan ilişkilerine dikkat edilerek alınması, grup dışında farklı iletişimlere fırsat vermeyecek şekilde sürecin yönetilmesi gerekir."

PD240: " Okullarda, grupla psikolojik danışma için uygun ortamlar hazırlanmalı. Öğretmen ve yöneticilerin desteği alınmalı. Veli ve öğrencilere konuyla ilgili bilgi verilmeli."

Psikolojik danışmanlar, grupla psikolojik danışmaya alınacak olan öğrencilerin, grup ortamından daha fazla fayda sağlayabilmesi için bilgilendirilmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir.

Öğrenciler alt temasında vurgu yapılan gönüllü olmaları temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların % 54,3'ü değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD28: "Fiziki şartların uygun olması, katılımcıların gönüllü olması, değişime açık olmaları."

PD101: " Grupların oturumlarını dikkate alırsak katılımın gönüllü sağlanabilmesi ve grup danışmanlığındaki konuları güncel olması lazım."

Psikolojik danışmanların bir kısmı grupla psikolojik danışmaya katılacak öğrencilerin gönüllü olmalarının grubun ilerleyişi açısından önemli olduğunu vurgulamaktadırlar.

Oda alt temasına, okul ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %29,8'inin vurgu yaptığı görülmektedir. Oda alt temasında vurgu yapılan grupla grup odasının olması temasına , bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların % 57,3'ü değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD14: " Rehberlik odası haricinde okullarda grup odası olmalı, okul dönem başında bu konuyla ilgili karar alabilir."

PD140: " Özel grup odaları olmalı okullarda, ayrıca okullarda bu konu dönem başında planlamalı ki gerek duyulduğunda tüm alt yapı ve sistem hazır olsun. MEB bu konuda bazı küçük sınıfları grup odası olarak dönüştürebilir."

Psikolojik danışmanlar grupla psikolojik danışma yapabilmek için müstakil bir odanın olması gerektiğini, rehberlik servisinin bunun için yeterli olmadığını vurgulamaktadırlar.

Oda alt temasında vurgu yapılan fiziki koşulların uygun olması temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların % 42,7'si değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD 70: "Okullarda yeterli fiziki şartların oluşturulması."

PD117: "Grupla psikolojik danışma yapmanın çok yararlı olduğuna inananlardanım. Fakat okullarda buna uygun fiziksel ortam olmaması bizi sıkıntıya sokuyor ve yine dersten öğrencilerin alınmasında sıkıntılar yaşıyoruz."

Psikolojik danışmanlar, grupla psikolojik danışma yapabilmek için okullarda yeterli fiziki koşulların olması gerektiğini belirtmektedirler.

Evrak işlerinin azaltılması alt temasına, okul ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %10,5'inin vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD39:" Bunu uygulayabilmemiz için evrak işleri azaltılmalı, rehberlik servisinin önemi derslerde konu olarak anlatılmalı, aileler, öğretmenler ve yönetim hatta MEB bu konuya ilişkin eylem planı yapmalı ve bunu herkese gerçek anlamıyla tanıtmalı."

PD127:" Standartları yönetmelikle belirlenmeli, yer sıkıntısı giderilmeli, evrak işleri azaltılmalı."

Psikolojik danışmanlardan bazıları evrak işlerinin azaltılması gerektiğini ifade etmiştir. Psikolojik danışmanların görüşlerinden hareketle evrak işinin fazla zaman alan bir iş olduğunu söylenebilir.

Zaman sorununun çözülmesi alt temasına, okul ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %7,6'sının vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD141:"Zaman ve yer sıkıntısı giderilmeli.Bu tür danışmanın daha ekonomik ve etkili olduğu yönetim ve öğretmenlerce kavranmalı ki daha iyi olsun."

PD174:" Grup yapabileceğimi düşünmüyorum bir öğrenci için zaman sıkıntı oluyorken 7-8 öğrenciyi almak daha çok sıkıntı olur bunun da düzeltilmesi lazım."

Psikolojik danışmanların bir kısmı zaman sorununun çözülmesi gerektiğini belirtmektedirler. Diğer işlerden grupla psikolojik danışma yapmaya çok vakit olmadığını psikolojik danışmanların görüşlerinden yola çıkılarak söylenebilir.

Psikolojik Danışmanların MEB'e Yönelik Önerileri

MEB ana temasına ilişkin öneriler incelendiğinde psikolojik danışmanların %21,5'inin bu ana temaya vurgu yaptığı görülmektedir. Psikolojik danışmanların vurgu yaptığı ana temalardan biri olan MEB ana temasının yeterli sayıda danışman atanması, alan dışı atamaların sonlandırılması, hizmet içi eğitim, standartların yönetmelikle belirlenmesi,

danışmanlara sekreter verilmesi, grupla psikolojik danışmayı sadece belli üniversiteden mezunların yapabilmesi alt temalarına ayrıldığı belirlenmiştir.

Yeterli sayıda danışman atanması alt temasına, MEB ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %52,7'sinin vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD31: " Burda da danışman sıkıntısı var, insanlar bu konuda bilinçlendirilmeli, okuldaki personel ve diğer öğrencilerde farkındalık oluşturulmalı, yer sıkıntısı giderilmeli. Ders dışında bir vakte ayarlamalı okul yönetimi."

PD210: "Grupla psikolojik danışma için mekan lazım okullarda danışman sayısı arttırılmalı. Yönetmelikte bunun önemi bahsedilmeli."

Psikolojik danışmanlar, yeterli sayıda danışman olmadığını, bu nedenle bir danışmana çok fazla öğrenci düştüğü içinde grupla psikolojik danışman yapacak zaman kalmadığını belirtmektedirler.

Alan dışı atamaların sonlandırılması alt temasına, MEB ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %9,5'inin vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD49: "Alan dışı atamalar kaldırılarak en azından bu işi uzmanların yapması sağlanabilir."

PD147: "Bence pdr dışından kişilerin alınmaması ve okullarda gerekli ortamların sağlanması şart."

Psikolojik danışmanlar, alan dışı atamaların kaldırılması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Psikolojik danışmanların görüşlerinden hareketle alan dışından atananların grupla psikolojik danışmaya ilişkin yeterliklerinin olmadığını ifade etmektedirler.

Hizmet içi eğitim alt temasına, MEB ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %20,3'ünün vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD157: " Daha fazla hizmet içi eğitim almamız gerekli ve daha fazla uygulama fırsatı tanınmalı."

PD239: "Hizmet içi eğitim çalışmalarıyla, bilgilerimizin güncellenmesi ve örnek uygulamalarla yetkinliklerimizin arttırılması düşünülebilir."

Psikolojik danışmanlar, daha fazla hizmet içi eğitime katılara güncel bilgilerden haberdar olabileceklerini belirtmektedir.

Standartların yönetmelikle belirlenmesi alt temasına, MEB ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %13,5'inin vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD127: "Standartları yönetmelikle belirlenmeli, yer sıkıntısı giderilmeli, evrak işleri azaltılmalı."

PD200: "Okullarda uygun danışma odaları olmalı, öğretmenlerin bu konuda bilinçlenmelerine ihtiyaç var, ayrıca MEB bunu yönetmelikte destekleyebilir."

Psikolojik danışmanlar, grupla psikolojik danışma yapabilmenin standartları yönetmelikle belirlenirse grupla psikolojik danışma sürecinin daha sağlıklı olacağını vurgulamaktadırlar.

Danışmanlara sekreter verilmesi alt temasına, MEB ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %1,4'ünün vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD133: "Bu konuda zaman sorunu çözülmeli, sürekli evrak işi olmamalı, imkan olsa özel danışma merkezlerinde olduğu gibi psikolojik danışmanlar sekreteri olsa da biz bu işleri tam yapabiliriz."

Bir psikolojik danışman, evrak işlerinden dolayı çok fazla zaman sorunu yaşadıkları için kendilerine sekreter tahsis edilirse grupla psikolojik danışmayı tam anlamıyla yapabileceğini belirtmiştir.

Grupla psikolojik danışmayı sadece belli üniversitelerden mezunların yapabilmesi alt temasına, MEB ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %2,7'sinin vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD125: "Bence hele bu konu da herkes danışma yapmamalı, Türkiye'deki bazı üniversitelerden mezun olanlar bunu yapabilmeli, çünkü bazıları çok yetersiz."

PD146: "Grupla psikolojik danışma isminin söylenilmesi gibi basit bir süreç değildir. Öncelikli olarak benzer problemleri olan belirli sayıdaki bireyin, ilgili program doğrultusunda bir araya getirilmesi söz konusudur. Sadece bu durum bile işleyişin en baştan itibaren zorlu bir süreç olduğunu gösteriyor. Bu yüzden her pdr mezunu grupla

psikolojik danışma yapmamalı. Bazı üniversiteler özel bir eğitimle öğrencilerine bu hakkı sağlayabilmeli."

Psikolojik danışmanlar, grupla psikolojik danışmayı herkesin yapmaması gerektiğini, bu konuda belirli üniversitelerden mezun olan danışmanlara bu hakkın verilmesi gerektiğini savunmaktadırlar.

Psikolojik Danışmanların Üniversiteye Yönelik Önerileri

Üniversite ana temasına ilişkin öneriler incelendiğinde psikolojik danışmanların %51,2'sinin bu ana temaya vurgu yaptığı görülmektedir. Psikolojik danışmanların en çok vurgu yaptığı ana temalardan biri olan üniversite ana temasının grupla psikolojik danışma kursları açılmalı ve uygulama alt temalarına ayrıldığı belirlenmiştir.

Grupla psikolojik danışma kursları açılmalı alt temasına, üniversite ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %8'inin vurgu yaptığı görülmektedir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD108: "Üniversitedeki hocalar tarafından sık sık grupla psikolojik danışma uygulamaları kursları açılmalı."

PD320: "Üniversitedeki eğitimlerde daha çok uygulama yapılmaya imkan verilmesi ve ilgili kursların artması ve taşraya da taşınması gerekli."

Psikolojik danışmanlar, uzman kişilerin grupla psikolojik danışma kursları açmaları gerektiğini böylece kendilerinin de bundan fayda sağlayabileceklerini belirtmişlerdir.

Uygulama alt temasına, üniversite ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %92'sinin vurgu yaptığı görülmektedir. Uygulama alt temasında vurgu yapılan uzmanların eğitim vermesi temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %22,2'si değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD26: "Lisans düzeyinde daha yetkin kişilerce eğitimler verilmelidir."

PD258: "Psikolojik danışmanlara tecrübeli kişiler tarafından eğitim verilmeli ve psikolojik danışmanlar bu eğitimlerde grup üyesi olarak gözlem yapmalıdırlar."

Psikolojik danışmanların bir kısmı uzman kişilerden eğitim aldıkları zaman öğrendikleri bilgileri gerçek yaşama daha kolay uyarladıklarını savunmaktadırlar.

Uygulama alt temasında vurgu yapılan süpervizyonun etkili verilmesi temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %25,3'ü değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD241: "Uygulama yapmak ve süpervizyon almak gerek."

PD333: "Grupla psikolojik danışma derslerini lisans eğitimi sırasında almamıza rağmen süpervizyon almadığımız için grupla psikolojik danışma uygulaması yapmıyorum. Uygulamam için süpervizyon verilmesi gerektiğine inanıyorum."

Psikolojik danışmanlar, grupla psikolojik danışma uygulamasında etkili süpervizyon alırlarsa kendileri için daha öğretici olabileceğini belirtmişlerdir.

Uygulama alt temasında vurgu yapılan adayların grup üyesi olarak yaşantı geçirmesi temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %9,3'ü değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD27: "Bu konuda grup üyesi ya da danışman olarak daha çok pratik yapmak."

PD332: "Üniversite eğitiminde grupla psikolojik danışma uygulama dersinin de alınması ancak sadece teori dersi uygulama için yeterli değil, grup üyesi olarak da çok fazla yaşantı geçirmeliyiz."

Psikolojik danışmanlar, lisansta grupla psikolojik danışma uygulamasında grup üyesi olarak yaşantı geçirmelerinin grup liderliği yaparken üyeleri anlamalarına yardımcı olabileceğine vurgu yapmışlardır.

Uygulama alt temasında vurgu yapılan adayların lider olarak yaşantı geçirmesi temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %9,3'ü değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD310: "Okulda uygulamamız hiç iyi olmamıştı. Hocamız lider biz katılımcıydık, bu aşılıp her öğrenci lider olabilir."

PD328: "Danışmanın, eğitimi sırasında lider ve üye olarak grupta bulunması, etkin geri bidirimlerin alınması sağlanabilir."

Psikolojik danışmanlar lisans öğreniminde lider olarak uygulama yapmadıkları için grup yönetimi konusunda sıkıntı yaşadıklarını belirtmektedirler.

Uygulama alt temasında vurgu yapılan aynalı oda eğitiminin olması temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %20,4'ü değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD80: "Lisans eğitiminde aynalı odada eğitim yapılmalı."

PD159: " Krize yönelik kısa süreli danışma yapılırsa daha çok yol katedilebilir, zaman sıkıntısı giderilmeli, lisans eğitiminde aynalı odalarda grup eğitimi yapılmalı."

Psikolojik danışmanlar lisans eğitiminde gerçek anlamda uygulama yapılabilmesi için aynalı odada eğitim yapılması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Uygulama alt temasında vurgu yapılan uygulama saatlerinin artması temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %5,6'sı değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD44: "Ders saatlerinin arttırılması."

PD55: "Üniversitede bu dersin sadece son yıl değil de üç yıla yayılmış ve daha uzman olarak yetişmemizi sağlayacak şekilde düzenlenmesi; ki yine müfredatta değişim olması gerektiği kanaatindeyim lisans eğitiminde daha çok ağırlık verilmeli."

Psikolojik danışmanlar, üniversitede daha çok uygulama yapılırsa, daha uzun zaman bununla ilgilenilirse psikolojik danışmaların daha donanımlı yetişip, grupla psikolojik danışmayı daha rahat yapabileceklerini belirtmişlerdir.

Uygulama alt temasında vurgu yapılan farklı gelişim dönemindeki bireylerle yapılması temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %4,9'u değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD292: "Seçilen grup örnekleminin grubun amacına uygun olması grubun daha iyi ilerlemesine neden olur. Ayrıca gruba farklı seviye ve yaşlardan kişilerin katılması daha sağlıklı oluyor."

PD300: "Bol farklı grupla çalışma olabilir."

Psikolojik danışmanlar, her dönemdeki bireylerle rahatça danışma yapabilmek için üniversite eğitiminde farklı gelişim dönemindeki bireylerle de danışma uygulaması yapmanın gerekli olduğunu savunmaktadırlar.

Uygulama alt temasında vurgu yapılan farklı konularda çalışılması temasına, bu alt temaya vurgu yapan psikolojik danışmanların %3,1'i değinmiştir. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD261: "Lisans eğitiminde uygulamaya dönük eğitimlerin sıklaştırılması, farklı konularda çalışılması."

PD337: "Yaşama dönük farklı özellikte, farklı konularda uygulamalar yapılabilir."

Psikolojik danışmanlar, grupla psikolojik danışma uygulamalarında daha fazla başarı sağlayabilmek için lisans eğitiminde farklı konularda uygulama yapmanın gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

Psikolojik Danışmanların Psikolojik Danışmana Yönelik Önerileri

Psikolojik danışman ana temasına ilişkin öneriler incelendiğinde psikolojik danışmanların %30,2'sinin bu ana temaya vurgu yaptığı görülmektedir. Psikolojik danışmanların vurgu yaptığı ana temalardan biri olan psikolojik danışman ana temasının yeterliği olanın yapması, eğitimlere katılmaları, kültüre duyarlı olma, uzmanlık eğitiminin alınması, grup dinamiklerini iyi bilme, yenilikleri takip etmeleri, etik kurallara uyulması alt temalarına ayrıldığı belirlenmiştir.

Yeterliği olanın yapması alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %20,2'si vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD201: "Yeterli olmadığımı düşünüyorum, bu işi iyi bilenlerin yapması gerekir. Bu kişiler bu konu ile ilgili özel bir eğitim alabilirler."

PD274: "Danışman yeterli mesleki bilgi ve tecrübeye sahip olmalıdır."

Psikolojik danışmanların görüşlerine bakıldığında, grupla psikolojik danışmayı yeterliği olanların yapması gerektiğini savundukları söylenebilir.

Eğitilmelere katılmaları alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %16,3'ü vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD65: "Hizmet içi eğitimlere katılmalılar."

PD211: "Eğitime katılmanın elzem olduğunu düşünüyorum."

Psikolojik danışmanların görüşlerine bakıldığında danışmanların kendilerini geliştirmeleri için, bilgilerini taze tutması için sürekli eğitimlere katılmaları gerektiği söylenebilir.

Kültüre duyarlı olma alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %8,7'si vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD74: "Toplumsal ve dini değerler olmazsa olmaz ilke olmalıdır. Bu nedenle kültürel özellikleri iyi tanıyıp, ona göre davranmalıdırlar."

PD369: "Bence psikolojik danışmanlar olarak, görev yaptığımız yerdeki kültürü tanımamız gerekiyor. Veliler de ancak, onlardan biri olduğumuzu hissettikleri zaman bizlerle işbirliği içinde olabilirler. Yöneticiler ve öğretmenler de bu konuda hizmet içi eğitime alınabilirler."

Psikolojik danışmanların görüşlerinden hareketle grupla psikolojik danışmada daha çok yol alabilmek için, kolayca iletişim kurabilmek için bulunulan kültürün yakından tanınması gerektiğini savundukları söylenebilir.

Uzmanlık eğitiminin alınması alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %11,5'i vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD72: "Uzmanlık eğitimi almak."

PD163: "Bence bu işi yapabilmek için üniversite de hocalarımızın dediği gibi lisansüstü eğitim alınmalı diye düşünüyorum. Artı okullarda bu konuda hem oda hem zaman hem de tüm personel anlayışlı olabilirlerse grupla psikolojik danışmanın verimli olacağını düşünenlerdenim. Tabi ki de öğrenciler de bu konuda bilinçlendirilmeli diye düşünüyorum."

Psikolojik danışmanların bir kısmı grupla psikolojik danışmayı sadece uzmanlık eğitimi almış kişilerin yapabileceğini, ancak bu şekilde verimli olabileceklerini savunmaktadırlar.

Grup dinamiklerini iyi bilme alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %13,5'i vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD285: "Liderin grupla psikolojik danışma da tecrübeli olması ve grup dinamiğini kontrol edebilmesi."

PD308: " Grubu yönetmeyi , grubun dinamiklerini iyi bilmeliyiz bana göre. "

Psikolojik danışmanlar, grupla psikolojik danışma yapacaklarsa eğer grubun etkili bir şekilde yönetilebilmesi için gerekli olan dinamikleri bilmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir.

Yenilikleri takip etmeleri alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %8,7'si vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD270: "Etik kurallara uyulması, bol kitap (özellikle güncel) okunması, bol örnek yaşantı öğrenilmesi gerekir."

PD304: "Uygun ortam olması, grup dışında normal hayatlarında da birbirine saygılı olabilecek üyeler, grup normlarına uyulması gerekir. Sürekli yeni bakış açısı geliştirmek için kitaplar okunmalı ve özel eğitimlere katılmaları yararlı olur."

Psikolojik danışmanlar günümüz sorunları hakkında bilgi sahibi olabilmek için, grupla psikolojik danışma oturumlarına hakim olabilmek için, durumlara farklı açılardan bakabilmek için sürekli olarak yenilikleri takip etmeleri gerektiğini vurgulamışlardır.

Etik kurallara uyulması alt temasına, psikolojik danışman ana temasına vurgu yapan psikolojik danışmanların %21,2'si vurgu yapmıştır. Bu duruma ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri şöyledir:

PD52: "Grup oluşturulurken en başta grup üyelerine grupta uyulması gereken etik kurallar anlatılmalıdır."

PD282: "Grupla psikolojik danışmada grup üyeleri ve lider birbirlerine karşı saygılı,saydam olmalıdırlar. Ayrıca grupta konuşulan konular orda kalmalı grup dışına çıkmamalıdır. Lider de gereken yerde gerekli hatırlatmaları yapıp etik kurallara uymanın öneminden bahsetmelidir."

Psikolojik danışmanlar, grupla psikolojik danışma sürecinin başında üyeleri etik kurallar konusunda bilgilendirmeleri gerektiğini ve kendilerinin de kurallara uyarak üyelere saygılı olduklarını göstermeleri gerektiğine vurgu yapmışlardır.

Grupla psikolojik danışmanın daha iyi uygulanabilmesine ilişkin psikolojik danışmanların önerileri incelendiğinde; psikolojik danışmanların en çok vurgu yaptıkları ana tema "okul (f=275)" olmuştur. Psikolojik danışmanlar, okul ana temasının altındaki

temalardan en çok vurgu yaptıkları tema "oda (f=82)" teması olmuştur. Psikolojik danışmanlar, oda temasının alt temalarından en çok vurguyu "grup odası olması (f=47)" temasına yapmışlardır. Psikolojik danışmanlar, okul ana temasından sonra en çok vurguyu " üniversite (f=176)" ana temasına yapmışlardır. Psikolojik danışmanlar, üniversite ana temasının altında en çok "uygulama (f=162)" temasına vurgu yapmışlardır. Ayrıca psikolojik danışmanlar, uygulama temasının alt temalarından en çok vurgu yaptıkları alt tema "süpervizyonun etkililiği (f=41)" olmuştur. Psikolojik danışmanlar, üniversite ana temasından sonra en çok vurgu yaptıkları ana tema "psikolojik danışman (f=104)" olmuştur. Psikolojik danışmanlar, psikolojik danışman ana temasının altındaki temalardan olan "etik kurallar (f=22)" temasına vurgu yapmışlardır. Psikolojik danışmanlar, son olarak en çok vurgu yaptıkları ana tema "MEB (f=74)" olmuştur. Psikolojik danışmanlar, MEB ana temasının altındaki temalardan en çok vurguyu "danışman ataması (f=39)" temasına yapmışlardır.

Genel olarak, grupla psikolojik danışmanın daha iyi uygulanabilmesine ilişkin psikolojik danışmanların önerileri dikkate alındığında önerilerde danışmanların daha çok olumsuz veya eksik durumları vurguladıkları görülmektedir. Ayrıca elde edilen bu nitel bulguların, psikolojik danışmanların hem sorunlarının belirlenmesi adına hem de bu sorunlara çözüm bulunması adına önemli olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM

1. Psikolojik danışmanların danışman olarak yaşantı geçirmeleri, cinsiyet, eğitim durumu ve meslekte çalışma süresi değişkenlerine göre incelendiğinde psikolojik danışmanların çoğunluğunun "danışman" olarak yaşantı geçirdikleri ortaya çıkmıştır.

Büyüköze-Kavas (2011)'in yapmış olduğu çalışmada, araştırmaya katılan lisansüstü danışma öğrencileri, bireysel psikolojik danışma uygulama dersinde zorunlu olarak yapmaları gereken oturum sayısı 7 ile 30 arasında değişmekte, ortalama olarak ise 16.9 oturum olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özyürek (2010), Türkiye'deki üniversitelerde yapılan okul psikolojik danışmanlığı uygulamalarına yönelik araştırmasında, PDR programında okuyan son sınıf öğrencilerinin uygulama yapmak için gittikleri okullarda danışman olarak yaptıkları bireysel psikolojik danışma oturumlarını incelemiş ve öğrencilerin danışman olarak yaptıkları oturumların ortalamasının 8.85 olduğunu bulmuştur. Bu çalışmada, danışma uygulamaları eğitim durumlarına göre incelendiğinde, lisans mezunu danışmanların ortalama oturum sayısı 45, lisansüstü eğitime sahip danışmanların ise danışmanların ortalama oturum sayısı 42'dir. Araştırmadan elde edilen ortalama oturum sayısı diğer iki araştırmanın ortalamasından fazla olduğu görülmektedir. Fakat her iki çalışmadaki danışmanlık uygulamalarında, dersi geçmek gibi bir zorunluluğun olması ve danışma yapılacak danışanın bulunması sorununun dikkate alınmasının yanında bu araştırmaya katılan danışmanların ise dersi geçme kaygısı ve danışan bulma gibi sorunun olmadığı da dikkate alınmalıdır.

Psikolojik danışmanlar lisans eğitimlerinde bireysel psikolojik danışma uygulaması dersinde danışman olarak uygulamaya dönük yaşantı geçirmeleri, danışmanların hem danışma sürecini birebir yaşamaları açısından hem de deneyim kazanmaları açısından önemlidir. Ayrıca danışmanların danışma becerilerini geliştirebilmeleri için danışman olarak yaşantı geçirmeleri, danışman adayları için faydalı olabilir.

2. Psikolojik danışmanların danışan olarak yaşantı geçirmeleri, cinsiyet, eğitim durumu ve meslekte çalışma süresideğişkenlerine göre incelendiğinde psikolojik danışmanların çoğunluğunun "danışan" olarak yaşantı geçirdikleri ortaya çıkmıştır.

Tanikyan (2008) yapmış olduğu çalışmasında ruh sağlığı hizmeti veren (psikolog, psikolojik danışman ve psikiyatrist) bireylerin bireysel terapiden geçme durumlarını incelemiş ve %65,5'inin bireysel terapiden geçmedikleri ortaya çıkmıştır. Bu araştırmada kadın danışmanların %58,8'i, erkek danışmanların ise % 51,2'si lisans eğitimleri sırasında danışan olarak yaşantı geçirdikleri ortaya çıkmıştır. Elde edilen sonuç, Tanikyan (2008) tarafından yapılan araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermemektedir. Ruh sağlığı hizmeti veren danışmanların danışan olarak yaşantı geçirmelerine ilişkin elde edilen bu sonuçların alanyazın için önemli olduğu düşünülmektedir.

Macran ve Shapiro (1998)'a göre bireysel terapiden geçmenin iki ana amacı olabilir: terapistlerin etkililiğini arttırmak ve terapistlerin iyilik hallerini devam ettirmek. Bazı çalışmalarda danışmanların bireysel terapiden geçmelerinin, danışmanların etkililiğini arttıracakğı belirtilmiştir (Fleischer ve Wissler, 1985; Guy, 1987; McNamara, 1986; Norcross, Strausser-Kirtland ve Missar, 1988, Akt. Macran, Stiles ve Smith, 1999). Macaskill (1988) ise yaptığı çalışmada, bireysel terapiden geçmek danışmanın etkililiğini attırır tezini desteklemeyen bir sonuç bulmuştur.

Psikolojik danışmanlar lisans eğitimlerinde bireysel psikolojik danışma uygulaması dersinde danışan olarak uygulamaya dönük yaşantı geçirmeleri, danışmanların danışma sürecinde danışanları daha iyi anlayabilmeleri açısından önemlidir. Danışanı anlamayı gerektiren danışmanlıkta, psikolojik danışmanların danışan olarak yaşantı geçirmeleri hem danışanı anlayabilme hem de danışma sürecinde terapötik koşullardan biri olan empatinin daha etkili şekilde yapılabilmesine yardımcı olabilir.

3. Psikolojik danışmanların usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almaları, cinsiyet ve eğitim durumu değişkenlerine göre incelendiğinde psikolojik danışmanların çoğunluğunun usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldıkları ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışmanların uygulamaya ilişkin olarak usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almaları, meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. 1-10 yıllık olan psikolojik danışmanların, 11 yıl ve üstü olanlara göre daha yüksek oranda usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca psikolojik danışmanların uygulamaya ilişkin olarak usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almaları ne derece gerekli olduğu, meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. 1-10 yıllık olan psikolojik

danışmanların, 11 yıl ve üstü olanlara göre daha yüksek oranda usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Dönüt alma ve dönüt almanın gerekliliği konusunda; meslekte 1-10 yıl arası çalışan danışmanların oranının 11 yıl ve üstü olanlara göre daha fazla olması alanyazın için dikkat çekici bulgular olarak görülebilir.

Tanikyan (2008) yapmış olduğu çalışmasında ruh sağlığı hizmeti veren (psikolog, psikolojik danışman ve psikiyatrist) bireylerin süpervizyon alma durumları incelendiğinde, ruh sağlığı hizmeti verenlerin %58,5'inin süpervizyon almadıkları ortaya çıkmıştır. Anjel ve Özkan (2009), psikolojik danışmanlarla yaptıkları araştırmada 371 katılımcıdan % 45.6'sının eğitimleri sırasında süpervizyon aldıklarını, % 54.2'sininse hiç süpervizyon almadıklarını belirlemiştir. Özyürek ise (2009) Türkiye'deki üniversitelerde psikolojik danışma ve rehberlik eğitimi alan öğrencilerin okullarda yaptıkları uygulamalarda sağlanan olanaklar, uygulama süresi ve süpervizyon (yapı ve geribildirim) çalışmaları bakımından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, okullarda yapılan uygulamalar için önemli bir orandaki öğrencinin yeterli sürede ve düzenli biçimde bireysel ya da grup süpervizyonu alamadığını, grup süpervizyonlarının deneyimsiz öğretim elemanları tarafından sunulduğunu ve kalabalık öğrenci gruplarıyla yapıldığını ortaya çıkartmıştır. Güngör(2010) yapmış olduğu nitel çalışmasında ise, danışmanlar süpervizyon eğitiminin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Owen-Korkut ve ark. (2011), psikolojik danışma ve rehberlik programlarının mezunlar tarafından değerlendirilmesi adlı çalışmasından elde edilen sonuçlara göre psikolojik danışmanlar, alınan kuramsal ve uygulamalı derslere ilişkin geribildirimlerde süpervizyon eksikliği, uygulama yetersizliği sıklıkla vurgulanmıştır.

Kahn (1999) okul danışmanlığı süpervizyon alanındaki öncelikleri ve uygulamaları üzerine yaptığı çalışmasında, öğrencilerinin diğer faaliyetlere göre bireyle ve grupla psikolojik danışmaya (%34.1) daha çok önem verdiklerini bulmuştur.

Cashwell ve Dooley (2001), danışman yetkinliği ile ilgili olarak ana ilkeler konusunda klinik süpervizyon alıp almamanın danışman yetkinliğini nasıl etkilediğini değerlendirmek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Sonuç olarak klinik süpervizyon alan danışmanların almayanlara oranla daha yüksek bir yetkinlik beklentisine sahip oldukları tespit edilmiştir. Rovero (2003) ise yapmış olduğu çalışmada, süpervizyondan doyum

almadığını belirten ilköğretim danışmanlarının hiç süpervizyon almadığını yada süpervizyondan doyum aldığını belirten ilköğretim danışmanlarından daha yüksek düzeyde duygusal tükenme yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Fernando ve Hulse-Kulacky (2005) yaptıkları çalışmada süpervizörün süpervizyon stilinin master düzeyindeki danışmanların doyumlarına ve algıladıkları öz yeterliklerine etkisini araştırmışlardır. Master düzeyindeki danışmanlar, sırasıyla çekici, kişilerarası duyarlık ve görev yönelimli süpervizyon stillerini tercih etmişlerdir. Ayrıca süpervizörlerin süpervizyon stillerinin danışmanların doyumlarının ve algıladıkları öz yeterliklerinin önemli yordayıcıları olduğu ortaya çıkmıştır. Horrocks ve Smaby (2006) yaptıkları çalışmada, süpervizörle kurulan yakın ilişkiyle danışma becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Hill ve ark.(2007) doktora öğrencisi danışmanlarla yaptıkları çalışmada, danışman öğrenciler süpervizyona ilişkin olarak süpervizyonu bir çok açıdan yararlı bulduklarını belirtmişlerdir (öğretme,destek olma,zorlukları aşma v.b.). Zeren ve Yılmaz (2011), bireyle psikolojik danışma uygulaması dersini alan öğrencilerin süpervizyona bakış açıları:Yeditepe üniversitesi örneği adlı çalışmasından elde ettikleri sonuçlara göre öğrencilerin, genel olarak aldıkları süpervizyondan yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler, internet üzerinden aldıkları ve sadece kendilerinin okuduğu geri bildirimlere göre sınıf içinde aldıkları geri bildirimleri daha yararlı bulduklarını ifade etmişlerdir.

Psikolojik danışmanların lisans eğitimlerinde bireysel psikolojik danışma uygulaması dersinde usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almaları, danışmanların yapmış oldukları danışmaların hem etkililiğini görmeleri açısından hem de danışma sürecindeki eksiklerini görmeleri ve gidermeleri açısından önemlidir. Uzman kişilerden dönüt alan danışmanlar aldıkları dönüt sayesinde hem danışma becerilerini geliştirebilirler hem de dönüt alınan uzman kişinin tecrübelerinden faydalanabilirler. Araştırmada elde edilen sonuca göre danışmanların çoğunluğu usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldıklarını ifade etmekle beraber ülkemizde yapılan çalışmalarda genel olarak süpervizyonun eksikliği ve yetersizliği ön plana çıkmaktadır (Owen-Korkut ve ark., 2011; Güngör, 2010; Özyürek, 2009; Tanikyan, 2008).

4. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime katılma durumlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Hem kadın hem erkek psikolojik danışmanların çoğunluğu katılmadıklarını ifade etmekle beraber kadın psikolojik danışmanlarda eğitime katılmama durumlarına ilişkin oranın daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışmanlar için mezuniyet sonrası bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin herhangi bir eğitime katılmalarının gerekliliği cinsiyet, çalışılan kurum türü, meslekte çalışma süreleri, eğitim durumları ve çalışılan bölge değişkenlerine göre incelendiğinde danışmanların çoğunluğunun bu tür eğitimlerin gerekliliği konusunda hem fikir oldukları görülmüştür. Psikolojik danışmanların çoğunluğunun bu tür eğitimlerin gerekliliği konusunda hem fikir oldukları görülmekle beraber danışmanların çoğunluğunun bu tür eğitimlere katılmıyor olması dikkat çekici bir bulgu olarak görülebilir. Kadın danışmanların eğitimlere daha fazla katılmamasının nedenleri arasında evli olmaları, çocuk sahibi olmaları, zaman sorunlarının olması gibi sebepler düşünülebilir.

Tanıkyan (2008) yapmış olduğu çalışmasında ruh sağlığı hizmeti veren (psikolog, psikolojik danışman ve psikiyatrist) bireylerin mesleki anlamda ek eğitim alıp almadıkları incelenmiş ve %58,5'inin ek eğitim almadıkları ortaya çıkmıştır. Hamamcı, Oskargil-Göktepe ve İnanç (2004)'ın yapmış oldukları çalışmada ise danışmanların kendilerini geliştirmeleri, cinsiyete göre incelendiğinde kadın danışmanların erkek danışmanlara göre daha fazla çabaladığı bulunmuştur.

Urbani ve ark. (2002) Becerikli Psikolojik Danışman Eğitimi Modeli (BPDEM)'nin etkililiğini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda, BPDEM eğitimi alan psikolojik danışmanlık öğrencilerinin, BPDEM eğitimi almayan psikolojik danışmanlık öğrencilerine göre, danışma özyeterliliği ve beceri kazanımlarında daha fazla ilerleme kaydettikleri görülmüştür. İkiz (2006) yapmış olduğu çalışmada, danışmanlara temel danışma becerileri eğitimi kursu vermiş ve elde edilen sonuçlara göre danışmanların empatik eğilim ve beceri düzeyleri kurs öncesindeki düzeylerden daha da gelişmiştir. Ayrıca bu eğitim sayesinde kursa katılan danışmanlar alana ilişkin bilgileri tazeleme, pratik yapma ve kurs kapsamı açısından kendilerini değerlendirme olanağı buldukları görülmüştür.

Araştırma sonucuna göre psikolojik danışmanlar bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin ders harici herhangi bir eğitime gerek duymamaktadırlar. Ancak sürekli gelişen ve değişen bireysel psikolojik danışma alanında, psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışmayı daha etkili yapabilmeleri, alandaki yenilikleri takip edebilmeleri açısından hizmet içi eğitimlere katılmaları önemlidir. Araştırmalar danışma becerilerinin eğitim yoluyla geliştirilerek daha etkin hale getirilebileceğini ortaya koymaktadır (Balcı, 1996; Roffers, Cooper ve Sultanoff, 1988; Sharpley ve Ridgway, 1991).

5. Psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yapmaları, cinsiyet, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, çalışılan kurum ve çalışılan bölge değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların büyük çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yaptıkları ortaya çıkmıştır.

Uz Baş ve Siyez (2005) 166 psikolojik danışmanla yaptıkları çalışmada, danışmanların %91'inin bireysel psikolojik danışma yaptığı ortaya çıkmıştır. Günay-Ergün, Çiçek ve Çivitçi (2000), yaptıkları çalışmada araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin %91'inin psikolojik danışma yaptıkları ortaya çıkmıştır. Bıçak (2006)'ın yapmış olduğu çalışmaya göre okul rehber öğretmenlerin psikolojik danışma yapmaya ilişkin görevlerini genel olarak iyi düzeyde gerçekleştirmektedir. Hatipoğlu'nun (2010) yapmış olduğu çalışmada, ilköğretimde ve ortaöğretimde çalışan danışmanların psikolojik danışma uygulamalarında en fazla uyguladıkları danışma türü bireysel psikolojik danışma olduğu belirlenmiştir. Burnham ve Jackson (2000) yapmış oldukları çalışmalarında danışmanların bireysel psikolojik danışmayı sıklıkla uyguladıkları ortaya çıkmıştır. Poidevant, Loesch ve Wittmer (1991), APA ve CACREP akreditasyon programında doktora öğrencisi olan danışmanlarla yaptıkları çalışmada, her iki program tipindeki danışmanların profesyonel aktivite olarak en fazla tercih ettikleri aktivitenin danışma yapmak olduğu bulunmuştur. Partin'in (1993) bulgularına göre okul psikolojik danışmanları tarafından bireyle psikolojik danışma, grupla psikolojik danışma ve profesyonel gelişim etkinliklerine anlamlı biçimde daha fazla zaman ayırdıkları ortaya çıkmıştır. Potts (2003) yapmış olduğu çalışmasında, danışmanlara nitel olarak sorduğu

"daha neler yapılabilir?" sorusuna, katılımcılar hem fikir olarak daha fazla danışma yapmak, daha az test uygulama ve daha fazla veli görmek olduğunu belirtmişlerdir.

Terzi, Ergüner-Tekinalp ve Leuwerke (2011), yapmış oldukları çalışmada, araştırmaya katılan psikolojik danışmanların %34'ünün bireysel psikolojik danışma hizmeti verdiği belirlenmiştir. Fitch ve Marshall (2004) yaptıkları çalışmada, örnekleme oluşturan psikolojik danışmanların “psikolojik danışma yapma” görevi dışında “ diğ er görevler” bölümüne gün içinde daha fazla zaman ayırdıklarının belirtilmesidir.

Günay-Ergün, Çiçek ve Çivitçi (2000), yaptıkları çalışmada rehber öğretmenlerden 1-5 yıl kıdeme sahip rehber öğretmenlerin %93'ü, 11-15 yıl kıdeme sahip olanların %98'i, 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olanların %80'i psikolojik danışma yaptığını bildirmiştir. Bu bulgular, yapılan çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma yapmaları çalıştıkları kurum olan okullarda, okul ruh sağlığı açısından hem gerekli hem de önemlidir.

6. Psikolojik danışmanlardan bireysel psikolojik danışma yapan danışmanların yeterlik algıları, cinsiyet, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, çalışılan kurum ve çalışılan bölge değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğu kendisini bireysel psikolojik danışmada yeterli algıladığı ortaya çıkmıştır.

Akten (2007) yapmış olduğu çalışmada, araştırmaya katılan 304 rehber öğretmenin 217'si mesleki işlev düzeyini çok iyi-iyi (%71,3), 87'si mesleki işlev düzeyini orta-kötü (%28,6) olarak belirtmişlerdir. Hamamcı, Murat ve Esen-Çoban (2004) yapmış oldukları çalışmada danışmanların, kendilerini mesleki olarak yeterli gördüklerini bulmuşlardır. Diğ er bir çalışma da ise İkiz (2010), psikolojik danışmanların %40.9'u kendisini bir danışman olarak yeterli, %46,6'sı ise çok yeterli olduklarını belirtmişlerdir. Pişkin (1989)'in yapmış olduğu çalışmada, danışmanların bireyi tanıma ve psikolojik danışmayı asli görevlerden saymaları ve sadece psikolojik danışma hizmetini yerine getirmede kendilerini yetersiz hissetmemeleri ise çalışmasının en önemli bulgusudur.

Gündüz ve Çelikkaleli (2009), okul psikolojik danışmanlarında mesleki yetkinlik inancını araştırmış ve araştırma bulgularına göre; cinsiyet, hizmet süresi, sosyal destek kaynağı ve öğrenci sayısı değişkenlerine göre okul psikolojik danışmanlarının yetkinlik inançlarının farklılaştığı görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre kadın psikolojik danışmanların erkek psikolojik danışmanlara göre kendilerini daha yetkin gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca hizmet süresi bir bakıma deneyimi daha fazla olan okul psikolojik danışmanlarının deneyimi daha az olan okul psikolojik danışmanlarına göre mesleki yetkinlik inançlarının daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Snipps, Sugden ve Faiver (1998) ve Tang ve ark. (2004) geçmiş deneyim süreleri ile danışman yetkinlik inancı arasında pozitif bir ilişki olduğunu rapor etmişlerdir. Özgün (2007) ve Yiyit (2001) cinsiyet değişkenine göre okul psikolojik danışmanlarının mesleki yetkinlik inançlarının farklılaşmadığını rapor etmişlerdir. Yeşilyaprak ve Kısaç (2001)'in yaptığı çalışmada, ilköğretim okullarında çalışan rehber öğretmenlerin cinsiyet, kıdem ve öğrenim düzeyine göre mesleki yeterlik algılarının değişmediği; buna karşılık mezun oldukları alan, hizmet-içi eğitime katılma sıklığı ve görevli bulundukları okulun yerleşim yerine göre mesleki yeterlik algılarının farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Nazlı (2007) 11 psikolojik danışmanla yapmış olduğu nitel çalışmasında, araştırmaya katılan psikolojik danışmanların kendilerini psikolojik danışmada yetersiz gördükleri ortaya çıkmıştır.

Uslu (1999) tarafından yapılan çalışmada mesleki yeterlik açısından kendini yeterli ve kısmen yeterli olarak algılayan psikolojik danışmanların iş doyumları puan ortalamaları arasında farklılığın olduğunu ve kendini yeterli olarak algılayan psikolojik danışmanların iş doyumları daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma yapabilmeleri için bununla ilgili konularda yeterli olmaları gerekmektedir. Uzmanlık isteyen bir alan olan bireysel psikolojik danışmada başarılı olabilmek için yeterli olmak ve danışmanın kendini yeterli olarak algılaması önemlidir.

7. Psikolojik danışmanlar, bireysel psikolojik danışmayı en çok ergenlik dönemindeki bireylerle yaptıkları görülmektedir. Daha sonra psikolojik danışmanların sırasıyla genç

yetişkinlik, orta yetişkinlik ve yaşlılık dönemindeki bireylerle bireysel psikolojik danışma yaptıkları ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde psikoloji danışmanların en çok istihdam edildiği kurum olan okullarda, psikolojik danışmanların en fazla bireysel psikolojik danışma yaptıkları bireyler, ergenlerdir. Psikolojik danışmanların istihdam koşulları dikkate alındığında, psikolojik danışmanların yoğun olarak ilgilendikleri bireylerin ergenler olması, bireysel psikolojik danışmanın ergenlerle daha fazla yapılmasında önemli bir etken olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde, araştırmalara katılan danışmanların okullarda çalıştıkları görülmektedir (Hatipoğlu, 2010; Gündüz ve Çelikkaleli, 2009; Akten, 2007; Yeşilyaprak ve Kısaç, 2001). Danışmanlar okullarda velilerle, okul personeliyle danışma yapıyor olsalar bile en fazla danışmayı öğrencilerle yapmaktadırlar.

8. Bireysel psikolojik danışmada psikolojik danışmanların başvurdukları bilgi kaynaklarında en çok kitap, dergi vb materyaller olduğu belirlenmiştir. Daha sonra psikolojik danışmanların sırasıyla internet, meslekte daha fazla deneyimi olan danışmanlar, üniversitedeki ilgili hocalara, danışmanına ve diğer kaynaklara başvurdukları ortaya çıkmıştır.

Hamamcı, Oskargil-Göktepe ve İnanc (2004)'ın yapmış oldukları çalışmada, psikolojik danışmanların mesleki konularda bilgi almak için uzman kişilere başvurma maddesinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, bu maddeyi sırayla mesleki konuları alanda çalışan psikolojik danışmanlarla tartışma, araştırma yapma, alanla ilgili yayınları okuma, yeni çıkan mesleki yayınları takip etme, konferans, seminer ve kongrelere katılma maddeleri izlemektedir.

Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışmaya ilişkin olarak bilgi kaynaklarının başında kitap, dergi ve internetin gelmesindeki en önemli sebeplerin başında, bu kaynaklara ulaşılabilmenin kolaylığının geldiği düşünülmektedir.

9. Bireysel psikolojik danışmaya genel olarak bakıldığında, psikolojik danışmanların bir dönemdeki (yaklaşık 5 ay) ortalama danışan sayısı 8, ortalama oturum sayısı 44 ve ortalama bir oturumun süresi ise 37,3 dakika olduğu belirlenmiştir.

Terzi, Ergüner-Tekinalp ve Leuwerke (2011), yapmış oldukları çalışmada, araştırmaya katılan psikolojik danışmanların %34 bireysel psikolojik danışma yaptıklarını belirlenmiştir. Danışmanların %33,8'i, bireysel psikolojik danışmaya zaman ayırma konusunda ise haftada 1-5 saat arası yaptıkları ortaya çıkmıştır. Büyükgöze-Kavas (2011) ise yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan lisansüstü danışma öğrencilerinin yaptıkları bireysel psikolojik danışma oturum ortalaması 16.9 bulunmuştur.

Hatipoğlu'nun (2010) yapmış olduğu çalışmada, ilköğretimde çalışan danışmanların bir dönem içinde bireysel psikolojik danışma uygulamalarındaki danışan sayısının ortalamasının 47.3, psikolojik danışmanların bir dönemde uyguladıkları bireysel psikolojik danışma oturumlarının toplam sayısının ortalamasına bakıldığında 94 olduğu; ortaöğretimde çalışan danışmanların bir dönem içinde bireysel psikolojik danışma uygulamalarındaki danışan sayısının ortalamasının 65.95, psikolojik danışmanların bir dönemde uyguladıkları bireysel psikolojik danışma oturumlarının toplam sayısının ortalamasına bakıldığında 119.17 olduğu bulunmuştur. Özyürek (2010), Türkiye'deki üniversitelerde yapılan okul psikolojik danışmanlığı uygulamalarına yönelik araştırmasında PDR programında okuyan son sınıf öğrencilerinin uygulama yapmak için gittikleri okullarda yaptıkları bireysel psikolojik danışma oturumlarının ortalamasının 8.85 olduğunu bulmuştur.

10. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulama dersinde lider olarak yaşantı geçirmeleri, cinsiyet, eğitim durumu ve meslekte çalışma süresi değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğunun "lider" olarak yaşantı geçirmediikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca Psikolojik danışmanların lider olarak yaşantı geçirmeleri, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Her iki bölgede lider olarak yaşantı geçirmeme oranları daha fazla olmasına rağmen doğu anadoluda çalışan psikolojik danışmanların, İç Anadoluda çalışanlara göre daha fazla oranda yaşantı geçirdikleri ortaya çıkmıştır.

Büyükgöze-Kavas (2011) ise yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan lisansüstü danışma öğrencileri, grupta yapmış oldukları liderliklere ilişkin olarak süpervizyon almışlardır. Özyürek (2010), Türkiye'deki üniversitelerde yapılan okul psikolojik danışmanlığı uygulamalarına yönelik araştırmasında PDR programında okuyan son sınıf

öğrencilerinin uygulama yapmak için gittikleri okullarda lider olarak yaptıkları grupla psikolojik danışma oturumlarını incelemiştir.

Psikolojik danışmanlar lisans eğitimlerinde grupla psikolojik danışma uygulaması dersinde lider olarak uygulamaya dönük yaşantı geçirmeleri, danışmanların hem danışma sürecini birebir yaşamaları açısından hem de deneyim kazanmaları açısından önemlidir. Ayrıca danışmanların grubu yönetebilme becerisini geliştirebilmeleri açısından grupla psikolojik danışma uygulaması dersinde lider olarak yaşantı geçirmeleri önemlidir.

11. Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma uygulama dersinde, yardımcı lider olarak yaşantı geçirmeleri; cinsiyet ve meslekte çalışma süresi değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğunun "yardımcı lider" olarak yaşantı geçirmediikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca psikolojik danışmanların yardımcı lider olarak yaşantı geçirmeleri, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına, göre incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Lisans ve lisansüstü eğitime sahip psikolojik danışmanların yardımcı lider olarak yaşantı geçirmeme oranları daha fazla olmasına rağmen lisansüstü eğitime sahip psikolojik danışmanların, lisans eğitime sahip olanlara göre daha fazla oranda yaşantı geçirdikleri ortaya çıkmıştır.

Psikolojik danışmanların lisans eğitimlerinde grupla psikolojik danışma uygulaması dersinde yardımcı lider olarak uygulamaya dönük yaşantı geçirmeleri hem gözlem yapmaları açısından hem de danışmanlık becerilerini geliştirmeleri açısından önemlidir.

Yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalarda, bu konuya ilişkin herhangi bir sonuca rastlanmadığı için, bu bulgunun önemli olduğu düşünülmektedir.

12. Psikolojik danışmanların grup üyesi olarak yaşantı geçirmeleri, cinsiyet, eğitim durumu ve meslekte çalışma süresi değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğunun "grup üyesi" olarak yaşantı geçirdikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca psikolojik danışmanların grup üyesi olarak yaşantı geçirmeleri, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Her iki bölgede grup üyesi olarak yaşantı geçirme oranları daha fazla olmasına rağmen Doğu Anadolu'da çalışan psikolojik danışmanların, İç Anadolu'da çalışanlara göre daha fazla oranda grup üyesi olarak yaşantı geçirdikleri ortaya çıkmıştır.

Psikolojik danışmanlar lisans eğitimlerinde grupla psikolojik danışma uygulaması dersinde grup üyesi olarak uygulamaya dönük yaşantı geçirmeleri hem danışmanların grup üyelerini anlamaları açısından hem de terapötik becerilerden biri olan empatinin etkili bir şekilde kullanılması açısından önemlidir.

Yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalarda, bu konuya ilişkin herhangi bir sonuca rastlanmadığı için, bu bulgunun önemli olduğu düşünülmektedir.

13. Psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışma yapmaları, cinsiyet, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, çalışılan kurum ve çalışılan bölge değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışma yapmadıkları ortaya çıkmıştır.

Hatipoğlu (2010)'nun yapmış olduğu çalışmada, ilköğretimde ve ortaöğretimde çalışan danışmanların psikolojik danışma uygulamalarında en az uyguladıkları danışma türünün grupla psikolojik danışma olduğu belirlenmiştir. Burnham ve Jackson (2000) yapmış oldukları çalışmalarında danışmanların %25'inin grupla psikolojik danışmayı düzensiz olarak uyguladıkları ortaya çıkmıştır. Terzi, Ergüner-Tekinalp ve Leuwerke (2011), yapmış oldukları çalışmada, araştırmaya katılan psikolojik danışmanların %21'nin grupla psikolojik danışma yaptıkları belirlenmiştir. Danışmanlar, grupla psikolojik danışmaya zaman ayırma konusunda ise nadiren yaptıkları ortaya çıkmıştır. Uz Baş ve Siyez (2005) 166 psikolojik danışmanla yaptıkları çalışmada, danışmanların sadece %4,8'inin grupla psikolojik danışma yaptığı ortaya çıkmıştır. Benzer sonuçta Ripley ve Goodnough'in (2001) yapmış olduğu çalışmada ortaya çıkmıştır. Liselerde grupla danışma yapmanın çok az olduğu bulunmuştur (Aktaran Uz Baş ve Siyez, 2005).

Partin (1993) Ohio'da çalışan 210 psikolojik danışmanın zamanlarını nereye harcadıklarına ilişkin yapmış olduğu çalışmasında, okul psikolojik danışmanlarının bireyle psikolojik danışma, grupla psikolojik danışma ve profesyonel gelişim etkinliklerine anlamlı biçimde daha fazla zaman ayırdıkları ortaya çıkmıştır.

Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışma yapmamaları, psikolojik danışmanın kendisinden kaynaklanabileceği gibi işleyen eğitim sisteminde birden fazla

öğrencinin dersten alınması, öğrencilerin dersten geri kalacakları düşüncesi, zaman sorunu, okul yönetiminin olumsuz tutumu gibi nedenlerden de kaynaklanabilmektedir. Okullardaki öğrencilerin gelişim dönemlerine paralel olarak benzer sorunlar yaşayabilecekleri dikkate alınırsa grupta psikolojik danışmanın bireysel psikolojik danışmaya göre daha az zamanda daha fazla öğrenciye psikolojik yardım sunulabilir.

14. Psikolojik danışmanlardan grupta psikolojik danışma yapan danışmanların yeterlik algıları, cinsiyet, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi ve çalışılan kurum değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğu kendisini grupta psikolojik danışmada yeterli algıladığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca psikolojik danışmanlardan grupta psikolojik danışma yapan danışmanların yeterlik algıları, çalışılan bölgeye göre incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Her iki bölgedeki danışmanların çoğunluğu kendisini grupta psikolojik danışma yapmada yeterli görmekle beraber Doğu Anadolu'da çalışan danışmanların, İç Anadolu'da çalışan danışmanlara göre daha fazla oranda kendilerini yeterli hissettikleri ortaya çıkmıştır.

Aydemir-Sevim ve Hamamcı (1999) yapmış oldukları çalışmada, psikolojik danışmanların mesleki doyumları ile mesleki yeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelemişler ve psikolojik danışmanların grupta psikolojik danışma yapmada kendilerini yetersiz hissettiklerini belirtmişlerdir.

Psikolojik danışmanların grupta psikolojik danışma yapabilmeleri için kendilerini yeterli algılamaları gerekmektedir. Grupta psikolojik danışmada, danışmanların kendilerini yeterli olarak algılamaları, danışmanların grubu yönetebilme, grup dinamiklerini bilme gibi yeterliklere sahip olmalarının yanı sıra danışmanların bu konuya ilişkin olarak özgüven sahibi olmalarını içerir.

15. Psikolojik danışmanlar, grupta psikolojik danışmayı en çok ergenlik dönemindeki bireylerle yaptıkları görülmektedir. Daha sonra psikolojik danışmanların sırasıyla genç yetişkinlik, orta yetişkinlik ve yaşlılık dönemindeki bireylerle grupta psikolojik danışma yaptıkları ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde psikoloji danışmanların en çok istihdam edildiği kurum olan okullarda, psikolojik danışmanların en fazla grupta psikolojik danışma yaptıkları bireyler,

ergenlerdir. Psikolojik danışmanların istihdam koşulları dikkate alındığında, psikolojik danışmanların yoğun olarak ilgilendikleri bireylerin ergenler olması, grupla psikolojik danışmanın ergenlerle daha fazla yapılmasında önemli bir etken olduğu söylenebilir. Ayrıca yapılan araştırmalar incelendiğinde, grupla psikolojik danışma yapılan en önemli grupların başında ergenlik dönemindeki bireyler gelmektedir (Sargın ve Çetinkaya, 2010; Elmacı, 2008; Bayraktutan, 2006; Zinck ve Littrell, 2000; Broedel, Ohlsen, Proff ve Southard, 1960).

16. Grupla psikolojik danışmaya ilişkin olarak psikolojik danışmanların en çok başvurdukları bilgi kaynağının internet olduğu belirlenmiştir. Daha sonra psikolojik danışmanların sırasıyla kitap-dergi vb, meslekte daha fazla deneyimi olan danışmanlar, üniversitedeki ilgili hocalara, danışmanına ve diğer kaynaklara başvurdukları ortaya çıkmıştır.

Hamamcı, Oskargil-Göktepe ve İnanç (2004)'ın yapmış oldukları çalışmada, psikolojik danışmanların mesleki konularda bilgi almak için uzman kişilere başvurma maddesinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, bu maddeyi sırayla mesleki konuları alanda çalışan psikolojik danışmanlarla tartışma, araştırma yapma, alanla ilgili yayınları okuma, yeni çıkan mesleki yayınları takip etme, konferans, seminer ve kongrelere katılma maddeleri izlemektedir.

Psikolojik danışmanların grupla psikolojik danışmaya ilişkin olarak başvurdukları bilgi kaynaklarının başında internetin gelmesindeki en önemli sebeplerin başında ulaşım kolaylığı gelmektedir. Ayrıca daha sonra kitap ve dergi gibi kaynakların tercih edilme sebeplerinden biri kaynaklara ulaşılabilmenin kolaylığı olabilir.

17. Grupla psikolojik danışmaya genel olarak bakıldığında, psikolojik danışmanların bir dönemdeki (yaklaşık 5 ay) ortalama grup sayısı 2, ortalama oturum sayısı 16 ve ortalama bir oturumun süresi ise 57,7 dakika olduğu belirlenmiştir.

Hatipoğlu (2010)'un yapmış olduğu çalışmada, ilköğretimde çalışan danışmanların bir dönem içinde ortalama grupla psikolojik danışma oturum sayısı 9.9, bir dönem içerisindeki grupla psikolojik danışmam oturumlarının toplam sayısının ortalamasının

27.7; ortaöğretimde çalışan danışmanların bir dönem içinde ortalama grupta psikolojik danışma oturum sayısı 8.65, bir dönem içerisindeki grupta psikolojik danışman oturumlarının toplam sayısının ortalamasının 27,2 olduğu bulunmuştur. Büyükgöze-Kavas (2011) ise yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan lisansüstü danışma öğrencilerinin yaptıkları grupta psikolojik danışma oturum ortalaması 6.2 bulunmuştur.

Özyürek (2010), Türkiye'deki üniversitelerde yapılan okul psikolojik danışmanlığı uygulamalarına yönelik araştırmasında PDR programında okuyan son sınıf öğrencilerinin uygulama yapmak için gittikleri okullarda yaptıkları grupta psikolojik danışma oturumlarının ortalamasının 5.59 olduğunu bulmuştur.

18. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamalarında tercih ettikleri yaklaşımlara bakıldığında en fazla insancıl yaklaşımın tercih edildiği belirlenmiştir. Daha sonra psikolojik danışmanlar sırasıyla bilişsel, davranışçı, ADDT, eklektik, gestalt, bilişsel davranışçı, psikanalitik, çözüm odaklı kısa terapiler, varoluşçu, transaksyonel analiz, gerçeklik, adleryan ve sosyal öğrenme yaklaşımlarını tercih ettikleri belirlenmiştir.

Demir ve İşmen-Gazioğlu (2011), PDR öğrencilerinin kuramsal yönelimleri ile düşünme stilleri, epistemolojik inançları ve merak düzeyleri arasındaki ilişkilerinin incelenmesi adlı çalışmasının sonuçlarına göre öğrencilerin kuramsal tercihlerinin sırasıyla bilişsel / bilişsel davranışçı (%35,5), çözüm odaklı (%31,3), birey merkezli / varoluşçu (%19,8), kalan %13,2'lük kesim ise davranışçı, gestalt, psikodinamik ve gerçeklik yaklaşımları oldukları bulunmuştur.

Pope ve Tabachnick (1994) yapmış oldukları çalışmada, terapistlerin teorik yönelimlerine ilişkin elde ettiği bulgularda terapistlerin ilk üç sırada sırasıyla psikodinamik, eklektik ve bilişsel yaklaşımları tercih ettiklerini bulmuştur. Daha sonra terapistler sırasıyla davranışsal, sistem, insancıl, varoluşsal, feminist, gestalt ve bütüncül yaklaşımları tercih etmişlerdir. Pope, Tabachnick ve Keith-Spiegel (1987) yapmış oldukları çalışmada, terapistlerin teorik yönelimlerine ilişkin elde ettiği bulgularda terapistlerin ilk üç sırada sırasıyla psikodinamik, eklektik ve bilişsel yaklaşımları tercih ettiklerini bulmuştur. Daha sonra terapistler sırasıyla gestalt, insancıl, varoluşsal, sistem ve davranışsal yaklaşımları tercih etmişlerdir.

Smith ve Glass (1977)'in psikoterapi sonuçları üzerine yapmış oldukları meta analiz çalışmasında, 10 tane teorinin etkililiğini değerlendirmişler ve bütün yaklaşımların orta derecede başarılı olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca hiçbir yaklaşımın tek başına diğerlerinden anlamlı düzeyde daha iyi olmadığını bulmuşlardır. Benzer sonuç, Shapiro ve Shapiro (1982)'un yaptığı çalışmada da ortaya çıkmıştır.

Tüm bu özetlenen çalışmalar ve bu araştırmanın bulguları dikkate alındığında, her bir çalışmada farklı sıralamalarla karşılaşılabilmektedir. Danışmanların tercih ettikleri yaklaşımlar farklı olabilir, danışmanlar diğer yaklaşımları ve bu yaklaşımlara ait tekniklerini eleştirebilirler fakat danışmanlar bu noktada kendi benimsediği yaklaşım dışındaki yaklaşımları inkar etmemeye özen göstermelidirler.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamalarına ve uygulamalarda kendi yeterliklerine ilişkin algıları bazı değişkenlere (cinsiyet, okul türü, meslekte çalışma süreleri, eğitim durumları ve bölgeler) göre incelenmiştir.

Sonuçlar

1. Psikolojik danışmanların danışman olarak yaşantı geçirmeleri, cinsiyet, eğitim durumu ve meslekte çalışma süresi değişkenlerine göre incelendiğinde psikolojik danışmanların çoğunluğunun "danışman" olarak yaşantı geçirdikleri ortaya çıkmıştır.
2. Psikolojik danışmanların danışman olarak yaşantı geçirmeleri, cinsiyet, eğitim durumu ve meslekte çalışma süresi değişkenlerine göre incelendiğinde psikolojik danışmanların çoğunluğunun "danışan" olarak yaşantı geçirdikleri ortaya çıkmıştır.
3. Psikolojik danışmanların usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almaları, cinsiyet ve eğitim durumu değişkenlerine göre incelendiğinde psikolojik danışmanların çoğunluğunun usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldıkları ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışmanların uygulamaya ilişkin olarak usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almaları, meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. 1-10 yıllık olan psikolojik danışmanların, 11 yıl ve üstü olanlara göre daha yüksek oranda usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldıkları ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışmanların uygulamaya ilişkin olarak usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almaları ne derece gerekli olduğu, meslekte çalışma sürelerine göre incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. 1-10 yıllık olan psikolojik danışmanların, 11 yıl ve üstü olanlara göre daha yüksek oranda usta-çırak ilişkisi içinde dönüt almanın gerekli olduğunu belirtmişlerdir.
4. Psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime katılma durumlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Hem kadın hem erkek psikolojik danışmanların çoğunluğu katılmadıklarını ifade etmekle beraber kadın psikolojik danışmanlarda eğitime katılmama durumlarına ilişkin oranın daha yüksek

olduğu ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışmanlar için mezuniyet sonrası bireysel psikolojik danışma uygulmasına ilişkin herhangi bir eğitime katılmalarının gerekliliği cinsiyet, çalışılan kurum türü, meslekte çalışma süreleri, eğitim durumları ve çalışılan bölge değişkenlerine göre incelendiğinde danışmanların çoğunluğunun bu tür eğitimlerin gerekliliği konusunda hem fikir oldukları görülmüştür.

5. Psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yapmaları, cinsiyet, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, çalışılan kurum ve çalışılan bölge değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların büyük çoğunluğunun çalıştıkları kurumda bireysel psikolojik danışma yaptıkları ortaya çıkmıştır.
6. Psikolojik danışmanlardan bireysel psikolojik danışma yapan danışmanların etik kurallara uymaları, cinsiyet, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi ve çalışılan kurum değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğunun etik kurallara uyduklarına ilişkin görüş bildirdikleri ortaya çıkmıştır.
7. Psikolojik danışmanlardan bireysel psikolojik danışma yapan danışmanların yeterlik algıları, cinsiyet, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, çalışılan kurum ve çalışılan bölge değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğu kendisini bireysel psikolojik danışmada yeterli algıladığı ortaya çıkmıştır.
8. Psikolojik danışmanlar, bireysel psikolojik danışmayı en çok ergenlik dönemindeki bireylerle yaptıkları görülmektedir. Daha sonra psikolojik danışmanların sırasıyla genç yetişkinlik, orta yetişkinlik ve yaşlılık dönemindeki bireylerle bireysel psikolojik danışma yaptıkları ortaya çıkmıştır.
9. Bireysel psikolojik danışmada psikolojik danışmanların başvurdukları bilgi kaynaklarında en çok kitap, dergi vb materyaller olduğu belirlenmiştir. Daha sonra psikolojik danışmanların sırasıyla internet, meslekte daha fazla deneyimi olan danışmanlar, üniversitedeki ilgili hocalara, danışmanına ve diğer kaynaklara başvurdukları ortaya çıkmıştır.

10. Bireysel psikolojik danışmaya genel olarak bakıldığında, psikolojik danışmanların bir dönemdeki (yaklaşık 5 ay) ortalama danışan sayısı 8, ortalama oturum sayısı 44 ve ortalama bir oturumun süresi ise 37,3 dakika olduğu belirlenmiştir.
11. Psikolojik danışmanların lider olarak yaşantı geçirmeleri, cinsiyet, eğitim durumu ve meslekte çalışma süresi değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğunun "lider" olarak yaşantı geçirmediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca psikolojik danışmanların lider olarak yaşantı geçirmeleri, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Her iki bölgede lider olarak yaşantı geçirmeme oranları fazla olmasına rağmen Doğu Anadolu'da çalışan psikolojik danışmanların, İç Anadolu'da çalışanlara göre daha fazla oranda yaşantı geçirdikleri ortaya çıkmıştır.
12. Psikolojik danışmanların yardımcı lider olarak yaşantı geçirmeleri, cinsiyet, meslekte ve çalışma süresi değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğunun "yardımcı lider" olarak yaşantı geçirmediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca psikolojik danışmanların yardımcı lider olarak yaşantı geçirmeleri, psikolojik danışmanların eğitim durumlarına, göre incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Lisans ve lisansüstü eğitime sahip psikolojik danışmanların yardımcı lider olarak yaşantı geçirmeme oranları daha fazla olmasına rağmen lisansüstü eğitime sahip psikolojik danışmanların, lisans eğitimine sahip olanlara göre daha fazla oranda yaşantı geçirdikleri ortaya çıkmıştır.
13. Psikolojik danışmanların grup üyesi olarak yaşantı geçirmeleri, cinsiyet, eğitim durumu ve meslekte çalışma süresi değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğunun "grup üyesi" olarak yaşantı geçirdikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca psikolojik danışmanların grup üyesi olarak yaşantı geçirmeleri, psikolojik danışmanların çalıştıkları bölgelere göre incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Her iki bölgede grup üyesi olarak yaşantı geçirme oranları daha fazla olmasına rağmen Doğu Anadolu'da çalışan psikolojik danışmanların, İç Anadolu'da çalışanlara göre daha fazla oranda grup üyesi olarak yaşantı geçirdikleri ortaya çıkmıştır.

14. Psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışma yapmaları, cinsiyet, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, çalışılan kurum ve çalışılan bölge değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğunun çalıştıkları kurumda grupla psikolojik danışma yapmadıkları ortaya çıkmıştır.
15. Psikolojik danışmanlardan grupla psikolojik danışma yapan danışmanların etik kurallara uymaları, cinsiyet, meslekte çalışma süresi ve çalışılan kurum değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğunun etik kurallara uydukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca psikolojik danışmanlardan grupla psikolojik danışma yapan danışmanların etik kurallara uymaları, eğitim durumları değişkenine göre incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Lisans eğitim düzeyine sahip danışmanların grupla psikolojik danışmada etik kurallara uyma oranları lisansüstü eğitim düzeyine sahip danışmanlardan daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.
16. Psikolojik danışmanlardan grupla psikolojik danışma yapan danışmanların yeterlik algıları, cinsiyet, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi ve çalışılan kurum değişkenlerine göre incelendiğinde, psikolojik danışmanların çoğunluğu kendisini bireysel psikolojik danışmada yeterli algıladığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca psikolojik danışmanlardan grupla psikolojik danışma yapan danışmanların yeterlik algıları, çalışılan bölgeye göre incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Her iki bölgedeki danışmanların çoğunluğu kendisini grupla psikolojik danışma yapmada yeterli görmekte beraber Doğu Anadolu'da çalışan danışmanların, İç Anadolu'da çalışan danışmanlara göre daha fazla oranda kendilerini yeterli hissettikleri ortaya çıkmıştır.
17. Psikolojik danışmanlar, grupla psikolojik danışmayı en çok ergenlik dönemindeki bireylerle yaptıkları görülmektedir. Daha sonra psikolojik danışmanların sırasıyla genç yetişkinlik, orta yetişkinlik ve yaşlılık dönemindeki bireylerle grupla psikolojik danışma yaptıkları ortaya çıkmıştır.
18. Grupla psikolojik danışmada psikolojik danışmanların başvurdukları bilgi kaynaklarında en çok internet olduğu belirlenmiştir. Daha sonra psikolojik danışmanların sırasıyla kitap-dergi vb, meslekte daha fazla deneyimi olan danışmanlar, üniversitedeki ilgili hocalara, danışmanına ve diğer kaynaklara başvurdukları ortaya çıkmıştır.

19. Grupla psikolojik danışmaya genel olarak bakıldığında, psikolojik danışmanların bir dönemdeki (yaklaşık 5 ay) ortalama grup sayısı 2, ortalama oturum sayısı 16 ve ortalama bir oturumun süresi ise 57,7 dakika olduğu belirlenmiştir.

20. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma uygulamalarında tercih ettikleri yaklaşımlara bakıldığında en fazla insancıl yaklaşımın tercih edildiği belirlenmiştir. Daha sonra psikolojik danışmanlar sırasıyla bilişsel, davranışçı, ADDT, eklektik, gestalt, bilişsel davranışçı, psikanalitik, çözüm odaklı kısa terapiler, varoluşçu, transaksyonel analiz, gerçeklik, adleryan ve sosyal öğrenme yaklaşımlarını tercih ettikleri belirlenmiştir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda yapılan öneriler şöyledir:

1. Lisans eğitimlerinde uygulamaya daha fazla ağırlık verilebilir. Bu doğrultuda PDR bölümünün süresi 5 yıla çıkarılabilir.
2. MEB, süpervizyon olanaklarını okullardaki psikolojik danışmanlar için de hayata geçirebilir. MEB, bu konuda RAM'lara uzman danışmanlar atayarak veya üniversitelerle işbirliği yaparak süpervizyonu aktif hale getirebilir.
3. Psikolojik danışmanlar için lisansüstü eğitim imkanları arttırılabilir. MEB ve üniversiteler bu konuda işbirliği içerisinde çalışabilirler.
4. Okullarda hem bireysel hem de grupla psikolojik danışma için ayrı odalar olabilir.
5. MEB, ücretsiz kitap dağıtımı kapsamında psikolojik danışmanlara, alanında uzman kişilerce hazırlanacak, güncel, alandaki yeniliklerden haber veren kitaplar bastırarak okullardaki psikolojik danışmanlara dağıtılabilir. Çünkü bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre danışmanların en çok başvurdukları bilgi kaynaklarının başında kitap, dergi gibi kaynakların geldiği görülmektedir.
8. YÖK, PDR'de bölüm açılması için sadece öğretim üyeleri için yeter sayısını dikkate almakla kalmayıp aynı zamanda açılacak bölüm için fiziki koşulları da dikkate alabilir. Bu doğrultuda fiziki koşullar açısından üniversitelerin aynalı oda, grup odaları gibi bir takım fiziki yeterliklere de sahip olması istenilebilir.

9. Hem bireysel hem de grupla psikolojik danışma uygulamalarında, öğrencilere farklı gelişim dönemindeki bireylerle danışma yapma olanağı sağlanarak öğrencilerin deneyime ilişkin yaşantıları zenginleştirilebilir.
10. Mezuniyet sonrası psikolojik danışmanlara hem bireysel hem de grupla psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin hizmetiçi eğitim, kurs gibi eğitimler verilebilir.

Araştırmacılar için yapılan öneriler ise şöyledir:

1. Araştırmacılar, benzer çalışmaları Türkiye'deki tüm bölgeleri kapsayacak şekilde bir çalışma yapabilirler.
2. Araştırmacılar, psikolojik danışmanların hem teorikte hem de pratikte sahip olması gereken yeterlikleri belirlemek için çalışmalar yapabilirler.
3. Araştırmacılar, benzer çalışmaları daha derinlemesine inceleyecek şekilde araştırmalar yapabilirler.

KAYNAKÇA

- Al-Darmaki, F. (2005). Counseling self-efficacy and its relationship to anxiety and problem-solving in united arab emirates. *International Journal For The Advancement of Counseling*, 27(2), 323 -335.
- Akkoyun, F. (1990). Danışma psikolojisinin dünü, bugünü ve geleceği. *Ankara Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2),419-433.
- Akten, S.(2007). *Rehber öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Alkaya, Y.(2007). İnsancıl yaklaşım ve öğrenme. M.E.Deniz (Ed). *Eğitim Psikolojisi*. Birinci Baskı. Ankara. Maya Akademi Yayıncılık, ss.317-346.
- Anjel, M. ve Özkan, R. (2009). Türkiye’de PDR alanında gözetim: Bir durum saptaması <http://www.yoret.org.tr/Bilgi.asp> 4 Temmuz 2012 tarihinde indirildi.
- Atkinson, R., Atkinson,R., Smith, E.,Bem, D. and Hoeksema, S.N.(2002). *Psikolojiye giriş* (çev. Y. Alogan). İkinci Baskı. Ankara: Arkadaş Yayıncılık (Eserin orijinali 1953'de yayımlandı).
- Aydemir-Sevim, S. ve Hamamcı, Z. (1999). Psikolojik danışmanların mesleki doyumları ile mesleki yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*,12, 39-46.
- Aydın, İ. (2003). *Eğitim ve öğretimde etik*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ayhan, B. (2004). *Liselerde ve özel dershanelerde çalışan psikolojik danışmanların psikolojik danışma ve rehberlik biriminin işlevlerine ilişkin görev algılarının bazı değişkenler açısından karşılaştırılması*. YayımlanmamışYüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,İzmir.
- Aysan, F. ve Bozkurt, N.(2004, 6-9 Temmuz). *Psikolojik danışmanlarının yaşam doyumu, stresle başa çıkma stratejileri ile olumsuz otomatik düşünceleri: izmir ili örnekleme* ,XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sunuldu,Malatya.
- Bakırcıoğlu, R.(1985). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Bakırcıoğlu yayınları

- (2005). *İlköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretimde rehberlik ve psikolojik danışma*.(7. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Balcı, S. (1996). *Danışma becerileri eğitiminin üniversite öğrencilerinin iletişim beceri düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Bayraktutan, E. (2006). *Grupla psikolojik danışmanın lise öğrencilerinin atılacak düzeyine etkisi (Ticaret meslek lisesinde deneysel bir uygulama)*.Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bayram, N. (2009). *Sosyal bilimlerde spss ile veri analizi*. Bursa: Ezgi Kitapevi
- Bıçak, A. (2006). *Resmi ilköğretim okulu rehber öğretmenlerinin görevlerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin bir çalışma*.Yayınlanmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Broedel, J.,Ohlsen, M., Proff, F., and Southard, C.(1960). The effects of group counseling on gifted underachieving adolescents. *Journal of Counseling Psychology* , 7,3,163-170.
- Brown, D., and Srebalus, D.J. (1996). *Introduction to counseling profession*. (Second Edition). Boston: Allyn and Bacon.
- Burger, M.J. (2006). Kişilik.(çev. İ.D.E. Sarioğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları (Eserin orijinali 2004'de yayımlanmıştır).
- Burnham, J.J., and Jackson, C.M. (2000). School counselor roles: Discrepancies between actual practice and existing models, *Professional School Counseling*, 4(1), 41–49.
- Büyükgöze-Kavas, A.(2011). Bireysel ve grupla psikolojik danışma uygulamalarına yönelik bir değerlendirme, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9,2,411-432.
- Büyükoztürk, Ş.(2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Cashwell, T. H., and Dooley, K. (2001).The Impact of supervision on counselor self-efficacy, *The Journal of Supervision in Psychotherapy and Mental Health*, 20(1) 39-47.

- Cella, M., Stahl, D., Reme, S.E., and Chalder, T.(2001). Therapist effecets in routine psychoterapy practice: An account from chronic fatigue syndrome, *Psychoterapy Research*, 21(2), 168-178.
- Çetinkaya, B.(2007). Rehberlikte temel kavramlar.B.Aydın (Ed). *Rehberlik*.İkinci Baskı.Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, ss.1-37.
- Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs (2009). 2009 Standards. Alexandria: Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs
- Corey, G. (2005). *Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları*. Ankara: Mentis Yayıncılık
- Cormier, S., and Hackney, H. (2005).*Counseling Strategies and Interventions*.(6th ed). Boston: Pearson Education, Inc.
- Crews, J., Smith, M.R., Smaby, M.H., Maddux, C.D., Torres-Rivera, E., Casey, C.A., and Urbani,S. (2005).Self-monitoring and counseling skills: Skills-based versus interpersonal process recall training (Abstract), *Journal of Counseling & Development*,83(1),75-85.
- Crits-Cristoph, P., Baranackie, K., Kurcias, J., Beck,A., Carroll, K., Perry, K., Luborsky,L., Mclellan,A., Woody,G., Thompson, L., Gallagher, D., and Zitrin,C.(1991).Meta-analysis of therapist effects in psychotherapy outcome studies.*Psychotherapy Research*,1(2),81-91.
- Delini, M. F. and Hulse-Killacky, D. (2005).The relationship of supervisory styles to satisfaction with supervision and the perceived self-efficacy of master's- level counseling student, *Counselor Education and Supervision*, 44, 293-301.
- Demir, İ. ve İşmen-Gazioğlu, E.(2011,3-5 Ekim). *Pdr öğrencilerinin kuramsal yönelimleri ile düşünme stilleri,epistemolojik inançları ve merak düzeyleri arasındaki ilişkilerinin incelenmesi*. XI.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunuldu, İzmir.
- Demiralp, M. ve Oflaz, F.(2007). Bilişsel-davranışçı terapi teknikleri ve psikiyatri hemşireliği uygulaması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*,8,132-139.
- Denizli, S.(2011,3-5 Ekim). *Danışanların algıladıkları terapötik çalışma uyumu ve oturum etkisi düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması:Ege üniversitesi örneği*. XI.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunuldu,İzmir.

- Draves, P., Kolodinsky, P., Lindsey, C., Schroder, V., and Zlatev, M. (2009). Reported levels of satisfaction and frustration by arizona school counselors: A desire for greater connections with students in a data-driven era. *Professional School Counseling*, 12, 193-199.
- Dobson, K.S., and Dozois, D.J.A. (2010). Historical and philosophical bases of the cognitive-behavioral therapies. In Dobson, K.S. (Ed). *Handbook of Cognitive-Behavioural Therapies* (pp.3-38), Third Edition, New York: Guilford Press.
- Doğan, S. (1996, 15-16 Nisan). *Milli Eğitim Bakanlığı'nın psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleriyle ilgili temel politikaları ve yaklaşımları: Son 25 yıla ilişkin bir değerlendirme*. 3. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinde Bildiri olarak sunuldu, Adana.
- Doğan, S. ve Erkan, S. (2001, 5-7 Eylül). *Türkiye'de psikolojik danışman eğitimi profili: Mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri*. VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinde sunuldu, Ankara.
- Dye, H.A., and Borders, L.D. (1990). Counseling supervisors: Standards for preparation and practice. *Journal of Counseling and Development*, 69, 27-29.
- Elmacı, F. (2008). *Bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın ergenlerin korkuları üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erözkan, A. (2008). Psikolojik danışma süreci. M.E. Deniz ve A. Erözkan (Editörler). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Maya Akademi Yayıncılık, ss. 279-311.
- Erkan, S. (2001). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının hazırlanması*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Fernando, D.M., and Hulse-Kulacky, D. (2005). The Relationship of supervisory styles to satisfaction with supervision and the perceived self-efficacy of master's-level counseling students, *Counselor Education & Supervision*, 44, 293-304.
- Fitch, T. J., and Marshall, J.L. (2004). What counselors do in high-achieving schools: A study on the role of the school counselor?, *Professional School Counseling*, 7, 3, 172.
- Geçtan, E. (2002). *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Gibson, R.L., and Mitchell, M.H. (1981). *Introduction to guidance*. New York: Macmillan Publishing Co.
- Gladding, S.T. (1994). *Effective group counseling*. Greensboro, NC: ERIC/CASS
- Günay-Ergün, S., Çiçek, F.F. ve Çivitçi, A. (2000). Yönlendirme açısından ilköğretimdeki rehberlik hizmetlerinin incelenmesi. *MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi
- Gündüz, B. (2008). Öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. E. Deniz ve A. Erözkan (Editörler). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Üçüncü Baskı. Ankara: Maya Akademi Yayıncılık, ss.1-28.
- Güven, M. (2004). *Okullarda rehberlik servisleri-hizmetleri*. A. Kaya (Ed.) *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Altıncı Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık, ss.55-81.
- Gündüz, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2009). Okul psikolojik danışmanlarında mesleki yetkinlik inancı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 119-133.
- Güngör, Z. (2010). *Okul psikolojik danışmanları ile öğretim elemanlarının mesleğe ilişkin bazı konulardaki algılarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Gysbers, N. C. (2001). School guidance and counseling in the 21st century: Remember the past into the future, *Professional School Counseling*, 5, 96-105.
- Hackney, H., and Cormier, S. (2008). *Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri: Psikolojik Yardım Süreci El Kitabı*. (Çev. T. Ergene ve S. Aydemir Sevim). Ankara: Mentis Yayıncılık. (Eserin orijinali 2005'te yayımlandı).
- Hamamcı, Z., Murat, M. ve Çoban, A. (2004, 6-9 Temmuz). *Gaziantep'teki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki sorunlarının incelenmesi*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sunuldu, Malatya.
- Hamamcı, Z., Oskargil-Göktepe, E., İnanç, N. (2004, 6-9 Temmuz). *Okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri ve mesleki doyumları ile ilişkisinin incelenmesi*, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sunuldu, Malatya.
- Hatipoğlu, H. (2010). *Okullarda Yürütülen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamalarının Belirlenmesi ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Hill, C.E., Sullivan, C., Knox, S., and Schlosser, L.Z. (2007). Becoming psychotherapists: experiences of novice trainees in a beginning graduate class. *Psychotherapy Theory, Research, Practice, Training*, 44, 4, 434-449.
- Horrocks, S. and Smaby, M.H. (2006). The supervisory working relationship: Its impact on trainee personnel and skills development. *VISTAS: Compelling counseling Interventions*, 173-176
- Ivey, A.E., Ivey, M.B., and Simek-Downing, L. (1987). *Counseling and psychotherapy*. Prentice Hall, Inc. New Jersey, USA.
- İkiz, F.E. (2006). *Danışma becerileri eğitiminin danışmanların empatik eğilim, empatik beceri ve tükenmişlik düzeyleri üzerindeki etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- İkiz, F.E. (2010). Psikolojik danışmanların tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 2, 25-43.
- İkiz, E. ve Totan, T. (2011, 3-5 Ekim). *Etkili psikolojik danışman özelliklerini değerlendirme ölçeğini geliştirme çalışması*. XI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunuldu, İzmir.
- İskender, M. (2008). Hümanist Yaklaşım ve öğrenme. K. Ersanlı ve E. Uzman (Editörler). İkinci Baskı, İstanbul: Lisans Yayıncılık, ss. 405-431.
- James, R.K., and Gilliland, B.E. (2003). *Theories and strategies in counseling and psychotherapy (Fifth Edition)*. Boston: Allyn and Bacon
- Jennings, L., Goh, M., Skovholt, T.M., Hanson, M., and Banerjee-Stevens, D. (2003). Multiple factors in the development of the expert counselor and therapist. *Journal of Career Development*, 30, 1, 59-72.
- Kahn, B. B. (1999). Priorities and practices in field supervision of school counseling students, *Professional School Counseling*, 3, 128-136
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Bilim Kitap Kütüphanesi Ltd. Şti.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karçkay-Taşdelen, A. (2008). Farklı eğitim programı mezunu psikolojik danışmanların mesleki yeterlilikleri ve iş doyumlarının incelenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(24), 24-35.

- Kepçeoğlu, M. (2001). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- (1987).Eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarının gelişimi ve belli başlı sorunları,*Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2,264–272.
- (1981) Temel eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini düzenlenmesine ilişkin bazı esaslar temel eğitim sorunları. Ankara: *Türk Eğitim Derneği*,121-124.
- (1978). *Orta dereceli okullarda rehberlik uzmanlarının görevleri: Algılar ve beklentiler*. Yayınlanmamış Doçençlik Tezi.Hacettepe Üniversitesi.
- Koçak, R.ve Gökler, R.(2008). Varoluşsal yaklaşımda psikolojik danışma ve gruba uygulanışı, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2,91-107
- Kuş, E. (2009).*Nvivo 8 ile Nitel Araştırma Projeleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kuzgun, Y.(1997). *Rehberlik ve psikolojik danışma*.(Beşinci baskı). Ankara: ÖSYM Yayınları.
- (2000).*Meslek danışmanlığı.uygulamalar-kuramlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- (1993).*Türk eğitim sisteminde rehberlik ve psikolojik danışma*.*Eğitim Dergisi*,6,3 8.
- Larson, L. M., and Daniels, J. A. (1998). Review of the counseling self-efficacy literature. *Counseling Psychologist*, 26 (2), 179–218.
- Leech, N.L., and Onwuegbuzie, A.J. (2007). A Typology Of Mixed Methods Research Designs. *Quality & Quantity: International Journal of Methodology*, 43, 265–275.
- Macaskill, D.A. (1998). Personal therapy in the training of the psychotherapist: Is it effective?,*British Journal of Psychotherapy*, (abstract) 4, 3, 219–226.
- Macran,S. and Shapiro, D.A. (1998). The role of personal therapy for therapists: A review. *British Journal of Medical Psychology*, 71, 13-25.
- Macran, S., Stiles, W.B., and Smith,J.A.(1999). How does personel therapy affect therapists' practice?, *Journal of Counseling Psychology*, 46,4, 419-431.
- Mancillas, A. (2006). Counseling students' perceptions of counseling effectiveness. In G. Walz, J. Bleuer, & R. Yep (Eds.), *Vistas: Compelling Perspectives on Counseling 2006*. Alexandria, VA: American Counseling Association.

- Meier, S.T. ve Davis,S.R.(2009). *Psikolojik danışma*.(çev:S.Doğan, D.Y. Bektaş, E.Özteke Kocabaş ve S. Denizli). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık (Eserin orijinali 2004'de yayımlandı).
- Millî Eğitim Bakanlığı.(2001). *Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği*, MEB Tebliğler Dergisi, sayı 666, Aralık.
- Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği.(Nisan, 2009). <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/68.html>, Erişim Tarihi: 14 Haziran 2011.
- Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.(Nisan, 2012). *Millî Eğitim Bakanlığı Bilgi Edinme Servisi*, 662281 Başvuru No'suyla istenilen bilgi gerçek kişi olarak elde edilmiştir.
- Mortan, O. ve Tekinsav-Sütçü,S.(2011). İşitsel varsanılarda bilişsel davranışçı terapi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*,34,647-663
- Muro, J. J. ve Kottman, T. (1995). *Guidance and counseling in the elementary and middle school*, Wisconsin.
- Muslu-Köseoğlu,S.(1994).*Psikolojik danışmanların empatik becerilerinin ve kişilik özelliklerinin incelenmesi*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Nazlı, S.(2007). Psikolojik danışmanların değişen rollerini algılayışları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,10,18,1-17.
- Nettleton, B.,Cooksey, E.,Mordue, A., Ishbel, D., Ferguson,J., Johnston, J. and Jones, L. (2000). Counseling: Filling a gap in general practice. *Patient Education and Counseling*,41,197-207.
- Nezu, C. and Peacock, M.(2005). *Mental retardation-adult*. Encyclopedia of Cognitive Behavior Therapy, Part 11, 244-247.
- Owen-Korkut, F., Acar, T., Haskan,Ö. ve Kızıldağ, S.(2011,3-5 Ekim). *Psikolojik danışma ve rehberlik programlarının mezunlar tarafından değerlendirilmesi*. XI.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunuldu, İzmir.
- Özaydın, A. (2002). *Resmî ilköğretim okullarında yönetici, psikolojik danışman(rehber öğretmen),sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre rehberlik uygulamaları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,İstanbul.

- Özgün, M.S.(2007). *Okul psikolojik danışmanlarının kişilik özellikleri ile mesleki yetkinlik beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Adana.
- Özteke, H.İ.(2011). *İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sosyal karşılaştırma ve öz-bilinç düzeyleri ile psikolojik danışman öz-yeterlik inancı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,Konya.
- Özgüven, İ.E. (1999). *Çağdaş eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik*.Ankara: PDREM Yayınları.
- (1990).Ülkemizde psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerinin dünü ve bugünü. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*,1, 4-15.
- Özyürek,R. ve Kılıç-Atıcı, M. (2002). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi kararlarında kendilerine yardım eden kaynakların belirlenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 17, 33-42.
- (2009).Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları ve öğrencilere sağlanan süpervizyon olanakları: Ulusal bir tarama çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*,32, 54-63.
- (2010).School counseling practices in turkish universities : Recommendations for counselor educators. *Eğitim Araştırmaları*, 39, 175-190.
- Partin, R. (1993). School counselor's time: Where does it go? *The School Counselor*, 40, 274-281.
- Pehlivan, İ.(1998). *Yönetmel Mesleki ve Örgütsel Etik*. (Birinci Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Pieper, A.(1999). Etiğe giriş.(Çev: V.Atayman ve G.Sezer). İstanbul: Ayrıntı Yayınevi. (Eserin orijinali 1991'de yayımlandı).
- Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Derneği(2007). Etik kurallar 2007.(Yedinci Baskı). Ankara:PDR-DER .
- Pişkin, M. (1989). *Orta dereceli okullarda görevli, yönetici, öğretmen ve danışmanların ideal ve gerçek danışmanlık görev algıları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Poidevant, J.M., Loesch, L.C. and Wittmer, J. (1991). Vocational aspirations and perceived self-efficacy of doctoral students in the counseling professions. *Counselor Education and Supervision*, 30, 289-300.
- Pope, K.S., Tabachnick, B.G., and Keith-Spiegel, P. (1987). Ethics of practice :The beliefs and behaviors of psychologists as therapists. *American Psychologist*, 42(11), 993-1006.
- Pope, K.S. and Tabachnick, B.G. (1994). Therapists as patients: A national survey of psychologists' experiences, problems, and beliefs. *Professional Psychology: Research and Practice*, 25(3), 247-258.
- Potts, B.H. (2003). *From novice to expert: the professional development of school counselors*. DAI. August. 3081735
- Poyraz, C. (2007). *Orta dereceli okullarda yürütülen rehberlik hizmetleri üzerine bir araştırma* Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Roffers, T., Cooper, A.B.B., and Sultanoff, S.M. (1988). Can counselor trainees apply their skills in actual client interviews?, *Journal Of Counseling And Development*. (abstracts) 66, 385-385.
- Roth, D., and Heimberg, W. (2002). *Cognitive behavior therapy*. Encyclopedia of Psychotherapy 451-458.
- Rovero, M.V. (2004). *A study of burnout and elementary, middle and secondary school counselors*. DAI. March. 3104096.
- Sali-Bilgiç, H. (2011). *Rehber öğretmenlerin (psikolojik danışmanların) öz yeterlilikleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Sardoğan, M.E. ve Karahan, T.F. (2009). Kişilik gelişimi. A. Kaya (Ed). *Eğitim Psikolojisi*. Üçüncü Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sargın, N. ve Çetinkaya, B. (2010). Akran baskısını azaltmada grupta psikolojik danışmanın etkililiği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 185-192.
- Schaeffle, S.E. (2006). *Counseling theories and their effect on counseling process and outcome*. Unpublished Doctoral Thesis. University of Nevada, Reno

- Schmidt, J. (1993). *Counselling in Schools*, Allyn&Bacon, Boston.
- Selen, N.(2008). *Liselerdeki psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin algılanan etkililiğinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ,İzmir.
- Seligman, L.(2006).*Theories of counseling and psychotherapy*.2th ed. New Jersey: Pearson Education
- Seo,Y.S.(2010). Individualism,collectivism, client expression, and counselor effectiveness among south korean international students. *The Counseling Psychologist*, 38(6) 824–847.
- Shapiro, D.A. and Shapiro, D. (1982). Meta-analysis of comperative therapy outcome studies: A replication and refinement. *Psychological Bulletin*, 92,3,581-604.
- Sharpley, F.C. and Ridgway, R.I. (1991). The relevance of previous knowledge of psychology to training in basic counseling skills. *Counselor Education And Supervision*. 19,3,298-306.
- Shawe-Taylor, M. and Rigby, J.(1999).Cognitive behaviour therapy:Its evaluation and basic principles. *The Journal of The Royal Society for the Promotion of Health*, 119(4), 244-246.
- Smead-Morganett, R.(2005).*Yaşam becerileri: Ergenler için grupla psikolojik danışma uygulamaları* (çev.S.Güçray,A.Kaya ve M.Saçkes).Ankara:PegemA Yayıncılık.(Eserin orijinali 1990'da yayımlandı).
- Smith, M.L. and Glass, G.V. (1977). Meta-analysis of psychotherapy outcome studies. *American Psychologist*, 32,753-760.
- Sipps, G.J., Sugden, G.J. and Favier, C.M. (1988). Counselor training level and verbal response type: Their relationship to efficacy and outcome expectations. *Journal of Counseling Psychology* (Abstracts), 35, 397–401.
- Sutton, J.M. and Fall, M. (1995). The relationship of school climate factors to counselor self-efficacy. *Journal of Counseling & Development*, 73, 331-336.
- Swank, J.M. (2010). *Assessing the psychometric properties of the counseling competencies scale: A measure of counseling skills, dispositions, and behaviors*,Unpublished dissertation, University of Central Florida,Orlando, Florida.

- Şahin, A.E.(2004). Öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*,5,58,58-62.
- Tan, H.(2000). *Psikolojik danışma ve rehberlik teori ve uygulama*, İstanbul: Öğretmen Kitapları Dizisi, M.E. Basımevi.
- Tang, M., Addison, K.D., Lasure-Bryant, D., Norman, R., O'Connel and Steawart-Sicking, J.A. (2004). Factors that influence self-efficacy of counseling students:An exploratory study. *Counselor Education & Supervision*, 44, 70-80.
- Tanikyan, A.(2008).*Ruh sağlığı alanında hizmet verenlerin çalışma ortamlarındaki tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Taştan,N. ve Bugay,A.(2011,3-5 Ekim). *Tanımlı görevleri dışında verilen işlere ilişkin okul psikolojik danışmanlarının görüşleri*. XI.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunuldu,İzmir.
- Tekinsav-Sütcü, G.S.(2006). *Ergenlerde öfke ve saldırganlığı azaltmaya yönelik bilişsel davranışçı bir müdahale programının etkililiğinin değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Terzi, Ş., Ergüner-Tekinalp, B. ve Leuwerke,W. (2011). Psikolojik danışmanların okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri modeline dayalı olarak geliştirilen kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programını değerlendirmeleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* ,1, 1,51-60.
- Tuzcuoğlu, S.(2009). Psikolojik Danışma.B.Aydın(Ed).*Rehberlik*,İkinci Baskı,ANKARA:Pegem Akademi Yayıncılık, ss.211-252.
- Türkçapar, M.H. (2011,26-30 Ekim). *1. dalga 2. dalga ve 3. dalga bilişsel davranışçı terapiler: farklı mı?*,47.Ulusal Psikiyatri Kongresinde sunuldu, Antalya.
- Türküm, S. ve Akdoğan, R. (2007).Grupla psikolojik danışmada bir profesyonel ve bir birey olarak lider. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27),123-137.
- Urbani, S., Smith, M.R., Maddux, C.D., Smaby, M.H., Torres-Rivera, E. and Crews,J. (2002). Skills-based training and counseling self-efficiency.*Counselor Education and Supervision*,42,92-106.

Usher, C.H. and Borders, L.D. (1993).Practicing counselors' preferences for supervisory style and supervisory emphasis.*Counselor Education and Supervision*, 33,2,66-79.

Uslu, M. (1999).*Resmi Eğitim Kurumlarında Çalışan Psikolojik Danışman ve Rehberlik Uzmanlarının İş Doyumlarının Denetim Odağı Ve Bazı Değişkenlere Göre Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ,Konya.

Uslu, M . ve Arı, R.(2006). Psikolojik danışmanların danışma beceri düzeylerinin incelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14,509-519.

Uz Baş, A. ve Siyez, D.M.(2005, 21-23 Eylül). *Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarına yönelik yaklaşımlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi*.VIII.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinde sunuldu, İstanbul.

Whiston, S.C. and Coker, J.K. (2000).Reconstructing clinical training: Implications from research. *Counselor Education & Supervision*, 39(4),228-253.

Voltan-Acar, N. (1993). Grupla psikolojik danışmada alıştırımlara ne derece gerek vardır? *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*,9,169-172.

Voltan-Acar, N. (2001). *Grupla psikolojik danışma ilke ve teknikleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yaka, B.(2005).*Psikolojik danışmanların temel psikolojik danışma becerilerine ilişkin yeterlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Yalçın, İ.(2006). 21.Yüzyılda psikolojik danışman. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1), 117-133.

Yazgan-İnanç, B. ve Yerlikaya, E.E.(2011).*Kişilik kuramları*. (Beşinci Baskı).Ankara:Pegem Akademi Yayıncılık.

Yeşilyaprak, Y. ve Kısaç, İ. (2001,5-7 Eylül). *İlköğretim okullarında görevli rehber öğretmenlerin mesleki yeterlik algısı*.VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinde sunuldu, Ankara.

Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. (6. Baskı) Ankara: Nobel Yayınevi.

- Yerlikaya, İ. (2006). *Bilişsel - davranışçı yaklaşıma ve hobi terapiye dayalı umut eğitimi programlarının ilköğretim öğrencilerinin umutsuzluk düzeyine etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, T. (2010). *Psikolojik danışmadan önceki oturum: Dinamik anamnez alma ve karar verme*, III. Uygulamalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Çalıştay, Bildiri ve Poster Sunum Özetleri Kitabı, Ankara.
- Yiyit, F.(2001). *Okul psikolojik danışmanlarının yetkinlik beklentilerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yükseköğretim Kurulu (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu.
- Zeren, Ş. ve Yılmaz, S. (2011,3-5 Ekim). *Bireyle psikolojik danışma uygulaması dersini alan öğrencilerin süpervizyona bakış açıları:Yeditepe üniversitesi örneği*.XI.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunuldu,İzmir.
- Zinck, K. and Littrell, J. M.(2000). Action research shows group counseling effective with at-risk adolescent girls. *Professional School Counseling* (abstract) 4,1,50-59.

EK - 1 : Anket Formu**PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN DANIŞMA UYGULAMALARI VE DANIŞMA UYGULAMALARINA İLİŞKİN YETERLİK ALGILARI ANKETİ**

Değerli Psikolojik danışmanlar, bu anket sizlerin Bireysel ve Grupla Psikolojik Danışma uygulamalarınızı ve uygulamalara ilişkin yeterlik algılarınızı belirleyebilmek amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen bilgiler toplu olarak değerlendirilecek ve araştırma kapsamında kullanılacaktır. Lütfen soruları dikkatlice okuyarak size uygun olanları işaretleyiniz.Şimdiden vereceğiniz içten ve samimi cevaplarınız için teşekkürler... Araş.Gör.Mustafa PAMUK

Cinsiyetiniz: K () E ()

Yaş:

Katıldığınız İl: Elazığ () Karaman () Konya () Malatya ()

Meslekteki kaçınıcı yılınız? 0-5 () 6-10 () 11-15 () 16 ve üstü ()

Çalıştığınız Kurum Türü: İlköğretim II.Kademe () Ortaöğretim () RAM () Diğer....

Mezun Olduğunuz Bölüm: PDR () Psikoloji () Felsefe () Sosyoloji () Diğer.....

Varsa Lisansüstü Eğitim Durumunuz:Yüksek Lisans() Mezun() Devam ediyor() Bölümü :.....

Doktora() Mezun() Devam ediyor() Bölümü :.....

1) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin teorik bilginiz(Kuramlar,modelle vb) sizce ne derece yeterlidir?

Hiç Yeterli Değil () Çok Az Yeterli () Kısmen Yeterli () Yeterli () Çok Yeterli ()

2) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?

Hiç Yeterli Değil () Çok Az Yeterli () Kısmen Yeterli () Yeterli () Çok Yeterli ()

3) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin (ders harici) herhangi bir eğitime (özel veya hizmet içi eğitim vb) katıldınız mı? EVET () HAYIR ()

4) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin eğitimler(mezuniyet sonrası),sizce psikolojik danışmanlar için ne derece gereklidir?

Hiç Gerekli Değil () Çok Az Gerekli () Kısmen Gerekli () Gerekli () Çok Gerekli ()

5) Bireysel psikolojik danışma uygulama dersini alırken;

5.A. Bireysel psikolojik danışma uygulamasında **danışman** olarak uygulama yaptınız mı? E () H ()

5.B. Bireysel psikolojik danışma uygulamasında **danışan** olarak uygulama yaptınız mı? E () H ()

6) Bireysel psikolojik danışma uygulamasına ilişkin usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?

E () H ()

7) Çalıştığınız kurumda sizce Bireysel Psikolojik Danışma ne derece gereklidir?

Hiç Gerekli Değil () Çok Az Gerekli () Kısmen Gerekli () Gerekli () Çok Gerekli ()

8) Çalıştığınız kurumda Bireysel Psikolojik Danışma yapar mısınız? **EVET** () **HAYIR** ()

9) Bir dönem içerisindeki (yaklaşık 5 ay) danışan sayısı

10) Bir dönem içerisindeki (yaklaşık 5 ay) toplam oturum sayısı.....?

11) Bireysel Psikolojik Danışma yapıyorsanız , Bir oturumu ne kadar sürdürürsünüz ?.....

12) Bireysel Psikolojik Danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?

Hiç Uymam () Çok Az Uyarım () Kısmen Uyarım () Uyarım () Tam Uyarım ()

13) Bireysel Psikolojik Danışmayı daha çok hangi gelişim dönemindeki bireylere uygularsınız?

Ergenlik 12-18 () Genç Yetişkinler 18-30 () Orta Yetişkinler 30- 60 () Yaşlılar 60 ve üstü ()

14) Bireysel Psikolojik Danışma uygulamasında ne derecede yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?

Hiç Yeterli Değilim () Az Yeterliyim () Kısmen Yeterliyim () Yeterliyim () Çok Yeterliyim ()

15) Bireysel Psikolojik Danışma yapıyorsanız ve danışma sürecinde tıkanırsanız, hangi kaynağa veya kaynaklara başvurursunuz?

Üniversitedeki İlgili Hocalara () Danışmana (Lisansüstü) () Daha kıdemlilere ()

Kitap , Dergi vb.kaynaklara () İnternete () Diğerleri.....

16) Bireysel Psikolojik Danışmanın daha iyi şekilde uygulanması için önerileriniz nelerdir?

.....
.....

17) Grupla Psikolojik Danışma yapmak için Teorik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?

Hiç Yeterli Değil () Çok Az Yeterli () Kısmen Yeterli () Yeterli () Çok Yeterli ()

18) Grupla psikolojik danışma uygulamasına ilişkin etik bilginiz sizce ne derece yeterlidir?

Hiç Yeterli Değil () Çok Az Yeterli () Kısmen Yeterli () Yeterli () Çok Yeterli ()

19) Grupla Psikolojik Danışma dersini alırken;

19.A) Grupla Psikolojik Danışma uygulamasında lider olarak görev aldınız mı?

E () H ()

19.B) Grupla Psikolojik Danışma uygulamasında Yardımcı lider olarak görev aldınız mı?

E () H ()

19.C) Grupla Psikolojik Danışma uygulamasında sadece grup üyesi olarak görev aldınız mı?

E () H ()

20) Grupla psikolojik danışma uygulama dersinde usta-çırak ilişkisi içinde dönüt aldınız mı?

E () H ()

21) Çalıştığınız kurumda sizce Grupla Psikolojik Danışma ne derece gereklidir?

Hiç Gerekli Değil () Çok Az Gerekli () Kısmen Gerekli () Gerekli () Çok Gerekli ()

22) Çalıştığınız kurumda Grupla Psikolojik Danışma yapar mısınız? EVET () HAYIR ()

23) Bir dönem içerisindeki (yaklaşık 5 ay) yönettiğiniz grup sayısı

24) Bir dönem içerisindeki (yaklaşık 5 ay) yaptığınız grup oturumlarının toplam sayısı.....?

25) Grupla Psikolojik Danışma yapıyorsanız , bir oturumu ne kadar sürdürürsünüz ?

26) Grupla Psikolojik Danışma yaparken ne derece etik kurallara uyarsınız?

Hiç Uymam () Çok Az Uyarım () Kısmen Uyarım () Uyarım () Tam Uyarım ()

27) Grupla Psikolojik Danışmayı daha çok hangi gelişim dönemindeki bireylere uygularsınız?

Ergenlik 12-18 () Genç Yetişkinler 18-30 () Orta Yetişkinler 30- 60 () Yaşlılar 60 ve üstü ()

28) Eğer Grupla Psikolojik Danışma yapıyorsanız ne derecede yeterli olduğunuzu düşünüyorsunuz?

Hiç Yeterli Değilim () Az Yeterliyim () Kısmen Yeterliyim () Yeterliyim () Çok Yeterliyim ()

29) Grupla Psikolojik Danışma yapıyorsanız ve danışma sürecinde tıkanırsanız, hangi kaynağa veya kaynaklara başvurursunuz?

Üniversitedeki İlgili Hocalara () Danışmana (Lisansüstü) () Daha kıdemlilere ()

Kitap , Dergi vb.kaynaklara () İnternete() Diğerleri.....

30) Grupla Psikolojik Danışmanın daha iyi şekilde uygulanması için önerileriniz nelerdir?

.....
.....
.....
.....

31) Psikolojik Danışma uygulamasında hangi kuram veya kuramları benimsersiniz?

.....
.....

EK-2

27/03/2012 15:58

5312277225

YENİ TEK. ML. EĞİT. TEK. ML.

12/03/2012

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yerlilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

Sayı : B.08.0.YET.00.20.00.0
Konu : Araştırma İmâ.

1686

23 03/2012

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

- İlgi : a) 06.03.2012 tarih ve B.08.0.YET.00.20.00/500-567-1134 sayılı yazı,
b) 07.03.2012 tarih B.08.0.YET.00.20.00/5616 sayılı Genelge (Genelge No: 2012/13)

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Mustafa PAMUK'un "Psikolojik Danışmanların Psikolojik Danışma Uygulamalarına ve Uygulamalarında Kendi Yeteneklerine İyikin Algıları" isimli araştırmasında kullanılacak veri toplama araştırmacı Malaya, Elazığ, Karaman ve Konya illerindeki Bakanlığımıza bağlı ilk ve orta öğretim okullarında uygulama imti talebi incelemiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilerek onaylı bir örnek Bakanlığımızda muhalefe edilen 4 sayfa 38 sorudan oluşan veri toplama araştırmacı, gönüllülük esas olmak kaydıyla, uygulanmasında bir sakınca görülmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

İlhami VARANK
Grup Başkanı

03/03/2012 09:10 ERDEVE

Tel : 0312 309 10 00
Faks : 0312 309 10 00
E-posta : iletisim@tebli.gov.tr
www.tebli.gov.tr

0312 309 10 00
0312 309 10 00
0312 309 10 00
0312 309 10 00

EK - 3 : Özgeçmiş**ÖZGEÇMİŞ****KİŞİSEL BİLGİLER**

Adı, Soyadı: Mustafa PAMUK

Doğum Yeri / Yılı : Karaman / 1986

Medeni Durum : Evli

E-mail: mustafapamuk@firat.edu.tr

ÖĞRENİM DURUMU

İlköğretim : Ali Akatlar İlköğretim Okulu / İzmir

Ortaokul: Karşıyaka Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu / İzmir

Lise : Karşıyaka Vali Erol Çakır Lisesi / İzmir

Lisans : Selçuk Üniversitesi / Eğitim Fakültesi / Eğitim Bilimleri ABD / Psikolojik
Danışmanlık ve Rehberlik BD / Konya

İŞ DURUMU

Araştırma Görevlisi : Fırat Üniversitesi / Eğitim Fakültesi/Eğitim Bilimleri ABD(2009-)